



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

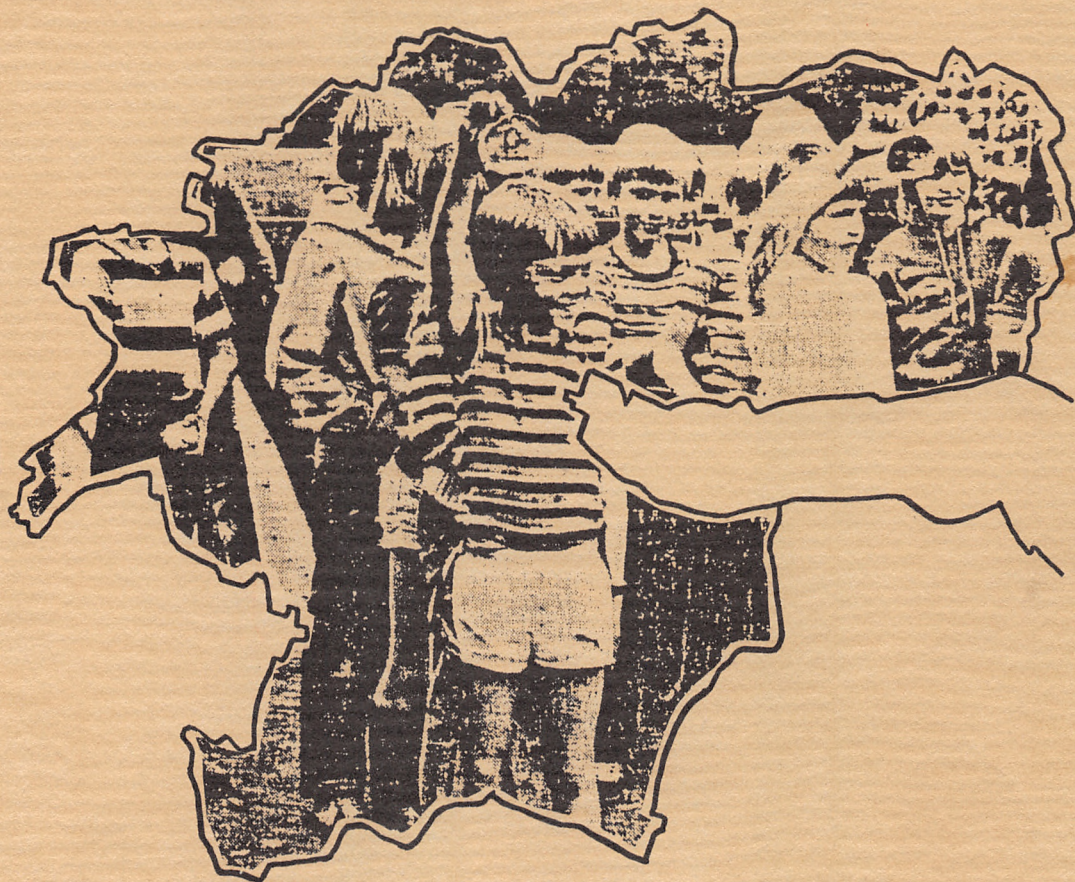
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

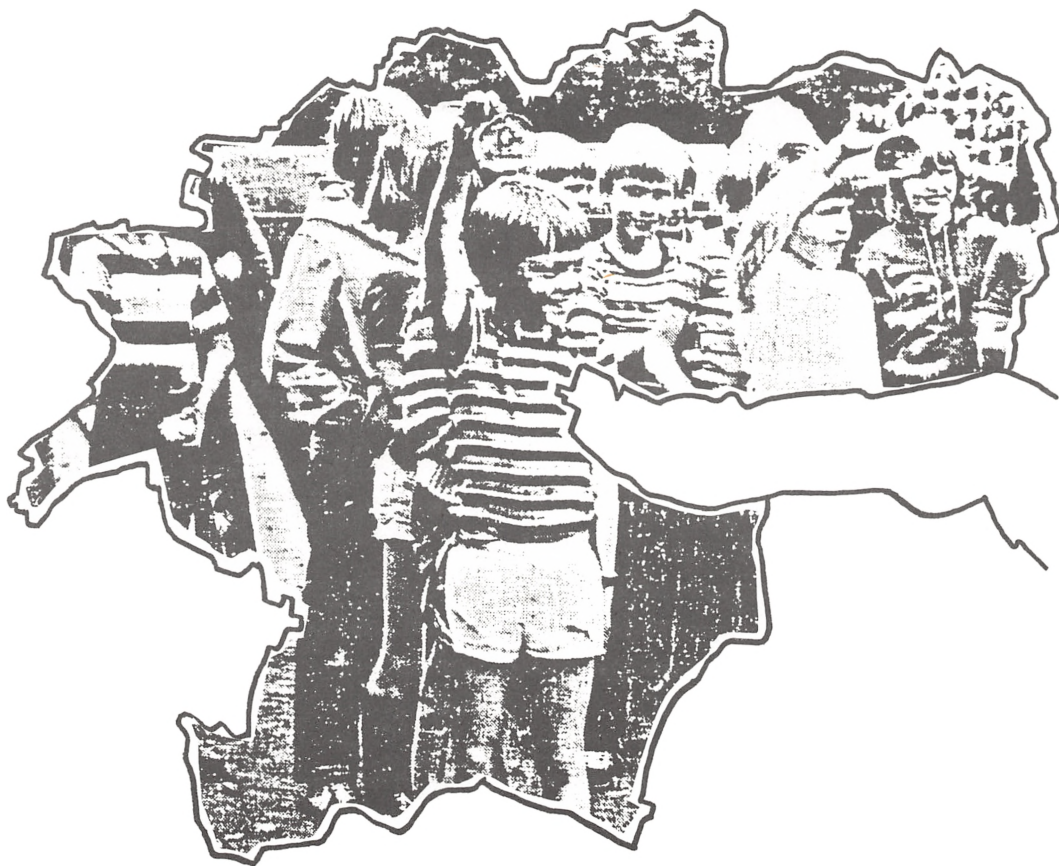
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VEJLES SKOLEHISTORIE



samlet af
Chr. Kjeldsen

VEJLES SKOLEHISTORIE



samlet af
Chr. Kjeldsen

Udgivet af
Vejle Byråds Undervisningsudvalg

Billedredaktør:
E. With-Pedersen

Omslag:
P. Dewald Hansen

Tryk:
Schweitzers Bogtrykkeri
1984

FORORD.

I mit virke ved Vejle kommunes skolevæsen (1959 - 1978) savnede jeg ofte en samlet fremstilling af skolernes og undervisningens historie i Vejle. Særlig mærkbart blev savnet efter kommunalreformen i 1970, da jeg lidt efter lidt blev klar over, at der i flere af sammenlægningskommunerne havde eksisteret skoler, om hvilke kun meget få vidste noget.

Det daglige arbejde beslaglagde imidlertid alle mine kræfter og hele min tid, og først da jeg selv kunne disponere over arbejdsdagen, blev der lejlighed til at gå i gang med indsamlingen af stof.

Uden interesse og hjælp fra mange med tilknytning til skolen, havde det ikke været muligt at nå et resultat, og derfor bringer jeg herved alle, der har bidraget med oplysninger, min varmeste tak.

Jeg har bestræbt mig på i teksten at anføre navn på de bidragydere, der har meddelt helt specielle oplysninger, men utallige andre har også sat mig på sporet af svundne tiders skoleforhold.

Efter at stoffet var samlet og redigeret, stødte jeg på følgende "bevingede ord":

Det er ikke for svin at komme i
kancelliet, for de roder i papirerne.

Forhåbentlig har jeg ikke rodet i papirer, som endnu ikke tåler at blive fremdraget.

Chr. Kjeldsen.

INDHOLD

Indledning	9 - 12
------------------	--------

FØRSTE DEL

Købstæderne	14 - 28
Købstadskolens historie	15
Tilsyn med og styrelse af købstædernes skolevæsen ..	23
Købstædernes styrelse gennem tiderne	27
Vejle købstad	29 - 280
Elementærundervisning i latinskolen og Dansk skole .	30
Spindeskolen	31
Foghs friskole	32
Klostergades skole	36 - 52
Skoleledere	48
Kirketorvets skole	53 - 74
Skoleledere	70
Langelinies skole	75 - 108
Skoleledere	98
Uhrskov skole	109 - 110
Nyboesgades skole	111 - 125
Skoleledere	122
Damhavens skole	126 - 136
Skoleledere	133
Nørremarksskolen	137 - 143
Skoleledere	141
Søndermarksskolen	144 - 179
Skoleledere m.a.	171
Worsåesgades skole	180 - 191
Skoleledere	189
Fællesundervisning eller særundervisning	
for drenge og piger	192
Om de kommunale skolers anseelse	199
Vejle Gymnasium	201 - 206
Rektorer	204
Vejle kommunale taleskole for døde børn	207 - 209
Skoleledere	209

Specielle aktiviteter	210	- 238
Skolepsykologisk rådgivning	211	- 216
Ledere	215	
Taleundervisning	217	
Undervisningscentret	218	
Skolebibliotekerne	220	
Sygehusundervisningen	225	
Skolekonsulenter	225	
Friluftskole og feriekolonier	226	
Lejrskoler	229	
Siriusobservatoriet	230	
Ungdomsskolen	230	
Sparemærkesalget	231	
Skolehaver	231	
Skolebespisning	231	
Arbejderhøjskole for unge arbejdsløse	233	
Erhvervsvejledende møder	233	
Færdselsundervisning	233	
Skoleradio	233	
Praktikundervisning	233	
Skoleidrætsdage, fælles	233	
Landsskolescenen	233	
Landsskolescenens bio	234	
Fritidsbeskæftigelse	234	
Aftenskoler	234	
Damhavens skoleorkester	234	
Vejle realkursus	234	
Skoletandlæge	235	
Skolelæge	236	
Skolevæsenets administration	239	- 258
Skoleinspektører for det samlede skolevæsen ...	240	
Skoledirektører og viceskoledirektører	251	
Skoleforvaltningen	255	- 256
Kontorleder	256	
Skolekommission og skoleudvalg	257	
Statsskolen - seminariets øvelsesskole	259	- 263
Skoleledere	262	
Private skoler	264	- 280
Privat undervisning - privat skole	265	
Privatskolen	268	
Schousboes institut	268	
Privatskolen i Vejle, latin- og realskolen i Vejle	269	
Fru Basts skole	270	

Vejle Døtreskole	270
Kirstine Seligmanns skole	271 - 276
Skolebestyrere	273
Volmersgades pigeskole, Møllegades skole	276
Frk. Andersens skole	276
Metodisternes skole	277
Sct. Norberts skole	277 - 280
Skoleledere	278
Frk. Vallentins skole	280
Frk. Knudsens skole	280

ANDEN DEL

Landsognene	281 - 297
Landsbyskolens historie	283
Tilsyn med og styrelse af sognekommunernes skolevæsen	292
Sognekommunernes styrelse	295

De seks sognekommuner, som blev sammenlagt med Vejle
købstad i 1970:

<u>Engum sogn.</u>	298 - 321
Undervisning i børnelærdom	299
Engum skole	299 - 305
Lærere og organister	299
Slægten Worm	299
Assendrup skole	305 - 310
Lærere	306
Bredal skole	310 - 320
Lærere	313
Engum centralskole - Engum skole	320 - 321
Skoleleder	321
<u>Hornstrup sogn.</u>	322 - 354
Løbedegne	323
Hornstrup sogns skolefundats af 1741	323
Hornstrup skole	324 - 333
Lærere	327
Bredballe skole	334 - 342
Lærere	336

Bredballe Strandskole	342 - 343
Lærere	342
Bredballe centralskole	343 - 352
Lærere	348
Kirkebakkeskolen	352 - 354
Skoleledere	353
<u>Hover sogn.</u>	355 - 377
Lerbåks skole ved Hover kirke	356
Rugballegårds skole i Jennum	356
Høgsholt skole	356 - 362
Lærere	360
Hover skole	363 - 365
Lærere	363
Hover centralskole, Hover skole	365 - 367
Skoleledere	366
Uhrskov skole	367 - 371
Lærere	369
Grejsdal skole	371 - 375
Skoleledere og andre lærere	372
Petersmindeskolen	375 - 377
Skoleledere	376
<u>Skibet sogn.</u>	378 - 404
Løbedegne	379
Rytterskolen i Højen	379
Jennum skole I	379 - 382
Lærere	381
Omgangsskole	382 - 385
Nørre Vilstrup skole	385 - 390
Lærere	388
Lille skole i Knabberup	391 - 393
Slelde skole	393 - 395
Lærere	395
Decentralisering	
Jennum skole II og	
Knabberup skole	396 - 402
Planer om ny skoleordning	396
Lærere ved Jennum skole II	398
Lærere ved Knabberup skole	400
Skibet centralskole, Skibet skole	402 - 404
Skoleledere	403

<u>Vinding sogn</u>	405 - 422
Løbdegne	406
Rytterskolerne	406
Vinding skole	407 - 417
Skoleholdere - lærere - skoleledere	412
Besættelsen	417
Mølholm skole	417 - 421
Skoleledere	420
Undervisning af småbørn	421
Mølholm forskole	422
Forskolelærerinder	422
Privat skole	422
<u>Højen sogn</u>	423 - 449
Løbdegne	424
Degne	425
Gammel Højen skole	427 - 434
Rytterskolen - Gl. Højen skole I	427
Gl. Højen skole II, nordre skole	430
Gl. Højen skole III	431
Skoleholdere og skolelærere	431
Højen søndre skole	435
Lærere	435
Stubdrup skole	435 - 441
Lærere	439
Horsted skole	442 - 447
Lærere	445
Højen centralskole, Højen skole	448 - 449
Skoleleder	449

TREDIE DEL

Kommunalreformen 1970.

Kommunesammenlægning	451 - 454
Skoler i Vejle 1970	455 - 457
Hældagerskolen	457 - 461
Skoleledere	460
Anden skolevirksomhed	461
Vejle kommunes musikskole	461
Byhøjskolen	461
Aktivskolen	461

Skolekonsulenter	461 - 462
Skolebibliotekerne	461 - 462
Idræt	462
Kuratorvirksomhed	462
Erhvervs- og uddannelsesorientering	462
Private skoler	463 - 467
Vejle friskole	464 - 465
Skoleledere	464
Rudolf Steinerskolen, Johannesskolen	466 - 467

APPENDIKS

Tidstavler	469 - 481
Købstaden	470
Sognekommunerne	476
Storkommunen	480
Tilføjelser	482 - 488
Personregister	489 - 513
Kilder og litteraturhenvisninger	514 - 519

Indledning:

Følgende fremstilling af Vejles Skolehistorie er meget traditionel, idet det ikke har været hensigten at anskue historien ud fra snævre synspunkter. Der har således ikke været ønske om specielt at belyse

den hårde disciplin i gamle dage i skole og hjem,
undervisningens form og indhold,
klassernes størrelse,
fattigdommen i byens små hjem,
spændingen mellem lærere og ledere
eller mellem
skolemyndigheder og ledere.

Hensigten har blot været at samle en oversigt over historien bag de skoler, der for tiden findes, eller som tidligere fandtes, inden for Vejle kommunes grænser af 1970.

At ovenfor nævnte forhold og mange flere derved også er blevet berørt, er en ganske anden sag, men da det ikke har været meningen at dømme eller bedømme tidligere tiders skole og samfund med nutidens målestok, er de ikke behandlet i selvstændige afsnit.

Bogen er delt i tre dele:

Købstaten Vejle,
de seks sognekommuner og
storkommunen.

Af praktiske grunde må historien om de skoler, der har virket før 1970, dog søges henholdsvis under købstaden og under pågældende sognekommune også for tiden efter 1970. Skellet mellem de tre dele er altså ikke trukket skarpt. I spidsen for de to første afsnit er der givet en meget skematisk oversigt over skiftende generelle bestemmelser for henholdsvis købstæder og sognekommuner. Endelig findes før afsnittet om litteraturhenvisning tidstavler svarende til bogens tre dele samt et personregister.

I forbindelse med skolernes historie og andre steder er medtaget personoplysninger. For de mindre skoler er så vidt muligt medtaget data for såvel førstelærere som for andenlærere og forskolelærer-

inder/lærerinder - mest udførligt for førstelærernes/enelærernes vedkommende. For andre skoler har det kun været tilstræbt at medtage en kort biografi af lederen.

De biografiske oplysninger er indsamlet ud fra en antagelse af, at der i dem også findes stof til belysning af såvel tids- som skolehistorien.

Ikke alle skoler er omtalt lige udførligt, men deri ligger ikke en vurdering af deres betydning, kun et udtryk for, hvor meget stof det har været muligt at fremskaffe. Undertiden er der også medtaget stof, der falder uden for skolehistorien, når blot oplysningerne har kunnet tjene til at belyse de forhold, hvorunder skolen har virket.

Først og fremmest har det været den offentlige skole, der har interesseret, men de private skoler har gennem tiderne været et fast og værdifuldt led i byens skolevæsen, og de var i sin tid af helt afgørende betydning for undervisningen af piger fra byens borgerskab. Derfor er disse skoler omtalt i det omfang, det har været muligt at samle relevante oplysninger.

På grund af skiftende benævnelser for skoleafdelinger, bygninger og stillinger inden for skolevæsenet vil mange læsere formentlig af og til have svært ved at undgå misforståelser ved en hurtig gennemlæsning. For at modvirke dette bringes følgende oversigt:

Borgerskole - Friskole:

Borgerskolen var

- 1) ca. 1800 - 1839 byens eneste skole; den lå bag rådhuset.
- 2) 1839 - 1908 skolen ved Kirketorvet/Møllegade, der lidt efter lidt fik karakter af højere borgerskole.
- 3) 1908 - bl.a. den skole, der siden 1839 var blevet kaldt Friskolen. Navneskiftet i 1908 var en radikal ændring, og man måtte derfor også i overgangstiden benytte skriveformen Borgerskolen (Friskolen) for at undgå misforståelser. Borgerskolen havde klasser i skolebygningerne ved Klostergade, ved Kirkegårdsvej (Langelinie) og ved Kirketorvet/Møllegade.

Friskolen var

1796 - 1811 Foghs Friskole, der sidstnævnte år blev sammenlagt med byens eneste skole - den bag rådhuset.

1811 - 1908 skolen bag rådhuset, der dog også til 1839 kunne kaldes Borgerskolen, og fra 1902 tillige den nye skole ved Kirkegårdsvej.

Borgerskole - Mellemskole:

Fra 1908 til 1914 var der i Vejle

en kommunal mellem- og realskole med drengeafdeling ved Kirketorvet og pigeafdeling ved Klostergade,

en borgerskole med afdelinger i Klostergade, på Kirkegårdsvej (Langelinie) og på Kirketorvet, og

en marksskole på Søndermarken.

I 1914 kom Uhrskov skole til, i 1917 blev Nyboesgades skole opført o.s.v.

Også skolebygningerne har i tidens løb gået under forskellige navne.

Klostergades skole har heddet: Skolen bag rådhuset, Skolen bag råd-stuen, Friskolen, Borgerskolen, Pigemellemskolen o.a.

Langelinies skole har heddet: Skolen ved Kirkegårdsvej, Den almindelige kommuneskole, Drengborgerskolen; i 1920 Langelinieskolen og fra 1923 Langelinies skole.

Stillingsbetegnelserne kan også volde vanskeligheder.

I henhold til anordningen af 1814 for købstæderne kaldtes skolelederen førstelærer, og han skulle være ordineret kateket og udnævnes af kongen. Senere blev førstelærer betegnelse for lederen af en landsbyskole.

Fra 1908 kaldtes lederne af de to skoler i Vejle - Mellem- og realskolen samt Borgerskolen - overlærere.

Efter 1946 er en overlærer en lærer med en vis anciennitet, men uden ledelsesmæssige funktioner. Folkeskolens betegnelser lærer - overlærer svarer altså til gymnasieskolens adjunkt - lektor.

Fra 1932 til 1946 blev nogle lærere aflønnet lidt højere end andre. De kaldtes § 35 lærere, og der havde været røster fremme om, at de skulle tituleres mellemskolelærere, hvilket dog ikke vandt tilslutning. Ved udarbejdelse af selvbiografier har de fleste ikke lagt vægt på udnævnelsen til overlærer (efter 1946) eller til lærer med løn efter § 35 (efter 1932).

Lederen af det samlede skolevæsen var samtidig leder af en skole. Fra 1876 var han i Vejle førstelærer og skoleinspektør, fra 1908 overlærer ved mellem- og realskolen samt skoleinspektør for det samlede skolevæsen. Betegnelsen skoleinspektør svarer til vor tids ledende skoleinspektør, en overgang kaldet stadsskoleinspektør.

Siden 1946 har lederne af de enkelte skoler i købstæderne og af de købstadordnede skoler på landet heddet skoleinspektører, og nu til dags er det den almindelige stillingsbetegnelse for ledere af ikke helt små skoler.

Skoleledernes stedfortrædere er benævnt viceinspektører eller vice-skoleinspektører. Ældre tiders ordenslærere kan i nogen grad side-stilles med viceinspektører, idet de havde den daglige ledelse af en skoleafdeling.

I Vejles Skolehistorie findes en del gentagelser, og det skulle derfor være muligt at læse den enkelte skoles historie uafhængigt af de andre.

Mellem nogle af skolerne har der imidlertid været en meget snæver forbindelse, f.eks. gennem fælles skoleleder og delvis fælles lærerpersonale, og det fulde udbytte opnås derfor nok kun ved at sammenholde flere afsnit.

LEDERE
AF VEJLE KOMMUNES SAMLEDE
SKOLEVÆSEN



Hans Schou, 1876-1891



N. Thingberg Thomsen, 1893-1907



R. Kristiansen, 1908-1927



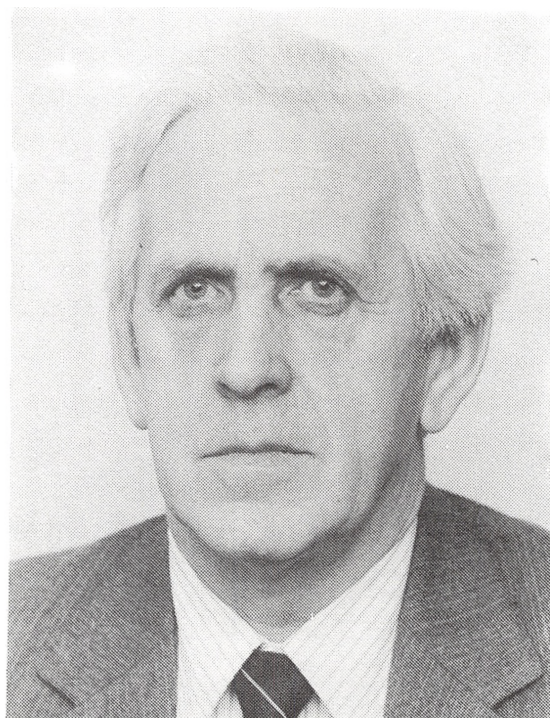
A. Bech, 1927-1946



Grete Glahn, 1947-1958.



Chr. Kjeldsen, 1959-1978



Palle G. Lauridsen, 1978-

FØRSTE DEL

KØBSTÆDERNE

Købstadskolens historie.

Fra de ældste tider har forældre og andre voksne undervist børn og unge i at håndtere værktøj og i at begå sig i gruppen og i samfundet. Undervisning og opdragelse er naturligvis ikke nye begreber.

Da kristendommen blev indført, påtog de store kirkers præster og klostrenes munke sig at undervise drenge i kristendom, således at der kunne uddannes unge til at videreføre kirkens arbejde. Efterhånden voksede folks interesse for undervisning, og der blev i mange byer også indrettet skoler uden for kirken, men med tilknytning til denne. Nutidens gymnasium har rødder i sådanne skoler.

Andre steder begyndte initiativrige borgere inden for handel og håndværk også at oprette undervisning i religion, læsning, skrivning, regning, fædrelandshistorie og geografi - somme steder endog i tysk, og denne undervisning kan med god grund betragtes som forløberen for nutidens folkeskole.

Det første forsøg på at få indrettet en almindelig undervisning såvel på land som i by blev gjort af kong Kristiern den Anden, der pålagde præsterne og degnene på landet at undervise i religion og dansk, og borgerne i købstæderne at lade deres børn lære at læse, skrive og regne, således at de kunne blive dygtige håndværkere, men Kristiern den Andens bestemmelser fik som bekendt ingen betydning, idet han blev fordrevet i 1523.

I Christian den Tredies kirkeordinans fra 1539 blev det fastsat, at der i hver købstad skulle være én og kun én latinskole, og at "alle hin andre Puge Scholer, som her oc der holdes, skulle afligges", men at øvrigheden måtte sørge for at oprette "Schriffue Scholer, som mand dennom kalder, for drenge oc piger, Oc andre de der icke duer til at lære latine". Med Puge Scholer tænkes nok på undervisning ved ukyndige, altså fuskere, som håndværkere ville kalde dem.

Latinskolerne var af forskellig størrelse. I de små købstæder var der kun tre lektier (hold eller klasser) med to lærere, og selv om der læstes latin i dem, virkede de omtrent som danske skoler, idet de elever, der viste sig at have anlæg for at studere, i mange tilfælde måtte overflyttes til skoler i de større eller største købstæder.

Efter 1590 måtte således af de fynske latinskoler kun skolen i Odense sende studenter til universitetet.

Fra skolen i Vejle gik nogle elever dog direkte til universitetet, mens andre fortsatte i Ribe for derfra at gå til universitetet.

Skolernes vigtigste fag var latin, sang og religion, og så snart de yngste elever havde lært at stave, blev de præsenteret for latinen.

Sangundervisningen - både enstemmig og flerstemmig sang - var meget vigtig, for disciplene skulle medvirke ved gudstjenesterne, og nogle af dem skulle fungere som "løbedegne" i de nærmeste sogne, hvor de skulle lede kirkesangen og undervise bønderbørnene i "børnelærdom". Vejle skole betjente således bl.a. Engum, Hornstrup, Skibet, Højen og Vinding sogne med løbedegne.

Som en almindelig regel gjaldt, at disciplene i latinskolens øverste klasse/klasser sammen med lærerne skulle møde i kirken hver dag kl. 8 og kl. 14. Om onsdagen skulle de dog kun møde kl. 8.

Kirkeordinansens bestemmelser om at nedlægge pøgeskoler og oprette skriveskoler må ses som et forsøg på at få oprettet et offentligt skolevæsen, hvilket imidlertid ikke lykkedes, selv om der blev oprettet læseskoler, skrive- og regneskoler samt visse steder tyske skoler, men stadig helt på privat basis.

I Christian den Femtes Danske Lov af 1683 indskærpedes kirkeordinansens bestemmelser om, at øvrigheden skulle sørge for oprettelsen af skrive- og regneskoler i købstæderne, og omkring 1700 var der ikke mange byer uden skoler, men lærerne var ikke alle særlig kvalificerede. Nogle steder var der skolemesterinder eller lærermødre, der dog ikke måtte undervise drenge over 6 års alderen, men nok piger uden hensyn til disses alder, for piger behøvede kun at lære deres "børnelærdom".

Ved fattigforordningen af 1708 fik fattige børn ret til at modtage gratis undervisning. De personer, der agtede at holde skole i en købstad, måtte først lade sig prøve af præsten i magistratens nærværelse i kristendomskundskab, skrivning og regning. Der blev tale om en form for autorisation, og de, der uden bestalling gav sig af med at holde skole, kunne blive straffet med bøder.

Visse steder i Tyskland dannede skrive- og regnemestre deres eget laug som andre håndværkere.

Fra 1686 berettes fra Helsingør om en sag mellem magistraten og byens skolemestre, som ikke ville undervise skarpretterens børn, og i 1722 begyndte en tilsvarende sag i Århus, idet byens skolemestre trods magistratens påbud ikke ville modtage natmandens børn til undervisning. (Natmanden sørgede for byens renholdelse, flåede selvdøde dyr m.m.). Skolemestrene hævdede, at forældre til andre børn ville tage dem ud af skolen og undervise dem privat, hvis magistratens påbud blev efterkommet.

Magistraten holdt på sit, og skolemestrene fik ret. Det kom faktisk til at gå ud over deres indtægt.

Christian den Sjettes skoleforordning af 23. januar 1739 gjaldt kun for landsbyskolen, men den 17. april samme år udsendte kongen Forordning Angaaende Hvor mange Latinske Skoler i Danmark og Norge skal vedblive, og denne fik betydning for almueundervisningen i købstæderne.

I henhold til forordningen blev der kun opretholdt 20 af de hidtidige 58 latinskoler i Danmark - skolen i Vejle var blandt dem, der blev nedlagt i hvert fald som latinskole - men mange af de eksisterende skoler i de mindre købstæder fortsatte som danske kristendoms-skoler, idet kongen fastslog, at han ikke ville forbyde de købstæder, som hidtil havde haft skoler, "at de jo enten privatim, eller, om flere Familier kand blive eenige, kand antage sig en eller flere Studiosos til at informere deres Børn i Boglige Kunster, dog ikke at kunde dimittere nogen til Academiet, men vel til publicque Skoler ..." Publicque Skoler er de latinskoler, der blev opretholdt.

Forordningen fik en gavnlige indflydelse i de byer, hvor latinskolen blev nedlagt og erstattet med en dansk kristendomsskole, men i byer, hvor latinskolen blev bevaret, mener man, at antallet af børn, der ingen undervisning modtog, voksede.

I Århus klager præsterne således i 1741 over, "hvor slæt det staar til med de mangfoldige fattige og nu allevegne omløbende Børns Undervisning, og hvorledes de i dessen Mangel opvokse i Ondskab, Lad-

hed, hedensk Vankundighed og andre Laster, som Betlerie fører med sig". Det var åbenbart meget vanskeligt at få børnene til at søge skolerne, selv om det offentlige havde pligt til at betale for de fattige børns undervisning.

I 1780erne voksede interessen for at oprette skoler, hvor børnene kunne blive undervist en smule i de almindelige fag og samtidig blive holdt til arbejde. Det er de såkaldte spindeskoler, og de oprettedes nok ikke blot af pædagogiske årsager.

I 1793 var der en spindeskole i Vejle, og i forbindelse med oprettelsen af en fattigkommission fik den betydning derved, at betleriet ophørte i byen.

For at få forældrene til at sende børnene i skole fik købstæderne i begyndelsen af 1800 tallet ret til at idømme store mulkter for skoleforsømmelser, ligesom fattighjælp kunne inddrages, hvis forældrene ikke sørgede for at sende børnene i skole.

I de mindre købstæder fandtes kun én dansk skole, men i de større var der flere, deraf én friskole, d.v.s. en gratis skole for de fattige. Forholdene var dog forskellige fra by til by.

I en oversigt over skoler i Århus i året 1814 anføres således to private skoler og den offentlige friskole.

I det attende århundrede var der blandt godsejere blevet skabt stor interesse for at forbedre forholdene på landet, herunder skoleforholdene, og denne interesse deltes som bekendt af kronprinsen, den senere kong Frederik den Sjette.

Men det var ikke blot på landet, skoleforholdene trængte til forbedring. Også købstæderne havde behov for ordnede forhold.

Kommissionen til de danske skolers bedre indretning, Den store Skolekommission, blev nedsat den 22. maj 1789, og ligesom for landets vedkommende kom der en slags forsøgsarbejde i gang i flere købstæder. Mest kendt er arbejdet i Slagelse, hvor der blev gennemført en plan for Byens Læse- og Arbejdsskole. Denne plan blev med visse ændringer lagt til grund for ordninger i andre købstæder, bl.a. i Køge, hvis plan af 1808 efter Den store Skolekommissions gennemsyn

kom til at indeholde det væsentligste af det, der blev optaget i anordningen af 1814 for købstæderne.

Vejles skoleplan af 1808 - Bestemmelser for Skolevæsenet i Veile Kjøbstad - var tilsvarende udstedt af kancelliet på grundlag af et lokalt forslag, hvortil der var indhentet erklæringer fra stiftamtmanden, biskoppen over Ribe stift og "den store skolekommission".

I Anordning for Almue-Skolevæsenet i Kjøbstæderne i Danmark, Kjøbenhavn undtagen, fastsættes det,

at der i enhver købstad skal indrettes almindelige borgerskoler,

at der i de større købstæder skal indrettes borgerlige realskoler for drenge,

samt

at der i de købstæder, som ikke har et tilstrækkeligt grundlag for oprettelse af en borgerlig realskole, men hvor dog en mere udvidet undervisning er ønskelig, bør oprettes en ekstra klasse med udvidet undervisning ved den almindelige borgerskole.

Til de almindelige borgerskoler, hvori der efter bestemmelserne skulle undervises i de for almuen mest uundværlige kundskaber, skulle der knyttes industri- eller håndgerningsskoler, d.v.s. undervisning i praktiske fag ved duelige håndværkere for drengenes vedkommende og ved anstændige fruentimmere af sat alder for pigernes vedkommende.

Anordningen for landet og anordningen for købstæderne var bortset fra ovenstående i øvrigt på de fleste områder ganske ens. Mange afsnit af købstadanordningen er direkte kopieret efter landsbyanordningen, og om skoledirektionen hedder det således i købstadanordningen, at den "har at følge de samme Regler, som ere foreskrevne i den, Vor Anordning af Dags Dato for Almueskolevæsenet paa Landet tilføjede, Underretning for Amts-Skole-Directionerne".

Bestemmelsen om oprettelse af borgerlige realskoler for drenge vandt ikke straks genklang. I Århus begrundede man afvisningen af ønsket om at få en sådan oprettet som følger:

... Da realskolen er i det økonomiske som i undervisningsplan forskellig fra og uafhængig af det almindelige borgerskolevæsen samt blot består ved de bidrag, som vedkommende forældre dertil ville yde, bør denne indretning indledes med særskilte

hensigtssvarende foranstaltninger. Direktionen vil fremsætte forslag herom, når der er "grundet håb om at kunne sikre sådan gavnlig indretning nogen varighed".

Heller ikke i Vejle blev der oprettet en borgerlig realskole. Derimod møder man her som i flere byer lidt senere en "realclasse", hvori der meddeles en noget udvidet undervisning.

Det varede i det hele taget længe, før de gode tanker, der fandtes i anordningen af 1814, om borgerlige realskoler blev ført ud i livet.

I 1838 var der ved Københavns Universitet indrettet en almindelig forberedelseksamen med henblik på adgangen til visse studier, og samme år resolverede kongen, at han

med særdeles Velbehag (ville) anse det, naar der i Købstæderne gøres Udveje til ved Siden af de almindelige Borgerskoler at indrette højere Borgerskoler.

I disse sidste skulle der gives en mere udvidet undervisning for børn af begge køn, og der skulle erlægges skolepenge. Ulovlig udelivelse fra undervisningen medførte bortvisning, og der blev derfor ikke idømt mulkt som i de almindelige borgerskoler.

Kirketorvets skole i Vejle blev oprettet i 1839, og den fik efterhånden karakter af en højere borgerskole.

Samme år - 1839 - blev der udsendt bestemmelser om en videnskabelig realskole i Aarhus, i 1855 kom bestemmelserne om afgangseksamen for realdisciple og i 1859 om afgangseksamen af lavere grad for realdisciple.

Alle disse fire afgangseksamener blev afskaffet ved en bekendtgørelse af 1881, og den senere så ansete almindelig forberedelseksamen (præliminæreksamen) opstod. Dens endelige form fik den dog først i 1895.

Realafgangseksamen af lavere grad og senere almindelig forberedelseksamen kunne i Vejle aflægges ved Borgerskolen (senere kaldet Kirketorvets skole) og ved Vejle privatskole (senere kaldet Vejle latin- og realskole, senere igen Vejle gymnasium og sidst Rødkilde gymnasium).

Grundloven af 1849 fastsatte, at de børn, hvis forældre ikke havde evne til at sørge for deres børns oplærelse, ville erholde fri undervisning i almueskolen.

I 1855, 1856 og 1857 blev der vedtaget skolelove, der dog ikke fik betydning for skolens indre ordening. De drejede sig om muligheden for oprettelse af frie skoler, om oprettelse af en skolefond fælles for sognekommuner og købstadkommuner i amtsrådskredsen og om lærerinders ansættelse i embeder i den offentlige skole.

Efter meget tovtrækkeri vedtoges i 1899 en ny skolelov. I henhold til den blev der undervisningspligt i 7 år. Af frivillige fag kunne i købstæderne optages fysik, sløjd, kvindelig husgerning samt matematik og levende sprog. De sidste fag blev medtaget under hensyn til undervisningen i de højere borgerskoler. Undervisningstiden fastsattes til 41 uger, og det gennemsnitlige timetal til 21.

Endelig blev det bestemt, at alle lærere, der ansattes i den offentlige skole, skulle have bestået lærereksamen.

Loven af 1903 om de højere almenskoler var ikke en folkeskolelov, men den fik uhyre betydning for købstædernes skolevæsen. Det var denne lov, der bl.a. gav bestemmelserne om mellem- og realskolen. Lovgiverne regnede med, at almindelig forberedelseseksamen (præliminæreksamen) straks ville ophøre, men den hidtidige ordening indebar så mange fordele for skolevæserne i de mindre købstæder og for de købstadordnede skoler på landet, at ordningen fortsatte ved mange skoler.

Mellemskolen, der oprettedes i henhold til 1903 loven, fik efterhånden en sådan succes, at det af hensyn til de elever, der ikke blev optaget i eksamensafdelingen, blev nødvendigt at ændre skolestrukturen.

Dette skete ved lov af 1937.

Grundskolen blev fireårig eller femårig - de fleste steder nok femårig. Derefter kunne eleverne gå over i den frie (eksamensfrie) mellem-skole eller i eksamensmellemskolen.

Der var kun 7 års undervisningspligt, men ikke så få elever i den fri mellemskole fortsatte i 3.fm/4.fm (8. klasse). Desværre lykkedes det ikke at skabe den prestigefulde, som man havde ventet, omkring den eksamensfri skole. Man sagde ligefrem, at den "spillede fallit".

Ved folkeskoleloven af 1958 blev eksamensmellemskolen afskaffet, og almindelig forberedelseksamen forsvandt ved samme lejlighed.

Efter den nye lov kom folkeskolen til at bestå af en 7-årig hovedskole med en overbygning, der omfattede en afdeling med 8. og 9. klasse, og en anden afdeling med tre realklasser.

Realeksamen blev altså bevaret.

I henhold til loven ophørte forskellen mellem landsbyskolen og købstadskolen.

Ved kommunalreformen i 1970 afskaffedes forskellene mellem primærkommunerne helt, således at skolevæsenet i princippet er indrettet ens i samtlige kommuner.

Den sidst vedtagne folkeskolelov er fra 1975.

Folkeskolen består derefter af en 1-årig børnehaveklasse, en 9-årig grundskole og en 1-årig 10. klasse. Undervisningen omfatter obligatoriske fag, tilbudsfag og valgfag.

Der er 9 års undervisningspligt. Efter 9. klasse kan eleverne aflægge folkeskolens afgangsprøve i visse fag, efter 10. klasse kan de enten aflægge folkeskolens udvidede afgangsprøve eller folkeskolens afgangsprøve. Den udvidede afgangsprøve i et bestemt fag skulle mindst være af samme sværhedsgrad som den tidligere realeksamen.

Der skal ikke aflægges prøve i en bestemt række fag som ved realeksamen, og eleverne kan derfor ikke "dumpe".

Tilsyn med og styrelse af købstædernes skolevæsen.

- 1537 Kirkeordinansen blev udstedt på latin i 1537 og kom på dansk 1539. Tilsynet med skolerne lå hos superintendenterne (biskopperne), som ansatte skolernes ledere (rektorer), hvorimod hørerne (lærerne) ansattes af rektor i forening med sognepræsten.
- 1683 Christian den Femtes danske lov.
I henhold til Christian den Femtes danske lov skulle øvrigheden i købstæderne forordne og forsørge skrive- og regneskoler, og forstanderne for samme skoler og sognepræsten skulle have indseende med, at børnene i Guds sande frygt blev oplært. Skolemestrene skulle af sognepræsten overhøres, førend dem sådanne skoler blev betroet. De skulle og lade deres disciple fremkomme for provsten i kirken og af ham blive overhørt, når den årlige visitats fandt sted.
- 1814 Anordning om almueskolevæsenet i købstæderne.
I henhold til anordningerne af 1814 havde skolekommissionen det nærmeste tilsyn med almueskolerne. Overopsynet med købstædernes skolevæsen lå hos skoledirektionen. Biskopperne skulle fremdeles have nøje tilsyn med samtlige købstadskoler, men i øvrigt forblev bestyrelsen af det hele under "Vort danske Cancellie".
Skolekommissionen skulle bestå af sognepræsten/sognepræsterne og byfogden eller magistraten, hvis en sådan fandtes. Endelig skulle skoledirektionen vælge to eller tre skoleforstandere.
Præstens opgave var at vejlede skolelærerne, og han skulle i det mindste hver fjortende dag besøge skolen, høre på undervisningen, tale med børnene og lade sig forevise deres skrift.
Skoleforstanderne skulle også mindst hver fjortende dag indfinde sig i skolen for at se, om alt var i tilbørlig orden.
Skoledirektionen bestod af amtmanden og amtsprovsten. Skolens styrelse var i overvejende grad et embedsmandsstyre.

- 1856 Ved lov af 1856 skulle lærernes aflønning ændres og forbedres. Der oprettedes derfor i hvert amt en skolefond, hvorfra alderstillæg, pensioner m.v. til lærere i amtsråds kredsen - altså både i sognekommuner og i købstadkommuner - skulle udbetales. Skolefonden blev administreret af skolerådet, d.v.s. amtsrådet og repræsentanter for købstæderne.
- Ved siden af skolerådet stod amtsskoledirektionen, der bestod af samtlige skoledirektioner i amtet.
- Skoledirektionerne skulle bestå af amtmanden og provsten, men hvis skolerådet ønskede det, skulle der i hver af amtets skoledirektioner indtræde et af skolerådet valgt medlem.
- Ved besættelsen af embeder måtte borgerrepræsentanterne (senere byrådene) indstille tre af ansøgerne.
- 1867-1868 Ved kommunallovene af 1867 for landet og 1868 for købstæderne oprettedes nye skolekommissioner, der i købstæderne kom til at bestå af sognepræsten og to af byrådet valgte mænd.
- 1899 Fra 1899 har lærerembeder i folkeskolen været forbeholdt dem, der har bestået lærereksamen.
- 1904 I lov af 1904 fastsattes regler om indførelse af lærerråd, og det fastsattes, at kommunalbestyrelsen kunne gøre indstilling om afskedigelse af en lærer, der ikke gjorde fyldest i sin stilling (§ 18).
- 1908 Lønningsloven af 27. marts 1908 indeholdt den senere så forhadte § 8, hvorefter en lærer, der var kommet i et sådant misforhold til sin stilling som lærer, at udbyttet af skolens virksomhed i væsentlig grad blev forringet, efter nærmere fastsatte regler kunne kræves afsat af de lokale myndigheder.
- Bestemmelsen fik nok størst betydning i de små sognekommuner.

- 1933 Lov om folkeskolens styrelse og tilsyn.
Efter denne lov skulle sognepræsten ikke længere være medlem af skolekommissionen. Han beholdt dog tilsynet med religionsundervisningen i kommunens skoler.
Der kunne oprettes forældreråd ved skolerne, hvis forældrene forlangte det. Forældrerådene er forløbere for de senere obligatoriske skolenævn.
Skoledirektionernes indflydelse på købstædernes skolevæsen er ophørte.
Skolerådet, der siden 1856 havde bestyret den da oprettede skolefond, skulle som hidtil bestå af amtsrådet og repræsentanter for købstæderne.
- 1949 Der kom en ny lov om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn.
Fremtidig skulle kommunalbestyrelsen træffe bestemmelse om, hvorvidt kommunens skolevæsen skulle styres af en skolekommission alene eller af en skolekommission sammen med skolenævn ved alle skoler eller af en skolekommission sammen med skolenævn ved enkelte skoler.
Hvis kommunalbestyrelsen ikke vedtog, at der skulle oprettes nævn, kunne et nærmere bestemt antal af forældrene forlange foretaget en afstemning.
Sognepræsten havde ikke længere ret til at føre tilsyn med religionsundervisningen, men han eller en anden af biskoppen godkendt præst i kommunen fik ret til at overvære kristendomsundervisningen i pastoratets skoler.
- 1962 Ved en lovrevision blev det fastsat, at forældrene skulle spørges, hvis kommunalbestyrelsen ikke i sit første møde vedtog at indføre skolenævn ved kommunens skoler.
Bestemmelsen fra 1949 om sognepræstens eller en anden præsts ret til at overvære kristendomsundervisningen blev opretholdt ved lovrevisionen.

1970

Lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning.

Med visse ændringer er det den lov, der gælder for tiden.

Skolenævn blev obligatoriske.

Tilsyn og styrelsen blev ens for alle primærkommuner, idet skellet mellem købstadkommuner og landkommuner forsvandt.

Skoledirektioner og skoleråd forsvandt.

Sognepræstens ret til at overvære kristendomsundervisningen bortfaldt.

Købstædernes styrelse gennem tiderne.

Oprindeligt var skolevæsenet et rent kirkeligt anliggende, men efterhånden etableredes der kontakt mellem skolen og det lokale styre.

Allerede i det fjortende århundrede fandtes i mange byer et råd, og Vejles privilegiebrev af 16. august 1327 omtaler da også et råd, som nu er eller for fremtiden vil være. Antallet af rådmænd kunne variere, somme tider var der 9, til andre tider 7, og i 1611 var der kun 5. Derimod var der som regel 2 borgmestre. Kongen blandede sig ikke i valget af rådmænd, men han forbeholdt sig ret til at indsætte og afsætte borgmestre. Ved siden af rådet fremkom i det 16. århundrede i mange købstæder nogle rådgivere eller borgerrepræsentanter, kaldet "de 24 mænd". I Vejle træffes de første gang i 1602. De fik nok ikke den store indflydelse, idet de valgtes fra gang til gang.

Grevens Fejde 1534 - 1536 havde medført et knæk for det lokale selvstyre, og det bortfaldt helt med indførelsen af enevælden i 1660.

I 1682 skete der en reduktion i antallet af øvrigheds personer, og i de mindste købstæder som Vejle skulle der fremtidig kun være en byfoged.

Erich Pontoppidan fortæller i Den danske Atlas:

Byens Magistrat har tilforn været tvende Borgmestre og fire Raadmænd, men siden Forandringen skede med de smaa Kiøbsteder efter den Kongelige Forordning af 28. Januar 1682 har her ikkun været en Byfoged, som tillige er Herredsfoged i Nørvangs= og Tørrild=Herreder, og en Byskriver som tillige er Herredsskriver. Af andre Kongelige Betjente er her en Postmester, som tillige er Tolder, samt en Veier og Maaler.

I begyndelsen af det 18. århundrede var der i nogle købstæder fremstået en rådgivende forsamling, "de eligerede borgere", og i 1730 blev der af stiftamtmanden beskikket 12 eligerede mænd i Vejle. Først i 1797 kom der landsdækkende regler for disses indflydelse på købstædernes styrelse.

I 1835 var "de eligerede borgere" i Vejle involverede i købet af

en grund til opførelse af en bygning for Vejle Borgherskole, den senere Kirketorvets skole.

Ved lov af 1837 om købstædernes styrelse blev det fastsat, at der ved siden af den kongevalgte magistrat skulle være en folkevalgt borgerrepræsentation, og valget til denne fandt sted i 1838.

Grundloven af 1849 fastslog kommunernes ret til under statens tilsyn selv at styre deres egne anliggender.

1868 blev borgerrepræsentationerne erstattet af byråd, men lige indtil 1918 var byrådets formand - borgmesteren - en kongelig udnævnt embedsmand, nemlig byfogden.

Byrådet har stedse arbejdet ved hjælp af stående udvalg, og det, der har varetaget skolernes økonomi m.v., har heddet skoleudvalget, fra 1982 ændret til undervisningsudvalget.

De pædagogiske sager har sorteret under skolekommissionen, der ikke er og aldrig har været et byrådsudvalg. Kommissionen har dog altid haft ret til at afgive forslag om alle forhold - også om økonomiske.

Der er naturligvis gennem tiderne sket ændringer af lovgivningen om købstadkommunernes styrelse, men redegørelse for disse forhold falder uden for rammerne af nærværende oversigt.

Efter kommunalreformen i 1970 skelnes der ikke længere mellem købstadkommuner og sognekommuner. De er alle af samme slags, primærkommuner. Formanden for kommunalbestyrelsen (byrådet, kommunerådet) vælges af denne og kaldes borgmester.

Formanden for amtsrådet kaldes amtsborgmester.

VEJLE KØBSTAD

Elementærundervisning i latinskolen 1542 - 1739.

Dansk skole 1739 - 17??.

(Sydøstre hjørne af Sct. Nicolaj kirkegård)

I henhold til kong Christian den Tredies kirkeordinans af 1539 blev der omkring 1542 også oprettet en latinskole i Vejle.

Kun få af latinskolernes elever dimitteredes til universitetet, og det blev derfor indskærpet skolerne, at de i god tid skulle meddele hjemmene, om eleverne egnede sig "til bogen", for ellers måtte de "sættes til en ærlig håndtering".

Skolernes betydning for mange disciple har altså været den, at de har fået en elementær undervisning.

Kirkeordinansen fastsatte også, at øvrigheden måtte sørge for oprettelsen af skriveskoler. Hvornår en sådan er blevet oprettet i Vejle, vides ikke, men i 1637 omtales Frantz Scholmester i kænnerregnskabet, og han har måske holdt skriveskole.

I 1739 udstedte kong Christian den Sjette forordningen om nedlæggelse af en række latinskoler, og dette betød, at skolen i Vejle måtte indstille sin virksomhed som latinskole, men den fortsatte dog som dansk skole helt i overensstemmelse med latinskolereformens bestemmelser, hvorefter kongen ikke ville forbyde skolerne at fortsætte som danske kristendomsskoler.

Skolen lå ved det sydøstre hjørne af Sct. Nicolai kirkegård - altså omtrent der, hvor senere Kirketorvets skole kom til at ligge.

Undervisningen har nok ikke altid været helt i orden. Den 31. august 1759 visiterede biskop Hans Adolf Brorson i Sct. Nicolaj kirke, og i hans beretning hedder det i hvert fald:

Baade Catechet Roesteen og Skoleholderen Christian Møller lovede at vise større Fliid med Ungdommens Undervisning.

Pontoppidans Danske Atlas af 1769 oplyser: "Nu er her alene een dansk Skole", og en grundtegning af Vejle fra 1767 angiver skolens beliggenhed ved kirken. I 1775 boede byens skoleholder for øvrigt til leje i et hus, der tilhørte møllen, d.v.s. vandmøllen.

Spindeskolen o. 1793.

G. F. Gaarmann skriver i 1793 i Efterretninger om Veile Kjøbstad: En Spindeskole er der og anlagt, hvorudi Byens fattige Børn tilholdes at arbejde, og hvorved de kan fortjene Ugentlig 20 a 24 s, ja mere, ligesom de ere flittige til. En Fattiges-Commission er og indrettet, hvor Indvaanernes aarlige visse godvillige Gaver uddeles, og hvoraf de ældre Fattige nyder deres, at de ei skal betle og trygle paa Gader eller i Huse- ne. Disse tvende sidste anstalter haver og den gode Virkning, at Betlerie her i Byen nu er aflagt, og ønsker enhver disse Indretninger maatte bestandig vedblive; thi de Unge holdes derved til Arbeide, istedet for ved Ørkesløshed at blive van- artige, og de ældre Fattige fra at overhænge Folk med Trygle- rie.

Det fremgår tydeligt, at det ikke blot var pædagogiske overvejel- ser, der havde ført til spindeskolens oprettelse.

Georg Friederich Gaarmann var søn af Hans Larsen Gaarmann, der var byfoged i Vejle 1755 - 1777. Han blev selv fuldmægtig ved toldkon- toret, og udgivelsen af hans lille bog afstedkom visse vanskelighe- der.

I en fodnote skrev han:

Nu i nogle Aar, have allene de af Byens Indvaanere faaet Ud- viisning (nemlig af brændsel i Vejle Nørreskov), som eie Gaar- de og Huse i Byen og nogle af Byens Embedsmænd, endog af dem, som ingen Gaarde eller Huse eie i Byen, derimod de af Borgerne, som ingen Grund eie i Byen, Intet.

Denne kritik ville byens embedsmænd ikke finde sig i, og de indgav derfor klage over Gaarmann. Sagen sluttede med, at han fik en iret- tesættelse den 26. juni 1796 fra Ribe Stifts Kontor, og så forlod han i øvrigt byen.

Foghs friskole 1796 - 1811.

I 1794 døde den velhavende kammerråd Søren Fogh, og i henhold til hans efterladte testamente skulle der oprettes en fri (= gratis) dansk skole for tyve fattige børn. Der var kapital til løn til skoleholderen, til de fattige børns beklædning, til brændsel i skolen samt til lys, papir, penne, blæk og bøger såsom nye testamenter og salmebøger med forklaringer.

Til skolelokaler købtes i 1796 på auktion et gammelt hus vest for kirken. Det bestod af fire fag bindingsværk ud mod Kirkegade og fire fag i en sidebygning mod kirkegården.

Over døren blev der anbragt en sandsten med indskriften:

Fri dansk Skole med aarlig Gave
for 20 fattige Børn, navnlig
12 Dreng og 8 Piger, stiftet af
Kammerraad Søren Fogh i Vejle.
Anno 1796.

I 1811 blev Foghs friskole sammenlagt med den offentlige skole, således at hele byens skolevæsen blev samlet i Skolen bag rådhuset. Foghs skolebygning blev indrettet til kateketbolig.

Kammerråd Søren Fogh havde ejet Laagegård i Århus stift. Ved den første folketælling (1787) boede han i Torvegade nr. 47 i Vejle. Han var da 67 år gammel, ugift, "forhenværende proprietær", som levede af sine midler. Han havde en husholderske, kusk og 2 tjenestepiger.

Han drev sammen med møller Kraft "en Stivelse og Pudder Fabrique" på Weile Møllers grund. Den var i gang i 1794; "ikke nedlagt, men for en tid ophørt" i 1807 og for længst nedlagt i 1814.

Af Veiviser og Adressebog for 1869 for Veile Kjøbstad gengives:

Af Byens offentlige Regnskaber for 1860 har den daværende Byfoged Justitsraad O. M. Hersleb udgivet en Extrakt, ledsaget af endeel interessante Oplysninger om legerede Kapitaler til Kirken, Skolen og Fattigvæsenet o.s.v., og det er væsentlig fra dette Regnskab at efterstaaende Meddelelser ere hentede.

SKOLEVÆSENETS LEGATER.

1. Det af Kammerraad Fogh efter Testamente af 31. August 1794 stiftede Legat, hvis Fundats er konfirmeret 11. Januar 1805 (vide Fogtmans Reskriptsamling).

Til den ved Fundatsen oprettede Skole legerede han:

- a. 800 Rdl. til en fri dansk Skoles Opbyggelse i Veile, ene og alene for 20 Børn: 12 Drengene og 8 Piger.
- b. 2500 - hvis Rente skal tjene til en Skoleholders fornødne Løn og Underholdning.
- c. 2900 - hvis Rente skal udbetales hvert Aars 11te Decbr. til disse 20 Børn til Hjælp til Klæder, saaledes: til 6 Drengbørn, de bedste Sangere, der kan assistere ved Sengen i Kirken, når Gudstjenesten holdes, enhver af dem 8 Rd., de andre 6 Drengene hver 6 Rd. og de 8 Pigebørn hver 4 Rd.
- d. 600 - hvis Rente skal bruges til fornøden Ildebrændsel i Skolen, Lys, Papir, Penne og Blæk for Skolebørnene.
- e. 200 - hvis Rente skal anvendes til Bøger til disse fattige Børns Fornødenhed, saavidt tilstrække kan, saasom nye Testamenter, Psalmebøger med Forklaringer, som meest fornødne.
- f. 100 - hvis Rente skal anvendes til Skolens aarlige Reparation.

Er 7100 Rd.

For de førstmeldte 800 Rd. blev Skolebygningen opført af executores testamenti. Den Kapital, som Skolevæsenet modtog var saaledes 6300 Rd. - Skolen blev imidlertid faa Aar efter ifølge Reskript 24de Mai 1811 indlemmet under den almindelige danske Skole i Veile, dog saaledes:

- 1) at efter Fundatsen stedse 20 fattige Børn af Veile By, hvilke Skoleinspektionen udnævner, skulle nyde fri Underviisning og desuden den af Kammerraad Fogh bestemte aarlige Pengegave;
- 2) at af de antagne Drengene de dueligste undervises i Sang, for at assistere ved Sengen i Kirken, naar Gudstjenesten holdes,
- 3) at Pengegaven ei anvendes til andet end til Klæder til Børnene og 4) at der bestandig, som hidindtil, holdes en særskilt Protokol over de Børn, som blive antagne for det Foghske Legat, og hvad der aarlig gives disse, i hvilke Forældrene qvittere.

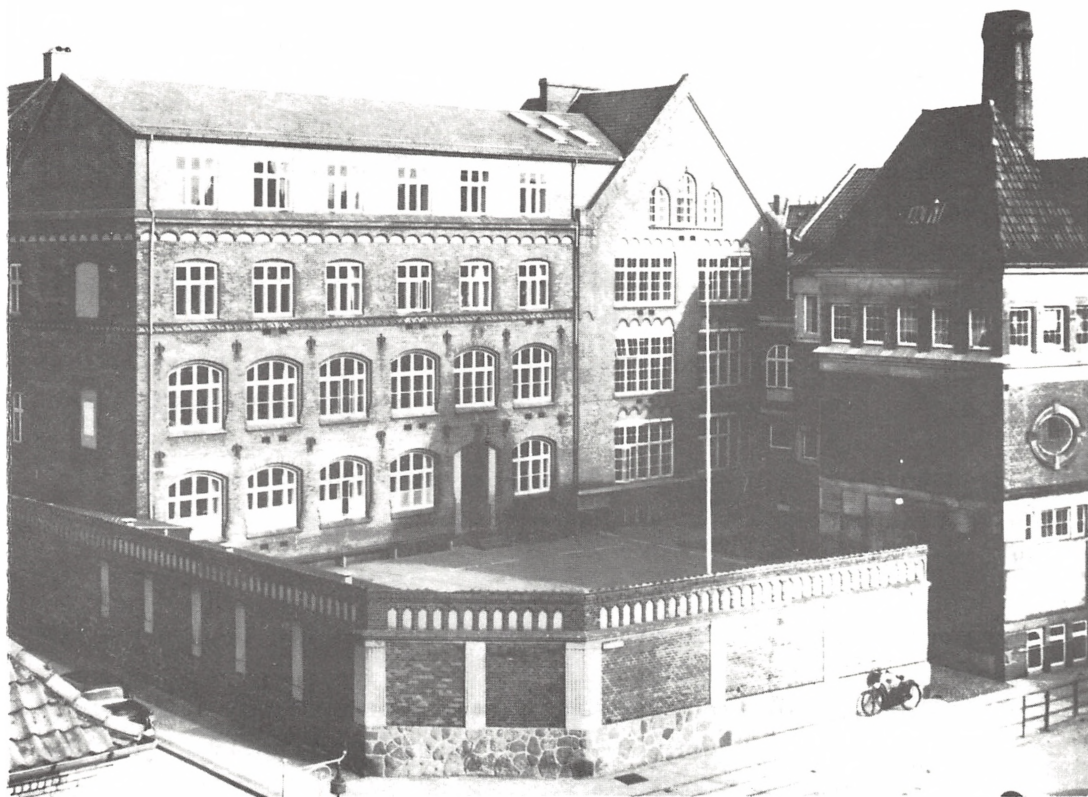
Bygningen blev senere indrettet til Kateketbolig, men efter Kancelliets Approbation af 2den November 1847 købte Kommunen Stedet for at nedbryde Bygningen, og at forene Grunden med Torvet. Kjøbesummen blev bestemt til 2200 Rd., og for samme har Kommunen udstedt Obligation til Skolevæsenet.

Foruden forestaaende Legat har Kammerraad Søren Fogh under Fattigvæsenets Legater, bestemt en aarlig Rente af 100 Rd. til en Skolelærers Lønning. Renten er beregnet efter 3 3/4 pCt., og Kapitalen skulde saaledes være 2,666 Rdlr. 4 Mk., men den findes i Skoleregnskaberne kun taget til Indtægt med 2,500 Rd.

Det under Skolevæsenet hørende Foghske Legat bestaaer altsaa af de førstmeldte 6300 Rd., og de sidstmeldte 2500 Rd. tilsammen 8800 Rd., som er udsat paa Rente i Veile Vandmølle paa første Prioritet. Endvidere af de ved Kateketboligens Salg indkomne 2,200 Rd., der indestaar hos Kommunen.

Ved Nedbrydningen af Kateketboligen, nemlig den efter Kammerraad Foghs Testamente byggede Skolebygning, blev det bestemt, at Byens Friskole skal herefter hedde "Foghs Friskole".

Da Foghs friskole i 1811 var blevet sammenlagt med og flyttet til Skolen bag rådhuset, overflyttedes legatet også, men i 1867 blev det henlagt til Borgerskolen (på Kirketorvet) i henhold til kulturministeriets resolutioner af 11. marts og 29. august.



KLOSTERGADES SKOLE

Klostergades skole 17?? - 1978.

(Skolen bag rådhuset)

Pontoppidans danske Atlas af 1769 oplyser, at der nu alene er en Dansk Skole, hvortil Byen haver en Skoleholder. Men den Latinske Skole, som Kong Chr. III efter Reformationen havde stiftet, hvortil var en Rector og en Hører, blev med de andre smaa latinske Skoler 1739 reduceret, og dens Indkomster lagte til den latinske Skole i Fridericia. Skolehuset, som er af Bindingsverk, beboes nu af Klokkeren som tillige er Catheket.

En grundtegning af byen fra 1767 viser, at denne skole lå ved kirkegårdens sydøstlige hjørne. Måske var det den gamle latinske skole eller rester af den.

Gaarmann gengiver i 1793 samme oplysninger, men med følgende tilføjelser og ændringer: (Huset)

ligger bag det nye Raadhuus og beboes af Skoleholderen, blev indkøbt af gaver, som adskillige ædelmodige Familier dertil havde givet, da Byen, som i den Danske Atlas anføres, ikke har eiet nogen saadan, men Skoleholderen fik førhen af Byens Casse aarlig Huusleie, hvorfor denne da igien selv leiede sig et Værelse af Catechetens og Klokkerens Residence. Før den latinske Skole blev reduceret, var Rectoren til samme Sognepræst til Winding, og Høreren Degn til Weile og Winding, men siden efter, er den residerende Capellan i Weile tillige Sognepræst til Winding, og Catecheten Degn i Weile og Winding.

Hvornår Skolen bag rådhuset har begyndt sin virksomhed, er ikke fundet oplyst.

Ved folketællingen 1787 boede i Bagsnoge (omtrent, hvor Orla Lehmannsgade nu ligger) nr. 62 den danske skoleholder Peter Evalt, 38 år, med sin kone Karen Møller, 39 år, begge i ægteskab med deres 7 børn. Peter Evalt var måske skoleholder ved Skolen bag rådhuset.

I 1811 blev Foghs friskole sammenlagt med den offentlige skole, og derefter var hele byens skolevæsen samlet bag rådhuset.

I 1830erne var skolens elevtal meget højt. Biskop Tage Müller var på visitats den 21. - 23. september 1835, og i beretningen noteres, at der i nederste klasse var 118 drenge og 124 piger, men undervisningen var her tilfredsstillende, hvilket skyldtes lærer Godts dygtighed i den indbyrdes undervisnings metode. Derimod blev undervisningen i de højere klasser kritiseret.

I 1839 fik skolen en aflastning, idet bygningerne ved Kirketorvet/Møllegade blev taget i brug som borgerskole, og de gamle bygninger bag rådhuset fortsatte som skole for almuens børn. En tid påtænkte man at kalde den Fattigskolen, men det blev dog heldigvis ikke til noget. I stedet fik den det mere neutrale navn Friskolen.

I 1841 "måtte Lokalet udvides ved en Tilbygning på 5 Fag, hvorved Udgiften efter Licitation af 5. Juli 1841 var 700 Rd. I 1854 blev Friskolens Lokale forøget med 2 Etages Bygning" af røde mursten. Den havde takkede gavle, lå langs Klostergade og kostede efter licitation 3.060 Rd.

Fra 1860 findes i den af byfoged, justitsråd O. M. Hersleb udarbejdet oversigt

SKOLEVÆSENETS LEGATER.

1. DET AF KAMMERRAAD FOGH efter Testamente af 31. August 1794 stiftede Legat, hvis Fundats er konfirmeret 11. Januar 1805. Til den ved Fundatsen oprettede Skole legerede han 7100 Rd. Skolen blev imidlertid faa aar efter ifølge Reskript 24de Mai 1811 indlemmet under den almindelige danske Skole i Vejle.
(Se i øvrigt foran under Foghs Friskole).
2. MØLLER BERGS LEGAT efter Testamente 7de Juni 1784, konfirmeret 2den Juli s.A., paa 400 Rd., hvoraf Skoleholderen i Veile Skole skal nyde Renten. Kapitalen er blevet omskrevet til 140 Rd.
3. VED OBERSTINDE SOPHIE MAGDALENE KRABBE, FØDT GYLDENKRONE, HENDES GAVEBREV af 6. Mai 1797, er Skolevæsenet givet Kjøbesummen for tvende ved Auction solgte Tofter 977 Rd., bestemt til en Skolebygnings Opførelse for Veile Kjøbstad. Efter hendes Død har hendes Søn, Kammerjunker og Landsdommer Krabbe til Sophiesminde, ved Paategning af 26de Febr.

1799 endvidere skjænket til det nævnte Øiemed 600 Rd. Disse 1,577 Rd. ere anvendte til Borgerskolens Opførelse (skolen ved Kirketorvet. Chr.Kj.).

4. TOLD- OG KONSUMTIONSBEHØVER FINDSTEENS LEGAT efter hans Testamente af 8de Decemeer 1809, hvorved han har skjænket 1000 Rd. til Veile Borgerskole. Konfirmationen af 21. April 1810 findes i Fogtmanns Reskriptsamling. Kapitalen er blevet omskrevet til 760 Rd. Deraf indestaaer 399 Rd. hos B. Chr. Laursen i Førstballe, og Resten, der tidligere har indestaaet i en Gaard i Ulkjær, er nu anbragt i Kreditfor- eningsobligationer.

5. SOPHIE HEDEVIG STEENSTRUP, ENKE EFTER JUSTITSRAAD, HERREDS- FOGED ARENDT STEENSTRUP, HENDES LEGAT efter Testamente af 4. September 1847 på 400 Rd. Testamentets 20de Post lyder saaledes: "Veile Byes Borger- og Fattigskole skal have 400 Rd., og for de aarlige Renter heraf skal indkjøbes Psalmebøger og Testamenter til Uddeling mellem de flittig- ste og meest uformuende Børn ved den aarlige Examen, der bedes besørget af den respektive Skolekommission, som til- lige ombedes at drage Omsorg for Kapitalens Konservasjon i 1ste Prioritets-Pant i faste Eiendomme til dette Øiemed".

Allerede i 1862 blev bygningen forlænget, også i to etager.

A. H. H. Smith fortæller i 1882:

En Sten i den østre Gavl af Friskolens Bygning bærer følgende Indskrift: "Foghs Friskole, stiftet 1796 af Kammerraad Søren Fogh for 20 fattige Børn, udvidet Aar 1838 og 1853 til almin- delig Friskole for Veile By". Paa en anden ældre Sandsten, der var indsat over Døren i den nu paa Kirketorvet nedbrudte Kateketbolig - oprindelig den før omtalte Foghske Skole, stod indhugget følgende: "Fri dansk Skole med aarlig Gave for 20 fattige Børn, navnlig 12 Dreng og 8 Piger, stiftet af Kammer- raad Søren Fogh i Veile - Anno 1796".

Denne Sandsten staar hensat ubenyttet i Friskolens Gaard og er der at finde.

I den saakaldte Friskoles Gaard ligger en 1 Etages grundmuret Bygning, nu indrettet til Læseværelse (d.v.s. klasseværelse)

m.m.; men den var forhen i mange Aar Byens eneste offentlige Skole, inddelt i 3 Klasser, hvoraf den øverste var en særskilt Betalings- og Realklasse. Foruden de almindelige Fag undervistes her siden Aaret 1814 tillige i Tysk, Fransk, Mathematik, Naturhistorie og lidt Naturlære samt Tegning. 3 Lærere, herunder Kateketen indbefattet, udgjorde da Byens hele Lærerpersonale ved det offentlige Skolevæsen. Trædielærer var en Seminarist, der alene havde Elementair-Klassen. Denne var i "Tyverne" og længere hen i Tiden en dertil særdeles vel skikket og kraftig Mand, der ordentligen kunde tumle den talrige Børneflok af 100 til 150 Børn. (Måske er der tale om den lærer Godt, som biskop Tage Müller omtalte rosende i 1835. Chr.Kj.). Som Elementairlærer gjorde han sig især bekjendt ved i sin Tid, efter højere Ordre her at indføre den "Bell-Lancasterske Methode", eller den saakaldte indbyrdes Undervisning, hvor det ene Barn er Lærer for det andet, en Methode, der den Gang, ifølge den militaire og disciplinaire Aand, den var berørt af, var saa vel yndet af Kong Frederik den 6te, og som paa den Tid gjorde saa megen Furore. Paa Grund af, at denne Lærer havde, som anført, en saa talrig Børneflok, og tillige var meget nidkær og dygtig i sin Gjerning, kunde man undertiden høre hans Stentor-Stemme over hele Skolen med Udraab som: "Jeg skal varhaftig lære dig, din Slyngel!" og Tampen blev saa undertiden ei heller glemt. For visse forseelser maatte ogsaa den Straf at knæle paa Ærter anvendes, alt ifølge et Reglement for Undervisningen. Hvilket Barbari mod disse ulykkelige Smaa!

Om friskolen langs den sydlige del af Klostergade har overlærer N. C. Nielsen fortalt, at den i 1888 havde 7 klasseværelser og 2 lærerboliger, hvoraf skoleinspektøren beboede den ene.

Det må have været omkring den tid, at lærerinde Henriette Henriksen i et lille rum - vist et kasseret pigeværelse - lavede kaffe til lærerne. I værelset var der et vindue mod nord ind mod skolebygningen, og møblerne bestod af et gammelt bord og nogle kasserede bænke og katederstole. Vandet blev kogt på et petroleumsapparat, der stod på en bänk.

Man slappede lidt af i de ejendommelige omgivelser, og lærer Heriskind kaldte stedet opiumshulen.

Såvel Henriette Henriksen som Herskind flyttede med til skolen på Kirkegårdsvej (senere kaldet Langelinies skole) i 1902.

I 1880erne var der atter trange lokaleforhold og den 27. januar 1890 blev det overdraget murer Christoffersen at forfærdige tegning og overslag over en ny skolebygning bag rådhuset. Bygningen skulle opføres ved den nordlige side af Klostergade og skulle indeholde fire klasseværelser og bolig for skoleinspektøren.

Den 7. maj antoges tilbud på vilkår

1. at bygningen skulle være under tag inden den 1. august
2. at bygningen skulle være færdig inden den 1. oktober.

For 1891 findes følgende udkast til
lokaleplan.

Den ældre Bygning

1ste Sal

Form.	IV P
Efterm.	I A P

Stuen

Form.	III P
Efterm.	I B P

Gang

Form.	II A P
Efterm.	1 Forb.a P
Form.	2 For.a Dr
Efterm.	1 Forb.b Dr

Form.	II Forb.A P
Efterm.	I Forb.B P

Gang

Form.	1 Fa Dr
Efterm.	—

I Gaarden

Form.	II B P
Efterm.	II Forb.B P

Den nye Bygning

Form.	4 Dr
Efterm.	2 b Dr
Form.	3 a Dr
Efterm.	1 a Dr

Form.	3 b Dr
Efterm.	1 b Dr
Form.	2 a Dr
Efterm.	2 Forb.b Dr

Den ældre bygning lå på sydsiden af den nuværende Klostergade.
Klasselokalet i gården var nok det ældste. Resten af bygningen var
opført henholdsvis 1841 og 1862.

Tegningen er samstemmende med overlærer N. C. Nielsens udsagn om, at skolen i 1888 havde syv klasseværelser og 2 lærerboliger.

Den nye bygning er den, der i 1890 blev opført ved nordsiden af garden. Den indeholdt fire klasseværelser foruden skoleinspektørbolig.

Udkastet til lokaleplan er skrevet dels med blæk, dels med blyant og indeholder flere rettelser. F.eks. fremgår det tydeligt, at skoleinspektøren (Hans Schou) har været i tvivl om, hvor håndgerningsundervisningen skulle foregå.

Samtidig med udarbejdelsen af udkastet foreslog skoleinspektøren, at der fremtidig kun skulle være 6 opadstigende klasser i stedet for som hidtil 7, og at man oprettede parallelklasser

Børnene have nemlig i Reglen kun 7 Skoleaar, og selv flittige og velbegavede Børn have ondt ved at naa op i øverste Klasse saa tidlig, at de kunne drage det fulde Udbytte af Undervisningen der, hvilket ogsaa foranlediger Overfyldning af de midterste Klasser i Rækken.

Efter dette forslag ville klasseordningen omfatte

A. Hovedskolen

Drengesklasser

4
3 A og 3 B
2 A og 2 B
1 A og 1 B

Pigesklasser

4
3
2 A og 2 B
1 A og 1 B

B. Forskolen

Forberedelsesklasser

for drenge

2 A og 2 B
1 A og 1 B

Forberedelsesklasser

for piger

2 A og 2 B
1 A og 1 B

I de 11 drengesklasser ville det gennemsnitlige elevtal blive 34,5, i de 10 pigesklasser 34,4.

Ved planlægningen benyttede man af praktiske grunde romertal for pigesklasser og arabertal for drengesklasser, selv om det ikke altid blev fulgt konsekvent.

Fra 1899 blev der givet tilladelse til, "at Børn fra Sofiesmindes Enge - det Distrikt af Skibet Sogn, der ventelig vil blive indlemmet i Købstaden - maa søge Vejle Friskole".

Der var på den tid et voksende elevtal i Friskolen, så man havde her "et Udtryk for, at Byens Tilvækst enten navnlig falder paa de ubemidlede Klasser, eller at Middelstandens Kaar ere nedadgaaende og i stigende grad har nødt Forældrene af denne Stand til at sætte deres Børn i Friskolen".

Som følge af tilvæksten steg elevtallet i de enkelte klasser, hvilket var meget uheldigt. Følgende notits i Vejle Amts Folkeblad for den 23. maj 1898 skal dog nok ikke tages alt for alvorligt:

At Vejle er en stor By, er enhver Vejleensers Stolthed. (Der var ca. 14.000 indbyggere. Chr.Kj.). Her er en af "Følgerne". Et Forlydende gaar ud paa, at paa Grund af Pladsmangel i Skolerne har man i de allersidste Dage set sig nødsaget til at give Undervisning i Religion ude paa Legepladsen. Heldigvis har Vejret været nogenlunde menneskeligt.

Der måtte altså skaffes mere plads, og i april 1901 blev skoleinspektørboligen inddraget og omdannet til 2 klasseværelser samt et lærerværelse.

I december 1902 var der i Friskolen 23 drengeskoler og 20 pigeskoler, og deraf overførtes til skolen ved Kirkegårdsvej 36 klasser. Resten blev tilbage i den ældre skolebygning ved gadens sydlige side.

Bygningen fra 1890 - Klostergade 6 - var optaget af klasser fra Borgerskolen, d.v.s. Kirketorvets skole, som var under ombygning, og den varede til 1904.

I 1903 havde Friskolen 46 klasser, deraf 36 i skolen ved Kirkegårdsvej og 10 i Klostergades skoles gamle bygninger.

Men elevtallet og dermed klassetallet voksede stadig i friskoleafdelingen, som fra 1908 officielt blev kaldt Borgerskolen. I 1907 var der således 53 klasser, deraf 36 på Kirkegårdsvej. De resterende 17 - udelukkende 1. og 2. klasser - undervistes i de ældre bygninger ved Klostergade.

Skoleudvalget var klar over, at der måtte foretages en udvidelse, og den 13. oktober 1907 sendte det en skrivelse af følgende indhold til byrådet:

Der vil formentlig fremkomme forslag om oprettelse af en pigemellemskole fra 1. maj 1908, antagelig med 2 å 3 klasser, hvor til de nuværende reserveklasseværelser i den gamle Friskolebygning må anvendes. Det bliver derfor nødvendigt at tænke på tilvejebringelse af andre reserveklasser.

Udvalget udbeder sig derfor bemyndigelse til at lade arkitekt Hansen forberede en hensigtsmæssig bebyggelse af den fra købmand Birnbaums ejendom erhvervede parcel.

To måneder senere meddelte udvalget for badeanstalten, at opgaven ikke kunne løses tilfredsstillende, "medmindre Kommunen erhverver den Smed Lønquists Enke tilhørende Ejendom Matr. Nr. 324 i Klostergade".

Udvidelsen blev færdig i 1909, hvorefter skolen kom til at indeholde 14 klasseværelser samt en gymnastiksal over den nye kommunale badeanstalt. I tagetagen blev der indrettet et sanglokale og i kælderen en badeanstalt for skolens elever. Derved blev det muligt at samle alle Borgerskolens - hidtil kaldet Friskolen - pigeklasser der, mens drengeklasserne samledes i skolen ved Kirkegårdsvej.

Fra 1908 blev der, som skoleudvalget havde forventet, oprettet en mellemskoleafdeling for piger på skolen, der derefter gennem mange år blev kaldt Pigeskolen i Klostergade eller Pigemellemskolen, og i 1909 blev der på arealet mellem amtsgårdens have og Blegbanken anlagt en idrætsplads for begge pigeskoleafdelingerne på skolen.

Først fra 1954 kom der igen drenge i Klostergades skole.

I øvrigt blev skolens lokaler i den gamle skolebygning bag rådhuset fra den 1. oktober 1918 og efterhånden hele skolen omdannet til boliger for husvilde, og eleverne blev flyttet til Teknisk skole, Kirketorvets skole o.a. steder.

I marts 1920 henstillede undervisningsministeriet i anledning af rømningen af Klostergades skole for indflytning af husvilde til Vejle byråd, at man i sådanne tilfælde benyttede andre lokaler for at undgå

den meget beklagelige indskrænkning af undervisningen, og fra skoleårets begyndelse 1921 flyttede Mellem- og realskolen for Piger så om i skolebygningen i Klostergade.

Da de husvilde havde forladt skolen, blev den gamle bygning på Klostergades sydside nedrevet i forbindelse med rådhusets ombygning og arresthusets udvidelse i 1919-20, og Klostergades skole fandtes fremtidig kun på gadens nordside.

Også i forbindelse med den tyske besættelse (1940-1945) måtte skolelokalerne "holde for", idet de var beboet af husvilde fra den 28. marts 1945 til sommerferien. Da skoleåret begyndte den 1. april 1945, disponerede skolen ikke over skolelokaler af nogen art.

I 1955-56 skete der i løbet af tre fjerdingår en større udvidelse og ombygning af skolen. Taget blev løftet, og på tredje sal blev skolebetjentens lejlighed, håndarbejdslokale m.m. omdannet til 5 klasselokaler. På første sal blev der indrettet lærerværelse med tilhørende garderobe og køkken, og i stueetagen blev lærerværelset omdannet til kontor med forrum. Der blev i kælderen plads til et sløjdløkkale under hensyn til, at skolen var under udbygning til fællesskole for drenge og piger.

Endelig blev der i 1970 indrettet gymnastiksal i den for længst nedlagte kommunale badeanstalt, så der nu var to sale på skolen. I mange år havde lærerne måttet vandre med drengene til gymnastik i Kirketorvets gymnastiksal, som var bevaret, efter at der ikke længere var skole, men kommunal administrationsbygning på stedet.

Skolen bag rådhuset var oprindelig en "dansk skole", og fagkredsen har ganske sikkert været den almindelige: Religion, læsning, skrivning og regning.

Men efter læseplanen af 1809 blev der i øverste klasse undervist i de elementære fag samt i historie, geografi, naturhistorie, tysk og matematik.

I henhold til anordningen af 1814 for almueskoler i købstæderne var skolen en "almindelig borgerskole", og der var på den tid 121 drenge og 102 piger fordelt i fire klasser.

Fra 1817 nævnes "realclassen" og 3 andre klasser. Realklassen er sikkert oprettet under henvisning til nævnte anordnings § 3, hvori det hedder, at undervisningen i de almindelige borgerskoler bør udvides ved at forøge dem med én klasse, hvori der kan gives en mere udvidet undervisning. I Smiths beskrivelse af Vejle nævnes, at realklassen er en betalingsklasse.

I 1839 blev der oprettet en offentlig skole mere i byen. Den kom til at ligge ved det sydøstlige hjørne af Sct. Nicolaj kirkegård. Den overtog navnet Borgerskolen og blev betalingsskole, og så skulle skolen bag rådhuset fremtidig være "fattigskole". Navnet blev dog ikke officielt. Man anvendte i stedet betegnelsen "friskole" i betydningen gratis skole. Af og til benyttede man dog også navnet Vejle kommunes almindelige borgerskole.

Klassernes elevtal var, som det også fremgår af det tidligere nævnte, meget høje i ældre tid. Da håndgerningslærerinde Henriette Henriksen den 1. december 1901 fejrede 25 års jubilæum ved skolen, hed det i en avis' hyldestartikel: "Det er ikke noget let Arbejde at undervise i Håndarbejde ved en Skole, hvor Elevantallet i en Klasse ofte har været over 50; men desuagtet"

Den 1. maj 1908 begyndte Pigemellemskolen sin virksomhed i Skolen bag rådhuset med 83 elever fordelt i to 1. og én 2. mellemskoleklasse, og i lange tider var Klostergades skole bedst kendt under benævnelsen Pigemellemskolen. Ved 50 året for denne skoleafdelings oprettelse skrev skoleinspektør Helen Sørensen en kort oversigt over skolens historie i årsberetningen for kommunens skolevæsen.

Efter initiativ fra tale-hørekonsulent Emma Bech og skoleinspektør Helen Sørensen blev den første taleklasse i Vejle oprettet ved Klostergades skole ved begyndelsen af skoleåret 1965-66.

Emma Bech forklarede:

Enkelte elever har så svære sprog- og talevanskeligheder, at det er ønskeligt at få dem overflyttet til en speciel taleklasse, hvor undervisningen kan lægges til rette, således at sprogudviklingen bliver det primære mål.

Klassen begyndte med 9 elever, deraf 2 fra oplandet, og da aftalen om undervisningscentret for de svært handicappede ret hurtigt der-

efter kom i stand, blev klassen en del af dette.

Elevtallet til taleklasserne voksede, hvilket medførte, at der måtte indrettes mindre lokaler til dem i den ikke særlig rummelige skolebygning.

I øvrigt var børnetallet faldende i midtbyen, hvilket i særlig grad gik ud over byens ældste skole.

I 1955 var elevtallet	540
1960 - -	520
1965 - -	473
1970 - -	392
1975 - -	323

Skolen havde af bygningsmæssige årsager ingen mulighed for at oprette en børnehaveklasse, og i 1976 var der heller ikke elever til en 1. klasse. Elevtallet gik derfor ned til 291.

Året efter havde skolen hverken første eller anden klasse, elevtallet faldt til 163, og det var åbenbart, at det yderligere ville falde - ikke blot ved Klostergades skole, men også ved de andre skoler neden for bakkerne. Skolen var meget velanskreven blandt forældrene, og den havde udført et meget værdifuldt arbejde i byen, ikke blot som eksamensskole siden 1908, men også ved at modtage og hjælpe elever, der havde vanskeligheder i skole, hjem eller blandt kammerater.

Efter mange og trange forhandlinger måtte man erkende, at det ikke var muligt at opretholde skolen som folkeskole, og den blev derfor nedlagt ved udgangen af skoleåret 1977-1978. Bygningerne blev straks taget i brug af Vejleleegnens forberedelseskursus og som aflastning for Vejle handelsskole.

I 1982 blev den solgt til Vejle amtskommune.

Skoleledere:

Fra 1809 til 1871 var sognepræstens medhjælper - kateketen - førstelærer ved Borgerskolen.

I anordningen af 1814 om almueskolevæsenet i købstæderne hedder det:

I ethvert Sogn i Kiøbstæderne bør første Lærer ved den almindelige Borgerskole, eller, om der i Sognet ere flere af disse skoler, da een af de første Lærere, være ordineret Catechet.

Efter Vejle Bys Historie 1927 anføres kateketerne:

<u>Christian Carl Gøtzche</u>	1809 - 1819
<u>Ernst Carl Frederik Hoff</u>	1820 - 1825
<u>Lars Balslev Leth</u>	1825 - 1826
<u>Christian Frederik Petri</u>	1826 - 1834
<u>Peter Sjølling Schousboe</u>	1835 - 1842

Det var i kateket og førstelærer Schousboes embedstid, at Borgerskolen - "den højere skole" - i 1839 blev udskilt fra Friskolen; "det mindre godt klingende navn Fattigskole er afløst af Benævnelsen Friskole".

Undervisningen begyndte i begge skoler den 11. juni. "Paa Friskolen lader det til, at Højtideligheden har indskrænket sig til, at Sognepræsten har indsat Læreren i Elevernes Nærværelse".

Hverken den nyoprettede skole ved Kirketorvet eller den gamle bag rådhuset var store skoler. Det var meningen, at den gamle skulle have ca. 100 børn fordelt i 2 klasser, og der har derfor ikke været noget ledelsesproblem.

Skolen ved Kirketorvet havde tre lærere, og kateketen blev førstelærer der.

Måske har den enkelte lærer i Friskolen været ansvarlig for sin embedsførelse direkte over for skolekommissionen, som det har været tilfældet ved landsbyskolerne lige op til vor tid, hvor førstelæreren først meget sent fik tilsvarende ansvar og arbejdsområde som overlærerne/skoleinspektørerne ved købstadskolerne.

Fra 1876 fik skolen leder fælles med skolen ved Kirketorvet.

Den approberede skoleplan af dette år fastslår i § 1:

Friskolen og Borger-skolen forenes herefter i én Skole under Navnet Vejle forenede Borger- og Realskole.

Det oplyses i § 7, at det faste lærerpersonale bestod af en skoleinspektør, 6 lærere og 2 lærerinder. Dertil kom nogle timelærere til sang, tegning, gymnastik og håndarbejde.

Hans Schou, (kordegn), førstelærer
og fra 1876 skoleinspektør 1876 - 1891

Konstitution: 1891 - 1893

Kantor Julius Jørgensen og
lærer H. Jensen

Niels Thingberg Amberg Thomsen 1893 - 1907

Se i øvrigt under Kirketorvets skole.

Rudolf Kristiansen 1908 - 1927

Rudolf Kristiansen var som forgængerne siden 1876 både skoleinspektør for det samlede skolevæsen samt leder af real-skolen/mellem- og realskolen, og som sådan fik han også ledelsen af den i 1908 oprettede Pigemellemskolen i Klostergade, dog med en ordenslærerinde som daglig leder.

Se i øvrigt under Kirketorvets skole.

Anders Bech 1927 - 1931

Anders Bech var som Rudolf Kristiansen skoleinspektør for det samlede skolevæsen og overlærer ved Mellem- og real-skolen; dog fik Pigemellemskolen sin egen leder i 1931.

Ordenslærerinder ved Pigemellemskolen var
frk. C. Andersen 1908 - 1925

Afsked fra skolevæsenet i 1936,
fru Brix Hedegaard 1925 - 1931

Se i øvrigt under Kirketorvets skole.

N. C. Nielsen

1908 - 1931

Overlærer ved Borgerskolen, d.v.s. den skoleafdeling, man tidligere kaldte Fri-skolen. Borgerskolens klasser fandtes både ved Langelinies skole, Klostergades skole og Kirketorvets skole.

Se nærmere under Langelinies skole.

Ved Borgerskolens pigeafdeling i Klostergade havde følgende som ordenslærerinder den daglige ledelse:

Lærerinde M. Munch	1909 - 1923
Lærerinde K. Aagesen	1923 - 1931
Født 1873.	

Fra 1931 blev Klostergades skoles to afdelinger tilsammen betragtet som én skole, og der blev udnævnt en overlærer,

Else Kirstine Marie Kirkelund

1931 - 1947

Født den 23. marts 1877 som datter af træskomager, folketingsmedlem for Venstre (1895-1909), byrådsmedlem Thomas Nielsen. Almindelig Forberedelseseksamen ved Vejle Borgerskole (Kirketorvets skole) 1895. I 1900 var hun timeiærerinde ved Vejle skolevæsen. Overlærer ved Klostergades skole 1/11 1931.

Marie Kirkelund havde studeret børnepsykologi i Paris.

Sammen med skolepsykolog, lærerinde ved de københavnske hjælpeskoler Sofie Riffbjerg "udførte frk. Kirkelund et stort uegennyttigt arbejde ved at udarbejde de standardprøver, der nu (1947) bruges ved alle intelligensundersøgelser i Danmark (Benet-Simons prøver). Også arbejdet for de ordblinde børn har haft frk. Kirkelunds varme interesse".

Helen Sørensen

1947 - 1970

Født den 6. august 1902 i Hobro som datter af sadelmagermester Theodor Sørensen. I 1909 flyttede familien til Viborg. Student (nysproglig) fra Viborg Katedralskole 1920. Filosofikum 1921. Dimitteret fra Femmers seminarium i København 1924. Vestermarksskolen i Viborg 1924-25. Lærerinde ved Fredericia Døtreskole 1925-32. Lærerinde ved Vestre skole i Viborg 1932-47. Skoleinspektør ved Klostergades skole i Vejle 1947-1970.

Helen Sørensen blev såvel i forældre- som skolekredse betragtet som en fremragende skoleleder, der havde en usædvanlig evne til at tage sig af problembørn.

Afsked med pension 1970.

Jørgen Johansen

1970 - 1977

Født den 30. oktober 1929 i Ålborg. Dimitteret fra Århus Seminarium 1951. Lærer ved Klostergades skole 1953, fast ansat 1955. Et par gange fungerende viceskoleinspektør; i 1966 ca. et halvt år fungerende skoleinspektør.

Skoleinspektør 1970. 1. marts 1977 skoleinspektør ved Nørremarksskolen.

Se denne.

Viceskoleinspektør Herman Jensen fungerede som skoleinspektør efter Jørgen Johannsens overtagelse af skoleinspektørstillingen ved Nørremarksskolen i 1977 og indtil skolens nedlæggelse den 31. juli 1978.

Viceskoleinspektører:

Gunild Garde Nielsen

1943 - 1971

Født den 31. marts 1905. Dimitteret fra Ribe seminarium 1927. Lærer ved Nykøbing Mors private realskole 1932-1934. Vikar

i Vejle 1934, timelærer 1936, fast ansat lærer 1939. Viceskoleinspektør 1943.

Afsked med pension den 31. juli 1971.

Herman Jensen

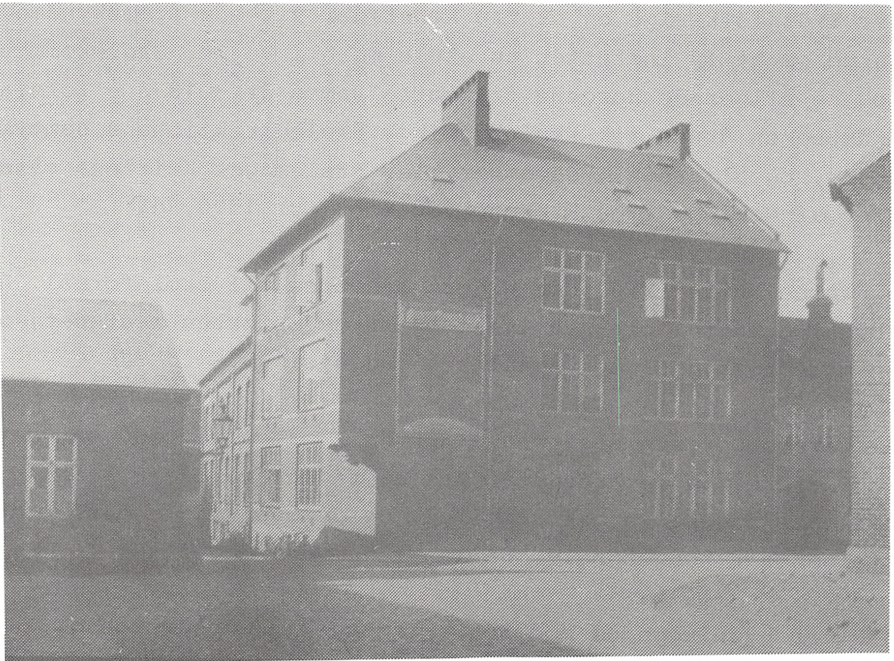
1971 - 1978

Født den 26. maj 1933 i Grindsted. Ved Klostergades skoles nedlæggelse i 1978 overflyttedes han til Kirkebakkeskolen.

Se denne.



KIRKETORVETS SKOLE



Kirketorvets skole 1839 - 1954.

I 1835 var der kun én offentlig skole i Vejle: Skolen bag rådhuset, og den havde da 243 elever i nederste klasse, 94 i øverste og 24 i "realklassen".

Under henvisning til disse høje elevtal foreslog sognepræst Lerche Jørgensen, at der blev oprettet en "fattigskole", således at byen ville få to skoler.

I september måned samme år var der visitats ved biskop Tage Müller, og denne antydede, at det ville være heldigt, om børnetallet formindskedes ved oprettelse af en "friskole" (gratis skole).

På omhandlede tidspunkt var der ikke sammenfald mellem sogne og skoledistrikter, og i henhold til skoleplanen for Vinding fra 1834 var børnene fra en del af Vindingland og fra Mølholm således henvist til skolegang i Vejle.

Ikke blot elevtallet, men også Danske Cancellis bestræbelser for at få 1814-anordningens bestemmelser om oprettelse af borgerlige real-skoler i de folkerige og større købstæder virkede fremskyndende på tankerne om at få indrettet en skole mere i Vejle. Skolekommissionen og de eligerede borgere fremsatte samme år - 1835 - forslag om at indkøbe en grund til skolebygning. Skoledirektionens samtykke opnåedes, og allerede i december blev stolemager Keiflers gård på hjørnet af Møllegade og Kirketorvet købt for 1300 Rd.

Bygningerne kunne ikke uden videre benyttes til skoleformål. Den ene bygning måtte helt nedrives, og en ny opførtes i stedet, og den anden måtte ombygges med henblik på udlejning.

De eligerede borgere blev bange for de store udgifter, som dette ville medføre, og de arbejdede for at få en billigere løsning, men kancelliets afgørelse gik dem imod, og de overvejede derfor at anke afgørelsen for kongen selv. Så langt kom det dog ikke.

I 1839 var bygningen ud mod Sct. Nikolaj kirke nedrevet og en ny, enetages skolebygning opført i stedet.

Inden byggespørgsmålet var løst, foreslog skoledirektionen, at man

anvendte bygningerne bag rådhuset til friskole og indrettede lokaler for borgerskolen og realklassen i den indkøbte gård ved Kirketorvet "eller eventualiter i den nye bygning, som opføres på pladsen". Tanken vandt ikke straks genklang. Måske kunne man indse det ejendommelige i at henvise almuens børn til en skolebygning, der ikke mere egnede sig til borgerskolebygning.

For at undgå ubehageligheder forespurgte sognepræsten kammerjunker Krabbe til Sofiesminde, som selv i 1799 havde forøget sin mors gave af 1797 til Vejle købstad med henblik på opførelse af en skolebygning, om han havde noget imod den påtænkte ordning. (Indholdet af oberstinde Sophie Krabbes gavebrev af 6. maj 1797 er gengivet i afsnittet om Klostergades skole).

Resultatet blev, som direktionen havde foreslået. Børnene blev delt mellem en friskoleafdeling i den gamle skolebygning "bag Raadstuen" og en borgerskoleafdeling ved Kirketorvet/Møllegade, og derefter kunne man gå i gang med at udvikle Borgerskolen til en højere skole i overensstemmelse med kancelliets cirkulære af 10. februar 1838.

Den 10. juni 1839 blev den nye bygning indviet af sognepræst Lerche Jørgensen, og der blev sunget en kantate af kateket, førstelærer Schousboe.

Fra denne dag bestod Veile offentlige skole altså af to skoler.

Bygningen mod Kirketorvet blev i 1850 forhøjet med én etage, og i 1881 opførtes langs Møllegade en ny fløj i to etager. Bygningen fra 1850 blev nedrevet i 1903, og der opførtes derefter en ny tre-etagers bygning med væsentlig større grundflade.

I byggeperioden måtte nogle af Borgerskolens klasser flyttes til Klostergade 6 - skolebygningen fra 1890 - og en enkelt til administrationsbygningen.

Den 19. december 1903 skrev skoleudvalget til skoleinspektør Thomsen og anmodede "Hr. Inspektøren om at deltage i et møde førstkommande Mandag kl. 12", idet arkitekten da ville aflevere Borgerskolen til skoleudvalget.

Et nyt gymnastikhus blev opført i 1936.

Om skolen fortæller A. H. H. Smith i 1882:

Skolevæsenets Lokaler ere i en 2-Etagers grundmuret, mindre Bygning, sønden for Kirken med en ny smuk og anselig Sidebygning i Møllegade (Borgerskolen) og en stor, smuk grundmuret Bygning bag Raadhuset (Friskolen).

Skolerne ere inddelte i 10 Klasser og have ialt 19 Lærere og Lærerinder, Haandgjerningslærerinden og Gymnastiklæreren indbefattede.

.....
.....

Sidebygningen i Borgerskolens Gaard ned mod Møllen er nu i 1882 smukt opført med en 2-Etagers grundmuret Bygning, indrettet til Skolelokaler og til Beboelse for 3 Lærerfamilier. Børnetallet er stedse stigende i Veile, og derfor maa Lærerkrafterne ogsaa være større, og flere Læsestuer indrettes. Efter det statistiske Tabelværk om Skolevæsenet her i Danmark (indf. i Veile Avis 1880) ere de aarlige ordinaire Udgifter til Byens Skolevæsen, efter Gjennemsnit af de 3 sidste Aar, beregnet til 20,800 Kr. (Folkemængden er 7,150), hvilket pr. Individ udgjør 2,09 Øre (trykfejl for 290 Øre). Gjennemsnitts-Antallet af skolepligtige Børn over 7 Aar har i de sidste 3 Aar været 948, - og hvert skolepligtigt Barn over 7 Aar her i Byen koster 21 Kr. 9 Øre. Her er 7 private Skoler, hvortil Kommunen giver et Tilskud af 400 Kr. Desuden har den til Tegneskolen ydet 50 Kr. aarlig.

I ældre Tid fandtes en saakaldet latinsk Skole i Veile, som Kong Christian den 3die havde stiftet efter Reformationen, og som blev besørget af 1 Rector og 1 Hører; den blev 1739 reduceret, og dens Indtægter henlagte til Latinskolen i Frederits. Rector var tillige Sognepræst til Vinding, og Høreren Degn i Veile og Vinding. Efter 1814, da hele Landets Skolevæsen blev ordnet, fik Byen en Kateket, der var Førstelærer ved Byens offentlige Skole og tillige en Slags Hjelpepræst.

Som allerede anført fik 1814-anordningens bestemmelser om oprettelse af borgerlige realskoler ingen betydning, hvad der derimod ikke kan siges om kancelliets cirkulære af 1838 om de højere borgerskoler.

En tidligere omtalt realklasse blev dog nedlagt i 1841, vistnok på grund af manglende tilslutning.

Men i 1850 blev en ny plan for undervisningen godkendt, og i henhold til den blev der givet en ret fyldig undervisning. Skolen havde en fællesklasse - nederste klasse - en pige klasse og to drengeskasser. Allerede i den yngste drengeskasse blev der givet en mere vidtgående undervisning i reale fag end i pige klassen, og i den øverste drengeskasse blev der undervist såvel i matematik og engelsk som i fransk.

Fællesklassen og pige klassen havde halvdagsundervisning, hvorimod drengeskasserne havde heldagsundervisning.

I 1859 godkendtes et forslag om adskillelse mellem drenge og piger. Der skulle være fire drengeskasser og to pige klasser, og pige klasserne skulle kun have tre timers undervisning daglig. Endelig skulle de indtil videre henvises til et lejet lokale.

Efter forslag fra skolen godkendte ministeriet i januar 1863, at skolen blev en ren drengeskole med fem klasser.

En eksamensplan fra sommeren 1863 blev trykt.

Den gengives omstående.

Examens-Schema

for

Veile Borgerskole.

Torsdag d. 16. Juli 1863.

- 8— 9. 2den Klasse, Historie. *Kosendal.*
9—10. " " Regning & Geographi. *Chyregod.*
10—11. 1ste Klasse, Danst. *Kosendal.*
11—12. " " Religion. *Müller.*
2— 3. 5te Klasse, Naturhistorie. *Kavn.*
3— 4. " " Danst. *Kosendal.*
4— 5. 3die Klasse, Historie. —
5— 6. " " Regning. *Chyregod.*

Freitag d. 17. Juli.

- 8— 9. 3die Klasse, Naturhistorie. *Kavn.*
9—10. " " Geographi. *Chyregod.*
10—11. 2den Klasse, Danst. *Kosendal.*
11—12. " " Religion. *Müller.*
2— 3. 5te Klasse, Engelsk. *Schon.*
3— 4. 4de og 5te Klasse, Geometri. *Schon.*
4— 5. 4de Klasse, Lydst. *Müller.*
5— 6. " " Historie. *Kosendal.*

Lørdag d. 18. Juli.

- 8— 9. 4de Klasse, Geographi. *Schon.*
9—10. " " Engelsk. —
10—11. 3die Klasse, Danst. *Kosendal.*
11—12. " " Religion. *Müller.*
2— 3. 5te Klasse, Historie. *Kosendal.*
3— 4. " " Lydst. *Müller.*
4— 5. 4de Klasse, Regning. *Chyregod.*
5— 6. " " Naturhistorie. *Kavn.*

Mandag d. 20. Juli.

- 8— 9. 5te Klasse, Geographi. *Schon.*
9—10. 4de og 5te Klasse, Naturlære. *Schon.*
10—11. 4de Klasse, Danst. *Kosendal.*
11—12. " " Religion. *Müller.*
2— 3. 1ste Klasse, Regning & Geographi. *Chyregod.*
3— 4. 3die Klasse, Lydst. *Müller.*
4— 5. 5te Klasse, Regning & Arithmetik. *Chyregod.*
5— 6. " " Religion. *Müller.*

Tirsdag den 21de Juli Form. Kl. 8 prøves de nye Elever, som ønskes optagne i Skolen.

Onsdag den 22. Juli Form. Kl. 8 holdes Sangprøve og Dnsflytning.

Skolecommissionen.

Året efter - altså i krigsåret 1864 - blev skolegangen afbrudt.

Skolens gamle protokol har følgende oplysninger:

Mandagen den 6. Juni (1864).

Efter at Skolen under Fjendens Occupation havde været suspenderet siden 9de Marts, aabnedes den paany under Vaabenhvilen den 27de Mai i Gaarden Nr. 327 paa Kirkegaardsveien med 122 Elever, hvoraf 9 Nyindmeldte, medens 8 ere optagne i andre Skoler, 4 confirmerede.

4. Juli.

Ved Skolebygningens Anvendelse til Lazaretter ere 4 Dagbøger forsvundne.

Af en indberetning om Veile Borgerskole 1. jan. - 31. decbr. 1864 uddrages:

Ved byens okkupation den 8. marts 1864 blev Borgerskolen indrettet til østrigsk lazaret og benyttedes som sådant under hele okkupationen.

Efter østrigernes udmarch blev bygningens restaurering straks iværksat, så den på ny kunne tages i brug som skole den 14. december.

Efter 79 dages afbrydelse var skolen igen begyndt sin temmelig indskrænkede virksomhed på Kirkegårdsvej nr. 327 den 27. maj.

Bortset fra 14 dages sommerferie undervistes i det interimistiske lokale til den 8. oktober, da der også blev lagt beslag på denne bygning.

I hele kalenderåret 1864 blev det samlede antal skoledage for Borgerskolens elever kun 166.

I henhold til kultusministeriets resolutioner af 1867 blev Foghs legat overflyttet fra Skolen bag rådhuset til Borgerskolen ved Kirketorvet.

Se videre om legatet under Foghs friskole og Klostergades skole.

I 1869 udkom

Historiske Optegnelser
om
Veile Kjøbstad
samt
Veiviser og Adressebog
ved
Jac. Christensen

I vejviseren er optaget følgende skolelærere, institutbestyrere
o.a. med tilknytning til kommunens eller det private skolevæsen:

Alsing, Enke efter Skolelærer, Kirkegaardsvej 351.

Blauenfeldt, L., Frøken, Institutbestyrerinde, Torvegade 50.

Brix, N., Lieutenant, Cand. phil., Lærer ved Privatskolen, Sønder-
bro 481 b.

Guul, P. B. L., Gymnastiklærer, DM, Foldegade 182.

(Guul var overdelingsfører i Veile Amts Skytteforenings
30. kreds. Han var pensioneret våbenmester).

Hansen, I., Institutbestyrerinde, Dæmningen 11.

Heitlas, Frøken, Institutbestyrerinde, Kirketorvet 194.

Jensen, I., Lærer ved Friskolen, Klostergade 96.

(Ved Friskolen havde siden 1855 virket lærer Hans Jensen,
født 1829, dimitteret 1850. Det er måske ham, der er tale om.
En lærer Jensen er nævnt som formand for Dagleiernes Søgkasse.
Desværre er hans fornavn ikke anført. Chr.Kj.).

Jensen, I., Lærer ved Privatskolen, Søndergade 115.

Jensen, V., Lærer, Grønnegade 235.

Jensen, Enke efter Skolelærer, Fiskergade 155.

Jensen, Enke efter Skolelærer, Nørregade 5.

Johnsen, Enke efter Skolelærer, Vissingsgade 20.

Jørgensen, H. I. V., Cand. phil., Lærer ved Friskolen, Klostergade 96.

Jørgensen, I., Lærer ved Borgerskolen, Fiskergade 149.

Kragh, A., Cand. theol., Lærer ved Privatskolen.

Krarup, H. A., Cand. philol., Bestyrer af Privatskolen, Hj. af
Fjellegade og Raadhustorvet 115.

Müller, S. C., Kateket, Vestergade 360.

Neuchs, M. H., Lærer ved Friskolen, DM, Klostergade 96.

Nielsen, M., Skolelærer, DM, Horsensveien 467.

Rømer, Cand. theol., Lærer ved Borgerskolen, Møllegade 196.

Schiøth, I., Lærer, Dæmningen 329.
Schou, H., Kordegn, 2den Lærer ved Borgerskolen, DM, Møllegade 196.
Schrep, Lærer ved Friskolen, Klostergade 96.
Sinding, Lærer ved Borgerskolen, Sønderbro 488.
Stoustrup, Enke efter Skolelærer, Horsensveien 448.
Warburg, L., Skolebestyrer, Grønnegade 240.
Weiss, A., Frøken, Institutbestyrerinde, Torvegade 68.

Bemærk:

Friskolens adresse: Klostergade 96.
Borgerskolens adresse: Kirketorvet 196
Møllegade 196.
Privatskolens adresse: Hjørnet af Fjellegade og Rådhusstorvet 115.
Privatskolen er begyndelsen til det nuværende Rødkilde gymnasium.

Selv om det falder lidt uden for emnet, kan en fortegnelse over bygninger, der i adressefortegnelsen er fremhævet, måske være af interesse såvel som nogle af stillingsbetegnelserne fra den tid.

Bygninger (mærket med stjerne) i adressebogen fra 1869):

Amthuset, Torvegade 53.
Amtstuen, Havneveien 291.
Apotheket, Søndergade 115.
Asylet for Smaabørn, Dæmningen 346.
Avis, Veile Amts, Havneveien 252. (Efter henvisning til W. Hertz).
Banken, Havneveien 250.
Baptistmenighedens Forsamlingssal, Horsensveien 468.
Borgerforeningen, Kirketorvet 128.
Borgerskolen, Kirketorvet 196.
Brugsforeningen, Vissingsgade 21 b.
Byfogedkontoret, Havneveien 250.
Enkeboligen, Residentsgade 247.
Fattiggaarden, Gl. Havn 285.
Folkebladet, Veile Amts, Residentsgade 244. (Efter henvisning til
A. K. Jensen).
Friskolen, Klostergade 96.
Gasværket, Havnen 300.
Herredskontoret, Nørvang-Tørrilds, Torvegade 55.

Jernbanestationen, Havneveien.

Kirken, Kirketorvet 197.

Landbosparekassen, Dæmningen 66.

Linnemanns Jomfrukloster, Gammelhavn 286 b.

Methodistmenighedens Kapel, Flegborg 49.

Mormonernes Forsamlingssal, Skovgade 424.

Posthuset, Havneveien 250.

Raadhuset, Torvet 79.

Sparekasse, Veile Byes og Amts, Residentsgade 247.

Sygehuset, Residentsgade, Forts. Nr. 483.

Telegrafstationen, Raadhustorvet 59.

Veile Klub, Torvegade 73.

Veikontor, Veile Amts, Havneveien 265.

Stillingsbetegnelser fra adressebogen for 1869 - betegnelser, som ikke er almindelige i Vejle nu til dags:

Aftægtsmand, Avlsbruger, Banevogter, Bispinde, Boelsmand, Brændeviinsbrænder, Bødker, Dagkjører, Dagleier, Dampskibskapitain, Drainingsmester, Enkemadame, Farversvend, Feldbereder, Fæstemand, Gadekjører, Gjæstgiver, Gjørtler, Hattemager, Herbergerer, Hjuler, Høker, Invalid, Jomfru, Kalkbrænder, Karethmager, Klodsmager, Kludesamler, Kobbersmed, Konkyliearbejder, fhv. Korporal, Lieutenant, Lysestøber, Maltgjører, Mekanikus, Mormonpræsident, Naalemager, Opvartningskarl, Portofeuillemager, Postkonduktør, Premierlieutenant, Procurator, Reebslager, Schaktmester, Stationsforvalter ved Bane-
gaarden, Stolemagersvend, Strømpehandler, Syjomfru, Tobaksfabrikør, Tobaksspinder, Træskomand, Vadskekone, Vatfabrikant, Veier, Maaler og Vrager, Værtshuusholder, Væver, Øltapper.

Blandt lærerne og skoleautoriteterne blev der efterhånden interesse for at organisere skolen som dimitterende realskole, således at eleverne i afgangsklassen kunne aflægge realafgangseksamen af lavere grad i henhold til ministerielle bestemmelser af 1859. Tanken gav anledning til en strid med bestyreren for "Privatskolen" - den senere Vejle latin- og realskole, endnu senere Vejle gymnasium, nu Rødkilde gymnasium.

Striden var så bitter, at klokker Sinding (født 1846) i Vejle Borgerskoles jubilæumsskrift fra 1900 imødegik skolebestyrer Krarups artikel fra Privatskolens program af 1870 og lod en del af den optrykke.

Artiklen gengaves som følger:

Saalænge Borgerskolen bestaar med sit store Tilskud fra Kommunen og de dermed sammenhængende lave Skolepenge, foretrække naturligvis mange Forældre, om de end kunde have Raad til selv at bestride Udgifterne til deres Børns Undervisning, at faa disse undervist for en stor Del paa Kommunens Bekostning, og den naturlige Tilgang til den private Skole indskrænkes derved stærkt. Dette Punkt er af overordentlig Betydning for "Privatskolen", da den derved hindres i at have det fuldstændige Antal Klasser o.s.v.

Paa en Tid, hvor Udøvelsen af de statsborgerlige Rettigheder stiller Krav til den menige Mands Selvstændighed og Dømmekraft og lægger en ikke ringe Del af Magten i hans Haand, vilde det vistnok være i Byens sande Interesse at sørge for, at Almueundervisningen ikke tilsidesættes til Bedste for en enkelt Klasse af Borgere o.s.v.

Hvilke store Mangler Borgerskolen lider under, er det ikke her Stedet at vise; at de findes, mener jeg er tilstrækkeligt godtgjort ved det Faktum, at saa mange Forældre, uagtet Skolepengene i Privatskolen ere 3 Gange saa høje som Borgerskolens, dog foretrække at sende deres Dreng - derhen o.s.v.

I 1890 førtes forhandlinger mellem forældre kredsen ved Vejle latin- og realskole og Vejle byråd, og disse resulterede i, at Vejle kommune i 1891 overtog skolen og lod opføre en ny skolebygning til den på hjørnet af Nørrebrogade og Kalkbrænderivej. Bygningen, der ikke længere benyttes til skole, kaldes endnu Latinergården.

Indlægget i den private skoles program af 1870 må have såret såvel klokker Sinding som Borgerskolens lærere i det hele taget, for hans imødegåelse 30 år efter slutter med følgende barske ord:

Den samme Mand, der var bekymret for, at Byen ikke skulde kunne magte at varetage sine Forpligtelser overfor Almueskolen, naar der ogsaa ydedes den vanskeligt stillede Mellemlasse en lille Støtte, den samme Mand, siger jeg, veg jo, som alle bekjendt, 20 Aar senere, ikke tilbage for at lade Kommunen overtage den langt større Risiko og Udgift ved Latin- og Realskolens Drift. I Virkeligheden var det ganske ubeføjet at anke over, at Byraadet forsømte den offentlige Almueskoles Undervisning; vi som have levet her i en Menneskealder, vide, at der altid i Byraadet har været god Villie til at strække sig saa langt som muligt paa dette Punkt, og der er næppe mange Kommuner her i Landet, hvis Offervillighed har været og er større.

(Svend Christian Ludvig Sinding var født den 10. juni 1846, dimitteret fra Jelling seminarium i 1866 med hovedkarakteren Meget duelig. Efter virksomhed som privatlærer blev han i august 1867 konstitueret ved Vejle skolevæsen og den 16. marts 1868 fast ansat ved samme. Lærer og klokker).

Skolens leder, førstelærer Thingberg Thomsen (født 1850), der samtidig var inspektør for det offentlige skolevæsen i Vejle fra 1893, skriver i 1900, at den kamp for og imod skolens eksistens "vistnok for adskillige Aar siden er fægtet til Ende med det Resultat, at der i det stærkt voksende Vejle er Plads for to Drengeskoler, der dimittere til Almindelig Forberedelseseksamen".

Vejle Borgerskole på Kirketorvet blev altså en eksamensskole - i mange år den eneste kommunale eksamensskole - og den mand, der arbejdede særligt for, at dette skulle lykkes, var skolens leder, førstelærer og kordegn - senere inspektør for byens skolevæsen - Hans Schou.

Fra 1875 til 1882 dimitterede skolen til realafgangseksamen af lavere grad - ogsaa kaldet den lille præliminæreksamen. Der blev eksamineret i dansk, historie, geografi, naturhistorie, regning, matematik, og i skrivning samt tegning gaves en fælles karakter.

Til den første eksamen, der afholdtes den 15., 16. og 17. april 1875, indstilledes fire af skolens elever, og de bestod alle, deraf de tre med udmærkelse.

Eksamen blev i hele perioden 1875 - 1882 bestået af 44 drenge.

Fra 1885 til 1908 dimitteredes til almindelig forberedelseseksamen - også kaldet præliminæreksamen. Der aflagdes eksamen i de samme fag som til realafgangseksamen af lavere grad samt i mundtlig og skriftlig engelsk. Der gaves ingen karakter i skrivning/tegning, men derimod i orden med skriftlige arbejder.

Almindelig forberedelseseksamen blev bestået af 203 drenge og 22 piger.

I tiden fra 1890 til 1908 optoges nogle få piger i de øverste klasser, men da Pigemellemskolen blev oprettet, ophørte dette igen.

Ikke blot undervisningen i realafdelingens almindelige fag optog skolens leder H. Schou, men også bestemmelsen i skoleanordningen af 1814 Om Haandgjernings Skolers Indretning i Kiøbstæderne interesserede ham. I hvert fald foreligger kopi af et brev af 25. november 1880 fra førstelæreren, hvori det hedder:

Det har glædet mig meget at erfare, at mit Ønske om Oprettelse af en Haandgjerningsskole for Drenge deles af det ærede Byraad.

Undervisningsplanen tyder dog på, at byrådet ikke har bevilget de fornødne midler, så det hele er åbenbart blevet ved tanken i denne omgang.

Indtil 1899 var der knyttet private forberedelsesklasser til skolen. Kommunen stillede undervisningslokaler til rådighed samt lys og brændsel, men de skolepenge, som eleverne måtte betale, tilfaldt de undervisende lærerinder. Fra 1899 blev klasserne en del af den almindelige skole.

Skolen bestod derefter af 3 forberedelsesklasser, 3 underklasser og 4 realklasser. Mange elever sluttede dog deres skolegang efter ældste underklasse eller efter 1. realklasse.

Skolepengene udgjorde i mange år med uvæsentlige ændringer

2 kr. månedlig i 1. forberedelsesklasse			
2,50 kr.	-	- 2.	-
3 kr.	-	- 3.	-
4 kr.	-	- underklasserne	
5 kr.	-	- realklasserne.	

Kammerråd Søren Foghs legat fra 1794, der var bestemt til oprettelse af en fri dansk skole for 12 drenge og 8 piger, var ved en ny fundats fra 1892 ændret til at sikre 12 drenge fra Friskolen en videregående undervisning i betalingsklasserne, men allerede i 1867 var legatet overflyttet til Borgerskolen.

Samme år som bygningen mod Kirketorvet blev nedrevet, og der blev opført en større tre etagers skolebygning, vedtoges almenskoleloven af 1903 - også kaldet mellemskoleloven - og selv om man i Vejle havde været glade for den hidtidige præliminæreksamensordning, gik man dog over til mellemskole- og realeksamen fra henholdsvis 1908 og 1909.

Det var også i 1908, at Pigemellemskolen i Vejle blev oprettet med lokaler i Klostergades skole - dog med nogen "udlændighed" i Teknisk skole. I overensstemmelse med almenskoleloven bestod skolen af 4 underklasser, 4 mellemskoleklasser og en realklasse. Af hensyn til de elever, der ikke kunne optages i mellemskolen, var der desuden en 5. klasse og en 6. klasse. Det ser ud til, at man mellem 1921 og 1926 var i gang med helt at afvikle underklasserne ved Kirketorvets skole. I 1927 havde en række 1. - 4. klasser dog igen lokaler i skolen, men de hørte til Langelinies skole og var altså borgerskoleklasser.

Om Kirketorvets skole skrev overlærer ved skolen siden 1927, senere skoledirektør A. Bech i 1947:

Kirketorvets Skole er den ældste og daarligste af Byens Skoler. Langs med Skolen gik Møllegade, der i Tidens Løb var blevet ret stærkt befærdet med Bilkørsel. Paa den anden Side af Møllegade laa Skolens gamle, næsten ubrugelige Gymnastiksal samt Legepladsen og Toiletterne, saaledes at Børnene i alle Frikvarterer skulde over Gaden. Ligeledes naar de skulde i Gymnastiksalen, og naar de ellers skulde i "Gaarden" i Timerne. Disse Forhold var efterhaanden blevet helt livsfarlige for Børnene. Det kunde gaa

før Bilernes Tid, men nu var det umuligt. I 1936 fik vi endelig Møllegade nedlagt, den gamle Gymnastiksal nedrevet og en ny moderne Sal bygget med Opholdsrum og Spiserum under Salen for Børnene i Frikvartererne, bedre Legeplads med gode Læskur og tidssvarende W.C. Dette var en i høj Grad tiltrængt Forbedring af Skolen, der i Forvejen næsten var ubrugelig.

Og i 1979 skrev tidligere elev, senere viceskoleinspektør ved Damhavens skole, E. Blicher-Andersen (født 1909):

..... min barndoms skole. Her gik jeg i 7 år fra 2. kl. til 4. mellem. Skolebygningen ligger der endnu med de gamle mure. I min tid gik der kun drenge.

Man kunne slutte skolegangen med realeksamen, og det var dengang den eneste offentlige skole i Vejle - bortset fra Latin-skolen - hvor drenge kunne tage realeksamen. En tilsvarende skole for piger var Klostergades skole, som vi havde udflugt og skolebal med. Foruden klasseværelserne var der faglokaler til fysik, tegning, sang og sløjd. Gymnastiksalen var gammel med for lidt omklædningsplads, intet bad, lille redskabsrum, for få ribber og tove - til gengæld de gamle klatrestænger.

Skolen blev varmet op med kakkelovne og oplyst af gaslamper. Skolegården var meget lille, afgrænset af gymnastiksalen, biblioteket, muren ved mølleåen, den gamle vandmølle og skolebygningen. I det store frikvarter kunne vi få lov til at gå i Fiskergade til de tre bagere efter gammelt brød og honningkanter.

I de 5 underklasser gik stort set drenge fra den indre by, i de 5 eksamensklasser drenge fra hele byen. De, der ikke kom i eksamensklasserne, blev flyttet til andre skoler.

Lærerpersonalet bestod af 4 lærerinder i underskolen og lærere i eksamensklasserne. Om lærerinderne blev sagt, at de lærte eleverne så meget, at lærerne ikke behøvede at lære eleverne mere i eksamensklasserne. Det var naturligvis overdrevet, for man fik jo nye fag i eksamensafdelingen, og der lærte man skam også noget.

Undervisningen var naturligvis præget af, at det var en eksamensskole. Der blev gennemgået lektier, hørt i lektier og givet karakterer. Den, der ikke kunne følge med, blev oversidder. Nogle vil nok kalde det terperi, men det følte man ikke. Man lærte noget, og det var det, man var kommet der for. Disciplinen var

strengere end i dag, men det tog vi som selvfølgerigt, og lærerne var så forskellige, at klimaet vekslede med dem. Men øretæver og spanskrør blev brugt. Sådan var rettergangen også i hjemmene. Men drengestreger blev der lavet mange af alligevel.

Det var jo en skole midt i byen, men den lå på det gamle kirketorv, der var torveplads med handel med grøntsager, fjerkræ, fisk, ost, grise og til tider heste. Der var nok at se på. Det var også spændende at gå langs Mølleåen med stemmeværk og vandhjul ved møllen og træer på Dæmningen langs åen. Her gik vi på vejen hjem og kikkede efter ørreder. Jeg var glad for den skole, og jeg tror, vi forlod den godt rustede til livet.

I 1932 kom jeg tilbage til skolen som lærer. Lærerpersonalet var ikke helt det samme, men en stamme af de ældre var tilbage, og det betød, at skolens disciplin og tradition levede videre. Lokalerne kunne der ikke gøres meget ved, men et naturhistorielokale var dog indrettet i tegnelokalet og fysiklokalet moderniseret. Skolen havde også centralvarme og elektrisk lys. Men den gamle gymnastiksal blev først udskiftet med en ny, god sal i 1935. Samtidig blev der også bygget en tidssvarende toiletbygning i gårdene til eleverne. Derimod gik der en del år, inden lærerne fik tilsvarende faciliteter i skolen. Skolens beliggenhed medførte stadig, at man måtte bevæge sig langt væk fra skolen - til fodboldbanen ved Horsensvej, til stadion og til badeanstalten på havnen for at drive udendørs sport.

Stort set fulgtes det traditionelle undervisningsmønster, men ekskursioner - ofte i fritiden - blev mere almindelige, og i ferien var der skolerejser, eller teltture.

Skolen fungerede udmærket, men i 50'erne besluttede byrådet at bygge en ny skole i engene ved Ribevej. Her skulle vores skole ud, og der skulle laves om på skoledistrikterne, så den nye skole kunne aflaste andre skoler. Man havde også planer om et stort boligkvarter ved skolen. Det blev dog ikke så stort. Nu ligger f.eks. den nye amtskontorbygning der. Det var naturligvis også meningen, at der skulle være fællesundervisning.

Som for de andre skoler i Vejle medførte den anden verdenskrig også vanskeligheder for Kirketorvets skole. Den 28. marts 1945 blev der givet besked om, at alle kommunale skoler, bortset fra Gymnasiet skulle rømmes for at give plads for tyske flygtninge.

Eleverne fra Kirketorvets skole blev henvist til undervisning på Gymnasiet i 5 - 6 lektioner om eftermiddagen. Pigemellemskolen fik undervisning i Sct. Norberts skole og i Museet, og de øvrige skoler i Missionshuset, Menighedshuset, De gamles Hjem, Forskoleseminariet, Biblioteket og på børnehjemmet Marienlund.

I 1948 meddelte Udvalget for Indkvarteringserstatning, at der som erstatning og vederlag for beslaglæggelse af skolen efter 5. maj 1945 ville blive udbetalt

for skade på ejendom	1.406,95 kr.
for leje	2.368,80 kr.

Året efter blev der for samtlige skoler godkendt en flyttegodtgørelse på 3.020,05 kr. i forbindelse med beslaglæggelse efter 5. maj 1945.

Kirketorvets skole blev nedlagt i 1954, og skolens leder, lærere og elever blev overflyttet til den nyopførte Damhavens skole.

Den sidst offentliggjorte opgørelse over skolens elevtal er fra den 31. december 1953. Skolen havde da 466 elever fordelt i 17 klasser.

I september 1954 vedtog byrådet at opføre en mellembygning mellem Administrationsbygningen og Kirketorvets skole og foretage en ombygning af sidstnævnte. I mellembygningen blev der indrettet kontorer, bl.a. for skoleforvaltningen, og i den tidligere skole borgmesterkontor, bogholderi og kassererkontor.

Det er ikke mærkeligt, at det for mange føltes som et skolehistorisk vendepunkt, da Kirketorvets skole blev nedlagt. Netop ved det sydøstlige hjørne af Kirketorvet havde der været skole siden ca. 1542 - lige bortset fra en kort periode i slutningen af det attende og begyndelsen af det nittende århundrede.

Skolen havde været den første kommunale eksamensskole, og skolevæsenets leder havde 1876 - 1947 været særlig knyttet til netop denne skole.

Skoleledere:

I medfør af anordningen af 1814 om almueskolevæsenet i købstæderne var kateketen førstelærer:

Peter Sølling Schousboe - 1842

Det var i hans embedstid, der igen blev indrettet skole ved det sydøstlige hjørne af Sct. Nicolai kirkegård.

Vilhelm Carl Schousboe 1842 - 1851

Jes Mygdal 1851 - 1859

Søren Christian Müller 1859 - 1870

Det var i Müllers tid, det hårde angreb kom fra Privatskolens bestyrer. Kateket S. C. Müller var en meget fredelig og elskelig natur, og han tog sig vistnok angrebet temmelig nær. Umiddelbart efter blev han sognepræst for Øster Velling m.fl. sogne.

En tilførsel i skolens protokol den 28. november 1870 lyder i forkortet gengivelse:

Da kateket S. C. Müller er kaldet til sognepræst for Østervelling, Helstrup og Grensteen menigheder, og Veile menighed ønsker en udvidet kirketjeneste, foreslår lærerne efter konference med skoleudvalget, at

- 1) tredielærer, Cand. theol. Rømer ansættes som prædikant vekselvis med sognepræsten til først- og sidst-tjeneste i kirken.
- 2) Borgerskolens anden-, fjerde- og femtelærer ansættes resp. som første-, anden- og tredielærer.
- 3) skolens første og anden klasse forenes, og til at undervise i disse antages en privatlærer under de faste læreres tilsyn.

Rømer blev ordineret medhjælp hos sognepræsten, og H. Schou blev førstelærer.

Hans Schou, kordegn, førstelærer og
fra 1876 skoleinspektør

1871 - 1891

Det var Schou, der sammen med de lokale skolemyndigheder fik Vejle Borgerskole indrettet som eksamensskole.

Vejle Vejviser for 1869 angiver:
"H. Schou, Kordegn, 2den lærer ved Borgerskolen, D.M., Møllegade 196".

Møllegade 196 er skolens adresse.

Schou var født den 13. december 1820. Dmitteret 1844 fra Jelling seminarium med hovedkarakteren Meget duelig. Ansat i Vejle som hjælpelærer 1847.

Konstitution:

Julius Andreas Jørgensen, kordegn og kantor, født den 11. juni 1845. Skolelærereksamen 1864 fra Jelling seminarium med hovedkarakteren Meget duelig. Ansat i Vejle i juli 1865,

og

(H. Jensen).

1891 - 1893

Under konstitutionen varetog lærerne Jørgensen og Jensen forretningerne i fællesskab, "dog således, at enhver af dem fører det daglige Tilsyn i sin skole, og at Jørgensen besørger Optræningen af Realklassernes Skolekontingent". (Jørgensen virkede ved realafdelingen).

Niels Thingberg Amberg Thomsen

1893 - 1907

Født den 11. februar 1850. Artium 1868. Filosofikum 1869. Lærer i København ved private og kommunale skoler 1873-1876. Skolebestyrer i Lemvig 1877-1881. Lærer ved Hjør-

ring kommunes skolevæsen 1881-1883.
Førstelærer og inspektør i Assens
1883-1893. Førstelærer og inspektør
ved det offentlige skolevæsen i
Vejle 1893.

Rudolf Kristiansen

1908 - 1927

Overlærer ved den kommunale mellem-
og realskole, der havde lokaler dels
på Kirketorvet (drengene) og dels ved
Klostergades skole/Teknisk skole (pi-
ger), samt inspektør for det samlede
kommunale skolevæsen.

Født den 27. marts 1857. Skolelærer-
eksamen 1877 fra Jelling seminarium.
Afgangsprøve fra Monrads kursus (for-
løberen for Danmarks Lærerhøjskole)
med karakteren "udmærket godt". Ef-
ter stilling som huslærer hos provst
Sørensen, Jerslev ved Brønderslev,
ansat ved Vejle købstads skolevæsen
1880. Afsked med pension 1927.

Skoleinspektør Kristiansen ansøgte
i februar 1927 undervisningsministe-
riet om udsættelse med sin entledi-
gelse, der ellers skulle finde sted
den 31. marts. Skolekommissionen
anbefalede udsættelse til den 31.
juli, men senere blev det vedtaget,
at han måtte fortsætte, til hans
efterfølger kunne udnævnes.

Ridder af Dannebrog.

Anders Bech

1927 - 1945

Bech var født den 30. august 1876 på
Tangegården, Højbjerg sogn, som søn
af teglværks- og gårdejer Bertel Bech,
der efter at være gået fallit i 1880
flyttede til Bystrup ved Gedsted,
hvor han blev daglejer.

Moderen, Thomasine, tog uddannelse som jordemoder.

Som 7½ årig kom Anders Bech ud at tjene, og han fortsatte som karl på forskellige gårde.

I vintrene 1895 og 1896 var han elev på Salling højskole i Jebjerg. Herfra søgte han optagelse på Ranum seminarium, men "det gik ikke". Efter anbefaling fra højskoleforstander Axelsen optog seminarieforstander P. J. M. Vinther, Silkeborg seminarium, Bech på prøve til jul.

Herfra dimitteredes han med en god eksamen i 1900. Han havde da en gæld på 2.000 kr., som fem gårdmænd i Gedsted, bl.a. manden fra "Syvsovergården", havde kautioneret for.

Lærer ved Hobro private realskole 1900-1906. Aftjent værnepligt ved livgarden 1902. Førstelærer og kirkesanger i Værum ved Randers 1906; gift med Johanne Larsen 1906. Lærer ved Finsensgades skole i Århus 1908-1916. Overlærer (skoleinspektør) i Mariager 1916-1927. I Mariager kunne eleverne aflægge borgerskoleeksamen, hvorefter de havde ret til at gå op til præliminæreksamen efter to år. I øvrigt blev det første toårige præliminærkursus i Mariager påbegyndt i 1916 på foranledning af Bech.

Overlærer (skoleinspektør) ved realafdelingerne ved Kirketorvets skole og ved Klostergades skole samt skoleinspektør ved Vejle kommunale skolelæsningen den 1. oktober 1927.

Skoledirektør i Vejle den 1. juli 1945.
Ridder af Dannebrog.

(Johan) Frederik Larsen

1946 - 1954

Født den 15. februar 1895.

Tidligere overlærer (skoleinspektør) i Gilleleje. Skoleinspektør ved Kirketorvets skole 1946. Flyttede i 1954 med som skoleinspektør til den nyoprettede Damhavens skole.

Se denne.

Viceskoleinspektører:

Jacob Pedersen

1943 - 1947

Født den 25. maj 1908.

Jacob Pedersen var konstitueret i embedet som overlærer (skoleinspektør) ved Kirketorvets skole fra 1. juli 1945 til 28. februar 1946. (A. Bechs udnævnelse til skoledirektør).

Jacob Pedersen blev udnævnt til stadsskoleinspektør (ledende skoleinspektør) i Hobro den 1. november 1947 og blev senere skoledirektør sammesteds.

Afgået ved døden i april 1982.

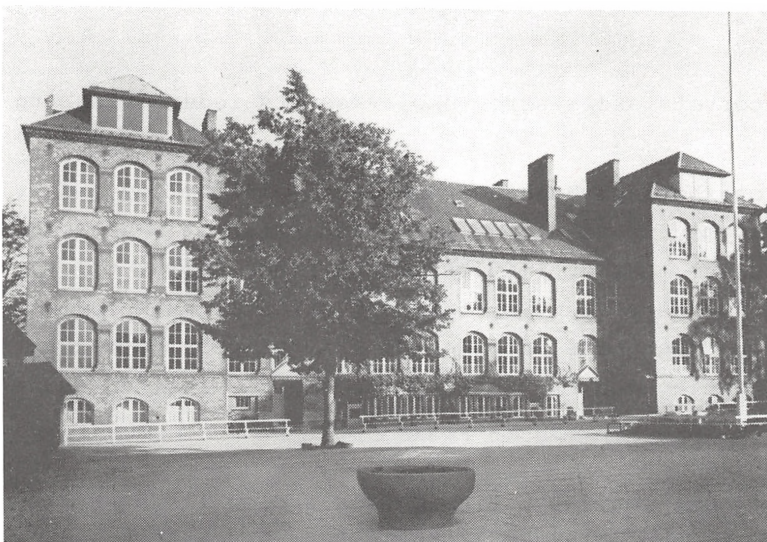
Erling Blicher-Andersen

1948 - 1954

Født den 7. december 1909 i Oens, Ølsted sogn, som søn af lærer A. P. Andersen.

Viceskoleinspektør ved Kirketorvets skole den 1. februar 1948. Forflyttet til Damhavens skole i 1954 ved nedlæggelsen af Kirketorvets skole.

Se under Damhavens skole.



LANGELINIES SKOLE

Langelinies skole 1902 -

Selv om der ved Klostergades skole var opført en ny bygning i 1890, var der ved århundredskiftet meget stor mangel på undervisningslokaler, ikke blot ved Borgerskolen (Kirketorvet), men også ved Friskolen.

Om Kirketorvets skole skrev skolevæsenets leder Thingberg Thomsen i 1900:

At overhovedet Bygningerne ere noget forældede, selv den fra 1881, men navnlig den, der stammer fra 1839-50, lader sig ikke nægte. Her er imidlertid kun ringe Udsigt til Forbedring i den nærmeste Fremtid, idet det offentlige Skolevæsen har et endnu langt mere påtrængende krav at opfylde ved at skaffe en ny Bygning for Friskolen, hvis stærke Vækst nu fuldt ud holder Skridt med Indbyggertallets Stigning.

Videre påpeges det, at Latin- og realskolen fik en net bygning i 1894, og at Teknisk skole siden 1893-94 har haft en monumental bygning. Derfor bør der opføres en ny bygning til Friskolen, og byen må derefter "skaffe sin Borgerskole en Bolig, der stemmer med Tidens Krav".

I april 1901 sendte skoleudvalget byrådet følgende skrivelse:

Da det nu ved den gamle Amtsgaards Salg ikke længere er muligt at sikre sig de nødvendige Skolelokaler, end ikke til midlertidigt Brug, foreslår Udvalget, at Spørgsmålet om en ny Skolebygning paa ny tages op til Forhandling.

Der bør træffes Bestemmelse om Skolens Beliggenhed, og om der skal opføres en toetagers Bygning med 14 Klasseværelser eller en treetagers med 22 Klasseværelser.

Der var vedlagt en foreløbig plan om en skolebygning på markedspladsen og en plan for benyttelse af matr. nr. 292 h.

Den 23. juli s.å. vedtog Vejle byråd "at lade opføre en ny kommunal Skolebygning på 19 Klasseværelser med Gymnastikhus, Skolekøkken, Skolebade, Sløjdlokale o.s.v. med en Bekostning af 176.000 kr."

Men endnu var opførelsen af den ny skolebygning ikke sikret. Man blev nemlig opmærksom på et cirkulære, hvori det fastsattes, at skolebygninger på landet ikke måtte ligge for nær ved kirkegårde, og for en sikkerheds skyld tillod man sig derfor "at forespørge, om der fra den højtærede Skoledirektions Side haves noget at indvende mod Valget af den ommeldte Byggeplads".

At det var særdeles vanskeligt med pladsforholdene i byens to skoler, fremgår også af, at skoleudvalget i juli 1901 anmodede bestyrelsen for Teknisk selskab om, at skolevæsenet fortsat måtte benytte de overladte lokaler i Teknisk skole, "da den ny Kommuneskole, der skal bygges i indeværende Aar og næste Aar, ikke kan tages i Brug før tidligst i Efteråret 1902, måske først i Foråret 1903".

Men byggeplanerne skred faktisk fremad. Forhandlingsprotocol for skolevæsenet i Vejle har følgende oplysning:

Aar 1902 den 21. Juni blev ved Udvalget i Overværelse af Arkitekt Hansen indmuret i Væggen i den ny Kommuneskoles Kontorlokale i Stueetagen en Blykapsel, hvori laa et paa Pergament udfærdiget Dokument af følgende Indhold:

I Kong Christian den Niendes ni og tredivte Regeringsaar blev dette Dokument nedlagt i Grundstenen.

I et Møde den 23' Juli 1901 besluttede Vejle Byraad Opførelsen af en ny Kommuneskole med 19 Klasseværelser, Sløjdlokale og Bespisningslokale samt et Gymnastikhus med Skolebade og Skolekøkken til en samlet Udgift af ca. 170.000 Kr. foruden Byggegrunden, og overdrog Skoleudvalget at forestaa Opførelsen.

Den nuværende Friskole søges for Tiden af 1315 Elever.

Amtsskoledirektionen approberede Byggeprojektet den 6' August 1901.

Bygmesteren er Arkitekt Niels Christoffer Hansen af Vejle.

Amtmand over Vejle Amt er Stiftamtmand Vilhelm Bardenfleth, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd pp.

Formand for Vejle Købstads Byraad er Borgmester og Byfoged Peter Theodor Madsen.

Byraadets valgte Medlemmer ere

Skomagermester Christian Bentzen.

Agent Garvermester Carl Johan Bjerregaard.

Kæmner og Sagfører Erik Peter Dynesen Birch.

Apotheker Hans Daugaard.

Redaktør C. Jacobsen.

Købmand Nicolaj Jensen.

Tømremester Jens Nielsen, Folketingsmand Thomas Nielsen,

Tømremester Jørgen Petersen, Distriktslæge Gottlieb Edvard

Viggo Schleisner, Ridder af Dannebrog, Fabrikant Hans Steensen, Guldsmed Jens Sørensen.

Byraadets Skoleudvalg bestaar af

Kæmner og Sagfører E. P. D. Birch, Formand.

Guldsmed J. Sørensen.

Købstadens Skolekommission bestaar af

Sognepræst Jørgen Peter Melbye, Kæmner og Sagfører E. P. D.

Birch, Redaktør C. Jacobsen.

Inspektør og Førstelærer ved det offentlige Skolevæsen i Vejle
er

Candidatus philosophiæ

Niels Amberg Thingberg Thomsen.

I Kapslen nedlagdes derhos et Eksempplar af Byens 4 Blade for den 20' Juni 1902 samt et Tokronestykke fra Kong Christian den Niendes Regeringsjubilæum 1888.

E. P. Birch.

J. Sørensen.

N. Christof. Hansen.

Skolen blev dog færdig i 1902, og den 5. december fandt indvielsen sted - uden deltagelse fra de fremtidige lærere. Hverken de eller repræsentanter for dem var nemlig blevet indbudt til den påfølgende spisning på Hotel Royal, og så fandt de, at de også kunne undværes ved festligheden i gymnastiksalen.

Til stede ved indvielsen var dog en enkelt af lærerne, nemlig lærer Herskind, der i en lang årrække skulle få sin gerning på skolen. Han havde nemlig lovet at lede et børnekor ved festen. Desuden var han allerede i 1901 blevet udnævnt til ordenslærer ved Drengborger-skolen - endda i henhold til en skoleplan, som endnu ikke var godkendt. (Samtidig var lærerinde frk. M. Munch blevet udnævnt som ordenslærerinde for Pigeborger-skolen).

Ved indvielsen talte kæmner og sagfører Birch, der jo var skoleudvalgets formand, sognepræst J. P. Melbye, der var skolekommissionens formand og provst Henningsen fra Grejs, der var formand for skoledirektionen.

Skolen var blevet en ganske udmærket bygning, og det bemærkes et sted, at den havde 18 klasseværelser - altså ikke 19 - og at der var indrettet "Værelser for Ordenslærer- og Ordenslærerinde (2. sal)".

Da skolen blev taget i brug, skulle et stort antal drenge og piger flyttes ud fra skolen i Klostergade. Uheldigvis var det slemt regnvejr pågældende dag. Skoleinspektør Thomsen mødte i Klostergades skolegård kl. 10, og børnene blev stillet op i rækker med tavler og bøger under armen. Lærerne og børnene vandrede gennem Torvegade i øsende regnvejr, og det blev ved at sile ned, da de marcherede ind på Langelinies skolegård. Inspektøren steg op på trappen og holdt en lille tale og opfordrede til at synge "Dejlig er jorden". Det var næsten sørgmuntert i sådant et vejr.

Ledelsen af den nye skole ved Kirkegårdsvej blev overdraget til førstelærer og inspektør for det samlede skolevæsen i Vejle Thingberg Thomsen. Som daglige ledere ved de tre "skoler" var som ordenslærer/ordenslærerinde antaget Johs. Herskind ved Drengborgerskolen (Friskole), frk. Marie Georgine Munch ved Pigeborgerskolen (Friskole) og R. Kristiansen ved Borgerskolen på Kirketorvet. (Ved udnævnelsen af 2 overlærere i 1908 blev Herskinds og Kristiansens "stillinger" som ordenslærere nedlagt. En ordenslærerstilling for Drengborgerskolen blev oprettet igen den 1. januar 1919 og besat med lærer J. P. Andreassen).

Christine Plov, der var lærerinde i Vejle fra 1902, nedskrev efter sin afgang i 1937 i et par regnehæfter sine erindringer om tiden ved Vejle skolevæsen og overlod dem til Langelinies skole. Notaterne danner grundlag for følgende oplysninger om nogle af de første lærere ved Langelinies skole.

Om Johs. Herskind fortæller frk. Plov:

Til Sangundervisning var han Specialist. Der fandtes næppe Mager i hele Danmark. Sang han Træffeøvelse med Børnene, forbavsedes man over Børnenes Træffesikkerhed, naar han pegede op og

ned, frem og tilbage paa do, re, mi, fa, sol, la, bi, do. Den belgiske Sangmetode blev stadig anvendt. Der var dem, der mente, at det hele var Heksekunster efter Aftale med Drengene.

Herskind holdt fortrinlig Orden og Disciplin i sin Klasse, uden Skælden og Smælden. Han var ironisk i sin Irettesættelse, det var nok. Gik Børnene ikke i snorlige Rækker op og ned, til og fra Sanglokalet, kunde det lille tynde Spanskrør, som han altid brugte som Pegestok, svippe truende over Synderens Bag, ledsaget af et advarende Blik. Det var tilstrækkeligt.

Herskind lignede en Kunstner. Det sorte Haar faldt folderigt over Issen og var skinnende blankt; der var dem, der mente, at han farvede baade Haar og Ansigt. Flot var han i Tøj og Holdning; op af Brystlommen stak der et rødt Silketørklæde. Var det Regnvejr, havde han en Slængkappe over Skuldrene og traadte, lig en Triumfator, med sølvknapet Stok i Haanden og med pættiske Skridt, ind gennem Skolens Dør og raabte sit "Godmorgen", saa det hørtes over det hele. Sædvanlig havde han en Spøg paa Læben. Han var ogsaa noget af en Kunstner, han tegnede smukt, og han skrev udmærkede Vers. De var, som Digteren Andr. Dolle-
ris udtalte, aldeles formsikre og sangbare, men Indholdet var letkøbt. En Sang om Vejle, som blev sunget af Vejle Haandværkersangforening, hvis Dirigent han var en Aarrække, skal der her citeres et Vers af:

Hil dig Vejle, du vor evigunge,
tit besungne By,
du, som rejste dig fra Trængsler tunge,
Ildebrande til en Tørn paa ny.
Du, hvis Skønhed har en Verden vunden,
Hil dig, Dronning i den jyske Vang.
Her, af al din Dejlighed omspunden,
Adam Homos Digter stod engang,
og som Optakt værdig blev du funden
til hans store stemningsfulde Sang.

Herskinds Skikkelse lyste op og frydede alle, baade Børn og Kolleger paa Skolen i over 40 Aar. Altid var han rank og spændstig. Han havde været gift et Aar. Saa døde den unge Hustru ved en Datters Fødsel. Datteren levede, men blev opdraget i det fremmede, og Herskind forblev Enkemand til sin Død. Han opholdt sig i Vejle til sit 84. Aar. Datteren var gift paa Sjælland; men de havde ellers ikke besøgt hinanden i mange Aar. Da faderen nu

blev svagelig, maatte hun tage sig af ham, og han blev paa det sidste plejet godt. Det var i Horns Herred i Landsbyen Vig, han kom til. Ogsaa der var Naturen smuk som ved Vejle, men da var han afkræftet og kunde ikke gaa Ture mere. Datteren fik efter et halvt Aars Forløb Lov til kærligt at lukke sin gamle Faders Øjne.

Den 1. April 1922 var der blevet afholdt en smuk Afskedsfest paa Skolen for Hr. Herskind,

som var "entlediget" den 1. oktober 1921, men fortsatte i sit embede skoleåret ud, d.v.s. til den 31. marts.

C. L. J. Herskind var født den 1. november 1847 og dimitteret fra Jonstrup seminarium 1867.

Frk. Marie Georgine Munch var født på Bornholm den 24. oktober 1853 og blev dimitteret i 1877 fra "Dimissionsanstalt ved Frk. Beyer, Kand. Bohr og Kand. Femmer" med hovedkarakteren Meget duelig. Samme år blev hun ansat ved Friskolen i Vejle, og hun var den første eksaminerede lærerinde ved Vejle skolevæsen.

Drenge har hun næppe nogen sinde undervist, for det lå slet ikke for hende at tale med drenge. Frk. Munch tog sin afsked i 1923. Hun afgik ved døden den 4. juli 1926 og testamenterede, hvad hun ejede, til Kvindernes bygning på Borgvold i Vejle.

Efter frk. Munch blev frk. Aagesen udnævnt til ordenslærerinde.

Håndgerningslærerinde Henriette Henriksen fik fast ansættelse, efter at hun havde holdt 25 års jubilæum i 1901 ved skolen bag rådhuset (Friskolen). I anledning af jubilæet hyldede et af de lokale blade hende, fordi hun udfyldte en vanskelig, men betydningsfuld plads ved tit at undervise klasser på over 50 piger i håndarbejde.

Jubilæumsfesten blev holdt på Boisens konditori.

I 1902 fulgte hun med til Kirkegaardsvej, og hun fortsatte sit arbejde som lærer, til hun var 78 år. Hun var ueksamineret, men dyrkede sit fag med lidenskab. "Hun var næsten lige berømt for de lidt

umoderne Former på Særke og Benklæder som for de smukke broderede Ting i Form af Lyseduge, Kaffeduge, Løbere og Puder, Pigerne under hendes Vejledning frembragte".

Christine Plov fortæller:

Frk. Henriksen ejede et stort og godt Hjerter og handlede ud fra ædle Grundsætninger, men hun vilde herske over det Territorium, der var hende betroet: Lærerværelset og Kaffeserveringen. Alle skulde underkaste sig hendes Avtoritet, og glippede det, kunde hun tage kraftigt til Orde. Hun havde begyndt som "Kaffemoder" i Klostergades lille skumle Lærerværelse, kaldet "Opiumshulen", flyttede med til Langelinie, hvor der de første Aar var Lærerværelse under Taget. En kop Kaffe kostede 10 Øre, dertil en halv smurt Tvebak for 2 Øre. Ønskede man to halve, kostede de mærkværdigvis nok 5 Øre. Ved Højsommer bød Frk. Henriksen paa Køretur i den smukke Omegn (det hed sig for Overskuddet, men det meste gik nok ud af Frk. Henriksens Lomme). Det var overmaade fornøjelige Ture.

I 1908 fyldte Frk. Henriksen 70 Aar. Dette betød dengang ikke Afsked fra Skolen, nej, hun havde ved en Visitats sagt til Biskop Koch, Ribe, at hun haabede at kunne røgte sin Gerning, til hun blev 80 Aar. - Man bestemte i Kredsen at holde en Fest for Frk. Henriksen med Spisning paa Hotel "Royal". Samme Foraar havde vi alle faaet Lønforhøjelse med tilbagevirkende Kraft. Alle var i godt Humør; nu skulde der festes. Det var den 16. Mai. Bordene var pyntet med nyudsprunget Bøgeløv. Der blev baade talt og sunget Festsange. Skolens Nestor hyldedes, saa det forslog noget. En "liden Sangbog" var udgivet, Frk. Henriksen tilegnet. 1916 blev hun pensioneret og boede hos nogle Slægtninge i syv Aar. En Søndag Morgen, den 8. April 1923 fandt de hende liggende død i Sengen. Hun manglede da en Maaned i 85 Aar.

I Christine Plovs erindringer findes et avisudklip med følgende nekrolog over forhenværende sognepræst og skolelærer Jacob Asmussen:

Fhv. Sognepræst og Skolelærer Jacob Asmussen i Grejsdalen er i Gaar Nat ret pludselig afgaaet ved Døden i en Alder af knap 74 Aar.

Severin Jacob Asmussen er født 1. Februar 1864 her i Vejle,

hvor hans Fader var den kendte Manufakturhandler i Vestergade, P. Asmussen. Kun 8½ Aar gammel blev han Elev i Vejle Latin- og Realskole, men udgik heraf efter Eksamen 1879 for 15 Aar gammel at blive Elev i Birkerød Latin- og Realskole hos den bekendte Skolebestyrer Mantzius, men da Skolen dengang var privat, maatte han tage 4. Kl. Hovedeksamen som Privatist, ved Borgerdydskolen i København. Han fortsatte i Birkerød og blev Student 1883, tog Filosofikum, og efter nogle Aars Hvil begyndte han at studere Teologi og tog teologisk Embedseksamen 1895 med 2. Karakter, 1. Grad.

Under sin Læsning til Embedseksamen boede han flere Aar i en Jordhytte ved Vejen op til Hover, hvor der var plads til ham selv og hans Hest, som han elskede og ikke kunde undvære. Til sin Død færdedes han jo kun til Hest gennem Grejsdalen og i Vejles Gader, ofte i aparte Udstyr og siden 50 Aars Jubilæet oftest med Studenterhue.

Fra 96 til 98 var han Vikar ved Fredericia Latinskole og blev der meget afholdt af Eleverne, fordi han lavede et Elev-Soldaterkorps med sig selv som "Genralissimus", til Hest selvfølgelig.

1898 blev han ansat som Lærer ved Vejle kommunale Skolevæsen, og der gaar sære Frasagn fra den Tid om ham baade som Lærer og Kollega.

Han havde nok svært ved at indordne sig i et system. Den 8. september 1905 var han således optaget af rettergang og udeblev derfor fra skolen "endog uden at meddele dette paa anden Maade end ved en i Lærerværelset henlagt Seddel". Skoleudvalget henstillede derfor til skolekommissionen, "at Skoleinspektøren og Ordenslærer Herskind maa blive opfordret til at afgive en Indberetning om Lærer Asmussens Forsømmelser"

I Efteraaret 06 blev han af Byraadet indstillet til Afsked med 10 Stemmer mod 6. Januar 07 fik han Afsked fra Ministeriet med Pension paa Vilkaar, hvilket senere ændredes til Suspension paa halv Gage i 1Aar. I Vinteren 07-08 tog han til København for med Ministeriets Tilladelse at aflægge den homiletiske og kateketiske Prøve. 1. November 08 fik han endelig Pension, omend kun lille. 19. Nov. s.A. holdt han sin Dimisprædiken i Ribe Domkirke og fik Laudabilis. Han kunde nu søge Præstekald, men

skifter en Tid fra den ene Privatskole til den anden - trods sin Afskedigelse. Januar 09 blev han Bestyrer af Kjellerup private Realskole, 1911 kom han til Glostrup, den 1. Januar 13 til Kolding nye private Realskole, 1. Juni 13 kst. Lærer ved Skelskør kommunale Skolevæsen. Endelig 1. Juli 1915 blev han Sognepræst og Skolelærer paa Hirtsholmene. Det var et lille beskedent Emede, efter hans eget Sigende 29 Sjæle, som han kom godt ud af det med, undtagen en gammel Kone, som var saa "forfærdelig hellig". I Skolen var der 9 Børn, hvoraf de 5 var hans egne. Da han blev Sognepræst, blev hans 4 Børn, som hidtil var udøbte, døbt i Jelling Kirke.

Han kom paa Hirtsholmene i Klammeri med Fyrmesteren, og det endte med, at Pastor Asmussen blev suspenderet, og 1922 fik han Afsked paa Ventepenge og senere Pension. Han flyttede saa til sin Ejendom "Vibo" i Grejsdalen, hvor han har boet siden.

Han var to Gange gift og var nu Enkemand. 1. Gang med Frk. Scharling (Datter af Borgmester Scharling i Fredericia), 2. Gang med Lærerinde Frk. Freisleben (Datter af Ritmester Freisleben, Randers). Der er fem Børn, to Sønner og tre Døtre. Med Pastor Asmussen er en af Egnens ejendommeligste Skikkelser gaaet bort. Han var legemlig rask og i sine unge Dage en "flot Fyr", men Sindet var sygt, hvad alt for ofte gav sig Udslag. Han var paa mange Maader en særdeles begavet Mand, meget kyndig i Historie og Sprog og har skrevet flere interessante Afhandlinger.

Hans yngre Broder, den kendte, dygtige Landsdommer i Viborg, Aage Asmussen, døde i 1924.

Til avisens nekrolog følger Christine Plov:

Hr. Asmussen var en sand Original. Da Lærerraadsloven gav Stemmeret til alle fast ansatte Lærere og Lærerinder, protesterede han mod Lærerindernes Stemmeret med den Motivering, at de havde langt Haar og kort Forstand. Det stod i Talmud, sagde han. Han var ofte Skyld i den Strid, der blev med Inspektør Thomsen ved Lærermøderne.

I Krarup-Bogen - en bog om rektor Krarup, Vejle Latin- og realskole - findes en erindringsartikel af Asmussen.

Også andre lærere ved skolen var særprægede:

Om lærer Meldgaard - fast ansat i 1909 efter konsitution, afskeditget på grund af sygdom i 1937 - fortælles, at han - indtil det blev forbudt - i frikvartererne solgte fisk til forbipasserende uden for skolens indgang.

Han handlede også med hunde, og på en eller anden måde kom han til at sælge provst Christensens hund til en mand fra den nærmeste omegn. Da hunden en dag var med sin nye ejer i Vejle, fik den øje på provsten - eller den snusede sig frem til ham - og der blev gensynsglæde.

Men der fortælles jo så meget.

Lærerinde Christine Plov, der i 1937 nedskrev sine erindringer om tiden ved Vejle skolevæsen, var født den 21. februar 1871 i Starup som datter af en førstelærer. Hun blev dimitteret fra det prøjsiske lærerindeseminarium i Augustenborg i 1892, havde årskursus i 1900-1901 og blev ansat i Vejle som timelærerinde i 1902.

I 1915-1916 var hun på studierejse i Californien.

Medlem af bestyrelserne for Sønderjysk forening, Danske kvinders forsvarsforening og Højskoleforeningen i Vejle.

Da den nye skole blev taget i brug i 1902 var Thingberg Thomsen førstelærer og skoleinspektør i Vejle og som sådan direkte leder af såvel Borgerskolen (betalingsskole) ved Kirketorvet som af Friskolen (ikke betalingsskole), der nu havde elever i skolebygninger ved Kirketorvet og ved Kirkegårdsvej (Langelinie).

I virkeligheden var der altså tre skoler, men kun én ansvarlig leder, der dog fik nogen hjælp i det daglige af tre ordenslærere: en ved Borgerskolen, en ved Friskolens drengeafdeling og en ved Friskolens pigeafdeling.

Foruden de nævnte skoler fandtes der en marksskole på Søndermarken, men det var en landsbyskole, og den stod direkte under skolekommissionen.

Officielt talte man om den offentlige skole i Vejle (ved Kirketorvet, i Klostergade og ved Kirkegaardsvej) og Søndermarksskolen.

Inspektør Thomsen var i besiddelse af stor viden, men han manglede åbenbart praktisk sans, og han blev let fornærmet, når lærerne kritiserede hans skemalægningsarbejde.

I 1904 fastsattes på landsplan regler om indførelse af lærerråd, som skolens leder automatisk skulle være formand for, og Thingberg Thomsen gjorde sit bedste for at følge de givne regler, men enkelte unge lærere var i opposition og brugte ofte hårde ord. Det gjorde Thomsen hidsig, mens de ældre lærere rystede på hovedet. Det gik efter forlydende så galt, at det kom til sagsanlæg mellem skolens leder og en af lærerne.

Thomsen havde også økonomiske vanskeligheder. Han havde to sønner, der studerede, og det kostede mange penge. Lærerne bemærkede, at han meget sjældent fik nyt tøj, og støvlerne var lappet på overlæderet.

Dertil kom, at han ikke var rask, og den stadige vandren mellem de forskellige bygninger på Kirketorvet, i Klostergade og på Kirkegaardsvej følte besværlig.

Og bygningerne var jo i brug til undervisning fra om morgenen til kl. 6 om aftenen, hvilket bl.a. tydeligt fremgår af, at skoleudvalget i 1906 henledte byrådets opmærksomhed på, at det midterste stykke af stien mellem kirkegården og Kommuneskolens terræn henlå i mørke, og at skolepigerne på det sted var blevet forulempet, når de kl. 6 om aftenen gik fra skole.

Udvalget foreslog, at der blev opstillet en lygte på stien.

Myndighederne overvejede åbenbart at omlægge ledelsen af skolerne. I hvert fald blev Herskind den 30. januar 1907 opsagt som ordenslærer, da byrådet havde vedtaget at ansætte en viceinspektør, der tilige skulle forestå ledelsen af Friskolen fra den 1. maj s.å.

I slutningen af året 1907 døde skoleinspektør Thomsen, og dette medførte en ændret organisation af skolevæsenet.

Den 5. juni 1908 blev Langelinies skole en selvstændig skole med egen leder, idet lærer N. C. Nielsen, Vejle, blev udnævnt til overlærer ved denne skole og ved borgerskoleklasserne på Klostergades skole.

Lærer R. Kristiansen blev inspektør for det samlede skolevæsen og overlærer for Mellem- og realskolen på Kirketorvet samt for Pige-mellemskolen i Klostergade.

Samtidig med udnævnelsen af de to overlærere bortfaldt stillingerne som ordenslærere ved Mellem- og realskolen og ved Borgerskolen (men der antoges ordenslærerinder ved pigeafdelingerne).

Efter udvidelsen af Klostergades skole i 1909 ved en tilbygning til den i 1890 opførte skolebygning nord for Klostergade blev det muligt at samle alle Borgerskolens pigeklasser der, hvorfor alle drengesklasserne kunne samles i skolen på Kirkegårdsvej.

Overlærer N. C. Nielsen omtales som en lysseer, der kunne få skolen til at fungere selv under vanskelige forhold.

I 1910 kom skolen ud for en række angreb i Vejle Social Demokrat under følgende overskrifter

Hvor der prygles	13/7
Prygleriet i Friskolen	16/7
Prygleriet i Vejle Kommuneskole	20/7
Prygleriet i skolen	10/8

og mange flere.

Overlærer N. C. Nielsen fremkom med en henstilling til bladets redaktør, der var skolekommissionsmedlem, om at komme ud på skolen, så urigtige fremstillinger kunne undgås.

Vejle Amts Folkeblad gerådede desårsag i en vældig polemik med Vejle Social Demokrat, og folketingsmand Peter Sabroe tog også del i debatten.

Lidt må der have været om skriverierne, for den 15. november 1910 pålagde skolekommissionen overlærer N. C. Nielsen

at udtale over for Lærer Andreassen, at selv om man ikke under-

kender hans Redegørelse af Sagens nærmere Omstændigheder, maa Skolekommissionen dog misbillige, at Lovens Anordninger om Revselse ikke er bleven overholdte i det foreliggende Tilfælde. Tillige skal man i Anledning af denne Sag anmode Dem (N. C. Nielsen) om at give hele Lærerpersonalet Paamindelse om at overholde Lovens Anordninger om Revselse.

Ved skolen var der to lærere, der hed Andreassen, og det forlyder, at drengene kaldte den ene Spyt-Dres og den anden Slå-Dres.

I 1911 faldt der ved Vejle Købstads Ret dom i en sag, som en lærer havde anlagt mod Social Demokratens redaktør i anledning af en omtale af lærerens prygljerier. Redaktørens beskyldninger erklæredes døde og magtesløse, og han blev idømt en bøde på 100 kr.

En udløber af avisskriverierne om skolens afstraffelsesmetoder var en strid mellem Arbejdernes Aftenskole og lærerne. Aftenskolen måtte standse, fordi lærerne ikke ville undervise, og den kom først i gang igen, efter at Social Demokratens forretningsfører på generalforsamlingen ikke kunne opnå genvalg til bestyrelsen.

I denne sag var flere lærere - bl.a. den senere viceskoleinspektør Th. Christensen - forfattere til indlæg i byens aviser.

Peter Sabroe bragte aftenskolesagen frem fra Folketingets talerstol. I henhold til Fortryk af Folketingets forhandlinger 28. januar 1911 sluttede han et indlæg:

Det er mig bekendt, at der i Vejle ikke er nogen Aftenskoleundervisning, og Grunden hertil er, at Lærerne i Vejle have gjort Strejke. Det hændte for henved 3/4 Aar siden, at en Dreng i en af Kommuneskolerne blev pryglet saa alvorligt til Trods for, at han var svagelig, at der maatte tilkaldes Læge, og man frygtede for, at Døden skulde indtræde. Der blev skrevet herom i det lokale Blad "Vejle Social Demokrat", og i det paagældende Nummer stod tilfældigvis som den Mand, der havde skrevet Artiklen, Formanden for Aftenskoleundervisningen i Vejle. Og nu skete det paafaldende og mærkelige, at Lederen for Lærerne ved Aftenskolen erklærede, at Lærerne ikke ville undervise i Aftenskolen, medmindre Formanden, som havde paa-talt disse Prygl, traadte tilbage. Nu samledes Repræsentanterne for de faglige Foreninger i Vejle, og de vedtog at svare,

at de hævdede Ret for ethvert af deres Medlemmer til at paatale Utilbørligheder, der bleve begaaede over for Børn saavel som over for alle andre.

Resultatet heraf var, at Lærerne erklærede, at de vilde ikke undervise i Vejle Aftenskole, saa længe vedkommende Arbejder var Formand for Skolen. Jeg tror, at det vilde være heldigt, om de Herrer Lærere i Vejle blev belærte om, at de ikke bør benytte en saadan Lejlighed til at sige: Nej, vi undervise ikke.

Det tyder ikke paa noget virkelig godt Samarbejde eller nogen Forstaaelse af de Krav, som med Rette, synes jeg, stilles fra Arbejderbefolkningens Side, nemlig at de ville have deres Børn ordentlig behandlede i Kommuneskolerne.

Men sagen var ikke helt forbi endnu. I hvert fald foreligger der kopi af et brev, som skolekommissionen den 17. december 1912 sendte lærer S. A. Lunghøj med kopi til folketingsmand P. Sabroe:

I Anledning af Klagen fra Folketingsmand Sabroe skal Skolekommissionen herved udtale sin Misbilligelse af, at De under Religionsundervisningen har indladt Dem i Samtale om P. Sabroe med Eleverne.

Også i 1913 måtte skolekommissionen sende misbilligelser til lærere, der havde uddelt lussinger.

Skolens bygninger har i tidens løb undergået forandringer ved ombygning og nybygning.

I 1937 pålagde undervisningsministeriet efter indstilling fra gymnastikinspektionen byrådet at skaffe bedre pladsforhold for gymnastikundervisningen. Der manglede en moderne sal med varme brusebade etc., ligesom den lille boldplads ved kirken burde planeres.

I byrådets møde den 2. februar 1937 blev sagen henlagt.

I skolens dagbog er som begrundelse anført: Der skal være nyvalg til byrådet om en måned.

Den ønskede og nødvendige bygning blev dog opført, selv om der gik nogen tid. Der blev holdt rejsegilde på den den 8. august 1940 og

året efter - den 8. september 1941 - blev bygningen taget i brug. Om ændringen hedder det bl.a.: "I tagetagen har hr. Elmholt nu et rummeligt og pænt bibliotek".

Efter beslaglæggelse under den anden verdenskrig måtte næsten alt det indvendige i skolen fornyes eller restaureres: trapper, gulve, lamper, tavler, døre o.m.a. Den gamle toiletbygning i gården blev fjernet og en ny opført. Først den 10. april 1946 kunne skolen genindvies og tages i brug igen som skole.

Og to år efter - i oktober 1948 - meddelte Udvalget for Indkvarteringserstatning, at der som erstatning og vederlag for beslaglæggelse af skolen efter den 5. maj 1945 ville blive udbetalt

for skade på ejendom	13.626,27 kr.
for skade på inventar	714,20 kr.
for leje	15.455,44 kr.

I november samme år meddelte Forvaltningsnævnet for krigsforsikring af løsøre, at der som erstatning for løsøre på Langelinies skole ville blive udbetalt

8.555,96 kr. + 5% renter p.a. i tiden 1/4 1946 - 3/11 1948.

Udvalget for indkvarteringserstatning godkendte i 1949 endvidere en flyttegodtgørelse på i alt 3.020,05 kr. vedrørende beslaglæggelse af kommunale skoler efter 5. maj 1945.

I 1962 blev en ny fløj med lokaler til naturfag, bibliotek m.v. taget i brug, og i 1966 blev der ført en trappe fra stueetagen til kælderen, hvor der blev indrettet skrivestue, lærertoiletter o.a.

Men skolen manglede plads, og i 1972 overtog man Worsåesgade 2, der oprindeligt var opført til privat beboelse, men som i en årrække havde rummet forsorgens eksternatskole og senere hjælpeskolen under Vejle kommunes skolevæsen. Et par træpavilloner, som var opført til aflastning for Vejle Gymnasium, kunne også benyttes til undervisning af børnehaveklasser eller 1. og 2. klasser og endelig kunne der i villaen Worsåesgade 2 - "den grå villa" - indrettes lokaler til holdundervisning, læseklasser, maskinskrivning o.lign.

I årene 1975-1977 blev skolekøkkenet moderniseret, skolebiblioteket blev ændret, og der blev indrettet nyt lærerværelse og nye administrationskontorer.

Lørdag den 3. marts 1979 raserede en voldsom brand Langelinies skole, men selv om der skete stor røgskade, kunne undervisningen dog gennemføres om mandagen. Allerede den 7. juli samme år brændte det igen, og da var det så voldsomt, at den gamle gymnastiksal fra 1902 fuldkommen nedbrændte. Det viste sig senere, at ilden var påsat af en pyroman.

Kirketorvets skole blev meget længe betragtet som den "fineste" af byens skoler, idet den havde været eksamensskole siden 1875.

Fra 1908 måtte den dog dele æren med Klostergades skole, der fra dette år blev byens mellem- og realskole for piger - dog uden selvstændig ledelse.

I mange år regnede alle i byen med, at der kun skulle være disse to mellemskoler under det kommunale skolevæsen, men eksamensskolen fik en sådan succes såvel i Vejle som over det ganske land, at de øvrige skoler efterhånden også måtte oprette eksamensafdeling, Langelinies skole fra 1949. Mellemskole- og realeksamen kunne derfor afholdes ved skolen fra henholdsvis 1953 og 1954.

Men så langt var man ikke nået uden besvær.

I 1944 bemyndigede byrådet således skolekommissionen til at lade udarbejde planer og til at foretage undersøgelser med hensyn til beliggenheden af en fælles mellemskole.

Året efter reagerede fælleslærerrådet og indstillede, at der blev oprettet mellemskoleklasser ved de skoler, der havde et tilstrækkeligt elevtal. Men skolekommissionen så anderledes på forholdet. Den "kan ikke gå med til, at der oprettes Eksamensklasser ved de andre Skoler, da man mener, at det af mange Grunde er heldigst for en By af Vejles Størrelse, at Eksamensklasser er samlet i én Skole".

Først i 1949 ændrede myndighederne standpunkt. Da vedtog man nemlig at "decentralisere" skolevæsenet, således at den eller de nye skoler fik

grundskole,
eksamensfri mellemskole og
eksamensmellemskole,

og dermed var der - i hvert fald i princippet - åbnet for tilslutning til fælleslærerrådets indstilling af 1945.

Livet i en folkeskole afspejler ganske godt forholdene i det omgivende samfund. Nogle eksempler fra Langelinies skole vil vise det:

Som følge af den første verdenskrig opstod der i Vejle som i de fleste andre byer mangel på boliger, og 14 af skolens lokaler blev i 1919-20 beslaglagt i ca. en måned og 6 lokaler gennem længere tid til bolig for husvilde. Som følge deraf måtte undervisningen indskrænkes og flyttes til andre lokaler.

Siden 1909 havde Langelinies skole været en ren drengeskole og Klostergades skole en ren pigeskole, men nu måtte 3. - 7. drengeklasse flyttes til Pigeskolen i nogle af ugens dage og til gymnastiksalen i andre.

Om polioepidemien i 1934-1935 har skolens overlærer A. O. Andersen noteret:

Børnelammelsen, der hjemsøger Landet i Aar, har også sat sit Præg her. I Dag, den 3/9 34, hjemsendtes således 2.c Kl. for et Tidsrum af 10 Dage.

4/9. 2. Kl. a sendtes hjem. Børnelammelse.

Torsdag d. 6/9 lukkedes samtlige Skoler i Vejle på Grund af Børnelammelsen. Foreløbig indtil 1. Oktober. Den 21/9 blev Nyboesgades Skole taget i brug som Sygehus.

Lukningen af Byens Skoler hævedes Onsdag d. 10. Oktober. Da Nyboesgades Skole var taget ind som Hospital, blev Langelinies Skole delt saaledes, at Nyboesgades Elever henvistes til at søge Undervisning på Langelinies Skole i Drengefløjen, medens Skolens egne Elever holdt til i Pigefløjen.

5., 6. og 7. Kl. gik 8-11

4. og 3. Kl. 11-2

1. og 2. Kl. 2-4,

alt kun med Fagene Dansk, Regning og Skrivning.

Enkelte klasser blev hjemsendt 13/10, 18/10, 24/10, 30/10, 22/11 og 26/11 - alle for 10 dage.

Lørdag den 17/11 afgik Nyboesgades Stab herfra. I samme Anledning serverede de Kager og Cigarer her ved Frokostbordet. Overlærerne havde begge Ordet.

Også i 1935 måtte en enkelt klasse hjemsendes efter ordre fra amtslægen.

I forbindelse med den anden verdenskrig opstod der også boligproblemer, og atter gik det ud over Langelinies skole.

Peter Sikær Kristensen, fra 1981 skoleinspektør ved Langelinies skole, fortæller således, at hans forældre sammen med andre husvilde var indkvarteret på skolen, da han blev født i 1943.

Fra 1948 foreligger et forslag om forsøgsvis oprettelse af et fritidshjem for 7-14 årige børn fra husvildeafdelingerne. Man tænkte sig at benytte lokaler i Langelinies skole fra kl. 15 til kl. 18. Beskæftigelsesafdeling ville kunne indrettes i skolens spiselokale og læseafdeling i skolens læsestue.

Byrådets kasse- og regnskabsudvalg blev bemyndiget til at forhandle med de interesserede og iværksætte nødvendige foranstaltninger.

Hvor meget der kom ud af bestræbelserne, har ikke kunnet oplyses, men referatet viser, at bolig mangelen var af længere varighed.

Om trængslerne i forbindelse med den anden verdenskrig (1940 - 1945) vidner en notits fra 1939: "I efteråret forsynedes alle skolens runder med mørkelægningsgardiner".

Om selve besættelsen har skolens ledere A. O. Andersen (1934 - 1943) og Iver Kristensen (1944 - 1966) gjort notater. Et af dem lyder: "Skoleskovturen (1942) enedes man i Aar om at undlade. Daarlige Trafikforhold, Miner i Fjorden etc."

På grundlag af disse optegnelser og egne erindringer om tiden har viceskoleinspektør Sv. Søgaard-Andersen skrevet følgende beretning:

Perioden under den tyske besættelse af Danmark fra 9. april 1940 til 5. maj 1945 var en trang tid for Langelinies Skoles elever og lærere, idet skolen det meste af tiden var beslaglagt af den tyske værnemagt.

Allerede få måneder efter besættelsen, nærmere betegnet den 19. september 1940, overtog værnemagten skolen, og tyske soldater rykkede ind i lokalerne. I dagene forud havde man haft travlt med at få møbler og undervisningsmaterialer opmagasineret forskellige steder i byen. Den nye gymnastiksalsbygning i Strandgade var på det tidspunkt under opførelse, og man forsøgte at forhale færdiggørelsen af den for at hindre, at også den skulle blive taget i brug af "de grønne". Skolen fik nu lokaler i Nyboesgades Skole og Teknisk Skole og senere i den nye gymnastiksalsbygning, da den stod færdig i september 1941. Undervisningen blev stort set gennemført i fuldt omfang, dog måtte man på grund af mørklægningsbestemmelserne indskrænke undervisningstiden i de mørke vintermåneder.

Efter ca. 18 måneders beslaglæggelse lykkedes det i januar 1942 at få skolen frigivet. Lokalerne bar tydeligt præg af at have været brugt til andet formål, men efter en grundig rengøring og istandsættelse kunne man en af de sidste dage i februar genoptage undervisningen i de vante omgivelser. Det var dejligt at være "hjemme" igen, og både elever og lærere gik med stor lyst og energi op i arbejdet for at indhente det, der måtte være blevet forsømt under "udlændigheden".

Det var på dette tidspunkt, at jeg første gang kom til at virke ved Langelinies Skole. Jeg erfarede snart, at der var særdeles gode kollegiale forhold på skolen, og sammenholdet var gået styrket ud af de trængsler, skolen havde været igennem.

Glæden over at være kommet tilbage til vor egen skole skulle blive ret kortvarig, for allerede i juni samme år ønskede die Wehrmacht igen at overtage skolen, og undervisningen kom nu igen til at foregå dels på Nyboesgades Skole og dels i den nye gymnastiksalsbygning. Senere på året måtte vi også rømme gymnastiksalsbygningen, og eleverne blev derfra flyttet til Kirketorvets og Klostergades skoler. Det betød bl.a., at undervisningstiden måtte udstrækkes til kl. 5 om eftermiddagen - også om lørdagen!, og lærerne måtte ofte i frikvartererne haste fra den ene skole til den anden.

I maj 1943 blev den nye sal igen frigjort, og de klasser, der undervistes i Kirketorvets og Klostergades skoler - 9 ialt - blev flyttet tilbage hertil. - På dette tidspunkt var det ved at blive et problem for byen at skaffe husly til husvilde familier, og sidst på året 1943 besluttede man at indrette den

nye gymnastiksalsbygning til bolig for nogle af disse familier. Mens hovedparten af eleverne stadig undervistes på Nyboesgades Skole, hvor også skolens kontor var, blev nogle klasser nu overflyttet til det gamle gymnasium i Worsåesgade og enkelte til Kirketorvets Skole.

Midt under denne adspredelse skiftede skolen leder. Den daværende leder, overlærer A. O. Andersen blev i april 1943 udnævnt til overlærer i Hvidovre, og det var ikke nogen let opgave for den nye leder Iver Kristensen at overtage ledelsen af en skole, der var spredt for alle vinde, men Iver Kristensen havde både lyst og evne til at føre skolen gennem vanskelighederne.

Som værnepligtig under civilbeskyttelsestjenesten kom jeg til at gøre tjeneste på Langelinies Skole på anden vis end som lærer, idet jeg var tilknyttet en afdeling af "Teknisk Tjeneste", der under luftalarmer skulle møde i de kælderlokaler under skolens hovedbygning, der vender ud mod Kirkegårdsstien, og som indtil beslaglæggelsen blev anvendt til naturhistorie- og fysikundervisning. Når vi opholdt os dér - ofte i sene natte timer - kunne vi høre kommandoråb og støvletrampen fra tyskerne i lokalerne ovenover. Da jeg en tidlig morgen sad alene tilbage for at skrive rapport, forekom det mig, at jeg kunne høre grynt og hyl af grise. Forsigtigt lirkede jeg et kældervindue op og så da, at læskuret ved Kirkegårdsstien var blevet indrettet til grisesti, og her gik nogle slagtefærdige grise.

Som tiden gik, lagde krigen sin klamme hånd på næsten alt. Der var mangel på fødevarer, klæder og brændsel. - I middagspausen mellem 12 og 1 kunne børn fra mindrebemidlede hjem få et måltid varmt mad i Frelsens Hærs lokaler i Staldgårdsgade, og det var der efterhånden mange, der benyttede sig af. - Vanskeligt var det også for mange familier at holde børnene varmt og pænt klædt. Ofte måtte tøjet vendes, når nyt ikke kunne skaffes, og var man gymnastiklærer, så man, at det mange steder kneb med undertøj og sæbe, hvilket både børn og tøj vidnede om. Efterhånden gik de fleste børn i trasko - ikke fordi det var på mode - men fordi det var det eneste ordentlige fodtøj, der kunne købes. - Begyndelsen af året 1945 kom til at stå i kuldens og vinterens tegn. Brændselssituationen forværredes fra dag til dag, og til sidst blev det nødvendigt at give eleverne "kuldeferie" i hele februar måned.

Samtidig tiltog de ydre krigshandlinger i voldsomhed, og terroren øgedes i gru. Sabotage og mord var ved at høre til dagens orden. Virkningerne heraf sporedes også ind på skolens område. Det hændte ofte, at eleverne udeblev om morgenen, når alvorlige begivenheder havde fundet sted, og ofte blokeredes undervisningen af luftalarmer. Da byens to overlæger den 26. marts 1945 blev myrdet af tyskernes håndlangere, standsede undervisningen ved middagstid samtidig med, at alle forretninger lukkede.

Tiden omkring påske i 1945 blev meget dramatisk. Samme dag som vi havde fået påskeferie, fik vi meddelelse om, at Nyboesgades og Kirketorvets skoler skulle rømmes, så de allerede næste morgen kunne stå rede til at modtage civile tyske flygtninge. Timerne den onsdag eftermiddag blev mere end hektiske. Børn, lærere og flyttemænd slæbte hver efter evne med at bringe skolens ejendele bort, inden det var for sent. Nu var vi for alvor blevet sat på gaden. Hvordan skulle det blive muligt at få undervisningen i gang igen efter påske? Selv om opgaven syntes næsten håbløs at løse, lykkedes det dog at få "skolerne" til at virke igen. Langelinies Skole fik lokaler i Gymnasiet, den nye gymnastiksal i Strandgade, Baptistkirken i Gulkrog og Museet. Mere end et par timers undervisning daglig for hver klasse kunne der dog ikke blive plads til. - Der måtte udvises megen opfindsomhed, når der skulle undervises i fysik i et værelse i Baptistkirken, hvor der ud over siddepladser til eleverne kun var en kakkelovn og et gammelt astmatisk orgel, og megen tålmodighed, når man forsøgte at få eleverne til at sidde nogenlunde stille i et rum i Museet, der var befængt med lopper.

Sidst i april stod det klart, at Tysklands sammenbrud stod for døren. Byen var fyldt med soldater, og folkene fra modstandsbevægelsen blev dristigere. Under disse omstændigheder var det ved at blive farligt for børnene at færdes på vej til og fra skole. 4. maj fik vi fra skolekommissionen meddelelse om, at al skolegang var afbrudt indtil videre. Allerede samme aften kom så budskabet fra London, at Danmark atter var frit.

Efter de bevægede, men glade befrielsesdage samledes eleverne fra byens skoler den 14. maj til festgudstjeneste i kirkerne. Undervisningen blev genoptaget, men under fortsat yderst vanskelige lokaleforhold. Langelinies Skole var nu belagt med tyske flygtninge, og først den 19. september - nøjagtig på 5-års dagen for den første beslaglæggelse - forlod de sidste tyske

flygtninge skolen.

Da vi dagen efter foretog en rundgang i skolen, fik vi et dy-
stert indtryk af, hvorledes den var blevet mishandlet. Trine-
ne i trapperne og gulvene i lokalerne var helt ødelagte. Selv
i terrazzobelægningen på gangene var der store huller. Snavs
og lugt af gammel halm mødte man overalt. I drengenes omklæd-
ningsrum var gulvet helt ødelagt, fordi tyskerne havde benyt-
tet lokalet til kartoffelkælder. I fysiklokalet havde man tør-
ret generatorbrænde over gasblussene med det resultat, at der
en nat var gået ild i hele lageret, hvilket sorte røgstriber
på væggene endnu vidnede om.

Efter en grundig desinficering fra kælder til kvist gennemgik
skolen under arkitekt Anckers ledelse en omfattende restaure-
ring. Så at sige alt det indvendige: trapper, gulve, lamper,
tavler o.m.a. trængte til fornyelse. Samtidig blev den gamle
toiletbygning, der delte skolegården i en "drengegård" og en
"pigegård", fjernet, og en ny rejstes ved siden af den gamle
gymnastiksal.

Den 10. april 1946 var man nået så vidt, at skolen kunne gen-
indvies og atter tages i brug til sin bestemmelse. Efter at vi
havde hejst flaget i skolegården, holdt borgmester Willy Søren-
sen indvielsestalen, og en sang, der var forfattet til lejlig-
heden, blev sunget. Herefter havde elever, lærere og indbudte
gæster lejlighed til at bese skolen. Næppe nogen sinde har
Langelinies Skole forekommet smukkere og festligere end den
gjorde denne dag under genindvielsen. Man beundrede de friske
farver, de lyse gange og frydedes over de rummelige lokaler.

"Udlændigheden" var forbi, men de onde år under besættelsen
havde grebet for dybt ind i skolens historie til, at de nogen-
sinde glemmes. Mange af skolens gamle elever havde deltaget
aktivt i modstandskampen, og fem havde sat livet til derved.
På 2-års dagen for befrielsen indmuredes i skolens facade
mod gården en mindeplade med navnene på de faldne samt følgen-
de verslinier, skrevet af én af skolens lærere, A. C. Chri-
stensen:

Kaldet drog jer, døden tog jer -
Danmark leved', da de vog jer.

Den 1. september 1981 havde Langelinies skole 23 klasser med 369 elever, heri indbefattet 2 børnehaveklasser og 2 specialklasser. Desuden var der en skoleklinik.

10. klasse var øverste klasse.

Den 1. april 1953 havde skolen 1187 elever.

Skoleledere:

Niels Thingberg Amberg Thomsen

1902 - 1907

Niels Thingberg Amberg Thomsen var i 1893 kommet fra Assens til Vejle som førstelærer og inspektør ved det offentlige skolevæsen, og han overtog derfor i 1902 også posten som leder af den nye "friskole" ved Kirkegårdsvej (senere kaldet Langelinies skole). Se endvidere under Kirketorvets skole.

Konstitution

1907 - 1908

Efter skoleinspektør Thingberg Thomsens død i slutningen af 1907 konstitueredes R. Kristiansen, lærer ved kommunens skolevæsen, som skoleinspektør, idet dog den daglige ledelse af Borgereskolen overdroges til ordenslærer Herskind.

N. C. Nielsen

1908 - 1934

Født den 2. januar 1864 i Vejlgård, Assing sogn ved Kibæk som søn af gård ejer Niels Vejlgård. På grund af familiens flytning tilbragte han sin barndom i Hjøllund ved Arnborg, i Ølgod og på gården Toudal i Arnborg.

Efter tilskyndelse fra en lærer i aftenskolen søgte N. C. Nielsen Staby højskole 1881. Vinteren 1881-1882 var han hjemme i Arnborg, men i foråret 1882 tog han atter til Staby højskole,

og efter endt prøve på skolen blev han i efteråret vinterlærer i Houvig på Holmsland.

Fra april 1883 til oktober samme år var han soldat i Kastellet i København, og i sommeren 1884 underviste han to halve dage om ugen i Søndervig og en halv dag om ugen i Houvig, samtidig med at han udvidede sine kundskaber på egen hånd.

I oktober var han i København, og han overværede her Christiansborg slots brand. Det var den 3. oktober 1884 - ikke som N. C. Nielsen har skrevet den 4. oktober 1883.

I øvrigt var han lærer i Houvig indtil i april 1885, hvorefter han rejste til København, hvor han læste på Schmidts seminarium, der lå på Købmagergade tæt ved Rundetårn. Efter sommerferie hjemme i Toudal var han igen på seminariet til den 1. oktober, da han atter tog til Houvig som lærer. Fritiden benyttede han til at forberede sig på at tage 1. del af lærereksamen. Fra april 1886 var han tilbage på seminariet, hvor han måtte tage nogen privatundervisning for at nå frem til 1. del, der blev aflagt i Århus efter sommerferien. Hans seminariekammerater havde taget eksamen i København før sommerferien.

Efter sommerferien fortsattes på seminariet, og han boede der sammen med Jens Byskov, senere seminariefors­tander i Gedved og undervisningsminister.

Lærereksamens 2. del blev bestået i sommeren 1887. Det var i en tid, da eksamenskommissionen begyndte at tage meget fastere på eksaminanderne.

Seminariet indstillede 22 elever, men kun 11 bestod, og deraf fik kun tre hovedkarakteren "Meget duelig". N. C. Nielsen var en af de tre.

Ansættelser efter bestået lærereksamen:

Houvig	Vinter 1887-1888
Stadilø skole	April 1888
Vikar ved Borgerskolen og ved Friskolen i Vejle	Maj 1888-1889
Vikar ved Uhrskov skole	Oktober 1889
Søndermarksskolen i Vejle	1889-1891
Andenlærer med 18 ugentlige timers undervisning ved Søndermarksskolen og 18 ugentlige timer ved Friskolen.	
Løn: 600 kr. årlig, 2 værelser på skolen, 1½ favn brænde og 1 kr. om året for hvert barn i klassen.	
Timelærer, Vejle	1891-1892
Lærer ved Borgerskolen på Kirketorvet	1892-1908
Overlærer ved Borgerskolen i Vejle, d.v.s. skolen på Kirkegaardsvej (Langelinie), den ene afdeling af Kloster-gades skole samt nogle klasser ved Kirketorvets skole	1908-1934
(Skolen på Kirketorvet benævnedes derefter Mellem- og realskolen).	

I 1912 døde førstelærer Holm, Vejle Søndermarksskole, og fra oktober 1913 overtog N. C. Nielsen også ledelsen af denne skole, der fik samme undervisningsplan som borgerskolen.

Først fra 1931 fik Søndermarksskolen sin egen leder.

I 1917 blev Nyboesgades skoles 1. etape taget i brug, og Uhrskov skole, der i 1914 ved indlemmelse i Vejle af dele af Hover, Hornstrup og Skibet sogne, var kommet under købstadens skolevæsen, blev nedlagt i 1918. Børn og lærere blev overflyttet til den nye skole i 1917 og i 1918.

Førstelærer M. Bording fra Uhrskov skole fortsatte som ordenslærer ved Nyboesgades skole, men ledelsen af denne skole blev også overdraget til N. C. Nielsen.

Fra 1921 - officielt dog først fra 1922 - fik Nyboesgades skole sin egen leder, idet M. Bording fik udnævnelse som overlærer.

Overlærer N. C. Nielsen var medlem af Vejle byråd 1906-1922. Han fik afsked på grund af alder den 31. januar 1934, men fungerede i sit eget embede indtil den 6. juni, da den nye overlærer, der var udnævnt fra den 1. juni, tiltrådte.

N. C. Nielsen afgik ved døden den 15. januar 1943.

Ved Borgerskolens pigeafdeling virkede som ordenslærerinder

frk. M. Munch	1909 - 1923
frk. K. Aagesen	1923 - 1931

Klostergades skole fik selvstændig leder i 1931, og samtidig nedlagdes stillingerne som ordenslærerinder.

Aksel Oluf Andersen 1934 - 1943

Født den 20. januar 1896 i Oreby ved Saksøbing som søn af tømrer Hans Andersen. Dimitteret fra Skårup seminarium 1917.

Studentereksamen, filosofikum, årskursus, universitetsstudier i engelsk, studierejser.

Ansættelser:

Haahrs skole i Svendborg 1917-1919.

Lærer i Korsør 1920.

Enelærer Tulstrup skole 1921-1924.

Holbæk kommunes skolevæsen 1924-1934.

Overlærer ved Langelinies skole, Vejle 1934.

Fra 1. maj 1943 overlærer i Hvidovre.

Skoledirektør ved Hvidovre kommunes skolevæsen 1953-1961.

Afgået ved døden den 31. august 1962.

Konstitution

1943

Viceskoleinspektør Th. Christensen var konstitueret i overlærerembedet fra den 1. maj til den 31. december 1943.

Iver Kristensen

1944 - 1966

Født den 23. juni 1896 i Vork, Egtved sogn, som søn af gårdejer Johs. Kristensen. Dimitteret fra Jelling seminarium 1917.

Årskurser i psykologi, pædagogik og fysiologi.

Ansættelser:

Vikar Vester Nebel skole 1917.

Fast vikar i Randers 1918.

Timelærer i Århus 1920.

Lærer Døvstummeskolen i Nyborg 1922.

Haderslev seminariums øvelsesskole 1923.

Ved udnævnelsen til overlærer - fra 1946 skoleinspektør - ved Langelinies skole den 1. januar 1944 var han viceskoleinspektør ved øvelsesskolen i Haderslev.

Konstitueret skoledirektør i Vejle under vakance november 1958 - 30. april 1959.

Afsked på grund af alder 1966.

Uden for skolen var Iver Kristensen stærkt optaget af kirkeligt arbejde, og det var uden tvivl et af højdepunkterne i hans tilværelse, da han som formand for Vor Frelzers sogns menighedsråd i april 1976 kunne overdrage den nyopførte Nørreremarkskirke til Nørremarksdistriktets menighedsråd.

Iver Kristensen afgang ved døden den 13. februar 1981.

Jørgen Riktrup Hansen

1966 - 1981

Født den 4. februar 1917 i Vejle som søn af købmand H. Th. Hansen, Vesterbrogade.

Riktrup fortæller selv:

"Efter overstået realeksamen kom jeg i lære på Lauenborg-Christensens skibsmæglerkontor i Vejle. Her var jeg waterclerk i 3 år, og efter handelsskoleeksamen i 1936 begyndte jeg så at læse til lærer på Jelling seminarium og blev dimitteret i 1940. - Efter lærereksamen begyndte jeg at søge stilling som lærer, men der var stor lærerarbejdsløshed, og det blev kun til få og spredte vikariat, hvorfor jeg søgte og fik en stilling som kasserer på et brunkulskontor i Gejlbjerg vest for Brande hos firmaet Knud & Thyge Lind. Her var jeg et års tid. Imidlertid sendte daværende skoledirektør Bech bud til mig om, at nu var der varigt arbejde at få inden for skolevæsenet i Vejle. (Jeg havde nemlig en aftale med skoledirektøren om, at han skulle varsko mig). - Jeg startede i en "helt ny" stilling som konstitueret fast vikar. - I 1943 blev jeg indkaldt til militærtjeneste i Holbæk, og denne sluttede med internering i Jægerspris den 29. august. Sidst i november blev jeg hjemsendt fra interneringslejren og fortsatte derefter som timelærer i Vejle. - Fra 1944 til 1945 var jeg på årskursus på Lærerhøjskolen i Odensegade i København, og det sluttede brat med, at jeg pr. radio efter befrielsen blev genindkaldt til militærtjeneste ved motorvognskompaniet i Århus og kom til at ligge i kantonement i Nr. Nebel og Vemb på Vestkysten, hvor vi transporterede sprængstof og miner

bort fra minefelterne til uskadeliggørelse. - Efter hjemsendelsen blev jeg fast ansat som lærer ved Langelinies skole."

Dimitteret fra Jelling Seminarium 1940.

Optaget på vikarlisten ved Vejle skolevæsen 1941.

Militærtjeneste 1943.

Timelærer ved Langelinies skole 1943.

Fast ansat 1945.

Skoleinspektør ved samme skole 1966.

Afsked 1981.

Rikstrup Hansen har gennemgået mange kurser, bl.a. på Statens lærerhøjskole i Odensegade i København, og haft mange tillidshverv, f.eks. som fælleslærerrådsformand.

Han er - ikke blot i lærerkredse - kendt som en ypperlig og flittig lejlighedsdigter.

Nedenfor gengives den eneste selvbiografiske vise, han har skrevet:

HØR NU LIGE HER.

Mel.: Fra jeg i vuggen lå.

Hvis nogen spørger om,
hvor jeg til verden kom,
det var på Vesterbro,
hvor brave borg're bo,
hvor hist i åens vand,
man dejligt pjaske kan,
min bag blev ofte både våd og kold,
vi leged' rundt omkring i gaderne,
mens råb genlød fra husfacaderne,
med Frelsens Hær til hornmusik vi gik
og spilled' opera comique.

Men, ak, de barneår
for hastigt ende får,
så melder pligter sig,
og slut er pjank og leg,
og flasken blev min ven,
var skrap dens indhold end,
så havde jeg dusinet i min favn,
hver købmand i vor by besøgte jeg
med blegvand, salmiak, imens de skreg,
du skal ha' tomme flasker med igen,
jo, flasken blev min følgesvend.

Som hver en millionær
jeg kendte skam mit værd,
avisbud blev mit job,
det fører fremad, op,
og trapperne jeg sled
for mammons herlighed,
det gav motion, men ingen million,
og mens vi vented' på aviserne,
vi spilled' klink hen over fliserne,
men det gav ingen vækst i kapital,
gevinsten nærmest minimal.

Så blev jeg waterclerk,
min nye arbejdsmark
blev havnens våde bro,
jeg havde aldrig ro,
hver gang et skib kom ind,
jeg var der som en vind,
mens skønne drømme spøjte i mit sind,
ad havnekajen gik jeg dydens vej,
men da jeg så var udlært, sa' de, nej,
du kan begynde med en mindre løn,
ak, ja, så brast den drøm så skøn.

I fire år jeg gik
og en eksamen fik,
som læreraspirant
jeg ingen stilling fandt,
hvorhen jeg vendte mig,
der sa' de okke nej,
af den slags spirer har vi mer' end nok,
så drog jeg til "Klondike" der vesterpå,
i brunkulslejet jeg min chance så,
som kontorist spandt jeg dog ikke guld,
kun lommen blev af brunkul fuld.

Jeg fik til sidst gevinst,
hvor jeg det vented' mindst,
hun kom mod mig ved Klejs,
jeg syntes, hun var nejs,
jeg jagted hende straks,
men hun var vældig vaks,
hun flygted' hjem til vendelboens land,
der fandt jeg hende bag ved klittens sand,
ak, ja, det held gik over ens forstand,
for hun var ungersvendens store hit,
med millionen gik det skidt.

Riktrup Hansen afgik ved døden den
1. januar 1983.

Peter Sikær Kristensen

1981 -

Født i Sct. Nicolaj sogn i Vejle den
26. november 1943 som søn af handels-
gartner Søren Kristian Kristensen.
Da Peter Sikær blev født, var foræl-
drene indkvarteret i Langelinies sko-
les gymnastiksal sammen med andre hus-
vilde.

Skolegang på Langelinies skole 1950-1960.
Værnepligten aftjent ved flyvevåbenet
1960-1964. Uddannet som radiotelegra-
fist.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1969.
Lærer på prøve ved Damhavens skole 1969.
Fast ansat 1971.

Skoleinspektør ved Langelinies skole
den 1. maj 1981.

Medarbejder på Vejle kommunes ferie-
koloni "Louisenlund" på Endelave
1964-1969, leder fra 1970.
Medlem af Vejle byråd siden 1974.

Viceskoleinspektører:

Olaf Th. Christensen

1932 - 1948

Født den 9. marts 1880 i Grejs
sogn som søn af lærer Th. Christen-
sen. Dimitteret fra Jelling semina-
rium 1903.

Efter forskellige ansættelser kom
han til Vejle kommunes skolevæsen
den 1. september 1907.

Viceskoleinspektør ved Langelinies
skole den 1. april 1932.

Afsked med pension den 31. marts 1948.

Christian Parkegaard

1948 - 1954

Carl Christian Nielsen Parkegaard
er født den 12. oktober 1884 i Ty-
bjerg sogn som søn af gårdejer
H. P. Nielsen. Dimitteret fra Jel-
ling seminarium 1908.

Efter ansættelser ved Landerupgaard
ungdomshjem og i Gelsted kom han
til Langelinies skole i Vejle den
1. april 1911.

Viceskoleinspektør ved samme skole
den 1. april 1948.

Afsked med pension den 31. okto-
ber 1954.

Knud Denert Nielsen

1951 - 1970

Født den 21. december 1904 i Vejle.
Dimitteret fra Haslev seminarium
1928.

Vikar i Vejle 1928, timelærer 1932,
fast ansat 1934.

Viceskoleinspektør ved Langelinies
skole den 1. april 1951.

Afsked med pension den 31. juli 1970.

Sv. Søgaard-Andersen

1954 -

Født den 19. juli 1919 i Vork ved Egtved som søn af førstelærer Søren Andersen. Dimitteret fra Silkeborg seminarium 1941.

Vikar ved Vejle skolevæsen januar 1942. Timelærer 1944, fast ansat den 1. april 1945 med tjeneste ved Langelinies skole.

Viceskoleinspektør sammesteds den 1. november 1954, souschef fra den 1. juli 1969.

Siden 1959 tilsynsførende med fritidsundervisningen i Vejle.



UHRSKOV SKOLE

Uhrskov skole (1907) 1914 - 1918.

Embedsbogen for Uhrskov skole i Hover kommune fortæller kort, at skoledistriktet og dermed skolen den 1. oktober 1914 blev indlemmet i Vejle købstad, og at Nyboesgades skole, der måtte betragtes som en udvidelse af Uhrskov skole, toges i brug den 1. maj 1917.

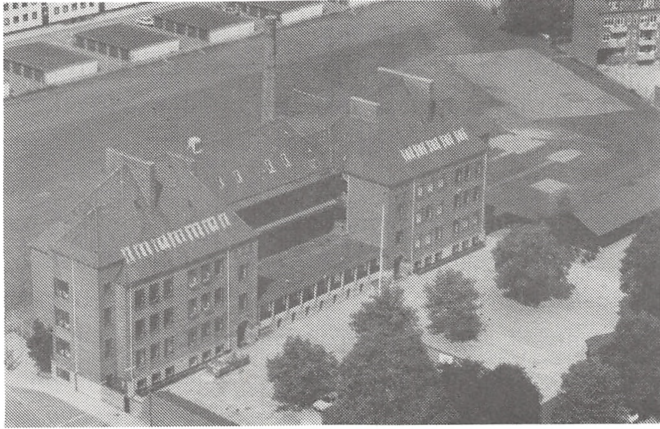
Til den nye Nyboesgades skole overflyttedes bl.a. lærerne fra Uhrskov skole, d.v.s. førstelærer Mikael Bording og lærerne A. P. Andersen, Millschou Christensen (tidligere lærer ved Søndermarksskolen), Anna Birgitte Nørlyng og frøken Lundby.

De to skoler blev betragtet som en enhed med fælles ledelse og fælles embedsbøger, protokoller m.v.

De havde overlærer fælles med Borgerskolen - altså N. C. Nielsen - medens Mikael Bording siden 1915 var ordenslærer og havde den daglige ledelse ved Uhrskov skole/Nyboesgades skole.

Uhrskov skole blev endelig nedlagt den 1. oktober 1918 og bygningen indrettet til lejligheder. Der har senere i ejendommen været vandrerrhjem o.a.

Om Uhrskov skole henvises endvidere til afsnittet under Hover sognekommune.



NYBOESGADES SKOLE

Nyboesgades skole 1917 -

Ved indlemmelsen i 1914 af en del af Hover sogn i Vejle købstad kom Uhrskov skole ind under Vejle kommunes skolevæsen. Indlemmelsen medførte, at 1509 tidligere "indvånere" i Hover blev borgere i købstaden. Året efter blev undervisningsplanen for Vejleskolerne også gældende for den tidligere landsbyskole, og den hidtidige førstelærer blev ordenslærer.

Byrådet behandlede den 14. december 1914 to forslag om skolebyggeri, der efter skoleudvalgets indstilling var udarbejdet af arkitekt N. Christof Hansen. Det ene gik ud på at udvide Uhrskov skole, det andet på opførelse af en ny skolebygning på et sted ikke for langt fjernet fra Uhrskov skole. Allerede fjorten dage senere vedtog byrådet med alle stemmer mod 1 ikke at foretage bebyggelse ved Uhrskov skole, men at bemyndige skoleudvalget til at forberede opførelse af en ny skolebygning i den vestlige bydel; eventuelt kunne der udskrives en konkurrence mellem flere arkitekter.

I 1915 købte man jord til den nye skole af godsejer N. Skov for 1,50 kr. pr. kvadratalen.

Skoleudvalget besøgtede skoler i andre købstæder og fremsendte til byrådet forslag dels over en skole med 8 klasselokaler, dels over en med 12 klasselokaler, gymnastiksal, badeanstalt m.v. Byrådet tiltrådte det sidste forslag, og i 1916 bifaldt indenrigsministeriet, at der blev købt en 5600 m² stor parcel af matr. nr. 282 a af Vejle købstads enge for 21.500 kr., samt at der blev optaget et lån til byggeriet på 181.500 kr. i Vejle Amts og Byes Sparekasse.

Til sportsplads blev det senere vedtaget at købe 13700 kvadratalen af N. Skov til en pris af 50 øre pr. kvadratalen.

At der var hårdt brug for den projekterede skole, fremgår bl.a. af, at man i 1915 måtte gå med til at indrette et fjerde klasseværelse i Uhrskov skole for en udgift på ca. 100 kr., som skulle afholdes over reparationskontoen, samt til at anskaffe det nødvendige inventar til et lærerværelse, som kunne indrettes i en stue i den gamle lærerbolig.

I 1917 behandlede byrådet et forslag om, at skolen i Nyboesgade og Uhrskov skole under ét skulle kaldes Vestre kommuneskole.

Forslaget forkastedes dog med 9 stemmer mod 6. Uhrskov skole beholdt sit navn, og den nye skole skulle hedde Nyboesgades skole.

Officielt begyndte den nye skole sin virksomhed den 1. april 1917, men på grund af brændselsmangel - det var jo under den første verdenskrig - begyndte skoleåret først den 25. april, og alligevel var byggeriet ikke helt færdigt.

Nogle af de børn, der skulle have begyndt i skolen, blev derfor henvist til tidligere kasserede klasselokaler i den gamle del af Klostergades skole, andre til Uhrskov skole.

Med udgangen af maj flyttede klasserne fra Klostergades skole til de nye lokaler, men Uhrskov skole blev opretholdt til den 1. oktober 1918. Eleverne til Nyboesgade skole kom i øvrigt fra

Uhrskov skole	88 piger + 103 drenge
Pigeborgerskolen	121 piger + 0 drenge
Langelinies skole	0 piger + 88 drenge
Fra det nye skole-	
distrikt blev ind-	
skrevet	<u>52 piger + 48 drenge</u>
I alt	<u>261 piger + 239 drenge</u>

Lærerpersonalet kom fra Uhrskov skole, fra Klostergades skole, og endelig fandt der nyansættelser sted.

Samme år, som skolen begyndte, vedtog byrådet at anbringe en indhegning ved Nyboesgades skole til oplagring af koks, at flytte inventaret fra skolekøkkenet i Drengeborgerskolen på Langelinie til skolekøkkenlokalerne på Nyboesgades skole, og at etablere en tandklinik i sanglokalet på Nyboesgades skole.

Indhegningen til koks blev formentlig udført med det samme, og skolekøkkenet blev indrettet, så det kunne tages i brug i foråret 1918 af piger fra fjerde mellemskoleklasse, alle piger i borgerskolernes 6. og 7. klasser samt af de piger i 5. klasserne, der ikke nåede op i 6. klasse. Der var altså tale om en centraliseret undervisning i kvindelig husgerning.

Skoletandklinikken gik det ikke så hurtigt med at få etableret. Først fra den 1. september 1921 ansattes frk. Brill som skoletandlæge.

Fra 1899 til 1908 havde der i Vejle allerede været gratis tandbehandling af elever fra Friskolen. Der henvises til afsnittet om skoletandlæge.

Da skolen blev taget i brug, havde den et halvfærdigt udseende, idet kun nordfløjen og den underste gymnastiksal var opført, men allerede i 1918 vedtog byrådet at bemyndige skoleudvalget til at fremskaffe overslag og tegninger til opførelse af en fløj - sydfløjen - ved Nyboesgades skole. Arbejdet påbegyndtes tidligt i 1920, og i foråret 1921 kunne de fjorten nye lokaler, den nye gymnastiksal, der var bygget ved at forøge den oprindelige sal med en etage, og flere andre faglokaler tages i brug.

Siden afslutningen af byggeriet i 1921 er der naturligvis i tidens løb gennemført en række moderniseringer og enkelte tilbygninger til skolen. I 1940 blev således tandklinikken ved en tilbygning udvidet og moderniseret, ligesom lærerværelset blev udvidet; i 1973 blev der opført en pavillon til de nyoprettede børnehaveklasser, og i 1975 blev der opført en hårdt tiltrængt forbindelse mellem nordfløjen og sydfløjen med bl.a. et tidssvarende lærerværelse. Efter dette nybyggeri blev det muligt indendørs at færdes fra den ene hovedfløj til den anden uden at passere gennem gymnastiksalene.

"Skolekomplekset ved Nyboesgade" var i over 30 år købstadens nyeste skole, og flere nye initiativer udgik derfra, ligesom visse fælles funktioner i tidens løb har været henlagt dertil, således skoletandpleje og skolekøkkenundervisning.

Hjælpeskolen - nu Worsåesgades skole - har sin rod i Nyboesgades skole, hvor de første hjælpeklasser blev oprettet i 1920. Fra 1922 til 1943 kaldte man dem værneklasser.

De første frivillige 8. klasser i Vejle blev i 1934 oprettet ved Nyboesgades skole i henhold til en af undervisningsministeriet godkendt plan for Vejle efterskole.

Til og med skoleåret 1939/40 kaldtes klasserne under ét ungdomsskolen. Først i henhold til folkeskoleloven af 1937 fik kommunerne pligt til at oprette 8. klasser, når der meldte sig elever til sådanne. Vejle var altså forud for lovgivningen i denne sag.

Fra 1934 blev skolen assisterende øvelsesskole for Jelling seminarium, således at de lærerstuderende fik undervisning i praktisk skolegerning der.

Vejle taleskole for døve børn, der var oprettet af fru Bording, gift med Nyboesgades skoles leder, hentede sine lærere fra denne skole i en årrække.

Nyboesgades skole havde i en årrække sin egen skolehave, hvori drengene i 5., 6. og 7. klasse havde 2 ugentlige timer i sommerhalvåret. Haverne blev nedlagt i 1952 og arealet inddraget til boldbaner.

Epidemier virkede i sin tid lammende for skolernes undervisning. Fra den 11. november til den 6. december 1918 måtte skolen lukkes på grund af den spanske syge, en meget alvorlig influenza, der tit havde dødelig udgang. Skolekøkkenlokalet blev brugt til madlavning til de syge familier, og maden blev efter sigende ofte bragt ud til de syge af nogle af byens lærere.

Også børnelammelsesepidemien i efteråret 1934 fik følger for skolen. Skolebygningen fungerede som nødsygehus, og skoleeleverne fik fra den 10. oktober til den 17. november undervisning med nedsat timeantal i lokaler på Langelinies skole. Se også afsnittet om denne skole.

Nyboesgades skoles første officielle leder var N. C. Nielsen, der i 1908 var blevet leder af Borgerskolen i Vejle, det ville sige Langelinies skole, en afdeling af Klostergades skole samt nogle klasser ved Kirketorvets skole.

Den daglige ledelse lå dog i hænderne på M. Bording, der hidtil havde været førstelærer ved Uhrskov skole, men som nu flyttede med til Nyboesgade som ordenslærer. Han skulle undervise 30 ugentlige timer, have 1 daglig kontortime og passe Nyboesgades skole samt Uhrskov skole, der dog blev nedlagt den 1. oktober 1918. Skolens ledelse var tilrettelagt helt i overensstemmelse med et forslag, som skoleinspektør

R. Kristiansen og overlærer N. C. Nielsen havde udarbejdet og efter anmodning fremsendt til skolekommissionen den 12. september 1916. Forslaget drejede sig også om henvisning af elever til den nye kommuneskole og indeholdt endvidere en henstilling om,

at der i Overensstemmelse med Lærerrådets Forslag ikke indføres Fællesundervisning.

Oprettelsen af en ny kommuneskole fik i øvrigt indflydelse på flere områder for skolevæsenet. I 1917 godkendte byrådet således et forslag fra skoleudvalget om, at materiale til håndarbejde for piger måtte indkøbes for kommunens regning af vedkommende lærerinde. De færdige arbejder måtte så overdrages til pigerne for den halve indkøbspris. (En tilsvarende ordning fandtes eller blev indført i andre kommuner. I Vinding gav den i 1927 anledning til en § 8 sag (afskedigelsessag)).

Det blev også vedtaget, at sæbe til skolebade måtte indkøbes på skolens regning.

Den 1. april 1921 blev Bording konstitueret overlærer, og fra den 1. februar 1922 havde han kongelig udnævnelse.

Det var i Bordings tid, Nyboesgades skole fik sit ansigt. En gammel elev skrev senere: "Nyboesgades skole har virkelig gjort meget for arbejderbørn, for det var jo mest arbejdere, der boede i den vestlige bydel".

Også de vanskelige krigsår for Vejles skoler faldt i hans embedstid. Lige efter besættelsen beslaglagde tyske tropper fra 14. panserjægerkompagni 101. infanteriregiment under kommando af hauptmann dr. Dame skolen, der dog igen blev rømmet efter få dages forløb.

Skolens kælder blev omdannet til beskyttelsesrum, og der blev nedsat et luftværnsudvalg.

Den 19. september 1940 overtog den tyske værnemagt Langelinies skole, og ni klasselokaler på Nyboesgades skole blev derfor stillet til rådighed til undervisning af denne skoles elever.

At besættelsestiden var en særdeles vanskelig tid for landets skoler, illustreres gennem cirkulærer, der blev udsendt, f.eks.

- om gymnastikundervisning i den kolde tid under de forhåndenværende vanskelige brændselsforhold,
- om omlægning af skolernes undervisningstid,
- om advarsel mod uforsigtig omgang med sprængstoffer,
- om beskyttelse af skolebørn mod følgerne af luftangreb,
- om indretning af kommandocentral,
- om evakuering af skolerne,
- om forlængelse af valgperioden for kommissioner og råd, knyttede til folkeskolen,
- om skolebørns medvirken ved indsamling af frugt, og
- om sprogkyndige læreres medvirken ved registrering af flygtninge.

I vinteren 1944/45 måtte pedellen næsten hele døgnet fyre med det dårlige indenlandske brændsel i skolens kedler, og alligevel måtte skolen lukkes - man gav kuldeferie.

Den 4. maj 1945 - onsdagen før påske - ved middagstid blev alle kommunale skoler undtagen gymnasiet lukket for at give plads for tyske flygtninge.

Efter påskeferien blev eleverne fra Nyboesgades skole undervist i Sct. Johannes kirke, Menighedshuset, på Museet og i private hjem, og først i juni kunne undervisningen genoptages på skolen, idet de fremmede blev flyttet til en flygtningelejr på Vardevej.

I oktober 1948 meddelte udvalget for indkvarteringserstatning, at man havde fastsat erstatninger og vederlag for beslaglæggelse af skoler m.v. efter den 5. maj 1945 for Vejles vedkommende til

	Skade på inventar	Skade på ejendom	Leje
Langelinies skole	714,90 kr.	13.626,27 kr.	15.455,44 kr.
Nyboesgades skole	344,41 kr.	4.804,39 kr.	5.024,30 kr.
Kirketorvets skole		1.406,95 kr.	2.368,80 kr.

Året efter meddelte samme udvalg, at det for beslaglæggelse af kommunale skoler efter 5. maj 1945 endvidere havde tilkendt Vejle kommune en flyttegodtgørelse på 3.020,05 kr.; for beslaglæggelse af det gamle gymnasium en leje på 2.227,50 kr. og en erstatning for skader på 518,49 kr. samt udgifter ved flytning 300 kr.

Ved skoleinspektør Bordings afgang i 1946 blev han betegnet som en foregangsmand i arbejdet for at skaffe de svagt begavede børn et tilholdssted i skolen, hvor deres evner bedst muligt kunne blive udnyttet, ligesom det blev bemærket, at han, da undervisningsministeriet i 1938 skulle have udarbejdet en betænkning om særundervisning i folkeskolen, blev den eneste repræsentant for købstadsskolen i det nedsatte udvalg.

Mikael Bording blev af flere samtidige karakteriseret som rolig og besindig, nærmest langsom i bevægelse og tale. Han var en "lun jyde", og i frikvartererne samledes en flok af lærere ofte på hans kontor for at høre ham fortælle historier.

Men alt var naturligvis ikke idyl. Også dengang kunne der opstå meningsforskelligheder på en skole. Ejendommeligt nok karakteriseres en af dem, Bording fik kontroverser med - A. P. Andersen - også som en rolig, stilfærdig og grundig lærer, der i kraft af sin saglighed opnåede gode resultater med eleverne. Den anden - lærer og byrådsmedlem Emil Jørgensen - var, efter hvad der fortælles, som ung en sprælsk lærer, der stod højt i kurs hos eleverne. Han havde meget til overs for småfolk og var i besiddelse af en udpræget retfærdighedssans. Det forlyder, at han i slutningen af den anden verdenskrig foretog indsamling blandt lærerne på skolen den første i hver måned til støtte for modstandsbevægelsen.

Striden i og om skolen belyses nok bedst ved at lade de gamle protokoller tale:

Byrådets beslutningsprotokol 1943, sag nr. 221:

Undervisningsministeriet meddeler under 14. juli 1943, at det ganske kan tilslutte sig, at der af Skolekommissionen er tildeelt en alvorlig Irettesættelse til Lærer A. P. M. Andersen som den, der efter det foreliggende har staaet i Spidsen for en Indsamling blandt Lærerpersonalet paa Nyboesgades Skole

til Betaling af en Lærer Emil Jørgensen ved Vejle Civilrets Dom idømt Bøde for Sigtelse mod Skolekommissionsformanden, idet tilføjes, at Overlærer Bording ved at gøre Skolekommissionsformanden bekendt med de af Skolens Pedel over for Overlæreren fremsatte Udtalelser angaaende Lærer Jørgensens Sigtelser kun har opfyldt sin Pligt som Overlærer og overhovedet ikke havde været berettiget til at fortie de fremsatte beskyldninger.

Men forud for denne ministerielle tilslutning var der sket en del: Om sagen hedder det fra skolekommissionens møde den 27. november 1942:

Det vedtoges at indkalde lærer A. P. Andersen for formanden og i dennes nærværelse oplæse:

I Anledning af, at Lærer Emil Jørgensen har meddelt en Del af sine Byrådskolleger, at De sammen med andre Lærere ved Vejle Skolevæsen har betalt en Bøde - stor 100 Kr. - som Lærer Emil Jørgensen for en Tid siden blev idømt ved Retten i Vejle for Injurier over for Skolekommissionens daværende Formand (redaktør Hans Nielsen, som var rejst til Odense. Chr.Kj.) skal man herved tilkendegive over for Dem, at Skolekommissionen finder Deres Optræden i denne Sag i høj Grad usømmelig og upassende. Deres Opførsel må opfattes som en Demonstration imod Deres nærmeste Foresatte. Dette må forbavse så meget mere, som De som Lærer i Folkeskolen måtte antages at sidde inde med en nogenlunde rigtig Orientering i de almindeligste moralske Begreber, herunder også Kendskab til det ottende Bud. Skolekommissionen anmoder Dem om at lade denne Tilkendegivelse gå videre til de andre Bidragydere.

Den 10. december 1942 fremsendte lærer A. P. Andersen et brev, hvori han hævdede, at indsamlingen til lærer Jørgensen fandt sted, fordi man ikke kunne sympatisere med den måde, hvorpå sagen var kommet frem (overlærerens viderebringelse af de faldne udtalelser til skolekommissionens formand. Chr.Kj.), og han håbede, at skolekommissionen vilde erkende, at der efter dette ingen grund var til at tildele ham en irettesættelse.

Skolekommissionen svarede: Deres brev har ikke ændret Skolekommissionens Syn på den omhandlede Sag.

Den 3. maj 1943 behandlede skolekommissionen en klage fra lærer A. P. Andersen til ministeriet om samme sag og tilbagesendte den med bemærkninger fra byrådet.

Med den tidligere anførte afgørelse af 14. juli fra ministeriet blev der sat punktum for sagen.

Det forlyder, at lærer og byrådsmedlem Emil Jørgensens injurierende udtalelser om skolekommissionsformand Hans Nielsen var fremsat i skuffelse over, at ikke han, men hans kollega ved samme skole, Grete Glahn, var blevet udnævnt til det ledige overlærerembede ved Søndermarksskolen.

Ministeriets afgørelse havde dog ikke helt skabt fred på skolen, og i maj 1945 - da freden ellers kom til Danmark - blev lærerne A. P. Andersen og H. Stougaard Nielsen indberettet til undervisningsministeriet, fordi de over for en mor skulle have refereret udtalelser, som overlæreren i et lærermøde havde fremsat om hendes søn.

I den anledning anmodede ministeriet byrådet om over for lærerne A. P. Andersen og Stougaard Nielsen at udtale ministeriets alvorligste misbilligelse af, at de havde følt sig berettiget til at gøre forældre bekendt med udtalelser fra et lærermøde.

"Da Lærer Andersen tidligere har modtaget en alvorlig Misbilligelse for uheldig Adfærd over for Skolemyndighederne, skal man anmode Byrådet om yderligere at pålægge ham en Bøde på 50 kr."

Det er ikke muligt så mange år efter at afgøre, om en af parterne eller begge parter har været rethaveriske.

Trods alle gode initiativer fra Nyboesgades skole og fra Langelinies skole havde de to skoler svært ved at opnå samme anseelse blandt byens borgere som Kirketorvets skole og Klostergades skole. De to sidste var eksamensskoler, og det var hverken Nyboesgades skole, Langelinies skole eller - hvad der ikke var så mærkeligt - Søndermarks-skolen. Langt op i tiden var der heller ikke udsigt til, at de skulle blive det.

I hvert fald havde myndighederne både i 1944 og i 1945 den indstilling, at eksamensklasserne i en by af Vejles størrelse burde samles i én skole.

Man overvejede alvorligt en centralisering af eksamensskolen og var helt fremmed over for tanken om decentralisering.

Fælleslærerrådet fremførte i 1945 det modsatte synspunkt, idet man foreslog at oprette eksamensmellemskoler ved de skoler, der havde det nødvendige elevtal.

Først fra 1949 ændrede myndighederne standpunkt, idet der dette år oprettedes en 1. mellemskoleklasse for drenge og piger ved Langelinies skole, og året efter - altså i 1950 - en 1. mellemskoleklasse for drenge ved Nyboesgades skole. I 1950 blev der så til gengæld ingen mellemskoleklasse oprettet ved Langelinies skole.

Mellemskoleeksamen blev første gang bestået ved Nyboesgades skole i 1954 af 25 drenge, realeksamen året efter af 17 drenge.

Skoleloven af 1958 afskaffede eksamensmellemskolen, bevarede realeksamen og indførte en statskontrolleret prøve efter 9. klasse. En særlig linie førte til den tekniske forberedelseseksamen og - efter 10 års skolegang - til den udvidede tekniske forberedelseseksamen.

Fra august 1961 oprettedes der ved Nyboesgades skole sideløbende med 2 almene 8. klasser en 8. klasse teknisk linie. Teknisk forberedelseseksamen blev bestået første gang i 1962 af 15 drenge, udvidet teknisk forberedelseseksamen i 1966 - af 10 drenge og 3 piger. I erhvervskredse var der stor interesse for uddannelsen, der fortsatte indtil den nye folkeskolelov af 1975 indførte folkeskolens afgangsprøve og folkeskolens udvidede afgangsprøve.

Udvidet teknisk forberedelseseksamen og realeksamen afvikledes med udgangen af skoleåret 1977-78.

Den 1. september 1981 havde skolen 29 klasser med 504 elever, deri indbefattet en observationsklasse og en læseklasse. 10. klasse var øverste klasse.

I 1952-53 havde skolen 1235 elever.

Skoleledere:

N. C. Nielsen

1917 - 1921

Overlærer N. C. Nielsen var siden 1908 leder af Borgerskolen i Vejle, d.v.s. Langelinies skole, den ene afdeling af Klostergades skole samt nogle klasser ved Kirketorvets skole, og han blev derfor også leder af Nyboesgades skole, men tidligere førstelærer M. Bording fra Uhrskov skole overflyttedes til Nyboesgades skole som ordenslærer. Uhrskov skole blev nedlagt i 1918.

Om N. C. Nielsen henvises i øvrigt til Langelinies skole.

Mikael Bording

1921 - 1946

Født den 7. april 1878 i Øster Snede som søn af gårdejer L. P. Bording. Dimitteret fra Silkeborg seminarium 1900.

Vikar for folketingsmand Nielsen-Jexen 1900-1901, andenlærer i Erritsø 1902-1905, førstelærer sammesteds 1905-1907.

Førstelærer ved Uhrskov skole, Hover sogn den 1. november 1907.

Distriktet blev indlemmet i Vejle købstad den 1. oktober 1914. Ordenslærer - d.v.s. daglig leder - ved den nyopførte Nyboesgades skole den 1. april 1917.

Konstitueret overlærer 1. april 1921. Kongelig udnævnelse fra den 1. februar 1922.

Afsked med pension 30/9 1946.

Derefter lærer ved Østjyllands Husmandsskole i Vinding.

Medlem af sognerådet i Hover 1912-1914.

Afgik ved døden i 1953.

Om Mikael Bording henvises desuden til afsnittene om Uhrskov skole, Hover sogn, og om samme skole, Vejle købstad.

Konstitution

1946 - 1947

Viceskoleinspektør Mølgaard Jensen blev konstitueret skoleinspektør fra den 1. november 1946 "og indtil videre".

Hans Jessen Bruun

1947 - 1969

Født den 31. december 1899 i Asbo, Bække sogn, som søn af gårdejer Andreas Jessen Bruun.

Askov højskole 1919/20.

Dimitteret fra Gedved seminarium 1925.

Eksamen fra Statens gymnastikinstitut 1926.

Timelærer i Herning 1927-28.

Lærer i Skelskør 1929-47.

Skoleinspektør ved Nyboesgades skole i Vejle den 1. marts 1947.

Afsked med pension 31/12 1969.

Medlem af Skelskør byråd 1939-47

Medlem af Vejle byråd 1950-66.

Svend Aage Juulsen

1970 -

Født den 15. august 1931 som søn af gårdejer Hans Juulsen, Tobøl ved Holsted.

Dimitteret fra Ribe seminarium 1953.

Vikar ved Nyboesgades skole i Vejle 1953-54, lærer ved Damhavens skole 1954-70.

Skoleinspektør ved Nyboesgades skole den 1. februar 1970.

Forskellige faglige tillidsposter, bl.a. formand for fælleslærerrådet 1967-70.

Medlem af Vejle byråd 1/1 1982.

Viceskoleinspektører:

Bendix Mølgaard Jensen

1932 - 1947

Født den 10. februar 1878 i Skrillinge, Kauslunde sogn, som søn af tømrer Jens Jensen.

Dimitteret fra Jelling seminarium
1898.

Blev efter ansættelse forskellige
steder - bl.a. som andenlærer i Ho-
ver 1900-1902 - ansat ved Vejle kom-
munes skolevæsen den 1. april 1909.
Viceskoleinspektør den 1. april 1932.

Aksel Petersen

1944 - 1947

Født den 1. november 1899 i Vejle som
søn af former Lars Petersen.

Dimitteret fra Jelling seminarium
1920.

Viceskoleinspektør den 1. november
1944.

Skoleinspektør ved Søndermarkssko-
len den 1. august 1947.

Olaf Aastrup

1947 - 1971

Født den 22. oktober 1901 i Jelling
som søn af lærer L. Chr. Aastrup.

Dimitteret fra Gedved seminarium 1923.

Efter forskellige ansættelser time-
lærer i Vejle 1928, fast ansat 1930.

Viceskoleinspektør ved Nyboesgades
skole den 1. december 1947.

Olaf Aastrup var kendt som historiker
(medlem af Det kongelige nordiske
Oldskriftselskab), som lejrskolepio-
ner, foredragsholder og skribent.

I 1981 - 80 året for Aastrups fødsel -
udsendte overlærer Fredy Jensen

OLAF AASTRUP. Forsøg på en bibliografi.

Olaf Aastrup døde den 17. april 1977,
og fik en smuk nekrolog i Vejle Amts
Årbog 1977.

Hans datter Kamma Varming har i Årbog
for dansk Skolehistorie 1979 skrevet
en artikel: Lejrskolepioner i Vejle.

Olaf Aastrup.

Harald Stougaard Nielsen

1948 - 1961

Født den 1. august 1911.

Dimitteret fra Jelling seminarium
1935.

Optaget på vikarlisten i Vejle i 1937,
timelærer 1939, fast ansat i 1942 og
viceskoleinspektør ved Nyboesgades
skole den 1. februar 1948.

Død i embedet den 8. februar 1961.

Børge Kjersgaard Johansen

1961 - 1974

Født den 10. juli 1914 i Vor Frel-
sers sogn, Vejle, som søn af købmand
E. Johansen i Skyttehusgade.

Dimitteret fra Århus seminarium 1940.
Optaget på vikarlisten ved Vejle kom-
munes skolevæsen 1940.

Timelærer 1943, fast ansat 1944.

Virket ved Søndermarksskolen, Lan-
gelinies skole og Kirketorvets skole.
Lærer ved Lemvig kommunes skolevæsen
1947-1951.

Lærer ved Nyboesgades skole i Vejle
igen fra 1951.

Viceskoleinspektør fra den 1. april
1961.

Faglige kurser, bl.a. ved Goetheinsti-
tut med afsluttende eksamen.

Kollegiale tillidshverv i lærerråd m.v.
Afsked med pension den 31. juli 1974.

Erik Møgeltoft Poulsen

1971 -

Født den 3. marts 1934 i Nørre Nissum
som søn af landmand Jacob Poulsen.

Dimitteret fra Nørre Nissum seminarium
1955.

Ansatt som timelærer i Vejle 1955,
fast ansat 1957.

Viceskoleinspektør ved Nyboesgades
skole den 1. november 1971.



DAMHAVENS SKOLE

Damhavens skole 1954 -

Forud for opførelsen af Damhavens skole, der blev taget i brug den 1. april 1954, var der gået utallige drøftelser.

Allerede i 1946 havde man overvejet opførelse af ny eksamensskole, og på et møde i skolekommissionen den 2. juni 1949 blev under dagsordenens punkt 20 foretaget "Drøftelse vedrørende den nye skole. Man vedtog at decentralisere skolevæsenet i Vejle, så den eller de nye skoler fik grundskole, eksamensfri og eksamensmellemskole".

Denne vedtagelse bevirkede i øvrigt, at Langelinies skole, Nyboesgades skole og senere Søndermarksskolen fik eksamensklasser i lighed med Klostergades skole og Kirketorvets skole, hvilket var overensstemmende med fælleslærerrådets ønske, men i modstrid med de kommunale myndigheders tidligere indstilling, hvorefter eksamensklasser burde samles i én skole "i en by af Vejles størrelse".

Udgangspunktet for de mange drøftelser om opførelse af den ny skole var altså, at det skulle være en eksamensskole, men at den også skulle omfatte grundskoleklasser.

Man gik grundigt til værks, idet skolekommissionen vedtog at besøge Odense, København og Gentofte - henholdsvis 29/8, 30/8 og 1/10 1949 - for at studere skolebyggeri, og den 19. september samme år gennemdrøftede man lokaleforhold for den kommende skole, og man anmodede arkitekt C. Hess-Petersen om at udarbejde et skitseforslag til forelæggelse allerede i december måned. Efter nye drøftelser blev forslaget sendt til erklæring i lærerrådet ved Kirketorvets skole og i fælleslærerrådet.

Piloteringsarbejdet begyndte den 19. juni 1951, grundstenen blev nedlagt den 5. maj 1952, og rejsegilde blev holdt den 9. oktober samme år. I december anmodede skolekommissionen om, at gaden nord for skolen - og dermed skolen - måtte få navn, og den 17. februar 1953 vedtog byrådet efter skolekommissionens indstilling at "benævne den under opførelse værende ny skole Damhavens skole".

Skolen blev efter en indvielse den 26. marts 1954 taget i brug den 1. april af 972 elever, og da var der forløbet 37 år, siden der sidst var oprettet en ny skole i Vejle.

At skolemyndighederne endog i detaljer fulgte med i arbejdets gang, fremgår bl.a. af, at skoledirektøren i et skolekommissionsmøde den 6. oktober 1953 oplyste om Damhavens skole:

Klasselokaler malet.

Etager: forskellig farve i hver etage (blå, grøn, rød).

Kontorer: blå og grå.

Naturh. og fysik: - do. -

Læge- og tandlægelokaler: lysegrøn.

Læsestue og udlån: grøn, lidt mørkere schattering.

Gymnastiksale: blå og grøn.

O.S.V.

I skolevæsenets årsberetning 1953-54 findes tegninger og fotografier af skolen, ligesom der er en redegørelse om skolens indretning.

Om indvielsen hedder det bl.a.:

Den 26. marts (1954) indviedes Damhavens skole ved en smuk og enkel højtidelighed i skolens festsal i overværelse af Vejle byråd, skolekommissionen, det fremtidige lærerpersonale og byens skoleledere, arkitekt, ingeniør, konduktør samt mange embedsmænd og en repræsentation for de børn, der går i byens kommunale skoler.

De to faner fra Kirketorvets skole paraderede, skolekommissionens formand, borgmester Willy Sørensen bød velkommen, og et blandet børnekor sang, akkompagneret af et lærerorkester, prologen til festkantaten (forfattet af lærer A. C. Christensen med musik af lærer E. Heidemann Jacobsen). Senere var der recitation ved lærer E. Drøgemüller Sørensen, hvorefter børnekorret sang festkantatens epilog.

Der blev talt af borgmester Willy Sørensen, skoledirektør Grete Glahn og skoleinspektør Fr. Larsen samt af arkitekt C. Hess-Petersen.

Den 27. og 28. marts var byens befolkning indbudt til at se Vejles nye skole mellem kl. 15 og kl. 18. En stadig strøm af mennesker gik de to eftermiddage til skolen, og der var trængsel i alle skolens gange.

Også skolens indretning er beskrevet nøje, og det betones, at den

er dimensioneret, så den opfylder kravene i folkeskoleloven af 18. marts 1937 med dertil hørende bekendtgørelser og cirkulærer.

Damhavens skole var en direkte afløser af Kirketorvets skole. Det hedder officielt: "Kirketorvets skole havde 31. marts 17 klasser. Fra 1. april 1954 blev den nedlagt, og såvel lærere som børn overførtes til Damhavens skole". Skoleinspektør Fr. Larsen, der jo havde kongelig udnævnelse som leder af Kirketorvets skole, måtte dog efter ansøgning have ny udnævnelse som skoleinspektør for Damhavens skole.

Den nye skole havde ved udgangen af skoleåret 1954-55 33 klasser, og ved begyndelsen af skoleåret 1955-56 var der 38 klasser med 1092 elever.

Ved skolens 25 års jubilæum i 1979 skrev viceskoleinspektør E. Blicher-Andersen:

Damhavens skole blev indviet d. 1.4.1954 med sine 3 fløje med 24 normalklasser, 3 mindre klasser og særlokaler til håndgering, geografi, skolekøkken, tegning, fysik og biologi, en festsal, byens 2 største gymnastiksale, toiletafdeling, skoletandklinik, bibliotek o.s.v. Legepladsen var dejlig stor. Desuden var der en mønsteridrætsplads og en mindre boldbane. Skolens fodboldbane blev først færdig nogle år efter og ligger desværre på den anden side af Boulevarden.

Her startede så Kirketorvets skole med sine drenge. De ældste klasser førtes igennem som rene drengeklasser. Men i 1. kl. og 1. mellem begyndte fællesundervisningen. I andre kom der også piger, som ville flytte fra deres skoler. Ændringen af skole-distrikterne medførte en vældig forøgelse af elevtallet, der en overgang var på ca. 1100. Naturligvis blev lærerstaben tilsvarende forøget. Jeg tror ikke, alle var glade for flytningen, men alle var vel opsatte på at tilpasse sig de nye forhold og udnytte de nye muligheder i den nye skole.

Det med pigerne blev hurtigt naturligt, og i dag kan man se, at det er det bedste med fællesundervisning. Naturligvis måtte skolen lade underskolen fortsætte med 6., 7., 8. og senere 9. kl., og delingen af eleverne skete først efter 7. kl. Siden min tid er realeksamen afskaffet, hvad alle vist ikke bifalder. Der skete senere en vigtig ændring i skolens struktur, da først

høreklasser og senere taleklasser blev tilknyttet skolen. Det har vist vundet almindelig anerkendelse. Nu er der forståelse for, at handicappede børn modtager deres undervisning i en almindelig skole, hvor de kan have fællesundervisning med de andre i visse fag og lege i det store fællesskab i frikvartererne. Til de nye klasser blev en fjerde fløj bygget og senere endnu en til børnehaveklasser. Derved forsvandt desværre den fine idrætsplads ved Ribevej.

I de sidste år har nye undervisningsmetoder trængt sig på. I henhold til ny lov deltager flere og flere i beslutningsprocesserne, og lærerne har fået pålagt en større kontaktsvirkning.

Artiklen sluttede med et ønske om,

at det må lykkes alle parter at løse problemerne til gavn for skolen, så den ikke bliver et urocenter, en politisk tumleplads eller en arbejdsplads præget af stress.

Skoletandklinikken og skolelægelokalet blev først færdige til anvendelse fra den 1. august 1954, og skoleidrætspladsen vest for Boulevarden, hvorom der var afgivet indstilling den 3. marts 1953, kunne først tages i brug den 20. august 1966. Den vigtigste årsag til, at det varede så længe, var den, at engjorden ved åen skulle "sætte sig", efter at der var påført en mængde fyld. Gymnastiklærerne havde i øvrigt i tidens løb jævnlige presset på for at få arbejdet færdiggjort.

Blicher- Andersen, der bl.a. underviste i legemsøvelser, var stedse aktiv for at få skabt rimelige betingelser for sit fag, hvilket også fremgår af følgende punkt på dagsordenen fra et byrådsmøde i 1938:

Erling Blicher-Andersen m.fl. Lærere i Gymnastik ved Mellem-skolen har søgt Byrådet om at få overladt et velegnet Areal til Boldspil og Idrætsøvelser og henleder Opmærksomheden på et i Efteråret opfyldt Areal, der afgrænses mod Øst af det gamle offentlige Slagtehus, mod Syd af Vestre Engvej, mod Vest af Nordås og mod Nord af Flegmadevejen forbi Boltefabrikken.

Imødekommes, til Kommunen får Brug for Arealet til andet Formål.

Skolerne i den indre by - ikke blot Kirketorvets skole, men også Klostergades skole og Langelinies skole - har måttet føre en vedvarende kamp for blot at få tålelige vilkår for faget idræt, men dette er ikke et specifikt Vejleproblem. Det kendes fra alle større byer med gamle skoler placeret i den indre by.

Mens myndighederne planlagde opførelsen af Damhavens skole, og arbejdet stod på, forestillede man sig en voldsommere udvikling af skolevæsenet, end der faktisk kom til at foregå. Til behandling i et skolekommissionsmøde i 1953 forelå således følgende meddelelse:

Undervisningsministeriet har 18/4 taget byrådets beslutning om det fremtidige byggeri indtil 1/4 1958 med udvidelse af Søndermarksskolen og opførelse af nye skoler - Vardevejens skole og Nørremarksskolen - til efterretning.

Vardevejens skole blev som bekendt aldrig opført, hvilket var heldigt.

I 1963 blev Skibet centralskole taget i brug, og i 1970 gennemførtes kommunalreformen, hvorefter eleverne fra vestbyen har kunnet optages dels i Skibet skole, dels i Nyboesgades skole.

Fra februar 1971 overgik Statens skole for tunghøre og døve til Undervisningscentret for svært handicappede elever og blev integreret i Damhavens skole, hvor et klasselokale og et læseklasselokale blev indrettet med henblik på undervisningen af døve og tunghøre elever.

Skoleinspektør E. Agger, Damhavens skole, der nu blev pædagogisk og administrativ leder af klasserne, viste stor interesse og forståelse for integrering af børnene i en almindelig folkeskole, måske særlig fordi han tidligere havde haft timer på skolen for tunghøre og døve. Den hidtidige forstander for skolen, Viggo Knudsen og flere af lærerne fulgte med børnene til Damhavens skole.

Forøgelsen med en ny elevkategori og ønsket fra Vejle amtsråd om at få stillet lokaler til rådighed for Vejle amts skolecentral og Fælleskommunal samling - nu Amtscentralen for undervisningsmidler - gjorde en skoleudvidelse ønskelig.

1. afsnit af det nye byggeri blev taget i brug ved begyndelsen af skoleåret 1974-75 og omfattede foruden lokaler til skolecentralen normalklasser, holdrum, sanglokale og formningslokale.

Byggeriets 2. afsnit kunne tages i brug efter juleferien 1975-76, og det omfattede bl.a. børnehaveklasser og normalklasser.

Lærerværelset havde i flere år været for lille, og efter mange overvejelser foretoges derfor i skoleåret 1977-78 en omfattende udvidelse og modernisering. Samtidig ændredes skolens indgangsforhold mod Damhaven.

Amtscentralen for undervisningsmidler udvidede stadig sine aktiviteter, og den 1. august 1979 toges en stor tilbygning mod Ribevej i brug.

Oprindeligt havde det som tidligere nævnt været meningen at opføre en ny eksamensskole, men planerne var blevet ændret, så Damhavens skole begyndte som en fuldt udbygget skole med grundskoleklasser, eksamensfri mellemskoleklasser, eksamensmellemskole- og realklasser. Kirketorvets skole, som nu blev nedlagt, havde været en drengeskole, og de øverste klasser i Damhavens skole var også i begyndelsen rene drengeskoleklasser, men som årene gik, blev der flere og flere fællesklasser.

Den sidste drengeskole tog realeksamen fra Damhavens skole i 1958, og derefter var der fællesklasser på alle trin.

I 1963 oprettedes en læseklasse, i 1965 en hjælpekoleklasse, i 1969 og 1970 henholdsvis en observationsklinik og en observationsklasse, og endelig var høreklasserne blevet overflyttet til skolen i 1971, og taleklasser kom til i 1972.

Damhavens skole har i tidens løb fået en helt anden struktur, end den gamle drengeskole på Kirketorvet, og ændringerne må have krævet stor evne og vilje til omstilling blandt lærerne, hvoraf nogle endnu - næsten 30 år efter - har haft ansættelse ved Kirketorvets skole.

Den 1. september 1981 havde Damhavens skole 46 klasser med 526 elever, heri indbefattet 2 børnehaveklasser, 18 specialklasser og 1 ob-

servationsklinik. Desuden var der en skoleklinik. 10. klasse var øverste klasse.

Den 1. april 1955 havde skolen 1092 elever.

Skoleledere:

Skoleinspektører:

Johan Frederik Larsen

1954 - 1965

Født den 15. februar 1895 i Skamstrup sogn som søn af gårdejer Chr. Larsen. Dimitteret fra Haslev seminarium 1916. Timelærer ved Kalundborg skolevæsen 1920, fast ansat 1921. Overlærer ved Gilleleje skole til 1946. Overlærer ved Kirketorvet skole, Vejle, den 1. marts 1946 - fra den 1. april skoleinspektør. Efter ansøgning udnævnt som skoleinspektør ved den nyoprettede Damhavens skole, der afløste Kirketorvets skole. Afsked med pension den 28. februar 1965, fungerede dog indtil den 31. juli s.å. Død i Århus 1981.

Emil Gramstrup Agger

1965 -

Født den 24. september 1922 i Struer som søn af førstelærer Thorvald Agger. Dimitteret fra Gedved seminarium 1944. Optaget på vikarlisten ved Vejle kommunes skolevæsen 1946, timelærer 1947 ved Langelinies skole, fast ansat 1949. Skoleinspektør ved Damhavens skole den 1. august 1965. Fra 1949 til 1956 læste Agger 16 af sine pligtige undervisningstimer ved Vejle kommunale taleskole for døve børn; 1955-1965 var han erhvervsvejleder, 1957-1965 inspektør ved Vejle handelsskole; leder

af Vejle kommunes realkursus fra oprettelsen i 1966 til nedlæggelsen i 1978 som følge af folkeskoleloven af 1975.

Viceskoleinspektører:

Erling Blicher-Andersen

(1948) 1954 - 1976

Født den 7. december 1909 i Oens, Ølsted sogn som søn af lærer A. P. Andersen.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1930.
Lærer ved Hadsund realskole 1930.
Optaget på vikarlisten ved Vejle kommunes skolevæsen 1931.
Timelærer ved Kirketorvets skole 1932, fast ansat 1936.
Viceskoleinspektør sammesteds den 1. februar 1948.
Skolen nedlagt i 1954. Blicher-Andersen fulgte med til Damhavens skole som viceskoleinspektør.
Afsked med pension den 31. december 1977.

Lars Peter Larsen

1954 - 1964

Født den 26. februar 1896 i Grejs som søn af gårdejer P. Larsen.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1923.
Vikar i Jelling, Tørring, Hygum og Thyregod 1923-24.
Andenlærer i Thyregod 1925.
Fast vikar ved Vejle kommunes skolevæsen 1928, timelærer 1929, fast ansat 1931 ved Kirketorvets skole.
Viceskoleinspektør ved Damhavens skole den 1. april 1954.
Forstander for Vejle handelsskole 1. august 1955 - 31. juli 1965.
Afsked med pension 1964.
Død i Vejle 1980.

Thomas Sønderby Rahbek

1964 - 1968

Født den 23. juli 1919 i Bolleholt ved Sindal som søn af lærer Laurids Johannes Rahbek.

Dimitteret fra Århus seminarium 1941. Viceskoleinspektør ved Damhavens skole den 1. august 1964.

Skoleinspektør ved Mølholm skole i daværende Vinding kommune den 1. august 1968.

Se Mølholm skole.

Erik Henry Heidemann Jacobsen

1977 -

Født den 6. september 1918 i Skanderborg som søn af lokomotivfyrbøder Jens Erik Jacobsen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1940. Efter vikarstillinger ved Struer kommunes skolevæsen og statsgymnasiet i Struer blev Heidemann Jacobsen optaget på vikarlisten ved Vejle kommunes skolevæsen den 1. september 1942, fast ansat ved Kirketorvets skole 1946, og han fulgte med til Damhavens skole i 1954.

Viceskoleinspektør ved Damhavens skole den 1. januar 1977.

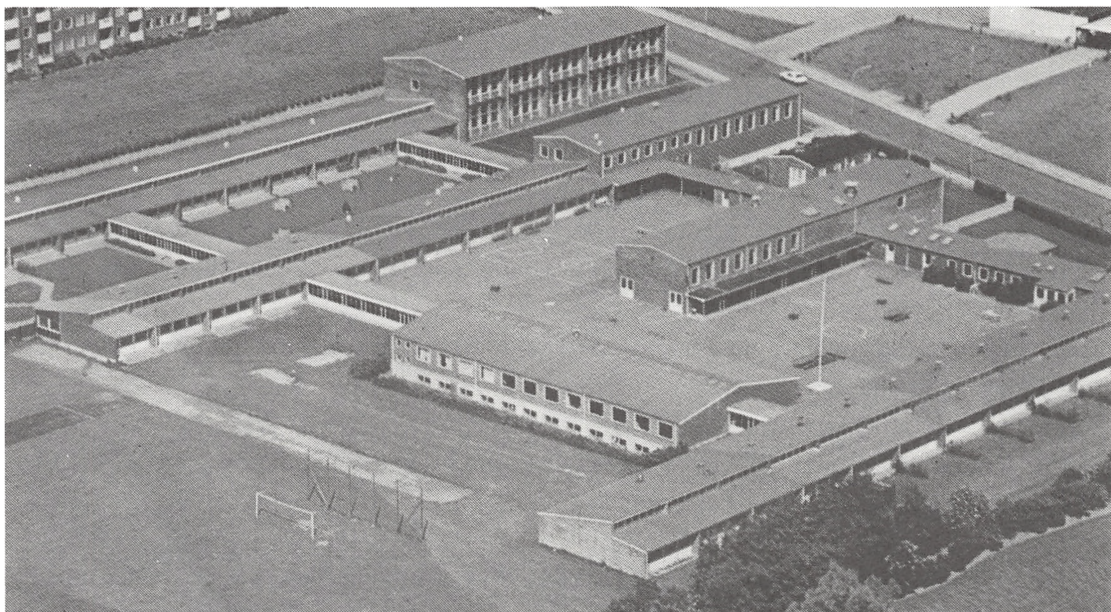
Om sit arbejde med sang og børnebespisning fortæller Heidemann selv (1982):

Jeg afløste i 1947 afdøde viceskoleinspektør Chr. Parkegaard (Langelinies skole) som dirigent for Forsvarsbrødrenes sangkor (stiftet 1917) og startede samme år det blandede kor Orion, som jeg ledede til 1969. Dette kor eksisterer stadig.

Forsvarsbrødrenes sangkor har jeg stadig - nu på 35. år. Orion udgik oprindeligt fra et kor bestående af drenge og piger fra henholdsvis Kirketorvets skole og Klostergades skole.

I en årrække var jeg leder af den kommunale børnebespisning, som havde til huse i Frelsens Hærs lokaler i Staldgårdsgade. Jeg afløste L. P. Larsen på denne post. Han havde i sin tid "arvet" det efter Aksel Petersen (dengang Nyboesgades skole).

(L. P. Larsen var viceskoleinspektør ved Damhavens skole 1954-64. Aksel Petersen sluttede som skoleinspektør ved Søndermarksskolen 1947-63).



NØRREMARKSSKOLEN

Nørremarksskolen 1955 -

I halvtredserne havde Langelinies skole et meget højt elevtal; i flere år lå det omkring 1100.

For at nedbringe elevtallet og for at imødekomme et ønske fra forældrene på Nørremarken, hvor der efter krigen var opstået et helt nyt beboelseskvarter, blev der den 1. april 1953 udskilt ca. 30 drenge og piger på 1. og 2. klassestrin til undervisning i plante-skoleejer Geisler Nielsens tidligere ejendom, Horsensvej 45, der var overtaget af Vejle kommune. Undervisningen påbegyndtes den 30. april i to hold, der dog undervistes sammen i de fleste timer.

Lærerinde Esther Juhl fra Langelinies skole blev leder af den lille skolefilial.

Året efter blev der undervist fire klasser på Nørremarken: én 3. klasse, én 2. klasse og to 1. klasser.

Umiddelbart efter udflytningen i 1953 fik man udarbejdet og godkendt planer for opførelse af en skole på Nørremarken. Helge Andreassen blev den nye skoles arkitekt.

Den 1. august 1955 blev Nørremarksskolen en selvstændig skole og løst fra forbindelsen med Langelinies skole, idet dens første skoleinspektør - Metha Petersen - blev udnævnt fra denne dato.

Den 10. august blev skolebygningen taget i brug af 100 elever fordelt i 5 klasser. Fløjen med gymnastiksal og sløjdløkkale var langtfra færdig, men klassefløjen med kontor og toiletter var helt i orden.

Vejle Amts Folkeblad bragte samme dag billeder af den nye centralskole på Hovertoft (Hover skole), den stærkt moderniserede skole i Grejsdalen og "den smukke Nørremarksskole, der blev taget i brug i formiddag".

I en femspaltet artikel fortælles om skolens moderne indretning, og der refereres taler af skoleudvalgets og skolekommissionens næstformand Jens Engemand, viceborgmester C. F. Dirksen og byrådsmedlem, læge Viggo Jonsen. Til den nye skoleinspektør sagde sidstnævnte bl.a.:

Jeg har fået en levende følelse af, at De forstår børnene og deres problemer, og at De har en rolig måde at tage ujævnheder på, som kan opstå i barnesindet. Om et par dage rejser De for at tilbringe et års tid i Amerika. Formålet er yderligere uddannelse, og jeg synes ikke, det gør så meget, at De ikke er her det første år, for det er jo ikke blot for ét år, men for et langt liv, De skal arbejde heroppe.

Der blev også talt af skoledirektør Grete Glahn og af den nyudnævnte skoleinspektør Metha Petersen.

Først den 26. maj 1956 var 1. etape af Nørremarksskolen færdig og kunne indvies af skolekommissionens formand, borgmester Willy Sørensen. Der var også taler af skoledirektør Grete Glahn, arkitekt Andreassen og den konstituerede skoleinspektør Esther Juhl. Skoleinspektør Metha Petersen havde orlov fra skolevæsenet og var fra september 1955 til september 1956 ansat som lærerinde i Seattle, U.S.A.

Nørremarksskolen var bygget efter nye principper i ét plan og med fri udgang direkte til en plæne fra hvert enkelt klasseværelse.

Den vakte berettiget interesse i skolekredse i årene efter opførelsen og havde besøg af mange, der var interesserede i skolebyggeri, således i 1962 af alle landets 22 skoledirektører.

I 1959-60 opførtes skolens 2. etape - to klasseværelser og skolebibliotek. Arbejdet foregik som vinterbyggeri inde i et telt.

3. etape blev opført i 1962-63 og indeholdt fire klasseværelser, lokaler til naturfag, håndgerning, husgerning, skolelæge og skoletandklinik.

4. etape påbegyndtes i forsommeren 1968 og var færdig ved begyndelsen af skoleåret 1969-1970. Byggeriet omfattede bl.a. gymnastiksal, særlokaler og 11 klasseværelser.

Endelig i 1971 blev femte og sidste etape taget i brug: Det drejede sig bl.a. om lokaler til formning, pædagogisk værksted, børnehaveklasse, skolepsykolog, almindelig undervisning og specialundervisning.

Skolen var derefter udbygget, så den med rimelighed kunne rumme en fuldt udbygget 3-sporet skole.

Desværre havde det ikke været muligt - og det var måske heller ikke hensigtsmæssigt - at fortsætte udelukkende i ét plan.

Da udstationeringen af nogle børn fra Langelinies skole til et lokale på Horsensvej blev foretaget i 1953, var der nok ingen, der ventede, at dette ville blive begyndelsen til andet end en lille småbørnsskole, men det skulle gå helt anderledes.

Nørremarksskolen blev en stor skole. I årene fra 1970 til og med 1975 var det den skole i kommunen, der havde det højeste elevtal.

Skolen fik eksamensafdeling og dimitterede til mellemskoleeksamen første og eneste gang i 1962, til statskontrolleret prøve efter 9 klasse i 1964 og til realeksamen efter 1958-loven i 1965.

Undervisningscentret for svært handicappede begyndte - for så vidt angår klasserne for elever med bevægelseshandicap - på skolen i september 1965. Grunden til, at det netop blev på Nørremarksskolen, var nok den, at skolen var den eneste et-plans skole i kommunen; men skoleinspektør Metha Petersen og hele lærerpersonalet gik meget positivt ind i arbejdet, og cp-klasserne, som de kaldtes (cerebral parese), fik en god begyndelse.

I 1976 blev der ved den nye Hældagerskole, som var under etapevis opførelse til aflastning bl.a. for Nørremarksskolen, taget en fløj i brug, der var opført specielt for cp-klasserne. Bygningen indeholdt klasseværelser, lokaler til ergoterapi og fysioterapi, træningsbassin, samtalerum, samlingslokale, lærerværelse m.v., og cp-klasserne fra Nørremarksskolen blev derfor overført til Hældagerskolen.

De første børnehaveklasser ved Vejle skolevæsen blev oprettet ved Nørremarksskolen i 1969. Ved kommunesammenlægningen i 1970 var der allerede oprettet sådanne klasser ved nogle skoler i de med Vejle sammenlagte kommuner, og der blev i de nærmest følgende år oprettet børnehaveklasser ved alle skoler, efterhånden som der kunne skaffes lokaler - dog bortset fra Klostergades skole, der blev nedlagt i 1978.

Den sidste skole fik børnehaveklasser i 1976. Det var Damhavens skole efter et afsluttet byggeri.

Skolens beliggenhed nær Vejle stadion har bevirket, at mange fodbold-interesserede lærere har søgt og fået ansættelse ved skolen, og "de har ikke været skolens ringeste folk", som en skoleinspektør engang udtrykte sig.

Den 1. september 1981 havde Nørremarksskolen 31 klasser med 556 elever, heri indbefattet 3 børnehaveklasser. Desuden var der 1 skoleklinik. 10. klasse var øverste klasse.

I 1972 havde skolen 986 elever.

Skoleledere:

Skoleinspektører:

Metha Petersen

1955 - 1970

Født den 23. februar 1910 i Silkeborg.

Dimitteret fra Silkeborg seminarium
1933.

Vikar i Vejle 1. september 1935.

Fast vikar 1936.

Timelærerinde ved Klostergades skole
1937.

Fast ansat lærer ved samme skole
1940-1955.

Skoleinspektør ved Nørremarksskolen
1955.

Orlov 1955-1956 for ansættelse som
lærer i Seattle, U.S.A.

I hele Metha Petersens embedstid
havde der været byggeri på Nørre-
marksskolen, men selv om dette af
og til voldte gener for skolearbej-
det, tog hun det med godt humør.

Metha Petersen var medlem af Vejle
byråd fra 1954 og døde under et by-
rådsmøde den 7. september 1970.

Thorkild Hveisel Hansen

1971

Født den 23. december 1928.

Hveisel Hansen var overlærer ved Damhavens skole, da han den 1. februar 1971 efter ansøgning blev udnævnt til skoleinspektør ved Nørremarksskolen. Allerede den 1. april samme år vendte han efter eget ønske tilbage til sin tidligere stilling som overlærer på Damhavens skole.

Ole Ancker

1971 - 1976

Født den 1. oktober 1936 som søn af arkitekt Ancker i Vejle.

Ole Ancker var viceskoleinspektør ved Nørremarksskolen, da han blev udnævnt til skoleinspektør for samme skole.

Dimitteret 1959 fra Th. Langs seminarium i Silkeborg.

Ansæt som aspirant i et lærerembede ved Nørremarksskolen 1959.

Fast ansat 1962. Viceskoleinspektør 1966. Skoleinspektør 1971.

Da skolecentralen i begyndelsen af 1965 atter blev vakt til live, fik den lokaler på Nørremarksskolen, og Ole Ancker ledede den i nogen tid.

Skolecentralen er forløberen for nutidens amtscentral for undervisningsmidler.

Som mange af skolens lærere i øvrigt interesserede han sig meget for idræt, og han var en periode formand for Vejle Boldklubs Venner.

Ole Ancker afgik ved døden den 4. oktober 1976.

Jørgen Erik Johansen

1977 -

Født den 30. oktober 1929 i Ålborg som søn af forstander ved Ålborg drengehem Valdemar Johansen.

Dimitteret fra Århus seminarium 1951

Vikar ved Stolpedalsskolen i Hasse-
ris 1951.

Aftjent værnepligt november 1951 -
april 1953, hjemsendt som korporal.
Klostergades skole 1953, fast an-
sat 1955.

Et par gange fungeret som vicesko-
leinspektør, i 1966 ca. et halvt
år som skoleinspektør.

Skoleinspektør ved Klostergades
skole 1970-1977.

Skoleinspektør ved Nørremarkssko-
len 1977.

Viceskoleinspektører:

Ole Ancker

1966 - 1971

Ole Ancker blev skoleinspektør
ved samme skole i 1971.

Se foran.

Svend Ølgaard Madsen

1971 -

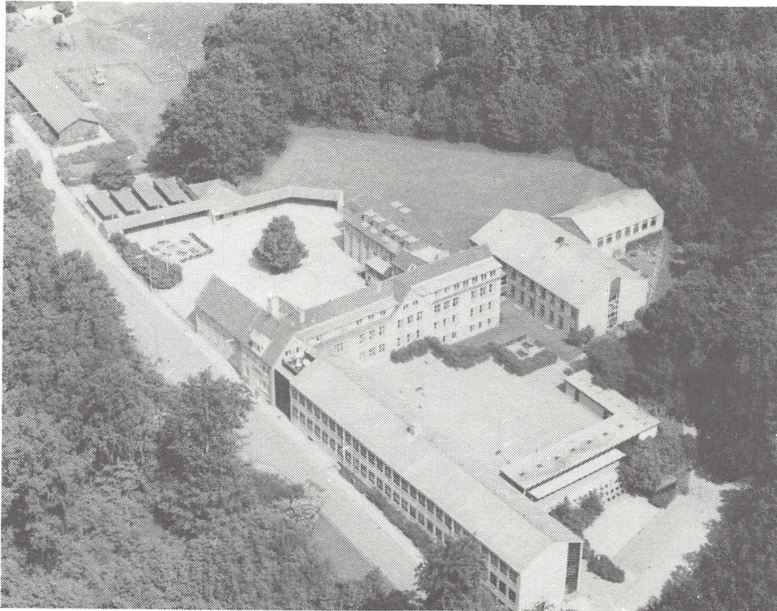
Født den 15. august 1921 i Jelling
som søn af vognmand Peter Madsen.
Dimitteret fra Jelling seminarium
1943.

Derefter ved civilforsvaret, vikar
ved Ringe fri- og efterskole, i
Hjortlund og i Spettrup.

Den 1. september 1945 optaget på
vikarlisten i Vejle.

Fast ansat ved Nyboesgades skole
1948, lærer ved Klostergades sko-
le 1949 og ved Nørremarksskolen 1963.

Viceskoleinspektør sammesteds fra
den 1. september 1971.



SØNDERMARKSSKOLEN

Søndermarksskolen 1870 -

Meget længe indtog Søndermarksskolen en særstilling inden for kommunens skolevæsen.

Et enkelt blandt mange mulige citater fra skoleudvalgets protokol fra 1880erne viser dette tydeligt:

Den 30. Septbr. 1887 dicitredes Mulkter for Skoleforsømmelser i Juli og August i Veile offentlige Skole til Beløb Kr. 25,61 og for Juli Maaned i Søndermarksskolen Kr. 11,52.

De respektive Lister tilstilledes Byfogderiet.

Da der i 1876 var blevet oprettet en skoleinspektørstilling for det samlede skolevæsen, havde forslaget til instruks for inspektøren indeholdt en passus om, at han skulle deltage i tilsynet med Søndermarksskolen, men bestemmelsen kunne ikke godkendes, da den ikke var hjemlet i den netop godkendte skoleplan.

Søndermarksskolen fortsatte derfor med at indtage en særstilling indtil vedtagelsen af skoleplanen af 1912, hvori det hedder, at den tidligere landsbyskole for fremtiden i hvert fald delvis skal ordnes som en købstadskole - dog ikke med årgangsdelt undervisning.

Samme år hed det dog endnu, da man foretog indstilling til tre embeder:

et lærerembede ved Søndermarksskolen,
et embede ved byens skolevæsen og
et timelærerindeembede.

Der findes altså en grund til, at Søndermarksskolen - den ældste af de eksisterende skoler i den gamle købstadkommune - behandles sidst af de almindelige skoler.

Den 9. november 1870 autoriserede C. C. Wittrup og T. Hansen på skolekommissionens vegne en "Hoved-Protokol for Veile Søndermarks Skole".

Samme protokol indeholder følgende senere tilføjelse - formentlig foretaget af lærer K. K. Sørensen:

Vejle Søndermarksskole havde først til Huse i Ejendommen, som nu kaldes "Wendzelhøj", hvor Undervisningen skal være begyndt i Oktober 1870. Skolens Hovedbog og Journal er autoriserede af skolekommissionen d. 9. November 1870, og første Eksamen afholdtes 27. April 1871.

15. Oktober 1876 begyndte Undervisningen i Skolen ved Søndermarksvejen. Der var 2 Klasseværelser, men kun det ene blev brugt, til der blev ansat en Timelærer med Timer ved Skolen og i Byen.

"Ventzelhøj" lå ved den gamle Kolding landevej, ikke langt fra det sted, hvor Grønlandsvej nu (1981) støder til den "nye" Kolding landevej.

I øvrigt indeholder den i 1870 autoriserede protokol intet om tiden i "Ventzelhøj". Årsagen er sikkert, at undervisningen der blev givet af en ueksamineret lærer.

Om skolen af 1876 fortæller A. H. H. Smith i sin Haandbog for Reisende i Veile og Omegn (1882):

SØNDERMARKSSKOLEN. Dette ved Skovbrynet saa smukt beliggende Sted var indtil for c. 5 Aar siden en Bolig for Opsynsmanden ved Veile Søndermark, der ogsaa her har en anselig Udstrækning. Børnene fra hele Søndermarken, Ømkulerne iberegnet, søgte denne Skole, og Børneantallet er her c. 100. Lidt sydøst herfra inde i Skoven fandtes en aaben Plads, forhen benyttet til Exerцерplads for Byens Borgerkor. Her blev en Skomager fra Veile i Aaret 1827 halshugget, fordi han havde kvalt sin Kone og herefter hængt hende. Nu er Pladsen beplantet med Graner.

Den ældste indføring i hovedprotokollen er en skoleplan for Vejle Søndermark. Den bærer intet årstal, men den er i hvert fald skrevet før oktober 1876. Den oplyser nemlig, at en anordningsmæssig lejlighed vil blive indrettet til den 1. oktober 1876.

Af skoleplanen anføres i øvrigt:

Til Skolekredsen hører

	Gaardhartkorn	Hushartkorn
Hovedgaarden Petersholm med 3 a 4 Huse	26 Td. 3 Skp.	
Veile Søndermark	5 Td. 1 Skp.	14 Td. 3 Skp.
	2 Fdk.1 1/4 Alb.	2 Fdk.2 1/4 Alb.
8 Huse paa Veile Enge		2 Skp.
		1 Fdk.2 1/2 Alb.
	31 Td. 4 Skp.	14 Td. 6 Skp.
	2 Fdk.1 1/4 Alb.	1 3/4 Skp.
I alt	46 Td. 2 Skp. 3 Fdk. - Alb.	

Ved indtrædende Vakance i Chordegneembedet tilfalder Offer og Accidenser af Skolekredsen dennes Lærer.

Raadighed over den paa Jordlodden værende Mose er Communen forbeholdt samt fri Færdsel til den, hvorimod Læreren har Ret til at afbenytte Græsningen i Mosen med Undtagelse af den Plads, som behøves til Tørring og Opstabling af de Tørv, som skæres deri.

I Vaaningshuset, der afgiver mere Plads end anordningsmæssig, skal afgives anordningsmæssig Plads for en Andenlærer, naar en saadan bliver at ansætte efter Skoledirektionens nærmere Bestemmelse.

Skoleplanen oplyser ogsaa, at lønnen hidtil har bestaaet af

2 Favne Bøgebrænde
Skolepenge c. 80 Kr.
Bolig for en Ugift
Pengeløn 500 Kr.

Fremtidig vil lønnen udgøre

40 Td. Byg efter Kapitelstaxten
2 Favne Bøgebrænde
12 Td. Stenkul
10.000 Tørv
Skolelod omtr. 7 Td. Land
Skolepenge c. 80 kr.
Bolig for en Gift, anordningsmæssig
Pengeløn

I Juni 1899 oplyses det, at

Bygget betales med 11 Kr. pr. Td.

Pengeløn: 200 Kr., efter 15 Aars Tjeneste et Tillæg af 260 Kr.,
efter 20 Aar atter 150 Kr. og efter 25 Aar atter 150 Kr. -
i Gennemsnit 288 Kr.

Jordlodden bortforpagtet til 180 Kr. aarlig.

Fourage 100 Kr.

Skolepenge Gennemsnit 72,90

Højtidsoffer. Afløst 150 Kr.

Akcidentser Gennemsnit 35,65

Dette er sammentalt til 1466,35 Kr. (?)

Et lærerindeembede blev aflønnet med 500 kr. plus skolepenge 53,55 kr.=
553,55 kr., et andet med 400 kr. i alt.

Overslaget over Vejle købstads indtægter og udgifter for året 1900
indeholdt følgende:

Lærer Holm, Søndermarksskolen

40 Td. Byg a 11 Kr. - 440 Kr.

Forbedring af Jordlodden - 100 Kr.

Vederlag for Ekstratimer - 200 Kr.

740 Kr.

Af opgørelsen for året 1877 fremdrages følgende enkeltheder:

Læreren hed Laurits Frederik Bertrand Møller, han var 27 år gammel, var seminarist og havde modtaget undervisning i gymnastik ved Lyngby seminarium. Der var 55 elever i øverste klasse og 43 i nederste. Til brug ved undervisningen havde skolen 24 læsebøger af Matzen (3), 17 af Molbech og Matzen og skriftlæsningsbøger af Holm og Thyregod.

Der fandtes 1 Verdenskort, 1 Europakort, 1 Palæstinakort, 1 stort Danmarkskort samt 3 mindre. Skolen skulle have haft 246 undervisningsdage, men det blev kun til 240, idet skolen var lukket i en uge på grund af lærerens bryllup.

En liste over børnene i skolen på Vejle Søndermark 1877 indeholder 100 navne. Der er anført en af følgende adresser ud for faderens navn og stilling: Ømkulerne, Søndermarken eller Thorasminde. Mere

nøjagtigt kunne adressen åbenbart ikke angives dengang. Fædrene er anført med følgende erhverv: arbejdsmand (35 elever), husmand (18 elever), murer (8), tømrer (6), bødker (4), træskomand (4), gårdmand (3), klodsmager (3), skrædder (3), daglejer (2), smed (2), inderste (1), slagter (1), teglbrænder (1), væver (1).

Ud for 4 elever er der anført enke, og ud for 4 andre er der ingen stilling angivet.

Skolen i de lejede lokaler i "Ventzelhøj" havde kun haft ét klasseværelse; men da skovfogedstillingen på Søndermarken var blevet nedlagt i 1876, inddrog man skovfogedhuset til lærerbolig og opførte en lille skole med to klasseværelser - hvert på 4260 kbf. - ved siden af denne.

Den ene klasse blev dog ikke benyttet, før der i 1889 blev knyttet en andenlærer til skolen. Lærer N. C. Nielsen - senere overlærer - fortæller, at skolen i 1889 var en enetages bygning med 2 klasseværelser langs Søndermarksvejen. Der var 4 klasser med ca. 40 elever i hver. (Skolens egen opgørelse synes at vise, at der kun var 3 klasser).

I 1885 havde der kun været to klasser. Beretningen for dette år oplyste, at der i ældste klasse, der gik i skole 4 timer hver formiddag, var 34 elever og i yngste klasse, der undervistes 3 timer hver eftermiddag, 35 elever.

Spørgsmålet om, hvor mange børn der nyder privatundervisning, besvares med: "2 Børn (nemlig min Nabos to Smaapiger, der gaa i Skole hos Frøken Smith, Vejle".)

Af særlige bemærkninger fra skolens første år anføres:

1877: Skolen fri en uge på grund af lærerens bryllup.

1879: Mangler 7 dage på grund af høstferiens forlængelse.

Antallet af forsinkelser med lovlig grund er større end sædvanlig på grund af smitsom sygdom.

1881: Høstferien forlænget 2 dage

Rigsdagsvalg 2 dage

Læreren indkaldt til mønstring 1 dag

Læreren syg 3 dage

8 dage

- 1883: Læreren indkaldt til mønstring 1 dag
Skolen fri på grund af høsten.
- 1887: Skolen frigivet i 6 dage på grund
af oldenborreindsamlingen.
- 1888: Ingen skole på grund af uvejr i
4 dage. Læreren indkaldt til
mønstring 1 dag.

Fra 1. november 1889 blev der ved skolen oprettet et andenlærerembede, og af opgørelsen for 1890 fremgår det, at der da var en 1. klasse med et gennemsnitligt elevtal på 32, en 2. klasse med 31 og en 3. klasse med 40.

I 1893 undervistes 23 af skoledistriktets børn uden for skolen, nemlig 6 i private skoler og 17 i "Vejle Almueskole".

Et lærerindeembede blev oprettet og besat den 1. maj 1895, idet ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet i februar måned havde godkendt, at andenlærerembedet blev omdannet til et lærerindeembede.

Den 1. september 1898 oprettedes en "forberedelsesklasse" ved skolen. Undervisningen blev forøget med 20 timer om ugen, hvoraf 2 timers sløjd i øverste klasse, og der blev ansat en timelærerinde med en årlig løn af 400 kr. (Frk. Hedvig Møller ? Se senere).

Den 15. juli 1899 fandtes ved skolen i henhold til en af førstelærer J. Holm udarbejdet oversigt over de til embederne tillagte lønninger

- et lærerembede
- et 1. lærerindeembede og
- et 2. lærerindeembede.

Sammen med oversigten indsendte Holm efter begæring af skolekommissionen et udkast til skoleplan og undervisningsplan for Vejle Søndermarks Skole.

Af udkastet til skoleplan anføres:

Skoledistriktet omfatter Vejle Søndermark og Ømkulerne begrænset mod Nord af en Linje fra Mølholms Mølle til Vejrsmøllen, langs Kolding Landevej til Thorasminde inkl., derfra vest for den saakaldte Brandts Toft Matr. N 18 til Ribe Landevej samt Pedersholm med 3 a 4 Huse.

2 Lærere og 1 Lærerinde.

Der foreslaaes altsaa ansat en Andenlærer i Stedet for den nuværende Timelærerinde særlig af den Grund, at den nuværende Ordning af Skoleforholdene hersteds ikke er saa heldig for Undervisningen, som den kunde være.

Timelærerinden underviser nu 1ste Klasse.

Førstelæreren - - 2^o Klasse.

1ste Lærerinden - - 3^o Klasse.

Førstelæreren - - 4^o Klasse.

Børnene maa altsaa i Følge den nuværende Ordning skifte Lærer for hver Klasse, hvilket er mindre heldigt.

Lærerpersonalet foreslaaes lønnet efter samme Regler og efter samme Lønningsskala som de øvrige af Kommunens Lærere og Lærerinder.

Det haabes og forventes, at dette maa blive vedtaget, især da Skolegangen og Undervisningen - i Følge et af Skoledistriktets Beboere indgivet Andragende om Ligestillelse med de øvrige Borgere med Hensyn til Skolevæsenet, ligesom de i alt andet var ligestillede med dem - fra 1ste Maj 1884 har været ordnet efter Loven om Almueskolevæsenet i Købstæderne.

Af udkastet til undervisningsplan fremgår det, at der, som allerede indført i 1898, skulle være fire klasser. 1. klasse skulle være et-årig, for mindre godt begavede børn dog toårig, 2. klasse toårig, 3. klasse toårig og 4. klasse toårig.

Efter forhandling med byrådets skoleudvalg foresloges undervisningstiden fastsat som følger:

		4de Kl.		3de Kl.		2de Kl.		1st. Kl.	
		Sommerh.	Vinterh.	Sommerh.	Vinterh.	Maaned- er		Sommerh.	Vinterh.
Mån- dag	Dr.	7-11	8-1	8-1	8-1	Jan.	1-4E.	1-4½	1-4
	P.	8-1	8-1	8-1	8-1	Feb.		1-4½	"
Tirs- dag	Dr.	7-1	"	8-1	8-1	Novb.	1-4E.	1-4½	"
	P.	8-1	"	8-1	8-1	Decbr.		1-4½	"
Ons- dag	Dr.	7-11	"	8-1	8-11	Marts	1-5E.	1-4½	"
	P.	8-1	"	8-1	8-1	April		1-4½	"
Tors- dag	Dr.	8-1	8-11	7-1	8-1	Septbr.	1-4E.	1-4½	"
	P.	8-1	8-1	8-1	8-1	Oktbr.		1-4½	"
Fre- dag	Dr.	8-1	8-1	7-1	8-1	Maj	1-6E.	1-4	"
	P.	8-1	"	8-1	8-1	Juni		"	"
Lør- dag	Dr.	8-1	"	7-11	8-11	Juli	1-6E.	"	"
	P.	8-1	"	8-1	8-1	August		"	"

Undervisningen var i øvrigt fælles for drenge og piger undtagen for håndgerning, sløjd og gymnastik.

Der var intet gymnastikhus før i 1903, så indtil da er undervisningen i faget foregået ude og kun "om Sommeren, forsaavidt Vejret tillader det".

Af ferieplanen fremgår det, at man regnede med 114-115 fridage, heri indbefattet 52 søndage, 2 dage til efterårsferie i forbindelse med efterårsmarked samt 1 dag til novembermarked. Endelig kunne lærerpersonalet, om det måtte ønskes, disponere over 3 a 4 skoledage efter eget valg, således at skoledagenes antal blev omkring 246. Tit var det dog over; således var det for 4. klasse i 1899 på 257.

I 1893 havde førstelærer Holm i øvrigt søgt om at måtte henlægge sommerferien til høstens tid.

I mange år skete der ikke store bygningsændringer, men i 1898 vedtog byrådet, at der skulle foretages en tilbygning til lærerboligen, så der kunne blive plads til vaskehus og mælkestue. To små værelser i lærerens lejlighed ville samtidig kunne gøres større.

Lærer Holm var en praktisk mand, der gav undervisning i husflid og sløjd, og måske derfor blev der allerede i 1900 indrettet et sløjdlokale. Han var også interesseret i omgivelserne, og i 1909 fik han tilladelse til at måtte få fældet nogle graner ved skolens vestre ende. I stedet skulle der dog plantes løvtræer.

I 1904 henvendte skoleudvalget sig til lærer Holm om en meget lille, men morsom sag:

Skoleudvalget skrev, at borgmesteren havde henledt skoleudvalgets opmærksomhed på "at der findes henkastet Papiraffald - formentlig Børnenes Møllemands Papir - i betydelige Mængder i Skovkanten tæt ved Skolen, og at dette skæmmer de smukke Omgivelser"

Udvalget henstillede derfor til lærer Holm, at der blev anskaffet det nødvendige antal affaldskasser, og at det blev pålagt børnene at benytte dem.

Hvilket skete.

Som tidligere nævnt var der intet gymnastikhus ved skolen før 1903. Dette år meddelte skoledirektionen, at gymnastikpladsen ved skolen skulle udvides fra 850 □ alen til mindst 1200 □ alen, men byrådet mente altså, at det var bedre at opføre et gymnastikhus.

I øvrigt har overordnede myndigheder gang på gang tilskrevet Vejle byråd om mangler ved gymnastikundervisningen ved byens skoler.

Den 23. april 1912 døde førstelærer J. Holm, og lærer C. Millschou Christensen, der hidtil havde virket ved Borgerskolen i Vejle, ansattes ved Søndermarksskolen. Under vakancen til sommerferien var timerne blevet besørget af pensioneret lærer Runge, Vejle.

I september samme år indsendte lærer K. Kr. Sørensen, der var den lærer ved skolen, der havde den største anciennitet - han havde været der siden 1901 - følgende forslag om deling af skolens administration mellem den nytilkomne C. Millschou Christensen og sig selv:

C. M. Christensen overtager Tilsyn med Skolens Bygninger, Inventar, Samlinger og øvrige Ejendele, med Lokalernes Rengøring, Opvarmning og Belysning, med Skolens Legeplads og andre umiddelbare Omgivelser. Han indgiver Forslag til Skolekommissionen (Skoleudvalget) efter Forhandling med Lærerpersonalet om Anskaffelse af ny Undervisningsmidler og om nyt Inventar.

K. Kr. Sørensen modtager Indmeldelser og Udmeldelser, affatter Lister og Indberetninger og fører de Protokoller, som vedrører Skolen i sin Helhed, ligesom han tilvejebringer de statistiske Oplysninger, som forlanges af Skolekommissionen eller Skoleudvalget, samt udsteder Flyttesedler til de Børn, som flytter. Efter Forhandling med Personalet udarbejder og tilstiller han Kommissionen Forslag med Hensyn til Aarsprøve, Omflytning, Klasse-, Time- og Fagfordeling samt Timeplan og fremsender, hvis det forlanges, til Skoleudvalget (Byrådet) Forslag til Skolens årlige Budget.

Skolekommissionen afgør, hvem der skal fungere som Formand for og Sekretær i Lærerrådet.

Til den sidste passus skal bemærkes, at indførelse af lærerråd var sket i 1904, samt at skolens leder i henhold til reglerne automatisk var formand for rådet indtil loven af 1933.

I november 1912 vedtog skolekommissionen, at Søndermarksskolen skulle betragtes som et led af kommunens borgerskole, og den blev derved lagt ind under tilsyn af overlærer N. C. Nielsen. Fra 1913 blev der ydet overlæreren en årlig godtgørelse på 300 kr. for det ekstra arbejde ved Søndermarksskolen.

I skoleplanen af 1912 hedder det om Søndermarksskolen:

Overensstemmende med Skolelovens § 29 ordnes Skolen, der i sin Tid er oprettet som Landsbyskole, men som i Aarenes Løb har modtaget forskellige Udvidelser, delvis som en Købstadskole.

Eleverne inddeles i 4 Klasser, der benævnes 1ste, 2den, 3die og 4de Klasse.

Ved Skolen er der ansat 2 Lærere og 1 Lærerinde.

Men allerede i 1913 vedtoges en udvidelse af skolen med to klasseværelser og et lærerværelse. Den projekterede tilbygning skulle forsynes med tag, hvorunder der kunne indrettes en pedelbolig. Arkitekt Christof. Hansen udarbejdede tegningerne.

Undervisningsplanen blev derefter ændret, så den blev overensstemmende med Borgerskolens, og fra oktober 1913 oprettedes der 5. og 6. klasser ved skolen.

5. og 6. klasserne blev undervist i de to gamle klasseværelser, der vendte ud mod Søndermarksvejen, 4. og 5. klasserne i de nye, hvor også 1. og 2. klasserne, der havde eftermiddagsundervisning, holdt til. Sådan var fordelingen i hvert fald i 1914, da senere borgmester Willy Sørensen begyndte sin skolegang der. Lærerboligen var beboet af lærer C. Millschou Christensen, og i en lille lejlighed i gavlen boede lærerinde Marie Egeberg.

I 1915 ansøgte skolens lærere om, at de elektriske ledninger måtte blive forlængede fra Børnehjemmet til skolen og elektricitet blive indlagt såvel i skolelokalerne som i lejlighederne.

Byrådet imødekom lærernes andragende, og lærerpersonalet sendte en takkeskrivelse for rådets velvilje. Den blev forelagt i byrådsmødet den 6. december 1915.

I 1913 virkede ved skolen lærerne K. Kr. Sørensen (siden 1901) og C. Millschou Christensen (siden 1912) samt lærerinde frk. Marie Egeberg (siden 1903). Desuden var der blevet ansat en timelærer og en timelærerinde, henholdsvis L. Andersen og frk. A. Johansen.

Samarbejdet mellem K. Kr. Sørensen og frk. Egeberg på den ene side og Millschou Christensen på den anden blev ikke særlig godt. Allerede i juni klagede Millschou Christensen til skolekommissionen over K. Kr. Sørensen og ca. to måneder senere over frk. Egeberg. Klagerne drejede sig i begge tilfælde om krænkende udtalelser, som K. Kr. Sørensen og frk. Egeberg skulle have fremsat.

Skolekommissionen svarede, at udtalelserne var så private, at de ikke egnede sig for offentlig behandling. "I øvrigt skal Kommissionen henvise til, hvis der for Fremtiden måtte opstaa Misforstaaelser mellem Dem og Deres Kolleger ved Søndermarksskolen, i Stedet for at indgive Klage da at gaa den fredelige Vej og søge hen til Overlæreren for at faa Misforstaaelserne jævnet".

Af kommissionens svarskrivelse fremgår det endvidere, at der forelå endnu en henvendelse fra Millschou Christensen, hvori han bad sig fritaget for den del af det administrative arbejde, som i henhold til instruks var tildelt ham. Kommissionen indvilgede i at lade hans instruks bortfalde fra den dag, de ny skolelokaler ved Søndermarks-skolen ville blive taget i brug.

Millschou Christensen følte sig stødt over skolekommissionens svar, og det gav han udtryk for.

Efter fornyet behandling skrev kommissionen, at man ikke havde haft til hensigt at udtale et mistillidsvotum til ham som lærer og børneopdrager, og at man havde overdraget overlæreren at meddele lærerne, at det var fuldstændig frivilligt, han havde givet afkald på den del af de administrative beføjelser, der var tillagt ham. Svarskrivelsen sluttede:

Kommissionen anser det for en Selvfølge, at Postsendinger til skolen afleveres paa Lærerværelset.

Alt skriveri til trods er samarbejdet på skolen ikke blevet bedre - tværtimod - for den 23. november 1914 vedtog skolekommissionen at anbefale et andragende fra Millschou Christensen om at blive overført

til "Vejle Kommunes offentlige Skolevæsen". Af en skrivelse af 24. samme måned til byrådet fremgår det, at kommissionen regnede med, at der kunne foretages en embedsbytning.

Det er ikke muligt at følge sagens forløb i enkeltheder, men den 3. marts 1915 svarede skolekommissionen nogle beboere, der havde henvendt sig til fordel for Millschou Christensens forbliven ved skolen, at man måtte betragte den sag som afgjort ved den ordning, der var blevet truffet i forståelse med alle vedkommende, og hvorefter læreren fra den 1. april 1915 ville få sine timer ved Uhrskov skole.

Herfra fulgte han senere med til Nyboesgades skole, da denne blev oprettet til afløsning for Uhrskov skole.

I januar samme år havde skolekommissionen i øvrigt imødekomme besvaret et andragende af november 1914 fra lærerpersonalet ved Søndermarksskolen om, at overlærer N. C. Nielsen måtte vedblive at fungere som leder af skolen, hvad han havde gjort siden oktober 1913. N. C. Nielsen havde et stort arbejdsområde som leder af Borgerskolen, der havde elever på Langelinie, i Klostergade, på Kirketorvet, på Søndermarken og fra 1917 i Nyboesgade.

Lærer K. Kr. Sørensen skrev en meget smuk og tydelig håndskrift, og han nedskrev meget, bl.a. beretninger om de enkelte skoleår. Af hans redegørelser for nogle skoleår uddrages:

1917: Skolen var lukket i 10 dage i april måned på grund af brændselsknaphed.

I december begyndte undervisningen først kl. 9 morgen, og formiddagstimerne læstes året ud som lektioner på 40 minutter. Grunden var, at man manglede petroleum i hjemmene, og så kunne man ikke få børnene sendt af sted om morgenen, mens det var mørkt.

(NB. Ikke blot Søndermarksskolen havde vanskeligheder. Fra en anden skole berettes:

Undervisningen ved Drengborgerskolen, Pigeborgerskolen, Søndermarksskolen og Uhrskov skole har været indstillet 10 dage på grund af brændselsmangel. Desuden har timerne

fra kl. 12 til kl. 1 siden 1. marts været bortfaldet, for at børnene kunne spise til middag sammen med forældrene, hvorved der spares noget brændsel. Manglende timer ville man indhente bl.a. ved at forkorte pinseferien og lade Valdemarsdagen bortfalde som fridag).

1918: På grund af influenzaepidemi begyndte undervisningen efter sommerferien først den 2. september, og den var af samme grund standset fra 17. oktober til 27. november (spansk syge). Fra 28. november og året ud begyndte man først kl. 9 om morgenen på grund af petroleumsmangel. Formiddagstimerne læstes som lektioner på 40 minutter.

1919: Den 1. oktober trådte den ny lønningslov i kraft. Byrådet vedtog at udbetale løn efter lønklasse A (højeste løn). (NB. I 1903 havde K. K. Sørensen fået afslag fra byrådet om lønberegning efter højeste skala).

I september indrettedes der på den ny skoles loft en lejlighed for en husvild familie.

I den ældste del af bygningen indrettedes også en lejlighed, der dog blev stående ubeboet.

1920: Der blev afholdt fest i anledning af genforeningen med Sønderjylland.

(NB. Byrådet havde for 1200 kr. købt 3000 hæfter til uddeling blandt skolebørnene på genforeningsdagen. To byrådsmedlemmer havde dog undladt at stemme).

Der blev også holdt fest i anledning af 150 års dagen for Bertel Thorvaldsens og H. C. Ørsteds fødsel. Endelig var skolen lukket flere dage i anledning af valg, ved hvilke lærerpersonalet medvirkede.

Der boede en husvild familie i lejligheden over den nye skole, hvorimod den anden lejlighed stod ubenyttet.

Af et skema til ejendomsskyldvurdering fra 1920 anføres:

5. Bygninger på ejendommen:

1. Skolebygning 305 m² 1 etage, bruges til skole.
2. Beboelseshus 152 m² 1 " , " " beboelse.
3. Gymnastikhus 137 m² 1 " , " " skole.
4. Udhuse 66 m² 1 . "

8. Hvilken er lejeværdien af de i ejendommen værende lokaler?

1. Beboelseshuset: 4 værelser 160 kr. årlig.
2. " : 2 do. 100 " "
3. Skolehuset : 2 do. 100 " "

1921: Byens skoler begyndte efter en ny undervisningsplan; Søndermarksskolen dog først fra 1. april 1922.

Skoletandklinikken begyndte sin virksomhed den 1. september 1922, og 1. klasse 1921/22 blev behandlet i 1921. (Der menes skoletandklinikken for det fælles skolevæsen, der begyndte på Nyboesgades skole den 1. september 1921).

I husvildeafdelingen boede 2 beboere.

1922: Skolen var lukket 9. - 30. januar, hvorfor eksamen blev udsat til 7. 8. og 9. april.

Fra 1. april 1921 havde distriktslæge Schleisner været ansat som skolelæge ved Søndermarksskolen. Da han søgte og fik sin afsked den 1. juni 1922, besattes stillingen som skolelæge ikke.

Begge de to familier i husvildeboligerne flyttede, den ene i august og den anden først i januar 1923, og lejlighederne står ubeboede.

1925: Alle skolens børn var nu kommet under regelmæssig behandling på tandklinikken på Nyboesgades skole.

1926: Det begynder at knibe meget med plads i skolen.
Elev fra skoledistriktet må henvises til skoler i byen.

1927: Den 1. april ansattes lærer K. Kr. Sørensen som ordenslærer ved skolen.

I K. Kr. Sørensens oversigter er der medtaget opgørelser for bogsamlingerne.

I 1913 var der i lærerbogsamlingen 61 bind og i børnebogsamlingen 161 bind.

I 1927 var de tilsvarende tal 105 bind og 185 bind.

I midten af tyverne øgedes børnetallet støt. Den 31. december 1921 søgtes skolen af 162 elever og i 1923 af 182 elever. Derefter faldt elevtallet igen en smule, men i 1926 måtte skoledistriktets nordlige grænse rykkes mod syd, og samtidig måtte man flytte 9 elever ned til byens skoler til de kommende 2. klasser, 4 til de kommende 3. klasser, 5 til de nye 4. klasser og 6 til de nye 5. klasser. Endelig overførtes 7 elever til 7. klasse ved skoler i byen, for Søndermarksskolen havde ingen 7. klasse. Derefter regnede man med, at der ved skoleårets begyndelse den 1. april 1926 ville være 166-170 elever til skolens seks klasser.

Tilvæksten i elevtallet kom fra den nye bebyggelse på Søndermarken og på Pedersholms mark.

Den 31. december 1927 var elevtallet 199, og klassernes gennemsnitlige elevtal for hele året blev 31,4.

I 1928 fremsendte lærer K. Kr. Sørensen derfor et detaljeret og velbegrundet

Forslag om Omordning af Søndermarksskolens Forhold.

"Den for Skolen heldigste Løsning af Spørgsmaalet ville være helt at forlade den nuværende Plads og flytte til en Grund mellem Søndermarksvej og Kolding Landevej". Der peges på en ganske bestemt parcel, hvor der ville "blive Plads til Skole med Legeplads, og der vilde med forholdsvis ringe Bekostning kunne indrettes en Sports- og Legeplads for Ungdommen i den sydlige Bydel De nuværende Skolebygninger, som jo alle er forholdsvis nye, kunde med forholdsvis ringe Bekostning omdannes til Husvildeboliger til Afløsning af Afdelingerne i Mølholm og Sofiesminde".

K. Kr. Sørensen tager dog den mulighed i betragtning, at han ikke vil vinde gehør for sit forslag om en flytning af skolen, og han fremsætter i enkeltheder et alternativt forslag om skolens om- og tilbygning af og til skolebygningen fra 1913, den gamle bygning langs Søndermarksvej, og gymnastikhuset. Flytning og udvidelse af legepladsen samt planering og udvidelse af boldpladsen indgår også i forslaget.

Forslaget gik efter forhandling i skoleudvalget videre til byrådet, der vedtog at lade udføre en om-, til- og påbygning af Søndermarks-

skolen og at installere et centralvarmeanlæg. Udarbejdelse af tegninger til arbejdets udførelse blev overdraget arkitekt Frits Jensen.

"Den 23. Juni 1928 paabegyndtes Udgravningen, efter at den Øst for Skolen staaende mægtige Bøg var fældet d. 15. Juni. Bøgen stod i fuldt Udspring, da Sagen første Gang behandledes underhaanden i Byraadet, næste Dag begyndte Træet at visne. Stammen og de største Grene indeholdt ca. 12 m³ Træ".

Varmeanlægget toges i brug den 2. oktober, og efterhånden som lokalerne blev færdige, blev de taget i brug.

"Den 4. Januar 1929 afleverede Haandværkerne Bygningen færdig. Byggeforetagendet blev senere færdigt end beregnet, væsentlig fordi Arbejderne sinkedes af det ualmindelig fugtige Vejr under hele Opførelsen".

Dagen efter forevistest skolen for byråd, skolekommission, skoledirektion, byens skoleledere, skolens lærere, pressen, håndværkerne - i alt for 55 indbudte, og "efter Forevisningen afholdtes et festligt Kaffebord i det nymonterede Haandgerningslokale".

Den 7. januar toges den ny skole i brug i fuld udstrækning, og den var nu i alle retninger en fuldt moderne institution med sine nyindrettede 8 klasseværelser, håndgerningslokale, sløjdsal, lærerværelse, kontor og pedelbolig.

Det byggeri, der blev taget i brug efter juleferien 1929, har været af ganske overordentlig betydning for skolen, men allerede i 1930 gjorde ordenslærer K. K. Sørensen opmærksom på, at gymnastiksalen, der blev bygget for 5000 kr. i 1903, var for lille, at man savnede et læskur, samt at man overvejede udvidelse med et badeanlæg.

K. K. Sørensen - ordenslærer siden 1927 - blev den 1. april 1931 konstitueret overlærer ved Søndermarksskolen, og han fik den kongelige udnævnelse fra den 1. juli samme år. (Visse beretninger angiver fejlagtigt 1930).

Derved havde Søndermarksskolen opnået ledelsesmæssig ligestilling med Mellemskolen, Langelinies skole og Nyboesgades skole.

Den 1. november s.å. fik Pigemellemskolen (Klostergades skole) også sin egen overlærer, så der nu fandtes følgende selvstændige skoler under kommunens skolevæsen:

Kirketorvets skole (Mellemskole for drenge)
Klostergades skole (Mellemskole for piger)
Langelinies skole
Nyboesgades skole
og
Søndermarksskolen.

I arbejdsplan for Søndermarksskolen for skoleåret 1932-33 oplyses, at det gennemsnitlige elevtal i 3. klasse i 1930 var 35,42, i 1931 var det 39,08, og i 1932 ville klassen begynde med 36 børn; men overlærerens redegørelse for elevtallet slutter: "Under Hensyn til Kommunens vanskelige økonomiske Stilling foreslaar jeg, at man endnu i Aar undlader at dele Klassen". Overlæreren var selv medlem af Vejle byråd!

I de følgende år påpeges endvidere, at gymnastiksalen trænger til udvidelse, samt at der bør indrettes badstuebad, men "under Hensyn til Kommunens vanskelige økonomiske Stilling o.s.v....."

Først i 1938 indsendes med lærerrådets tiltrædelse en henstilling til skolekommissionen om at bringe skolen på linie med kommunens øvrige skoler og byde eleverne fra Søndermarken de samme sanitære og pædagogiske vilkår som kommunens andre skolesøgende børn.

Dette bevirkede, at byrådet den 20. februar 1940 vedtog at opføre en ny gymnastiksal ved Søndermarksskolen. En tilsvarende udvidelse ved Langelinies skole udsattes, men blev dog vedtaget i april samme år. I 1941 blev gymnastikhuset fra 1903 nedrevet, og i stedet blev opført en ny fløj med gymnastiksal, omklædningsrum og baderum.

Gymnastiksalsfløjen fik i 1947 en overbygning, der kunne rumme læsestue og naturfagslokale. Salens balkon blev samtidig ombygget til skolebibliotek, og i fløjens vestlige ende blev der opført et trappeårn.

Da K. K. Sørensen konstitueredes som overlærer ved Søndermarksskolen den 1. april 1931, anskaffede han sig en stor protokol - omtrent som den gamle Hoved-Protokol fra 1870 - og i den skrev han med sin sirlige skrift stort og småt om skolen. Private optegnelser blev også medtaget.

Der findes optegnelser om læreres sygedage, skemaændringer, skolelukninger, vikarer, fagfordeling, skolens ugeskema, udtalelser om lærere, referat af lærerrådsmøder, afskrift af korrespondance mellem fælleslærerrådet og skolekommissionen i anledning af halv-fridagens bortfald, lokalesammenligning mellem skolerne i Vejle, titler på bøger i skolebiblioteket, oversigt over gårdinspektion ved de offentlige skoler i Vejle, beskrivelse af pedellens arbejde, erklæringer til værgeråd/børneværn, politi o.a. om tidligere elever, elevernes numre på garderobeknager, numre på tøfler og udleverede træsko, ansøgninger om ferieophold på Børnenes Vel i Hvidbjerg og om feriebilletter til jernbanen, brevveksling med forældre om deres børns urenlighed, uærlighed og utøj, anviste regninger, bestillinger på Spartasko, indsamling blandt skolens lærere til arbejdsløse 1933, selvangivelser, fortegnelse over julekort afsendt 1931 og 1932, undersøgelse vedrørende indretning af friluftsbad, opgørelse af byrådsvalget i Vejle den 3. marts 1933 med angivelse af listestemmer og personlige stemmer o.m.m.

Enkelte af de nævnte indføringer kan måske være af interesse:

"Eksamen 1932:

1 kg Kaffe	
1 - Sukker	
1 - Smør	
Paalæg	2,50
do.	1,75
3 Slags Ost	4,30
Fløde	1,92
Paalæg:	
70 Skiver + 60 Skiver	
2 Kranse a 2,00	
2 Kringler a 2,50	
50 Rundstykker	
40 do.	
Cigarer	
Cigaretter	
Servietter."	

K. K. Sørensen har afskrevet alle tre skrivelser vedrørende sagen ord til ord.

De sidste notater i K. K. Sørensens store protokol er fra 1938.

Som de andre skoler i kommunen led Søndermarksskolen også under den tyske besættelse 1940 - 1945. Da skoleforvaltningen i foråret 1976 flyttede fra Dæmningen 19 til Sønderbrogade 34, overlod man bl.a. en pakke med forskelligt materiale til Vejle byhistoriske Arkiv, og mellem disse papirer fandtes tidligere skoleinspektør ved Søndermarksskolen, senere skoledirektør i Vejle, Grete Glahns manuskript til en beretning om Søndermarksskolen under besættelsen. Overlærer Fredy Jensen, Nyboesgades skole, var dengang leder af arkivet, og han foretog en skånsom redigering af manuskriptet, som derefter blev trykt i Søndermarksskolens jubilæumsskrift 1976.

Af Grete Glahns beretning, der er nedskrevet i 1951, gengives:

Søndermarksskolens beliggenhed fjernt fra byen bevirkede, at vi - navnlig i de første år - undgik at høre den forhadte støvletrampen og "de grønnes" marchsange, som nåede ind i de andre af byens skolelokaler. Men vi levede med i livet og var så enige. Illegale blade blev byttet - endog læst op på lærerværelset. Børnene forstod halvkvædet vise i historietimerne og i andre fag, hvor man kunne påvirke dem nationalt. I 1942 fik Søndermarksskolen en 12 m høj flagstang; så nu kunne det smukke, store flag, overlærer K. K. Sørensen havde anskaffet, blive hejst. Det blev en festdag, og flaget vajede fra nu af, så ofte der var en anledning. Ved morgensangen blev der ofte sunget nationale sange. For mig er "I Danmark er jeg født" og "Altid frejdig" uløseligt knyttet sammen med mine år på Søndermarksskolen. Om morgenen, når vi mødtes, og i frikvartererne drøftede vi de sidste nyheder angående krigen, hvad der var hørt på kortbølge, eller hvad man vidste om sabotage i Vejle eller andre steder. Vi oplevede også det at skulle passe på, hvad de store drenge havde i deres lommer. Patroner og andre illegale ting forekom ikke sjældent, ligesom vi ved afskeden før en ferie måtte advare børnene mod sprængstoffer, der kunne ligge i skov eller på mark.

Som årene gik, sås det på børnenes tøj, at det var vanskeligt og dyrt at få nye klæder. Vi kunne se mødrenes store anstrengelser for at holde børnene varmt og pænt klædt. Frakker blev vendt, kjoler og jakker havde ofte farver og mønstre, vi ikke var vant til at se på børn; men alt blev accepteret af disse, og aldrig hørte vi børn gøre nar af andres klædedragt. Gummi-støvler sås ikke de sidste år, ligesom tallet på børn, der gik med skistøvler blev færre og færre - derimod kom det i forhen gamle dage benyttede traskofodtøj igen til ære og værdighed, og mange var de børn, der fik udleveret en "traskoseddel"; "traskokassen" betalte. Under omklædning til gymnastik sås det, at det mange steder kneb med undertøj og sæbe; både børn og tøj vidnede derom. Heldigvis bibeholdt vi varmtvandsbadning i næsten alle årene.

Men som årene gik, rykkede "de grønne" os nærmere ind på livet. Der blev holdt øvelser i Søndermarksskoven - også vi hørte sang og støvletramp, og når sirenen lød, måtte vi med børnene ned i beskyttelsesrummene. Alle kunne sidde ned, sangbøger blev delt om, og så lød sangen, eller der blev læst op for børnene, mens vi voksne, et par ad gangen, listede op i skolegården for at se efter "engländerne".

Trods krig og onde tider skulle der være børnehjælpsdag den 9. juni 1944. Også Søndermarksskolen var med i forberedelserne. Invasionen i Frankrig den 6. juni var som en løftestang for os. Vi vidste, at nu nærmede vi os befrielsesdagen. - Næste morgen havde Søndermarksskolen delt skæbne med mange, mange andre skoler i Danmark: Værnemagten var rykket ind ved 22-tiden den foregående aften og havde lagt beslag på børnenes spiselokale. Ved indgangen til omklædningsværelset blev jeg mødt af to løjtnanter, der krævede nøglen til gymnastiksalen. Denne var låst, fordi lærer Engbergs dekorationer til børnehjælpsdagens cabaret lå på gulvet - et stort held. Jeg forlangte at se et bevis, der gav dem ret i deres krav. Efter en diskussion, der resulterede i, at de truede med at sprænge døren, hvis jeg ikke udleverede nøglen inden en halv time, vendte jeg dem ryggen og gik ind på kontoret og fortalte telefonisk borgmester N. P. Jensen, hvad der var hændt. "Hvad sagde De?" lød spørgsmålet. Efter min redegørelse svarede han: "Det var godt, Glahn, nu skal jeg ringe til (bykommandant Biehl), og så skal De få besked". Noget senere meddelte borgmesteren, at der ville komme officerer op for

at tale med mig. De kom kl. 11. Adjudant Scharfenberg, kaptajn Müller og et par andre tyskere - fem i alt. Da de så den smukke gymnastiksal, kunne de nok forstå, at vi ikke frivilligt ville udlevere den. De tog den ikke, men slog telte op på boldbanen. Små episoder havde vi med værnemagten. Vi måtte forlange, at der ikke kørtes med motorcykler over legepladsen i skoletiden, at vi fik beskyttelsesrummene igen, som de havde taget, og at soldaterne ikke fraterniserede med børnene i frikvartererne. Ellers fortsattes livet på skolen. Sangene lød ud gennem åbne vinduer, det var jo sommerdage. Den 4. oktober begyndte håndværkerne i håndarbejdslokalet. Det skulle indrettes til tre husvilde familier. Bolignøden blev efterhånden stor i Vejle. For at holde børnenes skemaplan urørt, omdannede vi lærerværelset til håndarbejdslokale og kontoret til lærerværelse. Allerede den 7. oktober blev der igen gjort et indgreb i livet på skolen, idet sløjdlokalerne blev indrettet til fire husvilde familier. Efterhånden som vinteren nærmede sig, blev der for koldt for "de grønne" i teltene, og den 10. december flyttede de ud i en barak, "Im Waldheim", i skoven. Dog allerede den 12. var spisesalen beboet af 106 soldater - ingen køjer, men køkken etableret i det gamle læskur, det, som siden blev indrettet til cykelskur. Den 19. december forsvandt også det hold soldater. Vi kunne holde en festlig afslutning med børnene, inden juleferien begyndte. Som altid fik vi et stort juletræ foræret af skovudvalget.

I juleferien blev det spiselokalets tur til at blive omdannet til syv familier, men materialerummet til sløjdlokalet blev frigivet, og her fik vi indrettet et rigtig hyggeligt lærerværelse. Mangel på varer, mangel på boliger, dertil kom nu også mangel på brændsel, så skolekommissionen så sig nødsaget til at lukke skolerne i februar måned. Den kom med kulde og sne, så det blev en drøj tid for mange. Det var også i den måned, at Søndermarksskolen blev undersøgt af Gestapo, og at skolebetjent Petersens søn, Carl, blev fængslet. Den 1. marts lukkede skolen op igen; men situationen tilspidsedes mere og mere; bestandig kom der soldater og flygtninge. Vi fik travlt med at pakke. Alt kom i flyttevognene, også vore nye lamper, hylderne i skabene, linoleumstæppet fra kontoret og sidst flagstangen.

Allerede den 26. begyndte undervisningen igen. Ved velvilje fik vi overladt lokaler i museet, biblioteket, De gamles Hjem og børnehjemmet "Marienlund".

Nogle af lærerne måtte være vandrelærere. Alle, både børn og voksne, bidrog til, at dagene gik godt, selv under de ændrede forhold, der dog var meget bedre end for så mange andre skolers vedkommende.

Et lille intermezzo fra "udlændighedstiden": Naboens søn går i skole på museet i Vejle. Det falder derfor naturligt, at jeg spørger en lille pige, som jeg træffer: "Nå, min lille pige, går du også i skole på museet?" "Nej, det er jeg ikke gammel nok til. Jeg går ude på De gamles Hjem", lød det overraskende svar.

I april måned forstod vi, at Tysklands sammenbrud stod for døren - men på hvilken måde? Skoledagen blev afbrudt flere gange. Mordet på overlægerne, overgreb fra tyskernes side, der bevirkede strejke o.s.v. 1. maj nedlagde alle arbejdet. Kun få børn var mødt og blev sendt hjem. Vi begyndte at tale om, at det kunne være farligt for børnene at gå den lange vej til museet. Luftalarm fulgte på luftalarm, og byen var fyldt med soldater. Modstandsfolkene blev dristigere, og det kunne komme til ildkamp på åben gade. 4. maj fik vi meddelelse fra skolekommissionen om, at al skolegang var afbrudt indtil videre. Allerede samme aften var gaderne tætpakkede med vejlensere, der jublede over befrielsesbudskabet.

Den 14. maj samledes vi i Søndermarkskirken - da Søndre Kapel - for at højtidelig holde befrielsen. Kaptajn Geertsen og pastor (Halvdan Knudsen) fortalte om modstandsbevægelsens kamp til en lyttende børneskare. Salmesang og fædrelandssang afløste hinanden.

Den 15. maj begyndte skolegangen igen - dog lærer Hedensted manglede. Han var med til at bevogte Vandel flyveplads. Den næstsidste skoledag før sommerferien gik vi med børnene fra museet til De gamles Hjem for i haven at give en koncert for hjemmets beboere som tak for gæstfriheden. Danmarks frihedssang var nok det nummer, der glædede de gamle mest. I sommerferien den 28., 29. og 30. juni skete indflytningen igen i skolen. Den var blevet desinficeret og gjort i stand efter de ubudne gæster. I kælderen fik de russiske krigsfanger, der nu boede i barakkerne i skoven, deres forplejning. De rejste dog den 10. august. Efter sommerferien begyndte skolelivet igen på normal vis.

Alvorlige år var gennemlevet. År, der ved direkte eller indirekte påvirkning kom til at præge børnenes sind. Luftalarmer, sabotage, beretninger fra radio, sortbørshandel, dårlig forplejning, slid på forældrenes nerver, kræfter, humør o.s.v. Dog tilsyneladende - så vidt jeg husker - rettede børnene sig hurtigt igen. Bedst ville det vel være gået, om freden havde været hurtigere at vinde, så man ikke bestandig hørte om krige og rygter om krig.

De to navne i parentes er tilføjet af Fredy Jensen.

Søndermarksskolens historie kan føres tilbage til 1870, men det er ikke det årstal, skolen går ud fra, når den har skullet fejre jubilæer. Man har valgt at gå ud fra 1876, da den flyttede fra "Ventzelhøj" ved den gamle Kolding landevej til Søndermarksvej.

Skoleinspektør ved Søndermarksskolen 1947 - 63, Aksel Petersen, fortæller om 75 års jubilæet:

Den 1. november 1951 var der gået 75 år, siden skolen flyttedes til Søndermarksvej, og i den anledning samledes skolens elever og lærerpersonale i gymnastiksalen for sammen med en indbudt kreds - skolens autoriteter og tidligere lærere - at markere jubilæet. Efter at skolens leder i korte træk havde ridset dens historie op, fremdrog borgmester Willy Sørensen og skoledirektør Grete Glahn, henholdsvis som tidligere elev og forhenværende leder, personlige minder fra deres nære tilknytning til skolen, og lærerinde Marie Egeberg, der gennem mange år (1903 - 1917) havde haft sit virke ved Søndermarksskolen, afrundede på den smukkeste måde højtideligheden i en bevæget og stærkt personligt præget tale til børnene.

Efter at eleverne var blevet trakteret med en isspind, blev de sendt hjem, og lærerpersonalet samledes derpå med de indbudte gæster på lærerværelset.

Skoleinspektør Aksel Petersen skrev i øvrigt i skolevæsenets årsberetning 1951 - 52 en oversigt over skolens historie.

Også 100 års jubilæet blev i 1976 fejret på behørig vis ved en fest i gymnastiksalen, og med udsendelsen af et smukt festskrift 1876 - Søndermarksskolen - 1976. Hans Danielsen var da skoleinspektør siden 1970.

Efter krigen 1940 - 45 voksede elevtallet støt i Søndermarksskolen forårsaget særlig af blok- og parcelhusbyggeri vest for Kolding landevej.

Elevtallet i skolen var således

i april 1941	311
- 1945	342
- 1949	435
- 1953	456
august 1957	594

I 1956 påbegyndte skolen - som den sidste i Vejle kommune - indførelse af eksamensafdeling, idet der den 1. august blev oprettet en 1. eksamensmellemskoleklasse på 29 elever. Dette ville medføre, at den hidtidige afgang af elever til kommunale eller private eksamensskoler nede i byen ville ophøre eller i hvert fald i høj grad formindskes. En yderligere udvidelse af skolen trængte sig derfor hårdt på.

Allerede under 18. april 1953 havde undervisningsministeriet meddelt, at man havde taget byrådets beslutning om det fremtidige byggeri indtil den 1. april 1958 med udvidelse af Søndermarksskolen og opførelse af nye skoler, Vardevejens skole og Nørremarksskolen, til efterretning. (Som bekendt blev der ikke opført nogen Vardevejens skole).

Men først i november 1956 fik kommunen tildelt en materialebevilling til skolebyggeri, og skoleudvalget foreslog så, at en del af bevillingen skulle gå til den påtænkte udvidelse af Søndermarksskolen. Men gennemførelsen af ethvert offentligt byggeri tager tid, og først et helt år efter var man nået så langt, at arkitekt Hess-Petersen kunne forelægge et projekt. Licitationen blev afholdt den 24. juni 1958.

Ved begyndelsen af skoleåret 1959 - 60 var arbejdet så langt fremme, at man kunne tage 5 normalklasselokaler i brug. Hele byggeriet, der

omfattede en gymnastiksal, en fløj med midterkorridor indeholdende 6 klasselokaler, 1 fysiklokale, skolebibliotek, skoletandklinik m.v., blev taget i brug i løbet af efteråret 1959.

Men allerede inden byggeriet var færdigt, kunne myndighederne se, at der snart måtte bygges igen. I 1960 var elevtallet vokset til 761, og i de følgende år lå det, bortset fra et enkelt år, lidt over eller lidt under 750.

Man planlagde derfor en større udvidelse langs Søndermarksvej, og efter ansøgning meddelte undervisningsministeriet i 1966, at der ville kunne forventes igangsætningstilladelse, når detailtegninger havde opnået boligministeriets godkendelse. Arbejdets projektering var overdraget arkitekt K. Hess-Petersen og rådgivende ingeniører Ostenfeld & Jønsson. Igangsætningstilladelsen blev givet den 9. november, og efter afholdt licitation påbegyndtes arbejdet i begyndelsen af 1967.

Foruden ombygning af lærerværelse m.v. i de eksisterende bygninger omfattede arbejderne opførelse af en lang bygning med sidekorridor, en forbindelsesbygning mellem de ældre og de nye bygninger samt en toiletbygning. Klassefløjen skulle indeholde 11 normalklasser, 1 specialklasse, 1 biologilokale, sikringsrum og cykelkælder. Efter ombygningen androg nettoforøgelsen 9 normalklasselokaler og 2 specialklasselokaler.

Der blev holdt rejsegilde på den nye fløj den 14. august 1967, og den blev taget i brug ved begyndelsen af skoleåret 1968/69.

Mellembygningen var dog ikke færdig, og byrådets endelige bevilling til ombygning af lærerværelse, inspektørkontor m.v. samt skolebetjentlejlighed blev først givet i sommerferien 1968, men ved overgangen til skoleåret 1969 - 70 var arbejderne så nogenlunde tilendebragt, hvorefter skolen skulle have rimelige arbejdsvilkår som en 3-sporet skole.

Siden den store udvidelse og ombygning i 1967 - 69 er lærerværelset i 1981 blevet udvidet ved at flytte den ene ydermur et stykke ud i skolegården.

Den 1. september 1981 havde Søndermarksskolen 33 klasser med 675 elever, heri indbefattet 3 børnehaveklasse i en dertil opført pavillon. Desuden var der en skoleklinik. 10. klasse var øverste klasse.

I 1970 havde skolen 804 elever.

Skoleledere:

Lauritz Frederik Bertrand Møller 1876 - 1886

Født 1850. Dimitteret fra Lyngby seminari-
um i 1870. Lærer ved Søndermarksskolen
1876.

Møller fik sin afsked på grund af sygdom.
Hoved-Protokollen meddeler: "I Sommeren
1885 har ingen regelmæssig Gymnastikun-
dervisning fundet Sted paa Grund af Læ-
rerens Sygdom".

Johannes Thæstesen Holm 1886 - 1912

Født den 6. februar 1857. Dimitteret
1883 fra Københavns skolelærersemi-
narium med karakteren Meget duelig.
Lærer ved Søndermarksskolen 1886.
Den 1. november 1889 blev der opret-
tet et andenlærerembede ved skolen.
Stillingsbetegnelsen førstelærer om
lærer J. Holm er anvendt i hvert
fald i 1896.

Holm oplyste selv, at han havde mod-
taget gymnastikundervisning "ved 10de
Bataillon i Fredericia".

Han gav undervisning i husflid og
sløjd.

Død den 23. april 1912.

N. C. Nielsen 1913 - 1931

N. C. Nielsen var overlærer ved Bor-
gerskolen i Vejle fra 1908, og fra
oktober 1913 fik han tillige tilsynet

med Søndermarksskolen.

Visse år havde N. C. Nielsen nogle få ugentlige timers undervisning ved skolen, andre slet ingen.

Lærer K. K. Sørensen, der havde været ansat siden 1901, passede nok det daglige, rutinemæssige lederarbejde ved skolen, der i 1912-13 havde 140 elever fordelt i 4 klasser. Fra oktober 1913 var der dog 6 klasser.

K. K. Sørensen blev ordenslærer i 1927.

Biografiske oplysninger om N. C. Nielsen findes i øvrigt under Langelinies skole; om K. K. Sørensen nedenfor.

Karl Kristian Sørensen

1931 - 1941

Født den 10. september 1875 i København som søn af smedemester Morten Sørensen. Dimitteret fra Blaagaard seminarium 1895.

Lærer i Kværkeby 1895, andenlærer i Nebsager 1897. Lærer ved Søndermarksskolen i Vejle den 1. januar 1901.

Ordenslærer 1927.

Overlærer den 1. juli 1931.

Konstitueret overlærer fra den 1. april 1931.

Medlem af Vejle byråd 1918-29 og igen 1930-41.

Afgik ved døden den 5. juli 1941.

Lærer Lars Andersen blev anmodet om at fungere i lederstillingen til den kunne besættes.

Grete Glahn

1942 - 1947

(Anna-Margrete Natalia Glahn)

Født den 5. januar 1892 i Give som datter af forretningsfører, gårdbestyrer Frederik Glahn.

Dimitteret fra Horsens seminarium
1914.

Vikar i Vejle september 1914, time-
lærerinde 1918, fast ansat ved Nybo-
esgades skole 1920.

Overlærer ved Søndermarksskolen
1. januar 1942; fra 1946 ændredes
stillingsbetegnelsen til skolein-
spektør.

Skoledirektør i Vejle den 1. febru-
ar 1947.

Ridder af Dannebrog. Ridder af den
nederlandske Oranien-Nassau orden.
Afgået ved døden den 19. oktober
1958.

Overlærer Laurits Poulsen blev den
1. marts konstitueret som skolein-
spektør.

Aksel Petersen

1947 - 1963

Født den 1. november 1899 som søn
af former Lars Petersen. Dimitte-
ret fra Jelling seminarium 1920.
Vikar ved Nyboesgades skole i Vejle,
Rønslunde skole og Bjerringbro real-
skole 1920-23.
Klostermarksskolen i Ålborg 1923-1930.
Vejle kommunes skolevæsen,
Nyboesgades skole, den 1. juli 1930.
Viceskoleinspektør ved samme skole
den 1. november 1944.
Skoleinspektør ved Søndermarkssko-
len den 1. august 1947.
Afgået ved døden den 5. juli 1963.

Rudolf Engberg

1963 - 1970

Peter Rudolf Engberg Petersen var
født den 10. februar 1904 som søn
af kreaturhandler Petersen, Vejle.
Dimitteret fra Odense seminarium
1925.
Optaget på vikarlisten i Vejle den

1. september 1932, fast vikar 1933,
timelærer ved Søndermarksskolen 1934,
fast ansat 1937, viceskoleinspektør
ved Søndermarksskolen den 1. april
1954, skoleinspektør smst. den 1. no-
vember 1963.

Afsked med pension den 31. marts 1970.

Hans Lindhardt Danielsen

1970 -

Født den 27. juli 1927 i Vejle som
søn af maler Julius Danielsen.

Handelsmedhjælpereksamen 1947.

Udlært i kontorfaget på slagteriet
Tulip i Vejle 1947.

Dimitteret fra Jelling seminarium
1952.

Vikar ved Københavns kommunes sko-
levæsen 1952.

C.F. værnepligt aftjent i Herning
1953.

Timelærer i Vejle 1954, fast ansat
1955 ved Nyboesgades skole.

Skoleinspektør ved Søndermarkssko-
len den 1. april 1970.

Forskellige faglige tillidshverv.

Andre lærere og lærerinder:

Niels Christian Nielsen

1889 - 1891

Født den 2. januar 1864 som søn
af gårdejer Niels N. Vejgaard.

Dimitteret fra Københavns semi-
narium 1887.

Enelærer i Houvig på Holmsland 1882.

Andenlærer ved Søndermarksskolen i
et nyoprettet embede 1889.

N. C. Nielsen underviste 18 ugent-
lige timer ved Søndermarksskolen og
18 ved Friskolen.

Fra 1908 blev han overlærer ved
Borgerskolen (Langelinies skole
m.m.) i Vejle, og fra 1913 til 1931
havde han som sådan tilsynet også

med Søndermarksskolen.

Se videre foran under skoleledere ved Søndermarksskolen og under Langelinies skole.

Anders Janus Hald

1891 - 1893

Født den 30. september 1871 i Ebeltoft som søn af købmand Jens Severin Hald.

Dimitteret fra Ranum seminarium 1890.

Huslærer i Vistoft præstegård 1890.

Andenlærer ved Vejle Søndermarksskole og timelærer ved Vejle købstads skole 1891.

Fast ansat 1893 ved Vejle købstads skole.

I 1895 blev andenlærerembedet omdannet til et lærerindeembede. I 1899 var der ved skolen én lærer og 2 lærerinder, men samme år foreslås ansat en andenlærer i stedet for den ene lærerinde (timelærerinde).

Sofie Helms

1895 - 1902

Sofie Helms af Rørbæk blev konstitueret i 1895 og fast ansat i 1896.

Hun er født den 21. januar 1858 og dimitteret fra Horsens seminarium 1882.

I 1902 flyttede hun fra Søndermarksskolen til Fyn.

Hedvig Møller

1899

På kommunens regnskab for 1899 er opført løn til timelærerinde frk. Hedvig Møller, Søndermarksskolen.

Karl Kristian Sørensen

1901 - 1941

Født den 10. september 1875 i København.

K. K. Sørensen var fra 1897 andenlærer i Nebsager, da han den 1. januar 1901 blev ansat ved Søndermarksskolen som købstadlærer. I 1927 blev

han ordenslærer og i 1931 overlærer ved samme skole.

Se udførligere foran.

Ane Marie Johansen Egeberg

1903 - 1917

Født den 13. marts 1865. Ansat ved Søndermarksskolen fra Svinninge den 1. februar 1903, flyttede til Langelinies skole den 1. november 1917. Afsked med pension den 31. marts 1933.

I skolens jubilæumsskrift fra 1976 omtalte borgmester Willy Sørensen morsomt frk. Egeberg som "datidens rødstrømpe".

Sammen med landstingsmedlem frk. Olga Knudsen ordnede hun for Dansk Kvinde-samfund købet af mølleriejer Hansens ejendom på Borgvold. Det blev til Kvindernes Bygning.

Christian Millschou Christensen

1912 - 1915

Født den 22. september 1871 i Sjør-slev.

Dimitteret fra Silkeborg seminarium 1897.

Fast ansættelse ved kommunens skole-væsen den 1. april 1900. Fra 1912 ved Søndermarksskolen. Blev i 1915 over-flyttet til Uhrskov skole og derfra til den nyoprettede Nyboesgades skole. Ved flytningen fra Søndermarksskolen modtog Millschou Christensen 75,00 kr. for forbedring af haven og udhusene samt for en samling sløjdmønstre 134,40 kr.

Millschou Christensen havde i 1907 udsendt et lille skrift: Børnemisbrug - Et Indlæg til Forsvar for vore smaa Lønarbejdere.

Afsked med pension den 31. marts 1932. (Navnet Millschou blev vistnok først antaget efter uddannelsestiden).

Lars Andersen 1913 - 1946
Født den 16. oktober 1880.
Dimitteret fra Skårup seminarium 1906.
Var lærer ved Sørup friskole, før han kom til Søndermarksskolen.
Ansattes som timelærer 1913, fast ansat 1914. Afsked med pension den 31. marts 1946.

Frk. A. Johansen 1913 - 1916
Født den 15. marts 1880.
Ansatt som timelærerinde ved Søndermarksskolen 1913, fast ansat ved Nyboesgades skole den 1. april 1916. Afsked med pension den 31. august 1940.

Laurits Poulsen 1915 - 1952
Født den 9. januar 1883.
Ansatt som timelærer 1915, fast ansat den 1. januar 1917.
Afsked med pension den 31. august 1952.

Frk. K. Schmith 1915 - 1916
Ansatt som timelærerinde ved Søndermarksskolen 1915, flyttede den 1. maj 1916 til Pigeborgerskolen og tog på grund af giftermål afsked den 31. oktober 1917.

I henhold til skoleplanen af 1912 skulle skolen fremtidig ordnes delvis som en købstadskole, og overlærer N. C. Nielsen ved Borgerskolen fik som tidligere nævnt tilsynet med Søndermarksskolen.

Først i 1931 blev skolen helt selvstændig, da K. K. Sørensen blev udnævnt til overlærer.

Af "andre lærere", der indtil 1930 har virket ved skolen, nævnes ganske kort: Ingeborg Guldmann (vikarlærerinde 1916-17, senere ved Langelinies skole), H. P. Dons (1917-18, senere Nyboesgades skole), frk. M. Bruhn (1917-22, senere Klostergades skole), fru I. M. Lundbye-Jørgensen (1918-19, orlov 1/1 1920 - 31/3 1920, flyttede til Mariager), Cathrine Pedersen (1919-20, senere Nyboesgades skole, mistede livet ved en trafikulykke i 1952), Helga Madsen (1920-22, "forflyttedes til skole i Byen". Afsked på grund af giftermål 1924). A. F. V. Gundelach (1921-22, senere Langelinies skole), Karen Petersen (1924-55, døde i sit embede), P. Osvang (1924, i øvrigt ved Drengemellemskolen og Langelinies skole), R. Kristiansen (1928, senere Kirketorvets skole, Damhavens skole), Mary Larsen (1928, senere Klostergades skole), Hilde Jensen (1928, afsked 1933), Erna Larsen (1929, senere Nyboesgades skole og Klostergades skole).

Om lærere efter 1930 henvises til skolevæsenets årsberetninger ligesom for de øvrige af købstadens skoler.

Viceskoleinspektører:

K. K. Sørensen havde været ordenslærer fra 1927, til han i 1931 blev udnævnt til skoleinspektør.

Den 1. april 1954 oprettedes en stilling som viceinspektør ved Søndermarksskolen.

R. Engberg (Petersen) 1954 - 1963

Født den 10. marts 1904. Engberg var lærer ved skolen, da han blev viceskoleinspektør. Fra 1963 til 1970 var han skoleinspektør ved samme skole.

Se videre foran.

Stig Sørensen Hedensted 1964 -

Født den 23. august 1917 i Give som søn af kriminaloverbetjent H. P. Sørensen Hedensted. Dimitteret fra Jelling seminarium 1942.

Aftjent værnepligten 1937 ved 8. ar-

tillerafdeling, Århus.

Vikar i Vejle, Vandel og Mindstrup
ved Tørring 1942-44.

Timelærer ved Vejle kommunes skole-
væsen, Søndermarksskolen den 1. april
1944, fastansat 1946.

Viceskoleinspektør ved Søndermarks-
skolen den 1. februar 1964.



WORSÅESGADES SKOLE

Worsåesgades skole 1920 -

Hjælpeklasser under Nyboesgades skole 1920 - 1970.

Kaldet Jernbanegades skole 1956 - 1971.

Selvstændig skole 1970.

Benævnt Worsåesgades skole siden 1971.

Worsåesgades skole er som selvstændig skole en ung skole, men dens oprindelse kan føres tilbage til 1920, da den første hjælpekasse efter initiativ af overlærer M. Bording blev oprettet ved Nyboesgades skole. Fra 1923 til 1943 betegnedes klasserne værneklasser, men siden har de heddet hjælpeklasser.

Bordings interesse for at skaffe de svagt begavede elever en undervisning, ved særligt interesserede lærere og på en måde, så deres evner bedst muligt kunne udvikles, blev almindelig anerkendt, og han blev da også medlem af et af undervisningsministeriet i 1938 nedsat udvalg, der fik til opgave at udarbejde en betænkning om folkeskolens særundervisning i medfør af 1937-lovens bestemmelse om, at der, hvor forholdene tillod det, skulle indrettes en særlig undervisning (særklasser) for børn, der ikke kunne følge den almindelige undervisning.

I den første klasse "for tungnemme børn", der blev oprettet på prøve, var der 12 elever: 1 dreng fra Langelinies skole, 1 pige fra Klostergades skole og resten - 5 drenge og 5 piger - fra Nyboesgades skole. De første lærere havde naturligvis ikke modtaget nogen specialuddannelse i undervisning af svagt udrustede elever, og de måtte derfor selv ud fra deres erfaring og interesse udarbejde materialer, finde egnet stof og tilrettelægge undervisningen. I 1921 var der ved skolen 2 hjælpeklasser, i 1924 var der 3 værneklasser, og i 1927 var der 4 værneklasser.

Optagelsen i klasserne skete oprindelig udelukkende efter råd fra lærerne, men efterhånden måtte der en særlig rådgivning til.

Til at begynde med var lærerinde, senere overlærer ved Klostergades skole, Marie Kirkelund, som havde særlig interesse for og uddannelse i at prøve eleverne, behjælpelig med arbejdet, og fra 1937 lærer Arne Teilmann, der havde gennemgået kursus i undervisning af svagt-begavede elever.

Der henvises endvidere til afsnittet om skolepsykologisk rådgivning.

Ved begyndelsen af skoleåret 1950 optoges den første eksamensmellem-skoleklasse ved Nyboesgades skole, der på det tidspunkt nåede op på 1027 elever; året efter var elevtallet 1103, og man kunne forudse, at det ville vokse yderligere.

I forbindelse med budgetlægningen for året 1952-53 redegjorde skoledirektøren for elevtal, klassetal m.v., og skolekommissionen tog et forslag om overflytning af 3 hjælpeskoleklasser til Teknisk skole fra 1. april 1952 til efterretning. Det er blevet hævdet, at meddelelsen om den forestående flytning først blev meddelt lærerne i slutningen af marts måned og derfor kom som et chok for dem.

Om flytningen af de tre klasser: 2., 3. og 4. klasse med tilsammen 38 elever fortæller lærer, senere skoleinspektør Svend Jørgensen:

Den 1. april mødte eleverne på Nyboesgades skole som sædvanlig. I sluttet trop spadserede vi igennem byen til vore nye lokaler, som vi midlertidig skulle benytte. Det blev betonet, at det kun var en midlertidig flytning.

I stedet for, at elever og lærere selv skulle bære de nødvendige materialer, lånte vi hos murermester Eriksen en trækvogn, og på denne læssede vi de forhåndenværende materialer. Med nogle af børnene til at trække og lærerne til at skubbe og dirigere foregik flytningen til Teknisk skole.

På den tid foregik undervisningen for Teknisk skoles elever stort set om aftenen, så om dagen var der lokaler nok til rådighed for hjælpeklasserne.

Lærer Sv. Jørgensen havde alle sine timer i hjælpeklasser, men de to lærerinder - S. Thomsen og S. Grau - måtte hver dag vandre til Nyboesgades skole og tage andre timer ind imellem. Ligeledes måtte man igennem hele byen med alle børnene til gymnastik på Nyboesgades skole.

Med denne udflytning i 1952 begyndte en trængselstid for hjælpeklasserne, men deri lå også kimen til den selvstændige hjælpeskole, der dog først fuldtud skulle blive en realitet i 1970.

I 1953 udflyttedes resten af hjælpeklasserne, men først fra 1956 fik lærerne alle deres timer i hjælpeklasserne, så de stort set undgik at virke som "vandre lærere". Elever og faglærere måtte dog stadig vandre til Nyboesgades skole til gymnastik, sløjde, fysik og husgerning.

Efter at Damhavens skole var taget i brug i 1954 og Kirketorvets skole rømmet, begyndte hjælpeklasserne at benytte gymnastiksalen bag Kirketorvet, og man fik også et samarbejde med skoleinspektør Helen Sørensen på Klostergades skole om skemalægning for gymnastik, så at drenge og piger kunne undervises samtidig i en af de to sale - Kirketorvets og Klostergades. Høvlebænke fra Kirketorvets skole kunne også bruges, og med velvilje fra forstanderen for Teknisk skole blev nogle af disse opstillet i værkstedet for smedelæringer. Så var man fri for vandring i dette fag.

Tilbygninger og ombygninger på Teknisk skole greb naturligvis også forstyrrende ind i skolearbejdet, men skabte til gengæld i flere tilfælde bedre forhold for børnene.

I 1965 var der 121 elever fordelt i 10 klasser. Teknisk skole havde fået dagundervisning, og det var ikke muligt at rumme alle disse klasser. Der måtte derfor foretages en ny fordeling. De syv klasser forblev i Teknisk skole, men 2 klasser flyttedes til Nyboesgades skole og 1 til Damhavens skole. Året efter blev der yderligere flyttet én klasse til Damhavens skole og to til Nyboesgades skole.

I forbindelse med en ny udbygning af Teknisk skole i denne periode mistede børnene deres legeplads. Med politiets tilladelse blev der opsat en bom over Jernbanegade mod Strandgade, så børnene kunne opholde sig på gaden foran skolen i frikvartererne. Bommen blev hævet og færdselen givet fri, når frikvarteret var forbi.

Forældrene var utilfredse med ordningen af forholdene for hjælpeskolebørnene. Svend Jørgensen havde kendskab til følgende brev, som en moder sendte til skoleinspektøren ved Nyboesgades skole:

Hvis vi en dag er lidt sent på det, og det eventuelt er ringet ind, når hun kommer som nu i dag, aner hun ikke, hvor hun skal gå ind, eller hvor hendes klasse er. Af dette kan jeg forstå, at hun ingen fast klasselokale har, hun kan holde sig til. Synes De ikke, det var på tide at tage sig lidt mere af denne

kategori af børn, som har behov for det. De børn, som kan følge med i den normale undervisning, de har alle deres fag inden for den samme skole, hvorimod et hjælpeklassebarn skal, som nu vores pige, der har gået i Jernbanegades skole (d.v.s. hjælpeklasserne i Teknisk skole) fra sit andet skoleår, skal på 3 forskellige skoler: gymnastik på Klostergade, husgerning på Nyboesgade og de øvrige timer på Jernbanegade. Nu vil De nok sige, at det skyldes pladsmangel, men var det ikke bedre, at børn, som er tilbage i udvikling, at de havde en fast skole at holde sig til inden for faste rammer, så de vidste bestemt, hvor de skulle være hver dag, og så lade de "normale" børn gå på forskellige skoler. De kan dog bedre klare sig end hjælpeklassebørnene. Min mand og jeg har ofte undret os over det.

Hjælpeklassernes lærere affandt sig efterhånden med den virkelighed, at de ikke rigtig havde forbindelse til nogen skole. Officielt hørte de til Nyboesgades skole, men i praksis indskrænkede forbindelsen sig til, at de var der til julefrokost og til det sidste lærerråds-møde, inden nyt skoleår skulle begynde.

Selv om skolekommissionen i sit møde den 14. september 1956 havde imødekommet et ønske fra hjælpeklassernes lærere om at kalde klasserne Jernbanegades skole, så længe den midlertidige ordning vedvarede, så var det ikke en selvstændig skole, og man kunne ikke formå undervisningsministeriet til at godkende den som en selvstændig skole, selv om den havde over 100 elever, medmindre den kunne få egen bygning.

Dette indebar, at der ikke kunne ansættes en skoleleder, samt at lærerne ikke kunne danne et selvstændigt lærerråd, men fortsat måtte være medlemmer af rådet ved Nyboesgades skole, en skole, som flere af lærerne aldrig havde haft tilknytning til.

Lederspørgsmålet ordnede man i nogen grad rent praktisk ved at betale lærer Svend Jørgensen et lille honorar for "kontormæssig medhjælp for skoleinspektøren på Nyboesgades skole vedrørende hjælpeskolen", men nogen egentlig kompetence lå der jo ikke i "stillingen".

I 1966 forsøgte man igen at få klasserne anerkendt som selvstændig skole med egen leder, men da bygningsforholdene ikke var forskellige fra de tidligere, lykkedes det heller ikke denne gang. Dog gik mini-

steriet med til, at der måtte oprettes en stilling som konsulent for specialundervisningen/leder af hjælpeklasserne, og denne stilling blev besat med Svend Jørgensen den 1. december 1966.

I efteråret 1967 pegede lærerne i Jernbanegades skole på det uheldige i, at de ikke kunne udtale sig uden om lærerrådet ved Nyboesgades skole.

Ved et møde, hvori deltog skoleinspektør Bruun og lærerrådsformand E. Møgeltoft Poulsen fra Nyboesgades skole samt konsulent Svend Jørgensen og lærer Evald Nielsen fra Jernbanegades skole, fandt skoledirektøren tilslutning til et forslag om at konstituere lærerkollegiet på Jernbanegades skole på samme måde som et lærerråd og lade det have direkte udtaleret i sager, der ikke skulle behandles af de allerøverste skolemyndigheder. I sidstnævnte tilfælde skulle sagerne ekspederes af Nyboesgades skoles lærerråd, hvis man skulle undgå at komme i konflikt med loven.

Forslaget fandt tilslutning på de respektive skoler, og "lærerkollegiet" fungerede derefter som et lærerråd, indtil skolen virkelig blev selvstændig.

I 1967 blev der mulighed for at samle hjælpeklasserne igen, idet kommunens ejendom Worsåesgade 2, der hidtil havde været benyttet af forsorgen som eksternatskole, blev ledig ved forsorgens opførelse af Petersholmsskolen på Petersholms allé.

Elevernes forældre og lærerne gav tilslutning til indflytning i Worsåesgade 2, selv om de sidste benyttede lejligheden til at påpege det urimelige i, at en kreds af lærere gennem så mange år havde måttet arbejde under tilfældighedens lov med skiftende forhåndenværende lokaler. Den "midlertidige" udstationering havde nu varet i 15 år, og først nu var der lys forude. Det endelige mål var at få det hidtidige Vejle gymnasium i Worsåesgade 6 indrettet til hjælpeskole, men indtil da måtte man stille sig tilfreds med villaen - "murermester Christoffersens villa" - i Worsåesgade 2.

Bygningen, der naturligvis ikke var særlig velegnet til skoleformål, fik en hårdt tiltrængt restaurering såvel indvendig som udvendig. Der blev anskaffet de nødvendige nye møbler, der blev indrettet et ganske godt lærerværelse, og i det tidligere køkken et kontor. Der

blev også et skriverum med duplikator for lærerne, og selv et arkivrum samt et lille sløjdløkkale blev der plads til, det sidste i kælderen. Men der var naturligvis ikke de store faglokaler til fysik, gymnastik og husgerning.

Bortset fra en enkelt klasse, der forblev på Damhavens skole, indtil eleverne blev udskrevet af skolen den 31. juli 1971, samledes eleverne i eller ved Worsåesgade 2 - idet dog eleverne fra 6. klasse og opefter fik klasseværelser i Teknisk skole. Dette følte ikke som nogen stor ulempe, idet afstanden mellem de to skoler ikke var større, end at såvel elever som lærere kunne gå over gaden og tilbringe frikvarterer sammen med kammerater, henholdsvis kolleger.

Indflytningen i Worsåesgade 2 blev trods alt en stor dag for lærere og elever.

Man beholdt betegnelsen Jernbanegades skole, selv om kontor, lærerværelse o.m.a. nu var beliggende i Worsåesgade. Forsorgens ekster-natskole, der var flyttet til Søndermarken, havde heddet Worsåesgades skole, og hjælpeskolens lærere frygtede misforståelser blandt forældrene, hvis man for hurtigt skiftede navn.

Da byggeriet af det nye Vejle gymnasium - nu Rødkilde gymnasium - var i gang, og skoleinspektør H. Jessen Bruun ved Nyboesgades skole skulle pensioneres på grund af alder, indstillede skolekommissionen til byrådet og undervisningsministeriet

- at Jernbanegades skole (hjælpeskolen) fra den 1. januar 1970 udskilles som en selvstændig skole,
- at der fra samme dato normeres en stilling som skoleinspektør ved skolen, og
- at denne besættes med den nuværende faktiske leder, konsulent for specialundervisningen Svend Jørgensen.

Og denne gang lykkedes det.

Den 1. januar 1970 blev Jernbanegades skole en selvstændig skole med egen leder og eget lærerråd.

Det kunne tydeligt mærkes blandt lærerne, at skolen gik bedre tider i møde med en administration som på andre skoler.

Allerede i februar 1970 drøftede lærerne indretning af det hidtidige gymnasium, Worsåesgade 6, til hjælpeskole; den 2. april fejrede man 50 års jubilæum for hjælpeklassernes oprettelse ved udsendelse af et duplikeret festskrift og afholdelse af en lærerfest; i august blev skolens første viceskoleinspektør ansat, og i oktober drøftede skoleudvalget Jernbanegades skoles overtagelse af gymnasiebygningen og aflagde ved den lejlighed besøg på skolen.

Men trængslerne var endnu ikke helt forbi.

I begyndelsen af december 1970 meddelte Teknisk skole, at de sidste fire klasser ikke kunne være på skolen længere end til udgangen af december. Det blev dog ordnet sådan, at de to af klasserne alligevel fik lov at blive. De to andre skulle der altså skaffes udvej for, og det blev der. De blev anbragt henholdsvis i lægeværelset og i psykologlokalet på Langelinies skole.

Den 1. marts 1971 blev gymnasiets nøgler overtaget af hjælpeskolen, den 3. fandt flytningen sted, og den 4. mødte børnene i deres nye skole. Den konstituerede formand for skoleudvalget og skolekommissionen fru Charlotte Jensen og skoledirektøren mødte op for at gratulere, og i det store frikvarter fik børnene pølser i dagens anledning.

I april meddelte byrådet, at Jernbanegades skole fremtidig skulle benævnes Worsåesgades skole.

Ombygningen af Worsåesgade 6, der havde været privat realskole 1932 - 1940 og kommunalt gymnasium 1940 - 1971, foregik i skoleåret 1971-72. I forbygningen blev samtlige lokaler malet, lærerværelset blev nymonteret, og i kælderetagen blev der nyindrettet træ- og metalsløjde-lokale, ligesom der i badekælderen blev indrettet en lærerkabine. I bagbygningen blev der lavet skolekøkken, formningslokale, håndgeringslokale, fysik- og biologilokale og 4 almindelige klasseværelser. Desuden blev der foretaget reparationer og udskiftning af vinduer og gulvbelægning i lægeværelse og et klasselokale.

Endelig blev skolepladsen omlagt, og drengenes toilet delvis nymonteret.

I den tidligere rektorbolig blev der indrettet kontorer for skolepsykologisk rådgivning.

Der havde i flere år været en forældreforening ved skolen, og dens bestyrelse fungerede over for skolen som et skolenævn, men efter at skolen var blevet selvstændig, blev der også valgt skolenævn.

Skolen har hele tiden lagt vægt på at fungere som en almindelig folkeskole i Vejle. Lærerne afholder planlægningsdage, man anvender standpunktsbøger, eleverne deltager i skoleidrætsstævner sammen med elever fra tilsvarende skoler i nabobyerne, der bliver holdt skolefester o.m.m.

Skolen er efterhånden blevet respekteret, og den bliver således benyttet til undervisning i faget praktisk skolegerning for liniefagsstuderende ved Jelling seminarium.

Den 31. juli 1974 pensioneredes skoleinspektør Svend Jørgensen, der havde været med i alle hjælpeklassernes trængselsår, og han efterfulgtes den 1. november samme år af Paul Erik Jakobsen, der kom fra Grindsted kommunes skolevæsen.

Jakobsen har meddelt følgende supplerende oplysninger:

Elevråd blev oprettet 1978.

Skolen modtager praktikanter fra Danmarks Lærerhøjskole.

Skolen modtager mange besøg af såvel danske som udlændinge, der er interesserede i specialpædagogik.

Der bliver ikke truffet beslutning om placering af en elev på Worsåsgades skole, før eleven, dennes forældre/værgen og ofte den afleverende lærer har besøgt skolen.

Den 1. september 1981 var der ved Worsåsgades skole 20 klasser med 120 elever, deraf 43 elever fra andre kommuner i henhold til overenskomst.

I 1973 havde skolen 197 elever.

Skoleledere:

Svend Valdemar Jørgensen (1952 - 1966) 1970 - 1974

Født den 19. april 1907 i Højrup skole, Køng sogn, som søn af førstelærer Lars Jørgensen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1938.

Vikariater ved Knabberup skole, i Nakskov og Vejle. Optaget på vikarlisten i Vejle den 1. september 1940, timelærer 1941, fast ansat 1943, overlærer 1956.

I 1956 blev det vedtaget, at Jørgensen for kontorarbejde, skemalægning m.v., "der dels er udført i afvigte, dels vil blive udført i indeværende skoleår" vedrørende hjælpeklasserne, skulle have udbetalt i alt 800 kr.:

400 kr. skulle udbetales 1/11 1956

200 kr. " " 1/4 1957

200 kr. " " 1/7 1957.

Konsulent for specialundervisningen/leder af hjælpeklasserne den 1. december 1966.

Skoleinspektør ved Jernbanegades skole den 1. januar 1970. Året efter ændres skolens navn til Worsåesgades skole.

Afsked med pension den 31. juli 1974.

Svend Jørgensen har i 1982 fortalt om sig selv:

Efter konfirmationen beskæftiget ved landbruget til 1. april 1922, da jeg kom i fotograflære hos fotograf L. C. Boe, Glamsbjerg. Jeg blev udlært den 1. april 1925. Fra denne dag til august 1928 arbejdede jeg som medhjælper forskellige steder, Kolding, Odense og Århus, købte forretning i Jelling og begyndte der den 15. august.

I oktober samme år blev jeg gift.

I Jellingperioden var jeg nogle år formand for Jelling boldklub, i bestyrelsen for Dueklubben og leder af Jelling sogne-

bibliotek.

Efter juletravlheden 1933 meldte jeg mig på det lokale præparandkursus og kom på seminariet i 1934. De første år på seminariet havde vi stadig forretningen - man skulle jo leve - de sidste to år lejede vi forretningen ud, men jeg beholdt stadig udefotograferingen og blev tillige telegrafbud for centralen. Der var ikke noget, der hed ferie de fire år, snarere tværtimod. Den samlede statsstøtte i de fire år var i alt 800 kr. De sidste 200 kr. blev anvendt til et sæt nyt tøj til eksamensafslutningen.

Så begyndte jagten efter arbejde - det var der jo ikke meget af ved den tid. Fra oktober til april et soldatervikariat ved Knabberup skole. Derfra til Nakskov et år, hvorfra jeg søgte til Vejle og Horsens, og jeg fik tilbudt vikarstillinger begge steder, men valgte Vejle, fik fast skema på Nyboesgades skole og fast ansættelse i Vejle den 1. april 1943.

Jeg har deltaget med undervisning på aftenskolen, i ungdomsskolen og på taleskolen. Under krigen var jeg konsulent for Luftværnsforeningen. Har været i Vejle Dueklubs bestyrelse en halv snes år, formand for Vejle amtskreds, formand for Dansk Strukturdueklub i 16 år, forretningsfører etc. i Danmarks Racedueforening - er æresmedlem begge steder. Flyttede fra Nyboesgades skole april 1952. Skoleinspektør Jøssen Bruun kom dagen efter et byrådsmøde og spurgte, om jeg ville flytte til Teknisk skole med nogle af hjælpeklasserne.

Det blev en udflytning, som bragte både sorg og glæde, svævende frit i luften, uden fast tilhørsforhold i den daglige tilværelse.

I 1957 blev jeg inviteret til møde hos formanden for skoleudvalget og skolekommissionen, hr. Jens Engemand, og han spurgte mig, om jeg ville overtage hvervet som leder af Ungdomsskolen. Jeg var ikke absolut tilhænger deraf, men han føjede til: "De må gøre med skolen, hvad De vil, når bare der bliver ro på skolen, og om skolen".

I mit skoleforløb har jeg været sekretær i fælleslærerrådet i "gamle" dage og kasserer og formand i Socialpædagogisk forening.

I 1966 kom udnævnelsen til konsulent for specialundervisningen i Vejle. I 1970 blev jeg udnævnt som skoleinspektør, og fra au-

gust 1972 klassificeret i 34. lønramme.

Den 31. juli 1974 fik jeg bevilget afsked fra Vejle skolevæsen.

P.S. Jeg har i øvrigt været instruktør eller medinstruktør ved kurser for lærere i amtet og for lærerstuderende.

Paul Erik Jakobsen

1974 -

Født den 29. marts 1942 i Holstebro som søn af frugt- og blomsterhandler Jens Henry Jakobsen.

Dimitteret fra Th. Langs seminarium i Silkeborg 1966.

Aspirant i Grindsted 1966-68, pædagogisk leder af hjælpeklasserne sammesteds 1968-74.

Skoleinspektør ved Worsåsgades skole i Vejle den 1. november 1974.

Faglige tillidshverv, bl.a. præsident for Nordisk Forbund for Specialpædagogik 1978-81.

Viceskoleinspektører:

Ruth Petersen, født Hansen

1970 -

Født den 13. november 1931 i Fåborg som datter af brygger Vilhelm Hansen.

Dimitteret fra Skårup seminarium 1953.

Timelærer og aspirant i Holbæk 1953-54.

Aspirant og lærer i Kastrup-Tårnby kommune 1954-60.

Lærer i Vejle kommune ved Nyboesgades skole/Worsåsgades skole 1960-70.

Viceskoleinspektør sammesteds den 1. august 1970.

FÆLLESUNDERVISNING ELLER
SÆRUNDERVISNING FOR
DRENGE OG PIGER

Fællesundervisning eller særundervisning for drenge og piger.

I 1817 omtales en realklasse ved Skolen bag rådhuset på 8 drenge og 12 piger og i 1825 en realklasse på 8 drenge og 2 piger.

Såvidt tallene kan tydes, har der været tale om fælles undervisning af drenge og piger.

Anordningen af 1814 om almueskolevæsenet i købstæderne lægger imidlertid op til indretning af borgerlige realskoler for drengebørn i købstæderne. Anordningens bestemmelser blev ganske vist ikke fulgt, men prægede måske alligevel den kommende tids udvikling.

I Vejle udskiltes i 1839 elever til den nyoprettede højere Borger-skole ved Kirketorvet fra den almindelige almues børn i Friskolen bag rådhuset.

Den nye betalingsskole, Borgerskolen, havde i 1850 fire klasser: én nederste klasse med fællesundervisning, én pigeklasse og to drengeklasser. Der var tale om en tydelig diskriminering af pigeklassen, for den havde ligesom skolens nederste klasse kun halvdagsundervisning, hvorimod de to drengeklasser havde heldagsundervisning, og allerede i yngste drengeklasse var undervisningen i de reale fag fyldigere end i pigeklassen.

Skolekontingentet var i fællesklassen, nederste klasse, 2 rigsdaler, i pigeklassen 2½, i yngste drengeklasse 3 og i ældste drengeklasse - som kaldtes realklassen - 6 rigsdaler årlig.

I 1856 havde skolen 1 elementærklasse med fællesundervisning, 1 øverste pigeklasse og 2 drengeklasser, og i 1859 4 drengeklasser og 2 pigeklasser. De sidste blev kun undervist 3 timer daglig.

Fra 1863 til 1890 blev Borgerskolen en ren drengeskole.

Ændringen i 1863 blev bekendtgjort ved følgende annonce:

For de Forældre, som allerede have Sønner i Borgerskolen eller agte at sætte dem i Skolen, bekendtgjøres, at ved Cultusministeriets Resolution af 12. f.M. er Pigeafdelingen i Borgerskolen hævet, og vil Drengeafdelingen fra i Mørgen af blive ind-

deelt i 5 Classer, hver Classe med heeldags Underviisning

.....

Veile, den 4de Febr. 1863

Skolecommissionen.

Pigerne blev udskilt for at skaffe bedre forhold for drengene.

Realafgangseksamen af lavere grad blev 1875-82 bestået af 44 drenge, almindelig forberedelseseksamen 1885-91 af 74 drenge - og kun af drenge.

Men under 26. november 1890 meddelte ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet, at man kunne imødekomme et andragende fra Vejle byråd om, at piger måtte optages i byens offentlige skoles realafdeling for at tage almindelig forberedelseseksamen ved skolen.

Den første pige bestod eksamen i 1892, 1 bestod i 1893, 3 i 1894, 2 i 1895, 6 i 1896, 0 i 1897, 0 i 1898, 1 i 1899, 1 i 1900, 1 i 1901, 0 i 1902, 1903 og 1907, 1 i 1904, 3 i 1905, 1 i 1906 og 1 i 1908.

I jubilæumsskriftet Vejle Borger-skole 1875 - 1900 hævdes det, at det ikke har været i tro til fællesskolens fortrin, at nogle forældre har sendt deres døtre i Borger-skolen, men af mangel på en dimitterende pigeskole, hvad der fra 1898 er rådet bod på.

Det var Vejle Døtreskole ved bestyrerinde Florentine Michelsen, der i 1898 for første gang dimitterede piger til almindelig forberedelseseksamen.

I 1893 blev der for første gang optaget piger - 4 i alt - i Vejle latin- og realskole, det senere gymnasium. Skoleefterretningerne fra dette år oplyser:

I Aar har Skolen for første Gang været besøgt af kvindelige Elever.

For Fremtiden kunne kvindelige elever optages i alle Klasser, saavel Realklasser som stud. Klasser.

De første piger bestod eksamen ved Latinskolen i 1895: 3 bestod almindelig forberedelseseksamen og 1 bestod 4. classes hovedeksamen, men der skulle gå hele 10 år, før der var piger blandt studenterne.

"Afgangsprøven for studerende" blev i 1905 bestået af 8 disciple, heraf 2 piger: 1 mat. naturv. og 1 spr. hist."

I tiden fra 1900 til og med 1908 bestod 82 drenge og 7 piger almindelig forberedelseseksamen ved Borgerskolen på Kirketorvet, hvorefter man gik over til mellemskole- og realeksamen. Fra 1908 til 1911 bestod 67 drenge og 24 piger, heraf dog 16 piger det sidste år. Derefter blev skolen igen en ren drengeskole, idet der blev oprettet en pigemellemskole ved Klostergades skole.

Følgende oversigt over byens skoler fra 1910 viser tydeligt, at man tilstræbte at adskille kønnene i undervisningen:

Drengborgerskolen
Pigeborgerskolen
Mellem- og realskolen (kun for drenge)
Pigemellemskolen
Søndermarksskolen.

Den sidste falder naturligvis uden for det gængse mønster. Det var stadig en mindre skole med 126 elever fordelt i fire klasser, og "Undervisningen fælleds for Drenge og Piger undtagen for Haandgeringens, Sløjdens og Gymnastikkens Vedkommende", som førstelærer J. Holm skrev i 1899.

Af oversigten skulle man tro, at der var tale om fire købstadsskoler og én markskole. Men i virkeligheden er der kun tale om Søndermarksskolen og to skoler neden for bakkerne: Mellem- og realskolen (den tidligere Borgerskole) og Borgerskolen (den tidligere Friskole). Eleverne undervistes på tre forskellige steder i klasser, der var delt efter køn: På Kirketorvet, i Klostergade og på Kirkegårdsvej (senere kaldet Langelinie).

Fra 1912 var der som nævnt igen kun drenge på Kirketorvet. - Mange piger havde der aldrig været. I 1906 var der således 382 drenge og kun 7 piger. I Friskolen var der samme år 815 drenge og 801 piger fordelt i 27 drengeklasse og 26 pigeklasse.

Tendensen er i øvrigt klar:

Kun små drenge og piger kan undervises sammen.

Lidt større børn bør undervises i særlige klasser for henholdsvis drenge og piger eller endnu bedre i særlige drengeskoler

eller pigeskoler.

I skolekommissionen havde man i 1916 drøftet fællesundervisning contra særundervisning, og man ønskede at få sagen undersøgt.

Skoleinspektør R. Kristiansen og overlærer N. C. Nielsen henvendte sig derfor til skoleinspektørerne i 14 store og mellemstore byer og bad dem besvare følgende spørgsmål:

1. Har De erfaret, hvorvidt Fællesundervisningen bringer eleverne videre eller mindre vidt end Særundervisningen?
2. Har Fællesundervisningen medført Vanskeligheder af pædagogisk eller teknisk Art?
3. Underviser Lærerpersonalet hellere i Fællesklasser end i Særklasser, eller omvendt?
4. Ville De med de Erfaringer, De nu har, virke for indførelse af Fællesundervisning, hvis det Spørgsmaal kom for i Deres By?

Resultatet af undersøgelsen blev forelagt skolekommissionen og gengives her, lidt forkortet:

Middelfart: - i alt væsentlig tilfreds med Fællesundervisning.

Holstebro: Tilfredshed med Fællesundervisningen, dog underviser Lærere i de højere Klasser helst i Særklasser.

Hjørring: Her foretrækker man af pædagogiske Grunde Fællesundervisning i Underklasserne og Særundervisning i de ældste Klasser.

Helsingør: Her foretrækker man afgjort Fællesundervisning. Vanskeligheder af pædagogisk Art har man ikke erfaret.

Slagelse: Herfra er man absolut imod Fællesundervisningen.

Silkeborg: ----- han (skoleinspektøren) vilde virke for Fællesundervisning, hvis den ikke allerede var indført.

Svendborg: Herfra anbefales Fællesundervisning i Grundskolen og Særundervisning i de ældste Klasser.

Horsens: Man er absolut stemt for Fællesundervisning.

Skive: Helt igennem Tilfredshed med Fællesundervisningen.

- Frederikshavn: Skoleinspektøren er Tilhænger af Fællesskolens Idé, men vilde med sit nuværende Kendskab til "Gnidningsmodstande" næppe ønske sig Arbejdet ved dens Indførelse om igen.
- Varde: Man har gjort gode Erfaringer med Fællesundervisningen, men vilde dog principielt foretrække Særundervisning, særlig i større Byer.
- Aalborg: Har haft Fællesundervisning for de 4 yngste Klasser i 3 Aar. Spørgsmaalet er nu igen oppe, og Lærerraadets Flertal (60 mod 30) har udtalt sig mod Principiel Fællesundervisning og tilraader at afskaffe den helt eller blive ved det bestaaende.
- Esbjerg: Her er man begejstret for Fællesundervisningen.

Undersøgelsens resultat ses ikke at have fået indflydelse på undervisningsplanen af 1921 for skolerne i Vejle. Det hedder: "Som Regel er undervisningen ikke fælles for Drengene og Piger".

Selv ved Søndermarksskolen forlod man efterhånden fællesundervisningen, som - i overensstemmelse med undervisningsplanen - blev undtagelsen.

Kirketorvets skole = Drengeskolen på Kirketorvet = Mellem- og real-skolen for drenge og Klostergades skole = Pigeskolen i Klostergade = Pigemellemskolen optog henholdsvis kun drenge og kun piger, og den 1. april 1935 var ingen af Langelinies skoles 24 klasser fællesklasser, ingen af Søndermarksskolens 12 klasser og kun 1 af Nyboesgades skoles 27 almindelige klasser (derimod hjælpeklasserne).

Men så vender billedet ganske langsomt. I 1946 havde Langelinies skole 13 fællesklasser af 25, Nyboesgades skole 17 af 29 (6 hjælpeklasser havde også fællesundervisning) og Søndermarksskolen 7 fællesklasser af 14. De to andre skoler kaldes stadig Drengeskolen på Kirketorvet og Pigeskolen i Klostergade. Drenge optoges på Klostergades skole i fællesklasser fra den 1. april 1954, og Damhavens skole, der bl.a. afløste Kirketorvets skole, fik såvel pigeklasser som fællesklasser fra samme dato, idet der overførtes klasser fra andre skoler.

Først i 1960 var afviklingen af de kønsbestemte klasser forbi - bortset fra Nørremarksskolen, der afsluttede med en 4. eksamensmellemsko-

leklasse på 24 drenge så sent som ved udgangen af skoleåret 1961-62.

Udviklingen var gået langsomt, men måske ikke meget langsommere end i flere andre større købstæder. En leksikonartikel fra 1946 om fællesskole/fællesundervisning slutter, efter at argumenter for og imod er fremført, med en oplysning om, at fællesskole eller fællesundervisning i Danmark er almindelig på landet af praktiske grunde.

Den nugældende undervisningsplan i Vejle fastsætter: "Undervisningen i alle fag og emner - bortset fra idræt på visse klassetrin - er fælles for drenge og piger".

Om de kommunale skolers anseelse.

I 1793 var der "allene én Dansk Skole" i Vejle, men i 1796 blev Foghs Friskole oprettet. Det var en legatskole for 20 fattige børn, og den blev i 1811 flyttet til og sammenlagt med Skolen bag rådhuset.

Der foreligger intet udsagn om, hvilken af de to skoler der havde været mest anset.

I 1839 blev der ved Kirketorvet oprettet en ny skoleafdeling. Det var en betalingsskole, som efterhånden udvikledes til en højere borgerskole. Almuens børn måtte forblive i de gamle bygninger ved Klostergade.

Der er ingen tvivl om, hvilken af de to skoleafdelinger der var mest anset. Oprindeligt havde man tænkt sig at pointere forskellen mellem de to skoler ved at kalde den gamle skole Fattigskolen, men det afstod man dog fra, og den fik navnet Friskolen.

Borgerskolen, Kirketorvets skole, vedblev nok at være den mest ansete af byens kommunale skoler, så længe den virkede. Den var en betalings-skole og blev kommunens eksamensskole, fra 1875 til 1882 med realafgangseksamen af lavere grad, fra 1885 til 1908 med almindelig forbedelseseksamen og fra 1908/1909 med henholdsvis mellemskoleeksamen og realeksamen som afslutning. Skolen skiftede samtidig navn til Vejle kommunale Mellem- og Realskole for Drengene.

Fra 1908 måtte Kirketorvets skole dog i nogen grad dele førstepladsen med Pigemellemskolen, der dette år begyndte med to 1. mellem- og én 2. mellemskoleklasse.

De to skoler havde samme leder, men det almindelige syn i byen var nok alligevel, at Kirketorvets skole var nr. 1. Det var jo den oprindelige eksamensskole, og så var den for drenge og fremtidig kun for drenge.

På den tid fandtes i Vejle jo også den almindelige borgerskole, hvis fleste klasser blev undervist i skolen ved Kirkegårdsvej (Langelinie) og resten i skolen ved Klostergade. Siden 1870 havde der endvidere været en markskole, Søndermarksskolen, men det er tydeligt, at såvel lærere, forældre som myndigheder havde størst respekt for eksamens-

afdelingerne. Lærere, der havde nogen ekstra uddannelse, søgte således ofte overflytning til disse, når der var ledige stillinger.

Kirketorvets skole og Klostergades skole bevarede deres førende stilling, til der ved de øvrige skoler blev indført eksamensafdelinger, og det tog sin tid, idet skolemyndighederne længe havde det syn, at én eksamensskole - delt i en pige- og en drengeafdeling - var bedst for en by af Vejles størrelse.

Men tiden stod ikke stille.

I 1949 oprettedes en 1. mellemskoleklasse ved Langelinies skole, og eksamen blev der afholdt første gang i 1953. Nyboesgades skole fulgte efter i 1950 med eksamen første gang i 1954. Søndermarksskolen måtte vente lidt, men i 1956 fik den sin første mellemskoleklasse med mellemskoleeksamen og realeksamen i henholdsvis 1960 og 1961. Den nye Nørremarksskoles eksamensafdeling begyndte med en 1. mellemskoleklasse i 1958 med mellemskoleeksamen i 1962.

Damhavens skole fortsatte som arvtager af Kirketorvets skole naturligvis med eksamensafdeling, men fik også en stor eksamensfri afdeling, og det samme gjaldt for Klostergades skole.

Derefter havde alle kommunens skoler samme struktur, og hvis en skole nu var mere anset end en anden, måtte det have andre årsager.

Efter 1958-loven afskaffedes mellemskolen, men en realafdeling oprettedes, og efter 1975-loven afskaffedes denne også. I stedet for realeksamen trådte folkeskolens afgangsprøve og folkeskolens udvidede afgangsprøve.

Alle kommunens skoler undtagen Worsåesgades skole, der er en hjælpskole, er i 1981 af samme opbygning, dog slutter Engum skole, Grejsdal skole, Hover skole, Højen skole og Skibet skole med 7. klasse. Ældre elever må altså efter denne skifte skole.



Fjellegade 1865-1874

VEJLE GYMNASIUM



Dæmningen 1874-1894

Vejle Gymnasium 1865 -

Det senere Vejle kommunale Gymnasium begyndte sin virksomhed den 23. august 1865 i to lejede lokaler i Løveapotekets bagbygning ud mod Fjellegade som Privatskolen i Vejle (1865 - 1877). Det var en kreds af borgere i byen og omegnen, der havde taget initiativ til skolens oprettelse, og som bestyrer antog man cand. philol. Hans Acton Krarup.

I en fortegnelse fra 1870 over børn i de forskellige skoler i by og omegn nævnes skolen blot med navnet Krarup, og det angives, at der i hans skole undervises i alt 34 elever, alle over 7 år.

Fra 1870 fik skolen ret til at afholde realafgangseksamen af lavere grad (den lille præliminæreksamen) og i 1875 realafgangseksamen af højere grad (den store præliminæreksamen) samt 4. klasses hovedeksamen. 4. klasses hovedeksamen var en årsprøve efter 4. studerende klasse, og den gav samme rettigheder som realafgangseksamen.

I 1870 opstod der en bitter strid mellem skolebestyrer H. A. Krarup og lærerne ved Borgerskolen, idet førstnævnte i skolens program bl.a. skrev:

Hvilke store Mangler Borgerskolen lider under, er det ikke her stedet at vise; at de findes, mener jeg er tilstrækkeligt godtgjort o.s.v.

I 1874 flyttede skolen på grund af pladsmangel til ejendommen Dæmningen 5 - senere blev nummeret ændret til 21 - som man havde lejet. Tre år efter købtes ejendommen, og skolens navn ændredes til Vejle latin- og realskole (1877 - 1903).

I begyndelsen af firserne var tanken om at indlemme skolen som en del af det kommunale skolevæsen fremme, idet mange fandt, at der foregik en unødigt konkurrence mellem Borgerskolen på Kirketorvet og Latin- og realskolen, men det blev ved tanken.

Privatskolen nåede sit mål om at blive en rigtig latinskole i 1884, da det første studenterhold kunne dimitteres. Skolens elevtal voksede stadig, og man var nødt til at skaffe udvej for en ny skolebygning.

Dette medførte store økonomiske vanskeligheder, der blev overvundet ved, at Vejle kommune overtog skolen den 1. april 1891 og derefter gik i gang med at planlægge opførelsen af en ny skolebygning på hjørnet af nuværende Nørrebrogade og Kalkbrænderivej (bygningen eksisterer stadig under navnet "Latinergården").

I henhold til alment skoleloven af 1903 skiftede skolen organisation ved indførelse af mellemskoleklasser, en realklasse (parallel med 1. gymnasieklasse) og tre gymnasieklasser. Samtidig ændrede skolen atter navn, denne gang til Vejle højere alment skole (1903 - 1935). Fra 1935 kom skolen til at hedde Vejle kommunale Gymnasium (1935 - 1973). Ordet kommunal anvendtes dog kun sjældent.

Hidtil havde skoledirektionen, d.v.s. amtmanden, provsten og et amtsrådsmedlem, været den ansættende myndighed, men fra 1933 var det byrådet.

Også Latinergården blev for lille og for uhensigtsmæssig, og man måtte på ny overveje en radikal ændring af lokaleforholdene.

I 1939 besluttede skolebestyrer Gerda Møller at nedlægge sin i 1932 opførte mellem- og realskole i Worsåesgade, og byrådet vedtog i 1940 at overtage bygningen samt en nabogrund, hvorpå der kunne opføres en fløj med faglokaler til et nyt gymnasium.

Den 15. august 1940 flyttede gymnasiet ind i Worsåesgade 6, og da man en uge senere kunne fejre 75 års dagen for skolens oprettelse, blev det en særlig festdag.

Også disse bygninger blev ret hurtigt for trange, idet tilgangen af elever til gymnasieundervisning blev stadig større.

I 1961 vedtog byrådet derfor at opføre et nyt gymnasium, efter at skolemyndighederne siden 1959 alvorligt havde beskæftiget sig med mulighederne for en tilbygning i Worsåesgade eller for en helt ny bygning for gymnasiet.

Først i 1966 meddelte undervisningsministeriet, at der på de tre følgende års investeringsprogrammer var afsat midler, så opførelse af nye gymnasiebygninger ved Rødkildevej kunne påbegyndes i 1967.

Som arkitekter var antaget Gravers & Richter (senere Kjær & Richter), Århus. Selve opførelsen blev først påbegyndt i sommeren 1968, og de nye bygninger blev taget i brug i 1971.

Den 1. april 1973 overgik gymnasiet i medfør af lov fra Vejle kommunes administration til Vejle amtskommunes.

Amtskommunen byggede i Vejle endnu et gymnasium, Rosborg gymnasium, og det tidligere Vejle gymnasium ved Rødkildevej fik derefter navnet Rødkilde gymnasium.

I sommeren 1973 var der 700 elever i gymnasiet, og der dimitteredes 160 studenter og 47 med højere forberedelseseksamen. Ved skolen virkede da 1 rektor og 57 lærere.

Rektorer:

Hans Acton Krarup

1865 - 1900

Født 14. marts 1836 i København som søn af rektor ved Borgerdydskolen på Christianshavn dr. phil. N. B. Krarup.

Student 1856.

Cand. philol. 1865.

Bestyrer af Privatskolen i Vejle 1865. Titulær professor. Frasagde sig senere titlen for at kunne bruge rangskatten, der udgjorde 36 kr. årligt, til fornuftigere formål.

H. A. Krarup kaldtes rektor, men havde ikke udnævnelse som sådan. Han kaldte sig selv "skolens bestyrer". Rektor-titlen blev først officiel i Vejle fra 1904.

Det var i hans tjenestetid, skolen overgik fra privatskole til kommunal.

Krarup søgte afsked i 1900 på grund af svær hørenedsættelse.

Afgået ved døden den 2. juni 1911 i Hellerup.

Valdemar Kanaris-Klein

1900 - 1923

Født i Silkeborg den 11. oktober 1853.
Student fra Haderslev læreres skole
1870.

Filologisk embedseksamen 1880.

Lærer ved Latin- og realskolen i
Kolding 1880.

Bestyrer for Vejle latin- og realsko-
le den 15. august 1900.

Kongelig udnævnelse til rektor for
samme fra den 1. april 1904.

Død i embedet den 7. maj 1923.

Ridder af Dannebrog.

Jakob Peter Mynster Alsted

1923 - 1936

Født den 11. marts 1866 i Tørring sogn
som søn af gårdejer Peter Gutzon Al-
sted.

Student i 1884 på det første hold,
der dimitteredes fra Vejle latin- og
realskole.

Cand. theol. 1890, cand. mag. 1895.

Ansæt som lærer ved skolen 1891, ad-
junkt 1916, lektor 1921, rektor den
1. august 1923.

Ridder af Dannebrog.

Afgået ved døden 1957 i Vejle.

Lars Nielsen

1936 - 1962

Født den 9. april 1892 i Klejtrup ved
Hobro som søn af manufakturhandler
N. M. Nielsen.

Cand. mag. 1917

Ansæt ved Odense katedralskole 1918,
adjunkt 1919, lektor 1930.

Rektor ved Vejle gymnasium 1936.

Afsked 1962.

Ridder af Dannebrog.

Afgået ved døden den 3. februar 1971
i København.

Henning Emmertsen

1962 - 1966

Født den 13. september 1921 i København som søn af distriktschef Emmert Emmertsen.

Cand. mag. 1949.

Adjunkt ved Rungsted statsskole 1950, ved Gl. Hellerup gymnasium 1956, rektor ved Vejle gymnasium 1962-1966.

Lektor ved Falkonergårdens gymnasium 1966, ved Gl. Hellerup gymnasium 1970, studielektor 1971.

Ridder af den franske orden Palmes Académiques.

Svend Aage Nielsen

1966 -

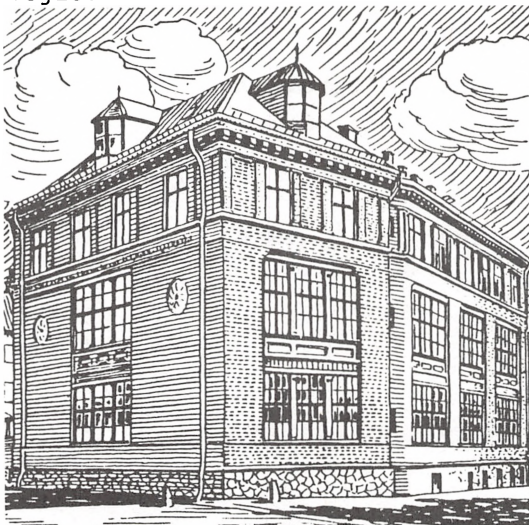
Født den 25. september 1913 i Randers som søn af togfører Alfred Nielsen.

Cand. mag. 1938.

Lærer ved Sorø akademi 1941-43, timelærer ved Gentofte statsskole 1943, adjunkt 1946, lektor 1957.

Rektor for Vejle gymnasium 1966.

Det var i rektor Svend Aage Niensens embedstid, at gymnasiet overgik til amtskommunens administration og ændrede navn til Rødkilde gymnasium, Vejle.



Nørrebrogade 1894-1940. "Latinergaarden"

VEJLE KOMMUNALE TALESKOLE
FOR
DØVE BØRN

Vejle kommunale taleskole for døve børn. (1925) 1942-1957, 1971-

Skoleinspektør Bording, Nyboesgades skole, og frue havde to døve børn, og da ingen af forældrene kunne tænke sig at sende dem på institution, begyndte fru Marie Bording selv at give dem undervisning i mundaflæsning, talefærdighed og i de almindelige skolefag.

I 1925 begyndte hun at give privatundervisning også for fremmede døve børn, og arbejdet lykkedes så godt, at taleskolen den 1. maj 1929 kunne begynde som privatskole med 5 elever i lejede lokaler i Gormsgade.

I 1933 flyttede skolen til Dæmningen 56 og i 1938 til Vedelsgade 61.

Vejle kommune overtog skolen den 1. april 1942, og lærer Viggo Knudsen fra Nyboesgades skole blev forstander.

Socialministeriet refunderede derefter alle skolens udgifter.

Den 1. december 1952 flyttede skolen til en villa i Ørstedsgade 13, hvor der var velindrettede lokaler, og den 1. december 1957 overtog staten skolen, der nu fik selvstændigt lærerpersonale, således at undervisningen fremtidig også kunne foregå om formiddagen. Hidtil havde der været eftermiddagsundervisning, idet lærerne først skulle frigøres på de enkelte skoler.

Skolens navn blev Statens skole for tunghøre og døve. (1957-1971).

Den 1. februar 1971 vendte den tilbage til Vejle kommune, idet den blev en del af undervisningscentret for svært handicappede. Den fik lokaler på Damhavens skole, og skoleinspektør E. Agger, der tidligere havde været lærer ved skolen, blev officielt dens leder. De 19 elever var da delt i 5 klasser. Forstander Viggo Knudsen og andre lærere fulgte med eleverne, og efterhånden fik flere lærere specialuddannelse. Ved tilbageførelsen til Vejle kommune, der skete efter udtalt ønske fra forældrekrædsen, udtalte Viggo Knudsen, at lilleskolen havde haft sine fordele, men han troede på værdien af elevernes integration i en normalskole, hvor hørende og høreretarderede børn kunne lære at forstå hinanden, så overgangen fra

skole til voksenliv kunne blive så umærkelig som muligt.

Skoleledere:

Marie Bording, født Midtgaard.

Født den 12. maj 1873 i Brande.

Gift med skoleinspektør M. Bording, Nyboesgades skole.

Oprettede taleskolen.

Medlem af Vejle byråd 1917-21.

I en nekrolog i Bonaventura, medlemsblad for Foreningen til Hjælp for døve Børn, nr. 9, september 1948 omtaltes Marie Bording som Danmarks dygtigste lærer i artikulation.

Viggo Knudsen

Født den 1. marts 1912 i Sengeløse skole som søn af førstelærer Kristian Knudsen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1933.

Optaget på vikarlisten i Vejle 1934, timelærer 1937 ved Nyboesgades skole, fast ansat 1940, uden for nummer 1957-58.

Viggo Knudsen var samtidig (fra 1937) lærer ved taleskolen, da "fru Bording skønnede, at han ville egne sig for arbejdet."

Forstander for Vejle kommunale taleskole for døve børn 1942.

Forstander for Statens skole for døve og svært tunghøre børn i Vejle (den samme skole som nævnt ovenfor - blot under statens administration) - den 1. april 1958.

Sammen med skolen vendt tilbage til det kommunale skolevæsen - undervisningscentret for svært handicappede - den 1. februar 1971.

Afsked den 31. januar 1981.

SPECIELLE AKTIVITETER

Skolepsykologisk rådgivning.

Den ældst kendte danske beretning om specialundervisning - der er nær forbundet med skolepsykologisk rådgivning - har man i biskop I. P. Mynsters visitatsbog, hvori det bl.a. hedder om en visitats i Slagelse i 1839:

En fortrinlig Indretning er en Extra-classe, i hvilken forsømte, tungnemme og uvillige børn kan hensættes, hvilke dog 4 Timer hver Formiddag erholde god Undervisning, skønt noget indskrænket.

Men i øvrigt oprettedes de første værneklasser for svagt begavede elever ved Københavns skolevæsen i året 1900, og den 1. april 1920 fulgte Vejle kommunes skolevæsen med, idet der ved Nyboesgades skole oprettedes en tilsvarende klasse. Fra 1920 til 1922 kaldtes klasserne i Vejle hjælpeklasser, fra 1923 til 1943 værneklasser og fra 1944 igen hjælpeklasser.

Udtagelsen af elever til værne-/hjelpeklasserne foretoges til at begynde med efter lærernes skøn, men da der af lærerinde ved de københavnske hjælpeskoler Sofie Rifbjerg og lærerinde ved Vejle kommunes skolevæsen - senere leder af Klostergades skole - Marie Kirkelund blev foretaget en dansk standardisering af de franske Binet-Simons intelligensprøver, fik man et virkeligt prøvemateriale. Binetprøven udsendtes på dansk i 1930.

I 1937 havde lærer A. Teilmann, der ved selvstudium havde erhvervet sig indblik i børnepsykologi, kursus på Statens Lærerhøjskole fra den 20. september til den 16. oktober i undervisning af svagtbegavede elever, og skolevæsenets årsberetning oplyser, at han i skoleåret 1939-1940 efter indstilling fra klasselærerne og skolelægen foretog intelligensprøver på 50 elever.

Teilmann, der i flere år underviste på fru Bordings taleskole for døve elever, fik i april 1938 bevilget fri vikar i 5 måneder for at uddanne sig som lægeautoriseret talelærer på Statens institut for talelidende i Hellerup. "Fri vikar" blev ydet på den betingelse, at han ville blive ved skolevæsenet i mindst 5 år derefter.

I 1939-40 gav han undervisning til 20 af kommuneskolernes elever,

der led af talefejl (stammen, læspen, snøvlen). I henhold til ny skoleplan oprettedes den 1. november 1944 et embede med løn efter §35 for en lærer, der skulle foretage skolepsykologiske undersøgelser, og denne stilling fik Teilmann. Hidtil havde han været tilknyttet Nyboesgades skole, men fremtidig skulle han være knyttet til "alle skoler".

Fra denne dato er skolepsykologisk rådgivning blevet en selvstændig funktion inden for skolevæsenet. Allerede tidligere havde der været iværksat læseundervisning for "ordblinde" børn ved andre lærere. Den 1. april 1948 ansattes Teilmann som "viceinspektør (skolepsykologisk arbejde)", og fra 1950 kaldes han skolepsykolog.

Interessant er det, at den kommunistiske byrådsgruppe, der bestod af et medlem, ved anden behandling af budgettet for 1947-48 i byrådsmødet den 8. marts 1947 bl.a. foreslog, at der skulle ansættes en skolepsykolog. Gruppen frafaldt dog forslaget.

Efterhånden blev der foruden hjælpeklasser oprettet læseklasser og læsehold, ligesom der blev givet individuel undervisning i stavning, læsning, artikulation og lydøvelser. Fra oktober 1952 overgik Teilmann helt til Vejle amt, som han siden den 1. april 1951 havde betjent på deltid.

Arsberetningen om skolepsykologisk arbejde i 1952-53 er derfor afgivet af lærerinde Esther Nielsen, som var assistent ved dette arbejde. Også lærer J. Riktrup Hansen fra Langelinies skole - senere skoleinspektør ved samme - havde assisteret ved skolepsykologiske undersøgelser.

Fra november 1953 til august 1958 var Erik Eriksen skolepsykolog. Han flyttede til Frederiksborg amt som konsulent for særundervisningen.

Den 1. april 1959 ansattes cand. psych. Johannes Tanghøj som ledende skolepsykolog, og det er nok i hans embedstid, den største udvidelse af skolepsykologisk arbejde med deraf følgende personaleforøgelse har fundet sted.

Specialundervisning - tidligere kaldet særundervisning - gaves i hjælpeskole, læseklasse, læsekursus, læse- og skoleklinik, på

læse- og regnehold, i observationsklasse, i undervisningscentret for svært handicappede elever og som eneundervisning, f.eks. for elever med talefejl eller hørenedsættelse.

Til rådgivningen blev der senere foruden skolepsykologer knyttet kliniske psykologer, socialrådgivere, talelærere og skolekonsulenter.

I 1981 fortalte ledende skolepsykolog John Ivarsen:

Den 1. oktober 1969 blev jeg ansat ved Skolepsykologisk kontor, som det dengang hed. Det havde til huse under taget i administrationsbygningen på Kirketorvet. Der var 3 små rum: et forkontor, som tjente til sekretærkontor og venteværelse, samt 2 psykologkontorer. På det tidspunkt var der ansat en ledende skolepsykolog (J. Tanghøj), 2 assisterende skolepsykologer (Ester Nielsen og undertegnede, som afløste Bent Maretti, der fra august havde fået ansættelse under Hjørring amt) og 1 tale-hørekonsulent (Emma Bech). Tale-hørekonsulenten havde ikke kontor sammen med de øvrige, men havde det, så vidt jeg husker, hjemme. Endelig var der ansat en sekretær.

Den 1. august 1970 ansattes Henning Houmøller som assisterende skolepsykolog. Desuden fungerede B. Hyhne Petersen som deltidsansat på grund af kommunesammenlægningen. Omkring dette tidspunkt flyttede vi til Dæmningen 19, og de private skoler blev omfattet af skoleplanen og dermed betjent af skolepsykologerne. Der ansattes endnu en sekretær.

Den 14. oktober 1971 flyttede kontoret til den tidligere rektorbolig i Worsåesgade 8. Tale-hørekonsulent Emma Bech fik også kontor der, og der var nu samling på de ansatte. Der var plads og lys - det var overvældende.

Fra august 1972 blev skolepsykologisk kontors arbejdsområde udvidet til også at omfatte Børkop kommune.

Der blev oprettet observationsklinikker ved 11 af Vejles skoler. En nyoprettet stilling som skolepsykolog kunne ikke besættes og måtte derfor læses af en lærer, der fungerede som testlærer.

Den 1. november 1972 ansattes en konsulent for specialundervisningscenteret, som var på Damhavens skole og Nørreremarkskolen. På grund af tiltagende problemer blev der i 1974 oprettet stillinger som skolekonsulent for specialundervisning, klinisk psykolog og socialrådgiver. Samme år indgik de to amtskoler i skolepsykologisk rådgivnings arbejdsområde. Navnet "Skolepsykologisk kontor" blev ændret til "Skolepsykologisk rådgivning". August 1974 blev der tilknyttet en talelærer samt yderligere en skolepsykolog til rådgivningen.

I august 1976 blev 6 observationsklinikker nedlagt. De øvrige observationstimer blev fordelt mellem skolerne og ændret til skoleklinikker. Der ansattes en ny skolepsykolog, og da pladsen i Worsåesgade 8 var ved at være lidt trang, blev 2 mindre lokaler i Worsåesgade 2 inddraget.

Den 1. november 1979 fik J. Tanghøj sygeorlov. Denne varede til hans ansøgning om afsked på grund af sygdom blev bevilget den 1. december 1979. Forøget børnetal, flere adfærdsproblemer og flere nervøse børn bevirkede byrådets godkendelse af en ny klinisk psykologstilling.

Med rod i den ændrede folkeskolelovs bestemmelse om specialpædagogisk bistand til småbørn ansøgte om yderligere 1 skolepsykolog og 1 klinisk psykolog. Normering og ansættelse fandt sted i 1981 efter en henvendelse fra Vejle amtsråd om betjening af Petersholmsskolen, der tidligere havde hørt under forsorgen, men som nu var overtaget af amtskommunen, og af en nyoprettet klasse på Skibet skole for kontakthæmmede børn.

Denne personaleforøgelse medførte behov for flere kontorer i Worsåesgade 2, hvor vi for tiden har 4 lokaler. Medarbejderne på Skolepsykologisk rådgivning er nu delt i 2 team, der hvert består af skolepsykologer, kliniske psykologer, socialrådgiver og tale-hørepedagog. Hvert team har ansvaret for et antal skoler og børnehaver. Der foregår en fordeling af arbejdsopgaverne samt en vurdering og opfølgning af igangværende sager. Førskoleområdet har lagt stort pres på tale-høreområdet og er også ved at medføre forøget arbejde for psykologerne.

Ledere af skolepsykologisk rådgivning:

Arne Teilmann

- 1952

Født den 6. oktober 1906 i Horsens som søn af snedkermester Aage Teilmann. Faderen døde, da Arne Teilmann var 6-7 år gammel. Moderen sad alene tilbage med 7 (?) børn, og han måtte derfor ud i det praktiske liv, så snart han kunne komme ud af skolen. Han kom i lære i et korn- og foderstoffirma i Horsens.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1930. Lærer på Saustrup drengehjem ved Holstebro og på Bråskovgård. Optaget på vikarlisten i Vejle 1/9 1932.

Timelærer den 1. april 1933.

Fast ansat den 1. oktober 1936.

Lærer ved fru Bordings taleskole for døvne børn.

§35 lærer (skolepsykologiske undersøgelser) 1944.

Viceskoleinspektør (skolepsykologisk arbejde) den 1. april 1948, fra 1950 kaldet skolepsykolog.

Teilmann var i 1938 uddannet talelærer ved kursus på Statens institut for talelidende. Ved selvstudium og ved kurser havde han fået indblik i skolepsykologisk arbejde.

Ansats ved Vejle amt som konsulent for særundervisningen 1952.

- Erik Kristian Eriksen 1953 - 1958
Født den 7. januar 1914. Han var cand. psych. og kommunelærer i Birkerød, da han i 1953 blev ansat i Vejle.
Konsulent for særundervisningen i Frederiksborg amt 1958.
- Johannes Tanghøj 1959 - 1979
Født den 5. november 1920 i Gimsing ved Struer som søn af enelærer Fr. E. Tanghøj, Gimsing vestre skole.
Dimitteret fra Nørre Nissum seminarium 1942.
Student fra Rønde kursus 1944.
Psykologisk-pædagogisk eksamen, København 1948.
Lærer ved Københavns skolevæsen 1946-51, skolepsykolog i Århus 1951-59, ledende skolepsykolog i Vejle 1959-79.
I samarbejde med professor Johs. Sandved, Oslo, udgivet:
Redegørelse for en undersøgelse om skolemodenhedsprøver i Pædagogisk forskning (norsk) 1/1957.
Afsked på grund af sygdom den 1. december 1979.
- John Richard Ivarsen 1979 -
Født den 22. september 1936 i Århus som søn af maskinsnedker Peter Einar Ivarsen.
Dimitteret fra Århus seminarium 1959, cand. pæd. psyk. 1975.
Aspirant i Hammel 1959-60, aspirant og lærer i Tungelund 1960-63, lærer ved Korsvejsskolen, Sabro 1963-69.
Assisterende skolepsykolog i Vejle den 1. oktober 1969, souschef 1975, ledende skolepsykolog den 1. december 1979.

Taleundervisning.

I skoleåret 1939-40 begyndte kommunelærer A. Teilmann undervisningen af elever, der havde talefejl og stemmelidelser.

Ledere af taleundervisningen:

A. Teilmann - 1952

Talelærer, skolepsykolog.

Se foran under Skolepsykologisk rådgivning.

Kaj Jørgen Laursen Ellekrog 1953 - 1958

Talepædagog.

Ansæt som overlærer ved Statens skole for døve og svært tunghøre børn i Vejle den 1. april 1958.

Emma Bech 1959 - 1978

Talepædagog, senere tale-hørekonsulent.

Født den 2. august 1911 i Århus som datter af lærer, senere overlærer i Mariager, endnu senere skoleinspektør/skoledirektør i Vejle A. Bech.

Dimitteret fra Ribe seminarium 1937.

Optaget på vikarlisten i Vejle, time-lærer 1940, fast ansat ved Nyboesgades skole 1941.

Afsked på grund af sygdom den 31. juli 1950.

Efter helbredelse uddannet som talelærer.

Ansæt som talepædagog i Vejle den 1. marts 1959, senere som tale- og hørekonsulent.

I Emma Bechs embedstid oprettedes ved Klostergades skole en speciel klasse for talehæmmede elever.

Klassen begyndte efter sommerferien 1965 med 9 elever, deraf 2 fra oplandet.

Ved oprettelsen af undervisningscentret for svært handicappede elever indgik taleklassen som en del af dette.

Afsked med pension den 31. august 1978.

Inge Lise Jølf, født Jensen

1978 -

Tale-hørekonsulent.

Født den 8. januar 1940 som datter af den senere skolekommissions- og skoleudvalgsformand gennem mange år Charlotte Jensen.

Undervisningscentret for svært handicappede.

Efter tilskyndelse fra undervisningsministeriet blev der i 1965 ved samarbejde mellem Vejle og Skanderborg amter samt købstæderne Fredericia, Horsens, Kolding og Vejle oprettet et undervisningscenter for svært handicappede børn ved Vejle skolevæsen.

Den taleklasse, der samme år af Vejle kommune var oprettet ved Klostergades skole, indgik som en del af centret, der desuden bestod af 2 klasser for bevægelseshæmmede, der fik lokaler på Nørremarksskolen.

Den 1. februar 1971 overgik efter udtalt forældreønske Statens skole for tunghøre og døve til centret og fik lokaler på Damhavens skole. Endelig er der i 1980/81 oprettet en klasse for psykotiske børn på Skibet skole.

Oprindeligt blev cp-klasserne - klasserne for bevægelseshæmmede - undervist på Nørremarksskolen, fordi det var den eneste skolebygning i Vejle, der var opført i ét plan, men i 1976 blev eleverne overflyttet til Hældagerskolen, hvor der var nyopført en fløj, som var indrettet specielt til undervisning af fysisk handicappede elever (behandlingsbassin, terapirum m.m.).

Til de hørehæmmede elever, der blev undervist på Damhavens skole, og til taleklasserne på Klostergades skole indrettedes også specielle undervisningslokaler, begge steder ved ombygning, på Damhavens skole i forbindelse med en udvidelse.

Skolekonsulent for undervisningscentret.

Det viste sig ret hurtigt, at det ville blive nødvendigt at ansætte en specialuddannet lærer som konsulent for skolemyndighederne, forvaltningen, ledende skolepsykolog, skoleinspektørerne, lærerne og forældrene, og der blev derfor opslået en stilling som skolekonsulent for undervisningscentret. Stillingen blev besat med E. A. Christensen.

Erik Anders Christensen

1972 -

Født den 28. september 1938 i København
som søn af urmager Kaj Ejnar Christensen, der var ansat hos firmaet Laur. Knudsen.

Dimitteret fra Emdrupborg seminarium
1961.

Militærtjeneste i to år. Ansat ved Abildhøjskolen i Præstø.

Efter afsluttet uddannelse som talehørepædagog ved Danmarks lærerhøjskole i 1968 fortsat ansat i Præstø, men "udlånt" til Storstrøms amtskommune som tale-hørelærer.

November 1972 ansat ved Vejle kommunes skolevæsen, skolepsykologisk rådgivning, som pædagogisk konsulent for centerundervisningen.

Foruden lærere med specialuddannelse er der til centret knyttet speciallæger, fysioterapeuter, beskæftigelsesterapeut, fritidspædagog og pædagogiske medhjælpere.

Skolebibliotekerne 1862 -

En gammel protokol fra Skolen ved Kirketorvet indeholder bl.a. mødereferater fra 90 lærermøder, der er afholdt mellem den 10. marts 1862 og den 6. marts 1871.

Om det første skolebibliotek i Vejle oplyses i referaterne:

"2det Møde

Mandagen den 31. Marts 1862

Førstelæreren foreslog at gjøre de forberedende Skridt til at forskafe Skolen et Bibliothek. Som Betingelse herfor maatte det ansees først at tilveiebringe et Skab som Opbevaringssted for Bøgerne. Det vedtoges at indgive et Andragende til Skolekommissionen i denne Henseende.

S. C. Müller. H. Schou. F. Ravn.

E. Thyregod. H. Rosendal."

"3die Møde

Mandagen den 5. Mai 1862

Da Skolekommissionen har givet sit Samtykke til Anskaffelse af et Bogskab, besluttedes det at bringe Forslaget om et Skolebibliothek til Udførelse.

Megen Assistance med Penge, Bøger etc. er lovet Foretagendet fra flere Sider.

Bibliotheket anses saaledes for grundlagt."

Referatet er underskrevet af de samme fem lærere.

"5te Møde

Mandagen den 30te June (1862)

Femtelærer havde indledet Forhandling om et Bytte, hvorved Bibliotheket kunde komme i Besiddelse af endeel gavnlige Læsning istedetfor endeel ubrugbare Bøger eller Doubletter. Samtlige Lærere antog Byttet."

Underskrevet af skolens fem tidligere nævnte lærere.

"22. Møde

(Januar eller februar 1864)

Det vedtoges at tilstille Skolekommissionen en Anmodning om den tilsagte aarlige Understøttelse til Skolens Bibliothek."

Underskrevet af de samme fem lærere, som er nævnt tidligere.

Om de fem underskrivere, der i den omhandlede periode udgjorde Borgerskolens samlede lærerpersonale, kan der oplyses følgende, væsentlig på grundlag af samme kilde, altså skolens gamle protokol:

S. C. Müller.

Kateket og førstelærer i Vejle 1859-1870.
Født 1821 i København som søn af en told-kontrollør. Moderen var søster til H. C. Ørsted.

Han blev cand. theol. i 1848. I 1870 blev han sognepræst i Østervelling, og kateketembedet i Vejle blev omdannet til en stilling som ordineret medhjælper for sognepræsten.

Derefter blev skolens ledelse overdraget til H. Schou, der ikke var teolog, men uddannet lærer.

H. Schou.

Kordegner og andenlærer. Født den 18. december 1820.

Dimitteret 1844.

Hjælpeleer i Vejle 1847. Kaldsbrev den 1. april 1850.

Schou blev førstelærer i Vejle 1871 efter kateket S. C. Müller og skoleinspektør i 1876.

Fr. Ravn.

Tredielærer.

Den 18. marts 1864 blev Ravn udnævnt til lærer ved Tønning skole, Århus stift, Skanderborg amt.

E. Thyregod.

Fjerdelærer.

Af den gamle protokol anføres:

"Paa Grund af Lærer Thyregods Sygdom blev Mødet, som skulde være afholdt den 1ste April (1867), udsat indtil videre.

Fredagen den 26de Kl. 6 Efterm. hensov han.

Erik Nielsen Thyregod er født den 19de April 1831, blev ansat som Lærer ved Borgerskolen i Slutningen af 1859, da det var besluttet at oprette en Femtelærerpost ved Skolen; et Aar senere blev han ved Lærer Kroghs Afgang Fjerdelærer og 1ste Oktober 1864 Tredielærer." (Thyregod havde fra 1854 til 1859 været andenlærer ved Høgsholt skole i Hover kommune).

H. Rosendal.

Femtelærer.

Hans Rosendal var født i 1839 i Nørre Kolemorten som søn af en gårdejer.

Han var lærer ved Borgerskolen i Vejle 1860-67, højskoleforstander i Vinding 1867-92, lærer ved Vejle latin- og realskole 1887-92 og forstander for Grundtvigs højskole, Lyngby 1892-1917. Død 1921.

I 1893 trængte skolebibliotekets bogbestand åbenbart til fornyelse. I hvert fald fik skolevæsenets leder, skoleinspektør Thingberg Thomsen af skoleudvalget bemyndigelse til "under et Besøg i København at købe gode, brugte Bøger passende til et Skolebibliotek for et Beløb af under 2000 kr."

Der kan ikke herske tvivl om, at bevillingen kom Borgerskolen til gode. Den var nemlig en betalingsskole og derfor en anset skole i modsætning til Skolen bag rådhuset, der var en friskole, d.v.s. en gratis skole.

Men i 1904 indsendte lærerne ved Friskolen et andragende til byrådet om en bevilling til anskaffelse af et lærerbibliotek samt et discipelbibliotek.

(I december 1902 var skolen ved Kirkegaardsvej - Langelinies skole - taget i brug, og den blev straks den største af Friskolens afdelinger.)

I 1908 fandtes bogsamlinger ved Borgerskolen (tidligere kaldet Friskolen, altså Langelinies skole og Klostergades skole), ved Mellem- og realskolen og ved Søndermarksskolen.

Discipelsamlingen ved Borgerskolen talte 712 bind, ved Mellem- og realskolen 573 bind og ved Søndermarksskolen 110 bind. Der fandtes desuden ved de tre skoler ganske små lærerbogsamlinger.

I 1913 var der i Søndermarksskolens lærerbogsamling 61 bind og i børnebogsamlingen 161 bind.

I 1927 var de tilsvarende tal 105 bind og 185 bind.

Statistikken fra 1917-18 omtaler børnebogsamlingen og lærerbogsamlingen ved Drengborgerskolen, Pigeborgerskolen, Mellem- og realskolen for drenge, Mellem- og realskolen for piger, Søndermarksskolen samt under et ved Nyboesgades og Uhrskov skole.

Fra 1929 til 1949 er skolebogsamlingerne og udlån fra disse ikke omtalt i skolevæsenets årsberetning; men fra 1949-50 findes en statistik over benyttelse af skolebibliotekerne og læsestuerne ved Langelinies skole, Nyboesgades skole og Søndermarksskolen. I 1954 og 1955 kom henholdsvis Damhavens skole og Nørremarksskolen til, og det anføres, at der på skolerne, også på Klostergades skole, endvidere fandtes biblioteker i særlokaler. På grund af pladsforholdene blev der ikke oprettet udlånsbibliotek på Klostergades skole, men dog en læsestue. Ordningen kunne forsvares

under hensyn til, at afstanden mellem skolen og det daværende hovedbibliotek var meget kort.

Lejrskolebiblioteker blev senere udstationeret på Louisenlund og på Hvidbjerg.

Ledende børnebibliotekar ved biblioteket i Vejle - fra 1932 til 1964 Eleonora Sørensen - havde sammen med de lærere, der til at begynde med kun havde en ringe biblioteksmæssig uddannelse, men som fungerede som skolebibliotekarer - ansvaret for skolebibliotekernes virksomhed.

I 1931 var der kommet en bibliotekslov, hvorefter der kunne ydes statstilskud til skolebibliotekerne, og dette fik stor betydning for deres udvikling.

Fra den 1. januar 1971 oprettedes ved skolevæsenet en stilling som skolebibliotekskonsulent. Der henvises til 3. del.

Ovenstående beretning om skolebibliotekerne blev trykt i 250 nummererede eksemplarer med vignetter af skolebibliotekar Preben Dewald og efter aftale udsendt af skolebibliotekskonsulent Erik Rasmussen den 5. maj 1982 ved skolebibliotekernes 120 års dag.

I Vejle Amts Folkeblad fra den 4. maj s.å. anmeldte Axel Rude hæftet og gav samtidig en række yderligere oplysninger om forstander Hans Rosendal.

Sygehusundervisning.

Den 25. januar 1966 begyndte den systematiske sygehusundervisning på Vejle amts og bys sygehus - til at begynde med på forsøgsbasis, men senere i overensstemmelse med godkendte tilføjelser til skole- og undervisningsplanen for Vejle kommunale skolevæsen.

Undervisningen blev forestået af fru Doris Ulsdal, Vejle, men fra skoleåret 1966-67 overtog lærer fru Bodil Kloth, Søndermarks-skolen, undervisningen. Hun blev udnævnt til konsulent for sygehusundervisning i 1978.

Skolekonsulenter.

Som rådgivere eller konsulenter for skoler og myndigheder - i visse tilfælde også for forældre - er i tidligere afsnit nævnt den ledende skolepsykolog, tale-hørekonsulenten, skolebiblioteks-konsulenten, skolekonsulenten for undervisningscentret for svært handicappede samt konsulenten for sygehusundervisningen; men også for andre pædagogiske områder var der eller blev der oprettet konsulentstillinger.

Skolekonsulent for specialundervisning:

Svend Jørgensen

1/12 1966 - 1970

Svend Jørgensen var ansat som leder af Nyboesgades skoles afdeling i Jernbanegade, d.v.s. hjælpeklasserne, den senere hjælpeskole i Worsåesgade, med titel af skolekonsulent fra 1/12 1966.

Den 1. januar 1970 blev han udnævnt til skoleinspektør.

Kaj Christensen

1974 - 1977

Kaj Christensen var lærer ved Nyboesgades skole, da han blev skolekonsulent. Den 1. august 1977 blev han udnævnt til assisterende skolepsykolog.

Tove Ejg Jarbøl

1/11 1977

Lærer ved Petersmindeskolen, fra den 1. november 1977. tillige skolekonsulent.

Flere konsulentstillinger blev oprettet efter kommunalreformen i 1970.

Der henvises til tredje del.

Friluftsskole og feriekolonier.

Sammen med selskabet Børnenes Vel, der virkede på grundlag af indtægter fra børnehjælpsdagen og af tilskud fra kommunen, oprettede skolevæsenet i 1929 på Hvidbjerg en friluftsskole, der formede sig dels som en skole, dels som en feriekoloni.

I foråret 1948 købte selskabet gården "Louisenlund" på Endelave med et ikke helt ringe tilliggende, således en ret stor skov. Hovedbygningen blev indrettet til feriehem og blev allerede taget i brug som sådant af to hold elever samme sommer.

Hvert år blev der aflagt beretning om arbejdet, og det ses, at der straks foruden friluftsskolerne også var elever fra kommunens skoler på ferieophold.

Elevernes gennemsnitlige vægtforøgelse under opholdene spillede en stor rolle.

Om "Louisenlund" konstaterer lederen, seminarielærer N. J. Mortensen, efter sommeren 1959, at skolerne har opdaget de muligheder, Endelave byder på for lejrskoler.

Omkring 1960 var der i byråds kredse nogen skepsis med hensyn til opretholdelse af "Louisenlund" som feriekoloni, men da skolerne varmt gik ind for bevarelsen af ejendommen som lejrskolebygning, og byrådsmedlemmer ved selvsyn havde konstateret værdien af opretholdelsen af feriekolonien, gik man i gang med en etapevis modernisering med indretning af undervisningslokale, nye sovesale, bedre bade- og toiletforhold o.m.a.

Børnenes Vel ophørte efterhånden med sine aktiviteter, og kommunen overtog officielt såvel ejendommen på Hvidbjerg som Louisenlund på Endelave i 1969. Børnenes Vel Hvidbjerg kom under socialudvalgets administration, og der afholdes stadigvæk sommerlejre, nu for småbørn. Louisenlund overgik derimod til skoleudvalget og benyttes uden for sommerferien som lejrskole for skolerne i Vejle, i ferien til ophold for skoleelever fra 4. til 10. klasse.

Vejle kommune har ofret mange penge på at bringe de gamle bygninger i tidssvarende stand.

Da det blev almindeligt at afholde lejrskoler på Louisenlund, valgte fælleslærerrådet et lejrskoleudvalg, der over for skoleudvalg og skoleforvaltning fremførte skolernes ønsker og forslag, og som blev taget med på råd ved bygningsændringer o.lign.

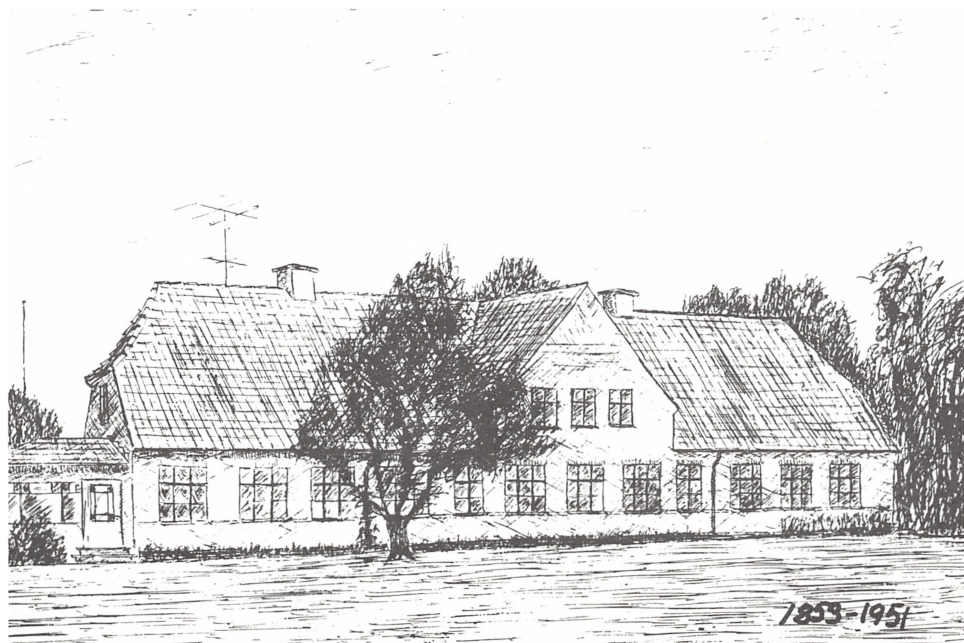
Øen Endelave har flere gange tilhørt kronen, men fra 1695 overtoges den af baron Frederik Kragh til Stensballegård og blev en del af det i 1748 oprettede stamhus.

Det var Frederik Kragh, der var gift med rigskansler Griffenfelds datter. I 1796 købte major, eskadronchef Georg Ditlev von Schildknecht øen, og han lod opføre gården "Louisenlund", hvor han tog ophold med sin familie. Efterhånden lod han fæstegodset overgå til selveje, og ingen enkeltperson har sidenhen ejet hele Endelave.

Louisenlund var familiens ejendom til 1901, da gården solgtes til en københavnsk entreprenør, der lod den nuværende hovedbygning opføre.

Efter at have skiftet ejer flere gange overtoges gården i 1936 af Hjalmar Olsen, "hvalfanger og løvetæmmer". Han medbragte tre løveunger og fortalte, at de skulle spændes for hans karet, når de blev store.

En dag slap en af ungerne løs og nåede at ihjelbide nogle gæs. Ved hjælp af en stige fik man efter megen hurlumhej løveungen gjort uskadelig, og en kugle gjorde ende på dens liv.



HORNSTRUP SOGN

Hornstrup sogn.

Hans Marius Hansen (1875 - 1950), der var lærer i Bredballe (1903 - 1945), udgav i 1949 med støtte fra Hornstrup sogneråd en fyldig sognehistorie: Hornstrup Sogn.

Artiklen om skolevæsenet gengiver skolefundats for Hornstrup skole, protokollater om bispe- og provstevisitatser samt personoplysninger om skolemestre og lærere, men også i andre af bogens afsnit kan der hentes interessante oplysninger om flere af sognets lærere.

Løbedegne.

I henhold til kirkeordinansen af 1537 skulle sognedegnene én gang om ugen undervise de unge i børnelærdommen, og de landsogne, som lå i nærheden af en købstad, fik betjening af en discipel fra købstadens latinskole.

Såvel i 1652 som i 1681 blev Hornstrup betjent af en "løbedegn", en discipel fra Vejle latinskole.

Hornstrup sogns skolefundats af 1741.

Som umiddelbar følge af kong Christian den Sjettes skoleforordning af 1739 og plakat af 1740 approberedes en skolefundats for Hornstrup sogn i 1741. Af fundatsen fremgår det, at degnen i Hornstrup eragtes habil til skolehold, og han holder skole der for denne by såvel som for de to eneste gårde i Kiercheby.

Ritmester Schack Brochdorff til Grundet og sognepræsten i Vejle, magister Mourits Mouritsen Høyer, "der alt Bøndergodset i denne Skolledistrict tilhører", vil inden Mikkelsdag (29. september) sætte alt i forsvarlig stand "baade i Henseende til Skolestuen, og hvad videre deraf dependerer".

Hornstrup var anneks til Vejle indtil 1907.

I Bredballe var Niels Linde til Tirsbæk eneste lodsejer, og han påtog sig at forsyne denne by med en forsvarlig skolestue og andet tilbehør og fremdeles forestå vedligeholdelsen.

Degnen i Hornstrup holdt en substitut i Bredballe fra Mikkelsdag til påske. Hvis der skulle blive antaget en degn eller en substitut, som ikke til ungdommens undervisning måtte være duelig, ville man følge de derom gældende regler.

Hornstrup skole (1741 - 1972).

Fundatsen stammer som anført fra 1741.

Om skolen skrev førstelærer H. C. Dethlefsen ved skolens nedlæggelse i 1972:

I 1743 opføres så Hornstrup skole, beliggende i det nuværende Gl. Hornstrup. Det var en smuk bindingsværksbygning med skolestue i den ene ende og degnebolig i den anden. Her var der skole indtil 1853, men den gamle bygning blev bevaret og vedligeholdt, ja blev benyttet til bolig lige til 1943, da tyske og allierede flyvemaskiner kom i kamp over området, og et par bomber faldt lige ned i huset. De eksploderede dog ikke, men blev afmineret af tyskerne og huset ødelagt. Det lille, pæne, røde hus, som snart rejstes på samme sted, fik derfor navnet "Minebo".

I 1853 bygges så den nye skole i Hornstrup Kirkeby, Det var efter den tids forhold en statelig bygning, ja, jeg synes faktisk, at den er det endnu. Der var degnebolig i den ene ende, lærerindebolig i den anden og to klasseværelser i midten - typisk for skoler fra den tid.

I 1951 indviedes den nuværende Hornstrup skole, en af de første på egnen efter den anden verdenskrig. Skolen fra 1853 blev ombygget til en meget rummelig lederbolig, en udmærket lærerindebolig samt et mellemliggende klasseværelse, godt for en 1. klasse.

Der kunne nævnes mange lærere og lærerinder, som siden 1853 har virket her i Kirkeby. Jeg må især af pladshensyn nøjes med at nævne:

Rasmus Kannegaard 1884 - 1922, P. J. Petersen 1931 - 1959 og undertegnede fra 1960 til skolens nedlæggelse (1972). Her har jeg nu i den ret lange årrække gået og med Jeppe Aakjær sunget:

"Her har jeg min lykke, her har jeg mit hjem,
her har jeg mit kald og min kvinde".

Havde! (Dog den sidste - og vigtigste har jeg endnu.)

I 229 år var der skole i Hornstrup. Igennem 10 generationer har skolen været et kulturelt samlingssted for børn, unge og ældre og derved været et vigtigt led i Hornstrup sogns historie.

Som slut på denne korte beretning skal der med Blicher lyde:

Ak, hvor forandret!

Dethlefsen henviser sluttelig til Marius Hansen: Hornstrup Sogn.

Af Hornstrup skoles embedsbog anføres endvidere:

Skolen her i Kirkeby er opført 1855 (skal være 1852 - 1853). Før denne Tid var Skolen i Hornstrup By, og Skolelodden ude ved Hornstrup Mølle.

Aar 1901 blev der tilbygget 17½ Alen til Skolehuset og der indrettet Skolestue og Bolig til en Forskolelærerinde, en sådan blev ansat den 29. Januar 1902. Samme Aar (1901) blev den gamle Skolestue forrykket ca. 2½ Alen ind i den ny Bygning, og derved blev Skolegangen (Forstuen) dobbelt så stor som tidligere, og der lagdes et lille Værelse (Børnekammer) til Læreren Lejlighed med Indgang fra Soveværelset. Efter Til- og Ombygningen i ovennævnte Aar blev Gulvene i Skolestuerne ferniserede, og der indførtes Skiftesko for Børnene.

Den til Embedet hørende Jordlod blev den 1. April 1910 solgt til Cykelhandler Laursen, Vejle for 700 Kr. pr. Td. Land.

I Vinteren 1915 - 1916 blev Udhuset, der har stået ubenyttet, siden Embedets Jordlod i 1910 blev solgt, ombygget indvendig og indrettet til Gymnastiksal med en Bekostning af ca. 3000 Kr. Salen toges i Brug i Forsommeren 1916.

I 1901 fastsatte sognerådet nøjagtige regler for, hvilke undervisningsmidler o.lign. der i 1902 måtte anskaffes til kommunens skoler:

- a. Skrivebøger af indtil 5 Stk. til hvert skolepligtigt Barn, som måtte findes i Skolen.
- b. 1 Tavle til hvert Barn i ældste Klasse + 10 Stk. til Reserverbrug.
(De samme Tavler antoges at kunne benyttes af yngste Klasse).
- c. 5 Eksemplarer Geografier og 5 Danmarkshistorier til Udlån efter Lærerens Skøn til fattige og velbegavede Børn.

Ovenstående Materiel anskaffes efter Lærerens eget Valg, og for så vidt han er villig dertil, af ham besørget tilvejebragt og udleveret til Børnene. De nødvendige Læsebøger, Regnebøger og Sangbøger samt Anskuelsesbilleder o.s.v., som udelukkende skal bruges på Skolen, kan som hidtil anskaffes på Kommunens Regning. Dog ønsker Sognerådet Meddelelse om sådanne Læremidlers Nødvendighed, forinden disse anskaffes.

Småting som Sproglære, Tabeller o.s.v. må kunne anskaffes af alle Forældre uden for Fattigvæsenet.

Inden Udlevering af Materiale skal Læreren pålægge Børnene at behandle det dem betroede Skolemateriel ordentligt. -----

Af bemærkninger fra provste- og bispevisitatser fremgår det, at man såvel i Hornstrup skole som i Bredballe skole i 1845 underviste efter den indbyrdes undervisnings metode.

I øvrigt ser det ud til, at undervisningen midt i forrige århundrede var væsentlig bedre i Hornstrup end i Bredballe. Om sidstnævnte hed det i 1854: "Bredballe Skole står ligesom ved forrige Visitats temmelig tilbage i alle Henseender. Læsning, Religion og Skrivning gav i det Hele kun tg (= temmelig godt) til dels mådelig; kun enkelte Børn læste og svarede godt".

Hornstrup skole blev efter nedlæggelsen i 1972 overtaget af Danmarks Realskoleforening og Frie Grundskolers Lærerforening, der benytter den som lejrskole- og kursus ejendom.

I 1981 var der en mindre brand på ejendommen, hvorefter den blev ombygget.

Lærere:

- Niels Jensen 1704 - 1735
Sædedegn i Hornstrup.
- Andreas Sindbjerg 1761
Efter biskop Hans Adolf Brorsons visitats den 17. maj 1761 noterede han: Hoved Skolen forestaar i Hornstrup Degnen Anders Sindbjerg, som Meenigheden klagede over, og Provsten lovede, at Degnen skulde holde en Karl, som Skolen forsvarlig kunde betiene, hvormed Meenigheden blev fornøjet. Den anden Skole i Sognet i Byen Breballe forestaar en Person navnlig Niels Galten upaaklagelig.
- Jens Friederichsen Falkenberg 1761 - 1813 (1815 ?)
Han døde i 1820 i en alder af 88 år. Havde været ansat i Vinding.
- Jens Pedersen Øllgaard 1813 (1815 ?) - 1848
Han holdt hjælpelærer i sine sidste leveår.
- Hans Christian Tofte 1848 - 1868
Han var dimitteret fra Borris seminarium. Det var i Toftes tid, at skolen flyttede fra Gl. Hornstrup til Kirkeby.
- Tage Vilhelm Tofte 1868 - 1874
Dimitteret fra Jelling seminarium. Han var hjælpelærer hos sin far, før han selv overtog embedet.
- Niels Mikkelsen (Kelstrup) 1874 - 1884
Født 1839, dimitteret fra Blågård seminarium 1867.
Flyttede fra Hornstrup til Asum ved Odense.

Rasmus Jensen Kannegaard

1884 - 1922

Af embedsbogen anføres:

Jeg er født den 12. September 1852 på en lille Gaard (kaldet Hesselballe) i Holme By, Dråby Sogn, Mols Herred som Søn af Jens J. Kannegaard. Imod min Vilje, men efter min Fars Ønske, overtog jeg mit Fødehjem, en lille Gaard på ca. 20 Td. Land, og blev gift i en meget ung Alder. Fra min tidligste Ungdom var min Lyst at blive Lærer, men min Far modsatte sig dette. Han ønskede, at jeg skulle fortsætte hans Gerning i mit Fødehjem. Ved hans Død i December 1878 var jeg 26 Aar. I 1879 solgte jeg mit Fødehjem og flyttede derfra den 1. November s.Aa. Efter en kort Forberedelse flyttede jeg med Hustru og Børn til Gedved Seminarium den 1. April 1880. Herfra tog jeg Lærereksamen med Karakteren "Meget duelig", som det kaldtes dengang (1. Karakter med 189 P.) i Juli 1882. Den 1. November s.Aa. blev jeg af Skoledirektionen for Nørvang-Tørrild Herreder antaget som Hjælpe lærer på eget An- og Tilsvar ved Nørre Vilstru Skole i Skibet Sogn. Herfra blev jeg af Biskop Balslev i Ribe kaldet til Lærer, Kirkesanger og Organist i Hornstrup den 5. August 1884.

Den 5. Maj 1922 blev jeg udnævnt til Dannebrogsmænd. I September s.Aa. faldt jeg for Aldersgrænsen (70 Aar). Jeg flyttede til Vejle og bosatte mig der. Jeg har tilbragt 38 lykkelige Aar her i denne Skole, som jeg elsker, og som det kniber mig at drage bort fra. Jeg har haft et godt Helbred, gode økonomiske Kaar og været glad ved min Gerning. Jeg vil ønske for min Eftermand, hvem han end bliver, at han må blive lige så glad ved at være Lærer i Hornstrup, som jeg har været.

Og så skal Gud først og fremmest have Tak for de mange Aar, der svandt så godt for mig her i denne kære Skole.

Hornstrup Skole, den 1. November 1922.

Rasmus Jensen Kannegaard.

I 1909 har Kannegaard - ligesom Marius Hansen i Bredballe - i embedsbogen måttet indføre følgende skrivelse:

Skolekommissionen undlader herved ikke at gøre de Herrer Lærere opmærksom på det ønskelige i, at alle Andragender til Sognerådet om nyanskaffelser af Materiel til Skolens Brug eller lignende fremtidig sendes gennem Kommissionen og ikke direkte

til Sognerådet. Nærværende Skrivelse ønskes indført i Embedsbogen.

1909.

P. K. V.
Ove Eghoff.

Kannegaard tilføjede med blæk og understreget: "Præsten mangler Arbejde".

Blandt påtegninger af en tilsynsmyndighed i Kannegaards embedstid findes bl.a.:

"5/10 1915 tilset Gymnastikken.

Niels Bukh".

(Det var grundlæggeren af Ollerup gymnastikhøjskole).

I indberetningen for 1918 hedder det: "Skolen har været lukket i 25 Skoledage på Grund af den spanske Syge".

Chr. Emil Thomsen

1923 - 1930

Af embedsbogen anføres:

Jeg er født den 11. August 1894 i Hjorthede Sogn ved Bjerringbro som Søn af Landmand Rasmus Thomsen og Hustru Julie, født Nielsen. Tidlig følte jeg Lyst til at gå Lærervejen og kom som ganske ung på Nørre Nisum Seminarium, hvorfra jeg blev dimitteret 1916 med Hovedkarakteren mg-.

Fra 1. Oktober 1916 til 1. Maj 1917 var jeg Hjælpe lærer i Julianehede Skole pr. Engesvang hos daværende Lærer Nielsen. Fra 1. Maj 1917 til 1. Oktober 1918 var jeg Vikar i Andenlærerembedet i Gislev på Fyn for en Klassekammerat, som i nævnte Tidrum var Soldat. Her lærte jeg min Hustru Valborg Prior Hansen at kende. Hun er Datter af Førstelærer Emil Hansen i Gislev. 1. September 1918 blev jeg kaldet til Andenlærer i Stenstrup, Syd fyn, hvor jeg tilbragte ca. 4 gode Aar. 1. Januar 1923 blev jeg kaldet til Embedet her i Hornstrup. Den 27. Juli 1923 blev jeg gift. Vi havde regnet med ikke at skulle flytte herfra. I Juli Md. 1930 fik jeg imidlertid Meddelelse om, at min gamle Kollega i Stenstrup, Førstelærer Mouritzen, var afgået ved Dø-

den 59 Aar gammel, og samtidig fik jeg af Sognerådsformanden i Stenstrup Opfordring til at søge Førstelærerembedet i Stenstrup.

Før vi forlader Hornstrup Skole, hvor vi har tilbragt ca. 8 lykkelige Aar, føler vi, at vi skylder Hornstrup Sogneråd og Skolekommission samt Beboerne i Skoledistriktet en oprigtig Tak for de gode Forhold, vi har virket under.

Hornstrup Skole i Oktober 1930.

Chr. Emil Thomsen.

Førstelærer og Kirkesanger.

Der var afskedsfest for familien Thomsen i forsamlingshuset.

Chr. Emil Thomsen havde i januar 1927 i Danmarks Lærerforenings medlemsblad Folkeskolen meget stærkt imødegået nogle udtalelser, som Klaus Berntsen havde fremsat i en avisartikel ved juletid 1926.

(Klaus Berntsen (1844 - 1927) var uddannet som friskolelærer på Christen Kolds højskole i Dalby. Han var minister flere gange og konseils præsident, altså statsminister 1910 - 1913. I 1925 blev han fejret so den eneste, der siden 1849 havde siddet 50 år i rigsdagen.

Det var altså ikke en hr. hvem som helst, lærer Thomsen indlod sig i polemik med).

Thomsen hævdede, at Klaus Berntsen i sin julehilsen som sædvanlig havde overdænget folkeskolen med hån, og denne gang havde den fået et spark med følgende udtalelse:

Det er den offentlige Skoles store Brøde, at man der vil indterpe kristelige Grundsætninger i Børnene ved Udenadsopramsnig efter en Lærebog.

Thomsens indlæg var holdt i en skarp tone og med hentydning til Klaus Berntsens høje alder.

Det startede en ivrig og lang polemik, der fra Folkeskolen bredte sig til dagspressen, og Klaus Berntsen selv, der da var over 82 år gammel gik også ind i diskussionen med et par friske indlæg.

Vikar G. Kannegaard Christensen

1930 - 1931

Embedsbogen fortsætter:

Som Vikar i Embedet ved min Bortrejse er antaget Lærer, cand. phil. G. Kannegaard Christensen, Kirkeby.

Kannegaard Christensen er Student fra Vejle højere Almen-skole og dimitteret fra Haderslev Statsseminarium 1929. Han er Søn af Sognefoged og Sognerådsformand Chr. Christensen, "Kirkebygård", og Hustru Dora, f. Kannegaard.

Kannegaard Christensen bliver altså Vikar i det Embede, hans Bedstefar har været Indehaver af i 38 Aar.

Chr. Emil Thomsen.

Peter Johannes Petersen

1931 - 1959

Fra embedsbogen anføres:

Jeg blev født i Præstø 15. januar 1894 som søn af skomagermester Theodor Petersen og hustru Laura, født Jensen. I året 1911 tog jeg realeksamen og kom året efter til Jonstrup seminarium, hvorfra jeg dimitteredes 1915 med hovedkarakteren mg.

Fra 1. juni 1915 til 22. februar var jeg vikar i Hedegård skole i Djursland. Fra 1. april fik jeg fast ansættelse som andenlærer i Assendrup, Engom sogn, og var her, indtil jeg efter opfordring fra Bevtoft den 1. september 1919 tog til Bevtoft som dansk privatlærer.

Under mit ophold i Assendrup blev jeg forlovet med Gudrun Justesen, datter af gårdejer Jacob Justesen, Ulkind, Ringive sogn; hun bestyrede da huset for sin bror, mejeribestyrer J. Schou, Bredal mejeri. Vi holdt bryllup den 26. oktober 1920, og få dage efter, den 1. november, modtog jeg fast ansættelse som førstelærer og degn i Bevtoft, Sønderjylland. Lærergerningen i Bevtoft var på mange områder et pionerarbejde, men det var af den årsag også en taknemmelig opgave, idet resultaterne ofte viste sig, mens vi var der.

Både skolemæssigt, folkeligt og nationalt betød det rige udviklingsår for mig, og der lagdes her grund for meget af det arbejde, som jeg uden for min skolegerning gerne ville beskæftige mig med i foreninger og som foredragsholder.

Den 1. februar 1931 blev jeg kaldet til førstelærer her i Hornstrup. Var vi glade for gerningen og tilværelsen i Bevtoft, har vi været ikke mindre glade for at være her i Hornstrup, ja endnu gladere.

Skoleforholdene her giver læreren adgang til at arbejde frit efter egen metode og lyst, og forbindelser og samkvemmet med hjemmene har bragt os mange glæder. Arbejdet i skolen går lystbetonet fra begge sider, og arbejdet uden for skolen fylder mine ledige timer med oplevelser og indtryk, som gør livet rigere.

P. J. Petersen afgik ved døden i efteråret 1961 i Grejsdalen, hvor han boede efter pensioneringen i 1959.

Hans Chr. Dethlefsen

1960 - 1972

Født den 8. oktober 1912 i Ullerup, Sønderborg amt, som søn af Christian Dethlefsen.

Dimitteret fra Haderslev seminarium 1938. Årsvikar i Sønderjylland 1938-1940.

Askov højskole og lærer ved Nr. Søby fri- og efterskole 1940-41.

Leder af Fangel friskole ved Odense 1941-43.

Førstelærer ved Højme skole 1943-1958, ved Moseby skole i Vendsyssel 1958-60 og ved Hornstrup skole 1960-72.

Kom ved skolens nedlæggelse på ventepenge og blev kirkesanger ved Søndermarkskirken i Vejle.

Andenlærere:

Willumsen

1951 - 1954

Hans Arne Andersen

1954 - 1966

Født 14. april 1926.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1948.

Flyttet til Kirkebakkeskolen.

<u>Wilckens</u>	1966 - 1968
<u>Leif Klyver Jensen</u>	1969 - 1971
Født 19. november 1943.	
Dimitteret fra Jelling seminariun 1967.	
Flyttet til Kirkebakkeskolen.	
Senere flyttet fra Vejle til Ødsted.	

Lærerinder:

<u>Marie S. Bondegaard</u>	1902 - 1905
Født den 10. august 1880.	
Dimitteret fra Varde forskoleseminarium 1900.	
<u>S. Jørgensen</u>	1905 - 1907
<u>Marie Hansen</u>	1907 - 1930
Født den 22. september 1881.	
Dimitteret fra Varde forskoleseminarium 1901.	
<u>C. Nyborg Christiansen</u>	1930 - 1934
<u>Anna K. K. Nyborg, gift Nielsen</u>	1934 - 1972
Født 7/7 1906. Dimitteret 1931.	
"Overlærer Anna K. K. Nielsen afsked med pension efter 38 års virksomhed ved Vejle (og Hornstrup) skolevæsen 31/7 1972". Beretning for 1971-72 om Vejle kommunes skolevæsen.	
<u>Rigmor Bygge Jensen, gift Ottesen</u>	1959 - 1972
Født den 15. maj 1936.	
Dimitteret 1959.	
Overflyttedes til Kirkebakkeskolen 1972 ved Hornstrup skoles nedlæggelse.	

Bredballe skole 1741 - 1915.

Bredballe skole er ligesom Hornstrup grundlagt i henhold til fundats af 1741, hvilket ikke betyder, at undervisning i Bredballe først derefter er begyndt. I fundatsen hedder det, at degnen i Hornstrup holder en substitut i den anden by i sognet, Bredballe, fra Mikkelsdag til påske. (Mikkelsdag, Michaeli dag, den 29. september, var indtil 1770 bibeholdt som skiftedag og terminsdag. Man holdt også høstgilder, markeder og andre festligheder på denne dag).

Niels Linde til Tirsbæk oprettede som nævnt et skolehus i Bredballe, men man ved ikke hvor. Det antages dog, at det lå, hvor man senere byggede skole (på Kirkebakken ved Assendrupvej).

I 1857 nedbrød man den gamle, brøstfældige skole og lod opføre en ypperlig skolebygning på 12 fag foruden udhus.

Mens byggeriet stod på, blev fattighuset indrettet således, at børnene kunne undervises der.

Skolen blev indviet den 4. september 1857 af provst Lerche Jørgensen.

Den blev senere omtalt som Byskolen.

I 1861 var der oprettet en pogeskole i Bredballe.

Af Bredballe skoles embedsbog fremgår det, at der var to klasser: ældste klasse og yngste klasse. Om vinteren gik ældste klasse i skole 4 dage ugentlig og yngste klasse 2 dage ugentlig. Om sommeren var det omvendt.

I 1903 var der 44 elever i ældste klasse og 30 i yngste.

Skoledagenes antal var normalt 250, men i 1906 nåede man op på 256 og i 1910 på 254.

Af undervisningsmidler og bogsamlinger fandtes ved skolen den 1. februar 1903:

En Biblia med den augsburgske Trosbekende (Kbhv. 1802)

En Do. skænket til Skolen af Lerche Jørgensen, Vejle d. 6te Februar 1863.

2 "Ny Thestamenter" fra 1850-60.

2 Do. fra Horsens Bibliotheksselskab til Skolen.

1 Do. fra 1851.

7 Do. fra 1855.

2 Do. fra 1851 } disse Thestamenter er foræret Br.Sk. til

1 Do. fra 1858 } Brug og Afbenyttelse for de uformuende

Børn af Stefan Kristensen, Lille Lysholt d. 20/10 1860.

20 Eksemp. af Joakim Larsens Læsebog V 6.Del - flere Bind
rygløse med manglende Blade - til Dels ubrugelige.

10 Anskuelsesbilleder M. Jakobsens Kunstforl. 1902.

1 lille Globus skænket til Skolen af Grdjr. Niels Jensen.

Verdenskort af F. Christiani.

Europakort af Do.

Palæstinakort af Do. iturevet og næsten ubrugeligt.

Kort over Danmark v. Generalstaben til 2 Kr. 50 Øre.

Bredballe Skoledistrikt Do.

En Dagbog fra Maj 1889.

En Embedsbog fra 1st Jan. 1901.

En Skoleprotokol fra til Maj 1903.

En Eksamensprotokol fra Oktbr. 1888.

En Vaccinationsprotokol fra 1872.

Kirkebog fra 1863 - 1892.

En do. fra 1892.

En sort Tavle.

To do. gml. Tavler til at ophænge Kort paa.

Tuberkulosestavlen.

1 Hennebergs "300 Fortællinger".

1 Chr. Hansen: Facit til I og II Del.

1 N. C. Rom: Fædrelandshistorie.

1 Bohr og Hasager: Geografi med Atlas.

1/5 04. M. Ottesens: Danmarkskort.

1/5 03. Landsbyskolens Læsebog I Del. 16 Ekspl.

1/11 03. Do. III Del. 20 Do.

1/11 03. Skriftlæsningstabeller (Laan fra Strandskolen).

1/11 03. 1 ny Globus. N. C. Roms.

1/11 04. 1 Ekspl. Skjoldagers Regnebog for Aftenskolen med Facit.

1/11 04. 1 lille Retskrivningshjælper. 120 Øvelser.

Fra 1903 er der også i embedsbogen indført en afskrift af en obligation, der var udstedt i forbindelse med indretning af en ajlebeholder ved Bredballe skole.

Hornstrup sogneråd har til nævnte formål af skolefonden lånt 120 kr. Lånet skal forrentes med 4% p.a. og tilbagebetales i løbet af 10 år af skolelæreren ved indeholdelse i dennes løn. Med hensyn til gælden har sognerådet underkastet sig hurtig retsforfølgning i medfør af forordning af 25. januar 1828.

Oversigt over indbetalingerne er også bogført:

1904. Første Afdrag	12 Kr. + renter	4 Kr. 84 Øre
1905. Andet do.	12 - + -	4 - 32 -
1906. Tredie do.	12 - + -	3 - 84 -
1907. Fjerde do.	12 - + -	3 - 36 -
1908. Femte do.	12 - + -	2 - 88 -
1909. Sjette do.	12 - + -	2 - 40 -
1910. Syvende do.	12 - + -	1 - 92 -
1911. Ottende do.	_____	
1912. Niende do.	_____	
1913. Tiende do.	_____	

Da Jordlodden blev bortsolgt i April 1911, overtog Kommunen Ajlebeholderen og indbetalte Restsummen af ovennævnte lån Kr. 36,00.

10.-9.-11.

Marius Hansen.

Bredballe skole blev i 1915 afløst af Bredballe centralskole.

Lærere:

Herremandens tjener på Tirsbæk ca. 1760
Hans navn kendes ikke.

Jens Galthen omkring 1761 -
Visitatsbemærkning efter biskop H. A.
Brorsons visitats i Hornstrup 1761:

Den anden Skole i Sognet i Byen Breballe forestaar en Person navnlig Niels Galten upaaklagelig.

Jens Galten blev viet i Engum den 27. juli 1762.

Hans Iversen

omkring 1777 -

Skoleholder Hans Iversen blev viet i Engum kirke den 14. november 1777.

Eskild Broe

1788 - 1814

Han var skolelærer i Bredballe og blev skriver på Tirsbæk birketing.

Kårene var små. Embedets indtægter var knap 10 rigsdaler i penge, dertil 6 tønder korn, 96 lispund af hør og ligeledes af halm, græsning til 2 køer og 4 får på byens udmarker og fornøden ildebrændsel.

Broe fik ved provst Schøiths hjælp udmarken mageskiftet med den senere skolelod.

Til minde derom udskar Broe i en egeplanke følgende indskrift:

Tak Gud og ædle H. P. Schøith
for naadig Hjælp de viste,
det vorde Dem en Æresstøt
hvis Hjælp jeg ej forliste.

1793.

E. Broe.

Egeplanken sad i den gamle skoles gavl. Ved ombygningen 1856 - 1857 blev den flyttet til udhusets nordlige gavl.

I foråret 1814 blev Broe afskediget.

Ulykke på Ulykke regnede ned over os Mit Embede måtte jeg forlade Vi blev jaget ud af Skolen, som havde det været de grove Forbrydere, under det løgnagtige Påskud, at jeg havde Sindssygdom, fordi jeg talte og skrev om al vor Ulykke ved Uånderne.

Efter afskedigelsen vandrede han hver lørdag til Vejle for at hente sakse og knive til slibning.

Han døde i 1846 i en alder af 80 år.

Om Eskild Broe har Marius Hansen fortalt i Vejle amts årbog 1913. Nedenfor gengives imidlertid af A. H. H. Smiths bog fra 1882 om Vejle og omegn artiklen om Bredballe by og skolelærer Broe:

BREDBALLE BY. Denne er meget smukt beliggende paa de store Bakkeskraaninger mod Syd, der helde ned mod Fjorden, beskyttet for Vindene af de nærliggende Skove, og egner sig derfor fortræffelig til Haveanlæg med Frugttræer, af hvilke der findes mange. Nede ved Fjorden ligge mange Smaahuse, hvis Beboere ernære sig ved Fiskeri og forsyne Veile og dens Omegn med Fisk; dette Strøg gaar under det bekjendte fælles Navn Bredballe Strand og har for sit Distrikt sin egen Skole.

I selve Bredballe By levede for over 40 Aar siden en entlediget Skolelærer ved Navn Broe, der var vel kjendt i Veile saavel for sit Udseende som iøvrigt for sin Originalitet; thi født med næsten tillukkede Øine, var han dog saa skarp seende, at han tilfredsstillende kunde slibe Barber- og Lommeknive og Saxe. Til den Ende gik han stadig med en lille rødmalet Kasse, iført en brun Frakke, en lang saakaldet fransk Vest med store Lommer, Knæbenklæder og Sko, langt Haar, samt en bredskygget Kasket paa Hovedet og lang Stok i Haanden. Saaledes kom denne ellers flittige og godmodige gamle Mand en Gang ugentlig (hver Lørdag) til Veile. Som Lærer paa den Tid havde han vist lært en Del mere end de fleste af sine Standsfæller, men hans Læsen og Lærdom tog tilsidst en egen Retning, da han indbildte sig og Andre, at der gaves Væsener, som han kaldte "Luftgeister", der forhindrede Menneskene i alt godt, hæslige Skabninger af Udseende, værre end det værste Kryb. Disse Luftgeister vare for ham i hans sidste Leveaar det Væsentligste og det Værste; de opfyldte ganske hans Tanker og udgjorde hos ham det staaende Thema. Denne Originalitet havde en Maler i Veile sindrig fremstillet paa et Maleri. Broe var en lille Mand - han fremstilledes her med sin Kasse i Haanden, omklamret af det hæsligste Kryb, i alle mulige Skikkelser foroven og forneden, malet paa en meget mørk Grund. Hvad der efter det Foranførte rørte sig i Manden og hvorledes det iøvrigt stod til med ham, vil man kunne se af hans Indbydelse til Subskription paa hans Bog om "Luftgeisterne". En Avis fra 1841 indeholder følgende Stykke af Broe:

"Højtærede Publikum!

Det er bekjendt for den største Del heromkring, at jeg Undertegnede i mange Aar har arbeidet paa at blive en Velgjører for alle mine Medmennesker og at opnaa dette menneskekjærlige Øiemed, ja, jeg vover at sige, det allervigtigste som kan tænkes og med usigelig Møie forfattet et lidet Skrivt som kaldes:

"Den sande Aarsag til det ganske menneskelige Kjønns, saavel som Dyrenes højst ulykkelige Forfatning og sørgelige Skjæbne siden det 19de Aarhundredes Begyndelse og indtil Gud selv af Naade og Barmhertighed vil forbarme sig over os i at frelse os, grundet paa egen og Alles højst sørgelige Erfarenhed". Med Motto: "Hvad sand Erfarenhed lærer, kan aldrig kaldes Overtro; den Sandhed Alle ærer, hvorpaa og dette Skrivt beror". Jeg har allerunderdanigst tilegnet Hs. Kongl. Majestæt og Hans Kongl. Høihed Kronprinsen med Høie Gemalinde disse faa Blade i det Haab, at De vil tage oprigtig Del i dette vort fælleds Anliggende

Bogen, der vil koste 1 Rdl., vil i mange Henseender blive meget mærkværdig, og give Stof til mange ypperlige Taler og Skrifter i Fremtiden, saavel som og deri, at den er den første paa Jorden af det Slags, da Ingen anden har kunnet føre den mageløse Krig, jeg har maattet føre.

Jeg har den Ære at recommandere mig, efter Bogens Indhold, som alle Menneskers hulde Ven og Broder".

Bredballe, 16de Juli 1841.

E. Broe,

forhenv. Skolel. i Bredballe.

Om Bogen nogensinde kom under Trykken, er uvist og Fortælleren ubekjendt, men vist er det, at Broe vedblev at tro, at disse Luftgeister vare til.

Det bemærkes fremdeles, at i en af Byens Aviser stod omtrent til samme Tid at læse nogle nette Smaavers, hvis Indhold røbede megen Medfølelse, og som vare undertegnede Chr. Sp. Versene lød saaledes:

"I kjende jo Alle den gamle Mand
Med sølvgraa Lokker om Panden,
Som lister sig hid fra Bredballe Strand
Med Kassen og Staven saa godt han kan
Og kaldes "Luftgeistemanden".

I femti Aar har han faret nu
I Leding med Geisteflokke,
Nu have de revet hans Sko itu
Og den Gamle vandrør, helt mod i Hu,
Til By paa den blotte Sokke.

Og det er haardt for ham, kan I tro; -
Fem Daler til den Skomager, -
Saa kunde han faa et Par nye Sko,
Og nye Sko til den gamle Broe
Bogtrykkeriet modtager."

- Poul Skolemester Andersen (Rasmussen) 1814 -
Han var en flink lærer og en dygtig
mekanikus.
- Jens Christian Højmark 1831 - 1854
Født i Borris 1796. Dimitteret fra
Borris seminarium, lærer i Bredballe
til 1854, da han fik sin afsked.
Død 1865.
Højmark holdt hjælpelærere i flere
år; blandt disse nævnes seminarister-
ne Randlev, Knud Nielsen (St. Lihme),
Mogensen og sønnen lærer og folke-
tingsmand Chr. Højmark.
Højmark var den første seminarist
ved Bredballe skole.
- Just Nielsen Rahbek 1854 - 1865
Født i Skarrild den 17. juni 1830 som
søn af gårdejer N. Rahbek.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1848.
Hjælpelærer i Thyregod 1849-51, lærer
og kirkesanger i Hammer 1851-54, lærer
i Bredballe 1854-65.

Det var i hans tid, der blev bygget ny skole, mens børnene blev undervist i fattiggården.

Han var god til at hjælpe eleverne til rette, "blot han var ædru".

Han blev afskediget i 1865.

Død i Jelling den 25. juni 1866.

Ludvig Valrad Klaussen Lebeck

1865 - 1903

Født den 17. juni 1830 i Jernvedlund, Grejs, som søn af lærer og kirkesanger L.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1851.

Andenlærer i Nørre Hoksted ved Flensborg 1851, lærer i Hørup sogn 1854, degn og førstelærer i Nr. Hoksted 1857.

Fordrevet af tyskerne i 1864.

Lærer i Bredballe 1865-1903.

Død 1914.

Hans Marius Pedersen Hansen

1903 - 1945

Marius Hansen fortæller i embedsbogen om sig selv - her gengivet let redigeret:

Født i Harndrup på Fyn 17 febr. 1875, dimitteret fra Odense seminarium i 1896. Hjælpelærer i Nørre Søby 1896. Vikar i Ore lærer- og kirkesangerembede 1896. Hjælpelærer i Vonge, Ø. Nykirke s. 1897. Andenlærer i Erritsø 1897-1901. Lærer og kirkesanger i Grødstrup 1901-1903, da jeg blev kaldet til enelærer i Bredballe.

Den 30. april 1903 viedes jeg i Bredstrup kirke til Karen Lomholt Andersen af Kongsted Nedergaard; hun døde den 18. januar 1907 og blev den første, der blev begravet på Bredballe kirkegård.

I december 1907 blev jeg beskikket som organist ved den nye Bredballe kirke.

Den 6. maj 1911 ægtede jeg Johanne Kirstine Nielsen af Vejle, f. 14. april 1891 på Boelskilde i Bredballe.

Den 1. marts 1905 indvalgtes jeg i udvalget, der byggede Bredballe kirke og var som formand for udvalget med til at bære denne gode sag frem. Udvalget afsluttede først sit Arbejde

den 14. dcbr. 1916.

I årene 1906-07 var jeg medlem af og formand for sogneudvalget, der byggede Hornstrup præstebolig.

Efter omordningen af skolevæsenet her i fogderiet i årene 1912-14, som fastsloges ved min. skr. af 26. maj 1914, blev jeg ansat som førstelærer fra 1/4 1915 at regne.

Den 1ste nvbr. 1912 blev jeg kirkesanger ved Bredballe kirke.

Marius Hansen har bl.a. skrevet Hornstrup Sogn og Tirsbækbogen. Det var ved den nye centralskole i Bredballe, han blev førstelærer. I 1947 blev han udnævnt til ridder af Dannebrog. Afgået ved døden søndag den 25. juni 1950.

Bredballe Strandskole 1868 - 1915.

Bredballe Strandskole - Bredballe søndre skole - blev opført i 1868. (Den lå lidt syd for anden viadukt, bag ved slagtermester S. A. Grøn-vall).

Samme år var der 89 elever i Hornstrup skole, 70 i Bredballe skole og 65 i Bredballe søndre skole.

Skolen blev i 1915 afløst af Bredballe centralskole.

Lærere:

<u>Mikkelsen</u>	1868 - ?
<u>Dalsgaard</u>	? - ?
<u>P. Steffensen</u>	? - 1872
<u>Christen Nielsen</u>	1872 - 1912

Født den 31. januar 1848 i Bredballe.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1869.
Ved Bredballe kirkes indvielse anden søndag efter advent 1907 var han kirkesanger. Han havde i øvrigt mange lokale tillidshverv.
Udnævnt til dannebrogsmænd i 1908.

Christen Nielsens afsked gav anledning til, at skolekommissionen stillede forslag om en ændring af skoleforholdene i Bredballe fogderi. Efter forslaget skulle "den gamle Strandskole" omdannes til forskole og Bredballe byskole til hovedskole. Forslaget blev ikke gennemført, men formentlig forårsaget af disse overvejelser blev Bredballe strandskole passet af vikarer, indtil der havde fundet en afklaring sted.

Bredballe centralskole 1915 - 1966.

Det forslag om ændring af skoleforholdene i Bredballe, som skolekommissionen fremsatte i sommeren 1912, dannede indledningen til en toårig strid, en strid, som blev ført med megen bitterhed på møder i forsamlingshuset, omkring sognerådvalg, med indsamling af underskrifter på fire forskellige henvendelser til myndighederne og med rejser til skoledirektionen og undervisningsministeriet.

Der fremkom ikke mindre end fire forskellige forslag om, hvorledes skolevæsenet fremtidig skulle ordnes.

Efter lange forhandlinger frem og tilbage vedtog sognerådets flertal den 20. marts 1914 at bygge en centralskole omtrent midt mellem de to eksisterende skoler. Forslaget mødte på voldsom modstand. Der blev indsamlet underskrifter på en protestadresse, og én deputation rejste til ministeriet og til konsulenten i skolesager, professor N. A. Larsen, en anden til skoledirektionen.

Alt var dog forgæves.

Den 26. maj 1914 blev sognerådets forslag godkendt af ministeriet, og straks efter begyndte forarbejderne til den ny skole.

Da skolen var under tag, samledes skolekommissionen, sognerådet, arkitekten og håndværkerne med flere til en "grundstensnedlæggelse" onsdag den 13. januar 1915.

Bag en tavle i forhallen ved hovedindgangen indmuredes en blykapsel, der indeholdt et dokument skrevet på pergament.

Dokumentets tekst lød som følger:

"Herren trøste Eders Hjerter og styrke dem i al god Gerning og Tale.

2 Tess. 2.17.

Aar 1915 i Kong Christian den Tiendes 3. Regeringsaar fuldførtes denne Skole.

Søren Kejser Nielsen var da Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet - Stiftamtmand Wilhelm Bardenfleth, Kammerherre, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd Amtmand over Vejle Amt - Peder Gabriel Koch Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd Biskop over Ribe Stift - Christian Henrik Christensen Provst for Nørvang-Tørrild Herreders østre Provsti - Aage Jensen Rudbeck Herredsfoged for Nørvang-Tørrild Herreder og Hans Ove Mathias Jensen Eghoff Sognepræst for Hornstrup Menighed. Foruden Sognepræsten var Grdjr. Stefan Kristensen Ll. Lysholt og Fisker Husejer Christian Christensen Bredballe Strand Medlemmer af Sognets Skolekommission. (Proprietær H. Holst Brandbjerg var Medlem af Skoledirektionen).

I Sogneraadet var da: Gaardejer Christian Jensen Christensen Kirkebygaard - Sogneraadets Formand Gaardejer Jens Peter Olsen Maanebjerggaard - Hornstrup. Lagerforvalter Jens Christensen Grejsdalen - Gaardejer Stefan Kristensen Ll. Lysholt - Gaardejer Niels Peder Nielsen (Boelskilde) Bredballe - Gaardejer Jens Jensen Bredballe - Boelsmand Jens Kjær Mortensen Bredballe Mark - Fisker Knud Andersen Bredballe Strand - Fisker og Husejer Frederik Peder Jensen Bredballe Strand -

Lærer og Kirkesanger Marius Hansen var indtil da Enelærer ved Bredballe Byskole - fra 1. April den nye Skoles Førstelærer.

Strandskolen besørges midlertidig ved Vikar.

Da forhenværende Lærer ved Bredballe Strandskole Christen Nielsen Dannebrogsmænd entlediges efter Ansøgning 1/11 1912 - efter 40 Aars Lærergerning - optog Skolekommissionen og Sogneraadet Forhandlinger om en Omordning af Skolevæsenet i Bredballe Fogderi.

Efter adskillige Overvejelser endte Sagen med at Sogneraadet under 26. Marts 1914 indsendte Forslag om Opførelse af en Fællesskole for begge Skoledistrikter. Forslaget approberedes 26. Maj 1914 af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Byggepladsen "Højmarks Toft" kaldet er købt af Grdjr. Sogneraadsmédlem Jens Jensen.

Tegningen til Skolen er udført af Arkitekt Frits Jensen Vejle. Arbejderne er udførte af Murmester Hans Iversen Vejle. Tømrermester Jens Nielsen Bredballe. Snedkermestrene P. Chr. Thomsen Bredballe og H. Pedersen og K. Jensen Vejle - Blikkenslagermester Chr. Hansen Vejle - Malermester Clemen Hansen Bredballe - Vandmester Chr. Jensen Mølholm.

Gymnastikredskaberne er leverede af Snedkermester Poul Madsen Dons. Støbegods er leveret af C. M. Hess Vejle. Jordarbejderne er udførte af Husejer Vilhelm Sielemann Bredballe - Byggesummen (med Grund) er ca. 42.000 Kr.

Skolens Navn er: Bredballe Centralskole.

Kundskabs Fader, Vidsoms Væld!
til vor Gerning giv os Held.
Hvad her plantes, lad det lykkes,
hvad her grundes, lad det bygges
på den rette Hjørneste.

Lad en Slægt opfostres her
sund og flink til Livets Færd,
vokse op ved Helligaanden
vokse med Guds Søn ved Haanden
fremad til vort Himmelhjem.

(Lembcke.)

Blykapslen blev fundet, da skolen blev bygget om til børnehave. Den findes nu (1981) på Kirkebakkeskolen og har ikke været åbnet.

Skolen blev indviet mandag den 17. maj 1915 af provst C. H. Christensen, Vejle. Foruden skoledirektionens øvrige medlemmer stiftamtmand Bardenfleth, Vejle, og proprietær Holst, Brandbjerg, deltog sognerådet og skolekommissionen i indvielsen.

Der blev talt af sognerådsformand, gårdejer Jens Jensen, provst Christensen, sognepræst O. Eghoff og lærer Marius Hansen. Sidstnævnte henviste til indskrifterne på to sandstenstavler, der var blevet indmuret på væggene ved skolens indgangsdør:

Tal sandt om småt og stort,
jævnt om alt det høje,
thi godt er alt, hvad Gud har gjort,
klart er Barnets Øje.

(Grundtvig)

Må Hjem og Skole Haand i Haand
sin Gerning øve i Herrens Aand.

(Marius Hansen)

Det havde været svært at enes om skoleordningen, men nu stod skolen der. Grundstenen var blevet nedlagt - lidt sent ganske vist, men dog - og skolen var blevet indviet med maner.

Førstelærer Kannegaard ved Hornstrup skole var også tilfreds med, at der var blevet bygget en centralskole i kommunen.

Han skrev:

I Aaret 1914 byggedes en ny Centralskole i Bredballe, og de to Enelærerembeder i Bredballe By og ved Bredballe Strand ophævedes. Ved Centralskolen ansattes en Førstelærer, en Andenlærer og en Forskolelærerinde, henholdsvis med en Begyndelsesløn af 1.200 Kr., 800 Kr. og 500 Kr. + 50 Kr. for Haandgerning.

Samtidig blev Begyndelseslønnen for Førstelærerembedet i Hornstrup hævet fra 1.075 Kr. til 1.200 Kr. uden nogen Foranledning fra Lærerens Side, hvilket må betragtes som noget påskønnelsesværdigt af Sognerådet.

Kannegaard laver også en opstilling over, hvor meget han derefter, d.v.s. fra den 1. april 1915, kunne hæve af kommunekassen årlig. Da noget lignende må gælde for tilsvarende embeder på den tid, gengives oversigten:

Embedets Begyndelsesløn	1.200 Kr.
Kirkebylærerløn	<u>50 -</u>
	1.250 Kr.
Afkortning for Accidenser	<u>141 -</u>
	1.109 Kr.
Kirkesangerløn	100 -
Organistløn	<u>100 -</u>
	1.309 Kr.
Afløst Skolebrænde	132 -
Skolens Renholdelse	45 -
Renholdelse af Latriner m.m.	<u>15 -</u>
	<u>1.531 Kr.</u>

Men Kannegaard var tilfreds. Han "havde gode økonomiske Kår", som han selv udtrykte det.

Ved Bredballe Byskole havde der kun været to klasser, men ved Bredballe centralskole blev der fra 1915 seks fremadskridende klasser.

1. og 2. klasse havde hverandendags skolegang hele året.
3. klasse gik om vinteren i skole 2 dage a 6 timer, om sommeren 4 dage a 6 timer.
4. klasse 2½ dag a 6 timer om vinteren og 3½ dag a 6 timer om sommeren.
5. klasse 3½ dag a 6 timer om vinteren 2½ dag a 6 timer om sommeren.
6. klasse 4 dage a 6 timer om vinteren 2 dage a 6 timer om sommeren.

I 1917 var der kun 5 klasser, og undervisningstiden for 3., 4. og 5. klasse ændredes til 4 dage ugentlig a 6 timer hele året.

En undervisningsplan fra 1921 fastsætter undervisningstiden for 1. og 2. klasse til 3 dage ugentlig kl. 8 - kl. 2½ og for 3., 4. og 5. klasse til 4 dage ugentlig kl. 8 - kl. 2½. Om vinteren begyndte skolen dog først kl. 8½ og sluttede kl. 3.

I 1918 var skolen lukket fra den 26. oktober til den 27. november og i 1919 fra den 11. januar til den 3. februar på grund af "spansk syge epidemi".

Da skolen blev taget i brug, var børnetallet 150, men efterhånden faldt det, således at det i trediverne og fyrrerne lå omkring 80. Derefter kom der en meget kraftig stigning, og der var i 1937 vedtaget en ny skolelov, som stillede større krav til lokaler. Allerede i besættelsestiden begyndte skolemyndighederne i Hornstrup kommune derfor at drøfte opførelsen af en ny skole.

Bredballe centralskole blev afløst af Kirkebakkeskolen i 1966.

Lærere:

Førstelærere:

Hans Marius Pedersen Hansen 1915 - 1945

Marius Hansen var lærer ved Bredballe byskole fra 1903 og flyttede til centralskolen, da den blev taget i brug. Se i øvrigt Bredballe skole.

Karl Rikardt Lauritsen Kyed 1945 - 1966

Karl Kyed fortæller om sig selv:

Født i Hvejsel sogn, Vejle amt, den 27. april 1912. Søn af gårdejer Laust Jensen Kyed. Dmitteret fra Jelling seminarium 1933. Lærer på Vesterlund ungdomsskole, lærervikar i Gylling, Bjerre og i Holm på Als samt organist ved Bjerre og Nordborg kirke.

Fra august 1935 til februar 1938 andenlærer og organist i Hvejsel. Blev den 14. oktober 1936 gift i Ringive kirke med Ellen Kirstine Kristensen, f. 2/5 1911, datter af fhv. møller og gårdejer Kristen Peter Kristensen, Høgelund Møllegård.

Fra 1. februar 1938 kaldet til førstelærer i Ørslev sogn på Vestfyn og kirkesanger sammesteds.

Fra 1. november 1945 kaldet til førstelærer ved Bredballe centralskole og kirkesanger ved Bredballe kirke.

Var en lang årrække formand og bibliotekar for Hornstrup sogns biblioteksforening indtil 1970, da foreningen ophævedes ved Hornstrup kommunes sammenlægning med Vejle, hvorefter jeg forestod bogudlånet fra Bredballe filialbibliotek på den nye Kirkebakkeskolen.

Gennem halvtredserne og især i begyndelsen af tresserne tog byudviklingen sådan fart, at det hastede med opførelsen af en ny skole. Denne, Kirkebakkeskolen, stod klar til indvielse i august 1966. Ved den da godt 50 årige Bredballe central-skoles nedlæggelse søgte jeg om fritagelse fra min lederstilling ved skolevæsenet og ansattes derefter som overlærer ved den nye skole, hvor jeg havde mit virke, til jeg pr. 1. august 1979 søgte og fik bevilget min afsked med pension. Mit kirkearbejde tog jeg afsked med den 1. februar 1979, da det nyoprettede Bredballe sogn nu kunne oprette en fuldtids kordegnestilling.

Med taknemmelighed og glæde i sindet ser jeg nu tilbage over de mange år i skolens og kirkens tjeneste, seks og fyrre blev det til, hvoraf de fire og tredive her i Bredballe. I denne tredjedel af et århundrede udviklede Bredballe sig fra en lille, stille bondelandsby med et fiskerleje nede ved fjorden til en tætbebygget forstad til Vejle med superforretninger og hundreder af parcelhuse. Man fristes til at sige med Blicher: Ak, hvor forandret!

Dog - jeg vil slutte med noget mere konstruktivt og noget, som stadig kan opleves:

Jeg samler på de små børns smil
- de små børns lyse smil.
Og derfor plukker jeg, hver gang
der blomstrer smil på kind,
et lille smil og lukker det
i hjertets skatskab ind.

(Nis Petersen)

Andenlærere - lærere:

<u>Anders Johannes Andersen</u>	1915 - 1920
<u>Peder Pedersen</u>	1920 - 1923
<u>Hans Emil Andersen</u>	1923 - 1927
Født den 10. januar 1895. Dimitteret fra Odense seminarium 1916.	
<u>Oluf Storgaard Pedersen</u>	1927 - 1956
Født den 7. januar 1904 i Hee, som søn af en førstelærer.	

Dimitteret fra Silkeborg seminarium
1925.

Forskellige vikariater 1925-1927.
Andenlærer i Bredballe 1927-1956.
Enelærer ved Brandstrup skole,
Hjortshøj-Egå kommune. Sidst ene-
lærer ved Ørre skole, Ørre kommune,
hvorfra han blev pensioneret.

Peter Yde Poulsen

1956 - 1966

Født den 8. januar 1933 i Bedsted,
Thy, som søn af en gårdejer.

Dimitteret fra Jelling seminarium
1956.

Lærer ved Bredballe centralskole
1956. Flyttede med til Kirkebakke-
skolen 1966.

Børge Østergaard

1959 - 1966

Født den 18. januar 1929 i Tørring.

Dimitteret fra Jelling seminarium
1959.

Lærer ved Bredballe centralskole
1959.

Flyttede med til Kirkebakkeskolen
1966.

Forskolelærerinder - lærerinder:

Charlotte Runge

1915 - 1919

Rigmor Jessen

1919 - 1921

Nanna Marie Thorø

1922 - 1955

Født den 7. maj 1894 i Hjarup som
datter af en snedkermester.

Dimitteret fra Vejle forskolesemi-
narium 1916.

Forskolelærerinde i Vejlby ved Grenå
1916, ved Kibæk skole 1921 og ved
Bredballe centralskole 1. januar 1922.

Gerda Kastberg Henriksen

1955 - 1962

Født den 28. september 1923 i Trans sogn som datter af en proprietær. Dimitteret fra Nørre Nissum seminarium 1945.

Efter ansættelse i børneforsorgen fik Gerda Kastberg Henriksen i 1955 ansættelse ved Bredballe centralskole. Ansat som overlærer ved Søndermarks-skolen i Vejle 1962, ved Thyborøn skole i 1966.

Mary Camilla Mikkelsen Novrup, født Fig

1959 - 1966 (1974)

Født den 8. juni 1908 i Vrinneres på Mols som datter af en murermester. Dimitteret fra Århus seminarium 1929. Lærerinde ved Bredballe centralskole 1959 efter ansættelser ved Jyllerup skole ved Varde 1930, Byrum privatskole på Læsø 1932, Hundslund og Gjesten.

Fru Novrup var gift med lærer Leo Novrup.

Flyttede med til Kirkebakkeskolen 1966. Afgik ved døden den 4. maj 1974.

Sonja Andersen, født Zeberg

1962 - 1966

Født den 22. maj 1939.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1962. Ansat ved Bredballe centralskole 1962. Flyttede med til Kirkebakkeskolen 1966. Gift med lærer, senere skoleinspektør ved Skibet skole Eric Udesen Andersen.

Aase Elisabeth Johansen, født Olsen

1963 - 1966 (1967)

Født den 23. september 1928 i Søby, Kobberup sogn, som datter af en ene-lærer.

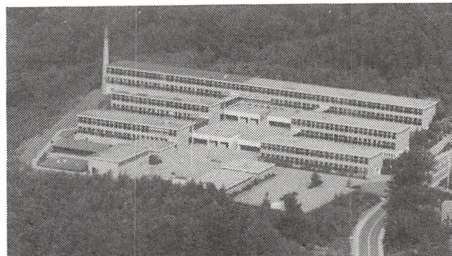
Dimitteret fra Århus seminarium 1951. Ved Løgstør skole 1951-1953, Langelinies skole i Vejle 1953-1954. Fast ansat lærerinde ved Damhavens skole. 1954-1958.

Lærerinde ved Bredballe centralskole
1963.

Flyttede med til Kirkebakkeskolen 1966.

Gift med lærer, senere skoleinspektør
ved Klostergades skole og Nørremarks-
skolen Jørgen Johansen.

Afsked 1967.



Kirkebakkeskolen 1966 -

Stigende børnetal og nye skolelove (1937 og 1958) gjorde det nødvendigt at skaffe mere plads til undervisningen i Bredballe; men udviklingsmuligheder ved centralskolen var der ikke.

Da den største tilvækst i befolkningstallet foregik nede ved stranden, mente mange, at man måtte placere en kommende skole til afløsning for centralskolen længere mod syd.

Først var det tanken at bygge vest for Kirkebakken i slugten syd for centralskolen; men som årene gik, blev man dog klar over, at arealet der ikke var stort nok til det nødvendige byggeri.

Så enedes man om at rykke over på østsiden af Kirkebakken, og i maj 1960 godkendte sognerådet tegninger til en ny skole, som skulle opføres i løjtnant Mølgaards frugtplantage mellem Kirkebakken og Mølgaardsvej. Tegningerne var udarbejdet af arkitekterne Einer Mikkelsen, Bredballe, og Helge Andreassen, Vejle; men projektet blev ikke gennemført.

I stedet lod man opføre en såkaldt Fyns-plan-skole på Kirkebakkens vestside. Første etape indeholdt 19 almindelige klasselokaler og 7 andre undervisningslokaler m.v., og skolen blev indviet tirsdag den 16. august 1966.

Inden man forlod centralskolen, talte skolekommissionens formand fru Inger Reinholdt, formanden for skolenævnet overbetjent Bent Schultz og førstelærer Karl Kyed. Derefter sænkede man for sidste gang centralskolens flag, og så marcherede eleverne med flag i hænderne og musik i spidsen ned ad Kirkebakken til den nye skole.

Ved ankomsten til Kirkebakkeskolen hejste man den nye skoles flag, og der blev holdt taler af sognerådsformand Hans Bundgaard, den nye skoles leder skoleinspektør J. Dall-Hansen, amtsskolekonsulent Dahl-Nielsen og pastor C. J. Neergaard.

Der var idel tilfredshed, og alle beundrede bygningerne og den usædvanlig skønne beliggenhed, skolen havde fået.

En måneds tid efter indvielsen fremkom der avis kritik over udgifterne til den ny skole, som nok var blevet dyrere, end man oprindeligt havde regnet med; men efter forklarende indlæg fra Fyns-planens arkitekt og fra skoledirektionen ophørte avisskriverierne.

Skolens 2. etape blev opført i 1970-71, og arbejderne blev forestået af arkitekterne Bent Mikkelsen, Bredballe, og Helge Andreassen, Vejle.

Skolen havde derefter 28 almindelige klasselokaler og 14 andre undervisningslokaler m.v.

Udvidelsen med klasselokaler, faglokaler, idrætshal, svømmesal og skoletandklinik blev taget i brug ved begyndelsen af skoleåret 1971-72, og den egentlige indvielse afholdtes den 26. november 1971, altså efter sammenlægningen med Vejle i 1970.

Kirkebakkeskolen blev en fuldt udbygget folkeskole efter 1958 loven med børnehaveklasser, 1. - 10. klasse og 1. - 3. realklasse.

Den 1. september 1981 havde skolen 39 klasser med 784 elever, heri indbefattet 4 børnehaveklasser.

10. klasse var øverste klasse.

I 1978 havde skolen 817 elever.

Skoleinspektør:

Jørgen Dall-Hansen

1966 -

Født den 13. oktober 1931 i Klim som søn af førstelærer Janus J. Hansen. Dimitteret fra Århus seminarium 1952. Timelærer i Århus 1953, lærer i Århus 1956, lærer i Løsning 1961.

Viceskoleinspektør i Løsning 1963.
Skoleinspektør ved Kirkebakkeskolen
den 1. august 1966.

Viceskoleinspektører:

Vilhelmine Ørnskov Hansen

1967 -

Født 5. juli 1923 i Horsens.
Dimitteret fra Gedved seminarium 1948.
Lærerinde ved Klostergades skole, Vejle
1948-1952, Horsens skolevæsen 1952-
1963.
Uden for nummer 1963-1964.
Filskov skole 1964-1967.
Viceskoleinspektør ved Kirkebakkesko-
len 1967.
Kurser i U.S.A.
Ansæt ved Teacher's Training College
i Botswana 1971-1973.
Frk. Ørnskov byttede i 1980 embede
med Herman Jensen, således at hun
siden har været overtallig vicesko-
leinspektør.

Herman Jensen

1978 -

Født den 26. maj 1933 i Grindsted.
Dimitteret fra Gedved seminarium 1964.
Lærer ved Klostergades skole i Vejle
1964, fast ansat 1966.
Viceskoleinspektør ved samme skole 1971.
Fungerende skoleinspektør ved Kloster-
gades skole fra 1/3 1977 til 31/7 1978.
(Skoleinspektør Jørgen Johansen flyt-
tede fra Klostergades skole, som skul-
le nedlægges ved udgangen af skoleåret
1977-1978. Han blev skoleinspektør ved
Nørremarksskolen).
Viceskoleinspektør (overtallig) ved
Kirkebakkeskolen den 1. august 1978.
Efter embedsbytning med viceskolein-
spektør V. Ørnskov blev han souschef
fra den 1. december 1980.



HOVER SOGN.

Hover sogn.

Laurids Lauridsen (1889-1971), der var førstelærer ved Hover skole (1923-1955), beskæftigede sig i mange år med sognets historie og indsamlede meget stof, ikke blot om skole og kirke, men også om gårde og om Lerbæk gods. En del af det indsamlede stof om "Skole og kirke i Hover sogn" blev efter hans død redigeret og udsendt i 1977 af Vejle byhistoriske arkiv. Hæftet indeholder ikke blot oplysninger om lærere men også afskrifter af breve og af Skoele-Fundatz af 14. februar 1758 vedrørende skolen "udi Høxholt Bye", hvorfor der henvises til dette.

Lerbæks skole ved Hover kirke 1648 - ca. 1685.

Ejeren af Lerbæk gods Johan Brockenhuus, og hans hustru Hedvig Bilde skænkede ca. 1648 fæstebønderne et skolehus ved Hover kirke og antog en skoleholder.

Skolens oprettelse blev af sønnen Erich Brockenhuus bekræftet i 1655, og det hedder, at børnene skulle "oplæres i deris Catechismo saa vel-som i Regnen oc Skriffuen".

Men der kom vanskelige tider for Lerbæk, og skolen er åbenbart ophørt omkring 1685.

Rugballegårds skole i Jennum 1741 - 1854.

I 1741 oprettede ejeren af Rugballegård Søren Stær en skole i Jennum - altså i Skibet sogn - for sine egne bønders børn. Da han ejede jord såvel i Hover som i Skibet og Jelling sogne, var ordningen som forud bestemt til at medføre strid mellem bønderne i Skibet og ejeren af Lerbæk, der oprettede en skole i Høgsholt.

Høgsholt skole (indtil 1877 også kaldet Hover skole) 1752 - 1965.

Høgsholt skole blev i 1752 oprettet af ejeren af Lerbæk, men der kom først skik på det, da fundatsen blev forfattet og approberet i 1758. Denne skoles distrikt kom heller ikke til at ligge inden for sognegrænserne, da det bestod af såvel Hover sogn som en del af Skibet sogn. Skolen lå i Høgsholt by, men i 1832 blev den flyttet østpå, og i 1907 blev der bygget en ny skole. I 1955 blev de ældste elever overført til den nye Hover centralskole, hvorefter skolen fortsatte som forskole til

samme. Høgsholt skole blev nedlagt i 1965.

Indtil 1877 kaldte man Høgsholt skole for Hover skole, selv om den oprindelige fundats benævner den en skole "udi Høxholt Bye". Årsagen er vel, at den var den eneste skole for Hover sogn.

I 1915 afskrev lærer P. Møller i et skriveskæft efter Høgsholt skoles embedsbog undervisningsplanen for skolens første og anden klasse:

Undervisningsplan for Høgsholt Forskole fra 1910.

I og II Klasse udgør Forskolen og undervises af en Lærerinde, som også underviser samtlige Piger i Skolen i Haandgerning.

I Kl. undervises om Vinteren 18 Timer om Ugen, om Sommeren 18 Timer

II Kl. undervises om Vinteren 18 Timer om Ugen, om Sommeren 18 Timer

I Kl. gaar om Vinteren 3 Dage a 6 Timer

II Kl. - - - 3 - a 6 -

I Kl. - - Sommeren 6 - a 3 -

II Kl. - - - 4 - a 3½ -

og 1 Dag a 4 Timer

Sommerplan I og II Kl.

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
Kl. 8 - 9	2.Kl.	2.Kl.	2.Kl.	2.Kl.	2.Kl.	1.Kl.
9 - 10	2. -	2. -	2. -	2. -	2. -	1. -
10 - 11	2. -	2. -	2. -	2. -	2. -	1. -
10 - 11½		2. -	2. -	2. -	2. -	
11 - 12	2. -					
1 - 2	1. -	1. -	1. -	1. -	1. -	
2 - 3	1. -	1. -	1. -	1. -	1. -	
3 - 4	1. -	1. -	1. -	1. -	1. -	

Vinterplan I og II Kl.

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
Kl. 9 - 10	2.Kl.	1.Kl.	2.Kl.	1.Kl.	2.Kl.	1.Kl.
10 - 11	2. -	1. -	2. -	1. -	2. -	1. -
11 - 12	2. -	1. -	2. -	1. -	2. -	1. -
12 - 1						
1 - 2	2. -	1. -	2. -	1. -	2. -	1. -
2 - 3	2. -	1. -	2. -	1. -	2. -	1. -
3 - 4	2. -	1. -	2. -	1. -	2. -	1. -

Undervisningsfagene og disses Timetal.

	Ansku- else	Reli- gion	Dansk	Skriv- ning	Reg- ning	Geo- grafi	Histo- rie	Sang
I	5/2	4/2	14/2	3/2	6/2	1/2	1/2	2/2 (18)
II	5/2	5/2	14/2	3/2	5/2	1/2	1/2	2/2 (18)
I	6/2	3/2	14/2	3/2	5/2	1/2	1/2	3/2 (18)
II	6/2	3/2	14/2	3/2	6/2	1/2	1/2	2/2 (18)

Foruden anførte Timer meddeles de paagældende Klasser $\frac{1}{2}$ Times Under-
visning i Gymnastik hver Formiddag, saa at hver Klasse nyder $\frac{3}{2}$ Ti-
mers Gymnastikundervisning om Ugen, dog maa Vejr og Føre tillade det.

III og IV Klasse undervises i Haandgerning hver Onsdag og Fredag Efter-
middag fra Kl. 4 til Kl. 6 i Tiden fra 1. Marts til Efteraarseksamen
i Oktober i det Omfang, som Ministeriets Cirkulære af 30. Oktober 1908
angiver. I forskolen undervises Pigerne i samme Tidsrum indtil 2 Timer
om Ugen, hvilke tages af Timeplanen, som Lærerinden finder passende.
Lærerinden udarbejder den ugentlige Timeplan for I og II Klasse, men
udarbejdelsen maa være i Overensstemmelse med foranførte Skemaer.

Det Maal, der bør naas i hver Klasse. Anskuelse: Ved Samtale støttende
først til virkelige Genstande, senere tillige til Tegning paa Skole-
tavle eller til Vægbilleder søges Barnets Sansning og Forestillingsliv
opdraget, ligesom det øves i at udtale sig om, hvad det har iagttaget,
og forberedes saaledes for den egentlige Fagundervisning. De i ministe-
riets Cirkulære af 6. April 1900 nævnte 2 Rækker gennemgaas i Løbet af
2 Aar.

Religion: I Kl. Enkelte meget letfattelige Fortællinger af gamle og nye
Testamentes Bibelhistorie. II Kl. Et større Udvalg af lettere Fortæl-
linger fra den hele Bibelhistorie og nogle enkelte bibelhistoriske San-
ge samt indtil 6 lette Salmer.

Dansk: I Kl. Undervisning i Læsning gaar Haand i Haand med Skrivning.
Gennem Staveøvelser føres Barnet til med nogenlunde Færdighed, Forstaa-
else og rigtig Betoning at kunne læse meget lette Stykker i Læsebog for
mindre Børn. Børnene øves i meget let Diktat og Afskrivning efter Bog.

II Kl. Læseøvelserne fortsætter med stigende Krav til Færdighed og rig-
tig Betoning, ligesom nogle lette Vers læres. Gennem planmæssig frem-
skridende Diktatøvelser indøves i Retskrivning, og gennem Genfortælling

og friere Beskrivelse udvikles Evnen til selvstændig skriftlig Behandling af Sproget. Børnene lærer at kende Navneord, Tillægsord og Udsagnsord.

Skrivning: I Kl. Paa Tavle jævnsides Læseøvelserne, derpaa i Bog med Blyant og Pen indøves Tal og Bogstaver.

II Kl. Skrivning indøves med Pen (Bogstaver og Smaaord).

Regning: I Kl. Addition og Subtraktion med Tallene fra 1-100. Regning anskueliggøres, og der indøves med benævnte Størrelser.

II Kl. De fire Regningsarter med Tal indtil 1000, simple Opgaver i Forholdsregning; den lille Multiplikationstabel læres.

Historie: I Kl. 8-10 Sagntræk (Fortællinger).

II Kl. Enkelte udvalgte Fortællinger af Fædrelandets Historie, ældre og nyere Tid. Indøvelse sker ved Fortælling og Genfortælling. Lærebog benyttes ikke.

Geografi: I Kl. Haand i Haand med Anskuelsesøvelse orienteres Børnene i Hjemegnen, særlig ved Tegning paa Skoletavlen af Skolens Omgivelser.

II Kl. Børnene lærer at kende Verdenshjørnerne, Danmark i store Træk.

Sang: I Kl. Der læres 5 lette Salmemelodier og 5 lette Børnesange.

II Kl. ca. 5 lette Salmemelodier og ca. 5 Melodier til Børnesange.

P. Møller

Høgsholt Skole, Dcbr. 1915.

Undervisningsplanen er her medtaget i sin helhed, fordi den formentlig er typisk for forskolerne i begyndelsen af 1900 tallet.

Skrivehæftet, hvori planen er afskrevet, er også typisk for tiden. Det er forsynet med et orangefarvet bind fra N. C. Roms Bog- og Stentrykkeri. Omslagets forside bærer en tegning, Ved Stenten, af A. C. Andersen, Thisted, og bagsiden en anden, usigneret tegning, En Samtale. På omslagets inderside er anført 10 skrivereregler og en anbefaling for Roms

Skolepen, Ny dansk Skolepen og Dansk Elastik Pen.

Af de gode råd om skrivning anføres nr. 9:

Vær ingen Gris med din Skrivebog. Vogt den nøje for Blækkletter. Undgaa Fejlskrivninger, Overstregninger og Udkradsninger. Hav altid et rent Stykke Trækpapir i Bogen. At male dette eller Bindet over med Streger og Figurer er hæsligt.

og nr. 10:

Hold Hænderne rene; skriv aldrig med fedtede, snavsede eller blækkede Fingre. Stik aldrig Pennen i Munden. Tør den aldrig af i Haaret eller paa dit Tøj, men paa en lille Lærreds Klud eller et Stykke blødt Papir. Pas nu godt paa alt dette, og saa skal du se, at "Øvelse gør Mester".

På omslagets anden inderside findes Historisk Mindetavle. Foruden kongerækken indeholder den årstal for en del mere eller mindre betydningsfulde begivenheder i Danmarks historie.

Mindetavlen slutter med

Frederik VIII 1906 -

Lærere.

Skole-Christen.

Simon Petersen

o. 1759

Efter en visitats i Jelling den 5. juli 1759 skrev biskop H. A. Brorson:

Simon Petersen er Skoleholder i Annexet Hover, som han forsvarlig har forestaaet i et ustraffeligt Levnet.

Peder Hansen

1783 -

Han var lærer i Jelling, da han blev kaldet til Høgsholt.

Hans Nielsen

1804 - 1814

Jacob Stephensen Schmidt

1814 - 1837

Schmidt blev gift med forgængerens enke. I 1815 blev han kaldet til også at være kirkesanger i Hover kirke. Han døde i 1848 efter

at have overværet tropperevyen på Lerbæk mark.

Peter Hansen 1837 - 1853

Født den 1. september 1806 som søn af førnævnte skoleholder Hans Nielsen i Høgsholt.

Dimitteret fra Lyngby seminarium 1832 med hovedkarakteren Meget duelig.

Umiddelbart efter blev han hjælpelærer hos forgængeren, der var gift med hans mor.

Kaldet som lærer og kirkesanger i Hover 1837.

Afgået ved døden den 5. maj 1853.

Anton Henrik Havemann Schmidt 1855 - 1876

Født i 1813 og dimitteret fra Lyngby seminarium 1832.

Han var brorsøn af førnævnte Jacob Stephensen Schmidt.

Lærer og kirkesanger i Hover 1855.

Mads Markussen Boesen 1877 - 1885

Afgået ved døden den 17. april 1885.

Georg Marius Pedersen 1885 - 1898

Født den 12. september 1859. Dimitteret fra Jelling seminarium 1880. Havde tidligere været lærer i Hvorup. Flyttede til Sjælland.

Peder Møller (Pedersen) 1898 - 1932

Født den 30. januar 1864. Dimitteret fra Gedved seminarium 1884. Havde tidligere været i Gjesing.

Niels Hofmann Jacobsen Kudahl 1933 - 1955

Født den 18. november 1904 i Haderup, Ringkøbing amt, som søn af en gårdejer. Dimitteret fra Gedved seminarium i 1927.

Andenlærer ved Vonge skole 1/9 1929. Førstelærer ved Høgsholt skole 1/5 1933. Overflyttet til Hover centralskole 1955.

Andenlærere.

<u>Erik Nielsen Thyregod</u>	1854 - 1859
Flyttede til Vejle 1859. Kirketorvets skole. Døde 1867.	
<u>Th. Christensen</u>	1860 -
<u>V. T. Thejsen</u>	1863 - 1864
<u>Joh. Chr. Julius Schou</u>	1864 -
<u>Niels Schouenborg</u>	- 1877
Schouenborg blev førstelærer ved den nye Hover skole.	

I Laurids Lauridsen lille bog Skole og kirke i Hover sogn findes fle oplysninger om nogle af lærerne.

Forskolelærerinder.

Ane Pedersen (Stæhr)

Født den 10. januar 1877. Dimitteret fra
Silkeborg forskoleseminarium 1905.

Flyttede senere til den private pogeskole
i Grejsdalen.

Augusta Follesen 1917 - 1919

Johanne M. Johansen 1920 -

Petra Jørgensen 1921 - 1955

Født den 13. december 1891. Dimitteret
fra Aarhus forskoleseminarium 1921. Flyt-
tede med til den nye Hover centralskole
i 1955.

Skolen fortsatte som forskole indtil 1965. Forskolelærerinden

Maren Sofie Greve

født den 1. marts 1934, dimitteret 1955,
blev da sammen med eleverne overflyttet
til den nyopførte Petersmindeskolen.

Hover skole 1877 - 1955.

Hover skole blev bygget på Hover mark og taget i brug i 1877, hvorefter Høgsholt skole igen blev benævnt ved sit oprindelige navn.

Ved fordelingen af eleverne mellem de to skoler blev der 49 til Hover og 80 til Høgsholt.

Skolen blev udvidet i 1929 med gymnastiksal og et klasseværelse.

I 1955 blev skolen nedlagt og eleverne overført til den nyopførte Hover centralskole.

Lærere.

Niels S. Schouenborg 1877 - 1898

Født den 2. december 1844. Dimitteret fra Blågård seminarium 1869.

Han var andenlærer ved Høgsholt skole, da han i 1877 flyttede til den nye Hover skole.

Jens Nielsen Henneberg 1898 - 1922

Født den 31. december 1862. Dimitteret fra Blågård seminarium 1885.

Kom til Hover fra Riis skole.

Døde i embedet i Hover 1922.

Laurids Lauridsen 1923 - 1955

Født den 24. januar 1889 i Hee som søn af landpostbud Knud Lauridsen. Dimitteret fra Jelling seminarium 1913.

Andenlærer Vonsild 1/9 1913.

Førstelærer Trelde 1917.

Førstelærer Hover skole 1923.

Organist ved Hover kirke indtil 1962.

Søgte sin afsked som lærer, da Hover skole efter sommerferien 1955 blev afløst af den nyopførte Hover centralskole.

Død i Hover den 29. august 1971.

Indsamlede historisk stof om Hover sogn.

Andenlærere.

- Peder Kristian Andersen Kjær 1891 - 1895
Født den 23. marts 1873 i Viskum.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1891.
Senere ansat ved Frederiksberg skolevæsen.
- Peder Kristen Nielsen 1895 - 1900
Født den 18. juli 1872 i Hørup som søn af en politibetjent.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1894.
Andenlærer i Vamdrup, før han kom til Hover.
Flyttet til Rørup på Fyn.
- Bendix Mølgaard Jensen 1900 - 1902
Født den 10. februar 1878 i Skrillinge.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1898.
Før ansættelse i Hover lærer ved Ringe fri- og fortsættelsesskole, tredielærer ved Struer realskole.
Efter Hovertiden lærer i Hirtshals, Tånum og fra 1909 i Vejle.
Viceskoleinspektør ved Nyboesgades skole 1932 - 1947.
- Kristen Kudahl 1902 - 1906
Født den 17. februar 1878.
Dimitteret fra Blågård seminarium 1902.
Vakancelærer, konstitueret, fast ansat.
- Jacob Vel Jeppe 1906 - 1907
Vakancelærer, fast ansat.
Jeppe flyttede til Assendrup.
Embedet blev derefter nedlagt og i stedet blev der oprettet et embede for en forskolelærerinde.
I 1907 blev der bygget skoler i Uhrskov og i Høgsholt.

Forskolelærereinder.

Marie Sofie Schjøth 1907 - 1930

Født den 6. maj 1883.

Dimitteret fra Vejle forskoleseminarium
1904.

Død 1930.

Jenny Vindelev 1930 - 1955

Født den 4. september 1902 i Tønning sogn
som datter af gårdejer Jens Vindelev.

Dimitteret fra Vejle forskoleseminarium 1928.

Vikar i Hover. Ansat i 1930.

Fulgte med til Hover centralskole. Afsked med
pension den 31. juli 1970.

Andenlærere efter udvidelsen i 1927.

Arne Rosenholm 1929 - 1930

N. K. Abrahamsen 1930 - 1937

Flyttede til Grejsdal skole som andenlærer
og blev senere førstelærer sammesteds.

Frank Jørgensen 1938 - 1946

Skiftende lærere og seminarieelever under
perioden med lærermangel 1946 - 1952

Aksel Leth 1952 - 1955

Flyttede med til den nye Hover central-
skole, hvor han senere blev skoleinspek-
tør.

Hover centralskole/Hover skole 1955 -

Ved en festlighed i Hover forsamlingshus den 1. marts 1956 fejrede
Hover kommune samtidig færdiggørelsen af et stort byggeri ved Grejs-
dal skole og opførelsen af den nye centralskole, der skulle afløse
såvel den hidtidige Hover skole som Høgsholt skole, bortset fra sidst-
nævntes forskoleklasser, der fortsatte i Høgsholt, indtil de i 1965
blev overført til Petersmindeskolen:

Ved festen i forsamlingshuset fastslog sognerådsformanden, direktør A. Brincker, at den tid var forbi, hvor man skolemæssigt ikke kunne følge med i Hover kommune. "Foruden det skolebyggeri, vi i dag har præsenteret, har vi afsluttet en overenskomst med Vejle kommune og derved sikret, at sognets skoleungdom nu har fuld adgang til eksamensskoler uanset private, økonomiske forhold".

I festligheden deltog bl.a. amtmand Wamberg, amtslæge Jakob Jakobsen, skolekommissionens formand, pastor Rud.Münster, amtsskolekonsulent Winther.

Arkitekt Ehlers, Brødstrup, der havde forestået byggeriet, både ved Hover skole og ved Grejsdal skole, fik megen ros, og han fortalte, at tegnestuen i forbindelse med arbejderne havde anvendt 20000 ark papir, 3 km lustrykpapir, og der var skrevet 1200 breve.

I øvrigt var skolen for længst taget i brug.

Allerede den 9. august 1955 forlod elever og lærere Hover gamle skole i "Smørhullet" og gik i samlet flok til den nye, men da ikke færdiggjorte skole med den afgåede førstelærer Laurids Lauridsen og den nyudnævnte Niels H. Kudahl samt diverse "honoratiores" i spidsen.

Laurids Lauridsen passede i øvrigt et vikariat ved skolen, mens lærer Aksel Leth gjorde et sløjdkursus færdigt.

Efter sammenlægningen med Vejle i 1970 ændredes skolens navn fra Hover centralskole til Hover skole.

Den 1. september 1981 havde Hover skole 8 klasser med 150 elever, her indbefattet en børnehaveklasse. 7. klasse var øverste klasse. Elevtallet har i de seneste år været forbavsende konstant.

Skoleledere.

Niels Hofmann Jacobsen Kudahl

1955 - 1973

Født den 18. november 1904 i Haderup. Søn af gårdejer Villads Jacobsen Kudahl.

Dimitteret fra Gedved seminarium 1927.

Andenlærer ved Vonge skole 1/9 1929.

Førstelærer ved Høgsholt skole 1/5 1933.
Førstelærer ved Hover centralskole 1955.
Skoleinspektør Lammesteds 1971.
Afsked den 31. december 1973.

Aksel Leth

1974 -

Født den 12. februar 1927 i Fårup, Randers amt, som søn af førstelærer Martin Leth og hustru Martine Kirstine Pedersen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1950.
Aspirant ved Hover skole 1952 efter forskellige vikariater, ansat som lærer i 1953, flyttede med til Hover centralskole i 1955, overlærer i 1969.

Var konstitueret førstelærer ved Grejsdal skole i 1970, men vendte tilbage til Hover centralskole, hvor han blev udnævnt til skoleinspektør den 1. februar 1974.

Aksel Leth skrev i februar 1981:

"Jeg bliver mere og mere overbevist om, at de forsvundne toklassede skoler, som jeg har haft den lykke at prøve at virke i, rummede værdier, som vi i de moderne skoler ikke kan finde, og som næppe vil kunne skabes, selv om alle råber på disses selvfølgeligheder som kontakt til børn og hjem, kommen-hinden-ved etc. Hvor den toklassede skole fungerede, tror jeg, den var idealet."

Uhrskov skole 1907 - 1914 (1918).

Befolkningen i Uhre skovdistrikt voksede stærkt i 1880erne, og man ønskede derfor at få oprettet en skole der; men det skulle vare længe, før ønsket blev opfyldt.

I 1888 lejede kommunen dog et lokale, således at de mindste børn kunne undervises i distriktet.

Fra 1901 undervistes børnene af forskolelærerinde M. Kristensen, født Mogensen. Hun var født den 18. november 1874 og dimitteret fra Vejle i 1901.

Stillingsbetegnelsen var pogelærerinde, og den årlige løn var på 440 kr., hvortil dog kom bolig og brændsel. Skolen kaldtes da Uhrskov pogeskole.

Først i 1907 blev Uhrskov skole opført på Jellingvej.

Embedsbogen oplyser:

Den 1/11 1907 toges Uhrskov Skole i Brug. Skolen var da 4-klasedelt; der var ansat en 1. Lærer og 1 Forskolelærerinde.

Den 1/12 1909 udvidedes Skolen til 5 Klasser, idet der paa Grund af Børnetallets stærke Vækst maatte foretages noget for at bringe Børneantallet i de enkelte Klasser ned. Der ansattes saa 1 Andenlærer.

Den 1/4 1914 udvidedes Skolen atter, saa der fra nævnte Dato ble 6 Klasser. Som en foreløbig Ordning blev det paalagt Forskolelærerinden i Høgsholt at undervise 18 Timer om Ugen i Uhrskov. Næste Embede var midlertidigt besat med en Vikar. Allerede Aaret før var der for mange Børn til de 5 Klasser; men da Grejsdal Skole toges i Brug i Maj 1913, henvistes Børnene fra Grejsdal fra Høver Bæk til Ejendommen "Højbovej" til den ny Skole i Grejsdal, ligesom Børnene fra Trædballe henvistes til Høgsholt.

Fra August 1911 beboer 2. Læreren 1. Lærerens Embedsbolig i Uhrskov Skole. 2. Læreren modtager som Embedsbolig de tre Loftsværelser mod at afkorte 100 Kr. aarlig. 1. Lærerens Løn forhøjedes fra samme Tid med 100 Kr. fra 1100 til 1200 aarlig. Efter gensidig Ønske overtog 2. Læreren (p. d. T. A. P. Andersen) hele Embedsboligen, idet han ydes 150 Kr. aarlig i Godtgørelse for Resten af nævnte Bolig til 1. Læreren.

Efter 2. Lærerens Ønske enedes 1. Læreren med Sogneraadet om, at Uhrskov Skoles Embedsbolig og Have overtoges af 2. Læreren i sin Helhed fra d. 1/6 1914 mod en Afkortning i Begyndelseslønnen af 250 Kr. aarlig. 2. Lærerens Pengeløn er fra nævnte Dato 850 Kr. aarlig, desuden faar Lærer A. P. Andersen 100 Kr. aarlig i personlig Løntillæg af Kommunekassen.

1. Lærerens Løn forhøjes fra samme Dato (1/6 14) til 1350 Kr. aarlig (foruden Brænde).

2. Læreren skal dog være villig til at fraflytte Embedsboligen, dersom Sogneraadet ønsker det, og Sogneraadet forpligter sig til at paalægge 2. Læreren at flytte, dersom 1. Læreren selv ønsker at bebo embedsboligen.

Den 1/10 1914 indlemmedes Uhrskov Skoledistrikt under Vejle Købstad.

Den 1/4 1916 oprettedes en ny Klasse, saaledes at der blev 1 1ste A og 1 1ste B, altsaa 7 Klasser ialt. Der var ansat 3 Lærere og 2 Lærerinder ved Skolen med fuldt Timetal.

Den 1/5 1917 toges Nyboesgades Skole i Brug. Nyboesgades Skole maa betragtes som en Udvidelse af Uhrskov Skole, idet Opførelsen af Nyboesgades Skole særlig blev nødvendig, fordi ca. Halvdelen af Uhrskovdistriktets Børn ikke kunde faa Plads i den gamle Uhrskov Skole. De to Skoler betragtes som en Enhed med fælles Ledelse og fælles Embedsbøger, Protokoller etc.

Lærere.

Embedsbogen oplyser videre:

Mikael Bording

1907 -

Første November 1907 kaldedes daværende Lærer i Vonge, Vejle Amt, til det nyoprettede Embede i Uhrskov. Nævnte Lærer Mikael Bording var dengang 29 Aar (f.7/4 1878), han havde været Enelærer i Vonge siden 1/9 02.

Hans tidligere Virksomhed var 2. Lærer i Erritsø, Vejle Amt fra 1/5 01 til 1/9 02 og Vikar for Folketingsmd. Nielsen-Jexen fra 1/9 00 til 1/5 01. Han dimitteredes fra Silkeborg Seminarium 1900 med 117 1/3 Points; han er Gaardmandssøn fra Ø. Snede V. A.

Lærer M. Bording var gift med en Gaardmandsdatter fra Brande, Ane Marie Midtgaard. Fra 1/10 14 Købstadlærer i Vejle.

Anna Birgitte Sørensen Nørlyng

1907 -

Første November 1907 kaldedes daværende embedsledige Forskolelærerinde Anna Birgitte (Sørensen) Nørlyng, født 8/6 82, dim. fra Vejle Forskoleseminarium Aar 1906 med Karakteren "Meget godt skikket" til det nyoprettede Forskolelærerindeembede i Urskov. Hun havde et halvt Aar (1906-07) haft vikarplads ved Ribe. Hendes Fader var Arbejdsmand i Uglebjerg, Fyn.
Fra 1/10 14 Købstadlærerinde.

Louis P. Olsen

1910 - 1911

Første Februar 1910 kaldedes Lærer Louis P. Olsen, f. 23/2-86, til det den 1/12 09 oprettede Andenlærerembede i Uhrskov. Han er dim. fra Silkeborg Seminarium 1907 med 126 1/3 Points. Var Vikar i Slagelse fra 1/9 07 til 1/7 08. Vikar ved Nordby Realskole 1/9 08 til 15/7 09 og Vikar i Birkerød 1/1 10 til 1/2 10. Han er Købmandssøn fra Usserød.

Fik Ansættelse ved Københavns Skolevæsen fra 1/9 11.

A. Peter Andersen

1911 -

"Første September 1911 kaldedes Lærer A. Peter Andersen f. 1/8 1881 til II Lærer i Uhrskov. Han er dim. fra Gedved Seminarium 1903 med mg?. Har været 2. Lærer i Torrild v. Odder og senere Enelærer i Oens ved Horsens. Fra 1/10 1914 Købstadlærer i Vejle."

For året 1907 oplyser embedsbogen, at alle fire klasser går i skole 18 timer ugentlig både i vinter- og sommerhalvåret.

1., 2. og 4. klasse går i skole 5 dage om ugen, 3. klasse 6 dage i vinterhalvåret og 5 dage i sommerhalvåret.

I 1913 blev der foruden i de lovbefaldede fag undervist i fysik, naturhistorie og tegning.

Skoledistriktet omfattede

"Jellingvej, Vardevej, Svanholm, Stribæk, Uhrskov og Grejsdalsvej - (samt Grejsdal indtil Bækken og Trædballe -)".

Lønnen udgjorde i 1907 for læreren 1100 kr. årlig samt 1 favn bøgetræ og 35 tønder kul a 300 pund. For afsavn af 1 skæppe land havejord 15 kr. årlig.

Lærerinden fik 550 kr., hvortil kom håndgerningsløn 50 kr. og for afsavn af have 20 kr.

Andenlærerens løn udgjorde fra 1/12 1909 1100 kr.

Grejsdal skole 1913 -

Lærer Mette Sørensen fortæller følgende i et hæfte, der i 1972 blev udgivet, efter at "Grejsdalen" var benyttet som orienteringsemne på Grejsdal skole:

Ved Hornstrup-viadukten var der i gammel tid et vadested. Står man her og vender sit blik op mod Hover, vil man se, at der for enden af det gamle bryggeris have går en sti. Det er den gamle skole- og kirkesti. Den vej gik dalens beboere, når de skulle i kirke. Ligeledes måtte dalens børn i den skolepligtige alder gå ad denne vej op til Hover skole. Der var ingen anden mulighed for børnene end at bruge deres ben og se at komme tidligt op om morgenen for at nå frem i tide.

Omkring 1896 var der dog nogle forældre, som syntes, at skolevejen var rigelig lang for korte ben. En af Grejsdalens beboere fra den tid fortæller, at hun sammen med sin søster slap for den lange skolevej, for på den tid havde brødrene Brincker også nogle små skolesøgende børn, og familien Brincker oprettede en privatskole for de første årgange nede på Hammerværket.

Senere blev den private skole holdt på Holms Mølle ved lærer frk. Jensen.

Efter at have gået et par år i disse skoler var børnene blevet så store, at forældrene var mere rolige ved at sende dem den lange vej til Hover. Blandt befolkningen var der i de følgende år opstået et ønske om at få en skole hernede i dalen, og omkring 1910 lykkedes det at få oprettet en skole for de to første skoleår.

Skolen bestod af en enkelt skolestue, og den lå, hvor Grejsdal Landevej 144 nu er.

Denne småbørnsskole fungerede dog kun i få år. I løbet af de følgende to år lykkedes det at få bygget en skole for de fem første årgange. Skolen blev bygget i 1912, men blev først rigtig taget i brug i 1913. Lærerinden fra den lille skole nede på landevejen fortsatte sin gerning i den nye skole. (Ane Pedersen Stæhr).

Få år senere døde hun af spansk syge.

Som førstelærer ved skolen ansattes lærer Ditlevsen, og han beklædte sin stilling, til han faldt for aldersgrænsen i 1953.

Skolen i Grejsdalen blev udvidet i 1916 og 1955: Den sidste udvidelse var så omfattende, at Vejle Amts Avis omtaler den som en "ny skole". Indvielsen fandt sted sammen med indvielsen af den ny Hover central-skole ved en festlighed i Hover forsamlingshus den 1. marts 1956.

I Skole og kirke i Hover sogn oplyser Laurids Lauridsen, at der fra 1906 i Grejsdalen havde været en privat skole for de mindste børn, "en pogeskole".

Den 1. september 1981 havde Grejsdal skole 9 klasser med 157 elever, heri indbefattet en børnehaveklasse.

7. klasse var øverste klasse.

I 1972 havde skolen 180 elever.

Skoleledere.

Ditlev Jensen Ditlevsen

1913 - 1953

Født den 24. november 1882 i Tistrup, Gårde som søn af landmand Peder Ditlevsen. Dimitteret fra Silkeborg seminarium 1903.

Andenlærer I Fjerritslev 1/12 1904.

Lærer i Jennum 1909.

Førstelærer Grejsdal skole 1913 -

N. K. K. Abrahamsen 1954 - 1970

Født den 11. december 1906 i Holtum, Grejs-Sindbjerg, som søn af gårdejer Anton Abrahamsen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1927.

Andenlærer ved Hover skole 1/3 1930.

Andenlærer ved Grejsdal skole 1/9 1937.

Førstelærer ved Grejsdal skole 1954.

Afsked 1970.

Aksel Leth 1970

Leth var konstitueret 1/1 1970 - 30/11 1970.

Han var lærer ved Hover centralskole, blev senere førstelærer og skoleinspektør ved samme skole.

Svend Erik Christensen 1970 -

Født den 1. januar 1934 i Hedensted som søn af en lærer.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1960.

Lærer i Hvidbjerg, Thy, 1960-61, i Hedensted 1961-1970.

Førstelærer ved Grejsdal skole 1/12 1970.

Udnævnt til skoleinspektør 1/8 1971.

Særlige interesser: sløjd og husflid.

Formand for bestyrelsen for håndarbejdsseminariet og husflidshøjskolen i Kerteminde (1980).

•
Forskolelærerinder.

Ane Pedersen Stæhr 1913 -

Tidligere ved Høgsholt skole og ved privat skole i Grejsdalen.

Kristiane Utoft Hansen - 1921

Dimitteret fra Th. Langs forskoleseminarium 1910.

Kathrine Nørskov 1921 - 1947

Født den 13. april 1897 i Vinderslev som datter af gårdejer Lauritz Nørskov. Dimitteret fra Th. Langs forskoleseminarium 1918.

Else Abrahamsen

1947 - 1970

Født den 2. februar 1905 i Østbirk, pige-
navn Tungelund Jensen.

Andenlærere.

Emil Richard Jørgensen

1916 - 1917

Født den 23. december 1889 i Vejle som søn
af pedel Rasmus Jørgensen.

Dimitteret fra Hjørring seminarium 1914.
Vikar i Horsens 1914. Andenlærer i Grejs-
dal 1917. Flyttede til Nyboesgades skole
i Vejle. Afsked den 31. marts 1955.

Medlem af Vejle byråd 1933-1955.

Søren Peter Ballegaard

1917 - 1919 ?

Han blev syg i embedet og døde.

Aage Frederiksen

Født den 10. september 1895 i Fousing som
søn af en købmand.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1916.
Vikar ved Grejsdal skole. Blev i 1924 læ-
rer ved Tørring skole.

Vagn Andersen

1919 - 1923

Født den 25. august 1895 i Mejsling som søn
af lærer Anton Andersen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1916.

Flyttede til Årslev skole ved Randers som
enelærer.

Jens Marinus Grønfeldt Mathiasen

1924 - 1934

Født den 26. januar 1898 i Vejle som søn
af arbejder Marius Mathiasen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1919.
Andenlærer i Vedskølle, Tjæreby 1922, ved
Grejsdal skole 1924.

Flyttede til Odense skolevæsen.

Adrianus van der Sterren Enevoldsen 1935 - 1936

Født den 15. marts 1897 i Skivholme sogn
som søn af malermester Søren Enevoldsen.

Dimitteret fra Gedved seminarium 1927.

Flyttede til Frederiksværk.

Frank Jørgensen, vikar.

Niels Kristian Kristensen Abrahamsen 1937 - 1954

Abrahamsen var andenlærer ved Hover skole,
da han den 1. september 1937 blev anden-
lærer ved Grejsdal skole. Førstelærer ved
samme skole 1954 - 1970.

Petersmindeskolen 1965 -

I det stærkt voksende Petersminde kvarter blev det i tresserne tvingende nødvendigt at bygge en skole.

Opførelsen af Petersmindeskolen påbegyndtes den 1. september 1964. 1. etape blev taget i brug den 17. august 1965 efter en indvielsesfest, og 2. etape blev taget i brug efter en endnu mere festlig indvielse den 25. marts 1970 - altså umiddelbart før kommunesammenlægningen med Vejle. Undervisningsdirektør Hans Jensen fra undervisningsministeriets folkeskoledirektorat deltog i festen sammen med amtmand A. M. Wamberg og repræsentanter fra Vejle byråd, skolekommission, skoleforvaltningen i Vejle, lærerne, håndværkerne o.m.fl. samt fra de firmaer, der havde forestået opførelsen: ingeniørfirmaet Berg Bach og Kjeld Egmosse, Ålborg, samt entreprenørfirmaet Thomas Christensen, Ålborg. Såvel ved indvielsen af første som af anden etape redegjorde sognerådsformand Ib K. Bertelsen på sognerådets vegne for byggeriet.

Skolebygningerne rummer normalklasser, faglokaler, lærerværelse, administrationslokaler, svømmesal og fritidsklublokaler. I en fritliggende bygning er der indrettet en stor idrætshal - Petersmindehallen - med cafeteria.

Ved hallen og idrætsbanerne er der endvidere indrettet et friluftsbad. Byggeriet havde kostet ca. 10. millioner kroner.

Lige fra planlægningen var Petersmindeskolen beregnet som en fuldt udbygget skole med såvel eksamensafdeling som eksamensfri overbygning.

Den 1. september 1981 havde Petersmindeskolen 30 klasser med 528 elever, heri indbefattet 2 børnehaveklasser og 1 specialklasse. 10. klasse var øverste klasse. I 1974 havde skolen 678 elever.

Skoleledere.

Skoleinspektører.

Palle Gjørtsvang Lauridsen

1965 - 1972

Født den 30. januar 1924 i Hover som søn af førstelærer Laurids Lauridsen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1947.

Lærer i Hårby på Fyn 1949 - 1959

Skoleinspektør i Rårup 1959 - 1965

Skoleinspektør ved Petersmindeskolen 1965.

Stadsskoleinspektør i Hover kommune fra 1968 (stadsskoleinspektørbenævnelsen svarer til nutidens ledende skoleinspektør).

Virkede efter kommunesammenlægningen som medhjælper for skoledirektøren i Vejle. Udnævnt til viceskoledirektør i Vejle den 1. marts 1972.

Fra 1978 skoledirektør i Vejle.

Asger Skovsbøl

1972 - 1975

Født den 2. august 1933 i Tebstrup, Outrup sogn, som søn af en bagermester.

Dimitteret fra Th. Langs seminarium i Silkeborg 1958.

Lærer ved Nørremarksskolen i Vejle 1959-1960

Lærer i Rårup 1960-1963

Ved Langemarksskolen i Horsens 1963-1972

Skoleinspektør ved Petersmindeskolen den 1. august 1972.

Flyttede efter eget ønske til Hældagerskolen i Vejle som viceskoleinspektør den 1. august 1975.

Mogens Marius Dam

1975 -

Født den 13. december 1929 i København som søn af en smed.

Dimitteret fra Københavns aftenseminarium 1966.

Lærer ved Måløv skole 1960-1972

Lærer i Roskilde 1972-1973

Lærer i Ishøj 1973

Viceskoleinspektør ved Ishøj skole 1973-1975

Skoleinspektør ved Petersmindeskolen den 1. november 1975.

Viceskoleinspektør.

H. Kromann Larsen

Født den 26. oktober 1927 i Gjerlev sogn, Frederiksborg amt som søn af en førstelærer.

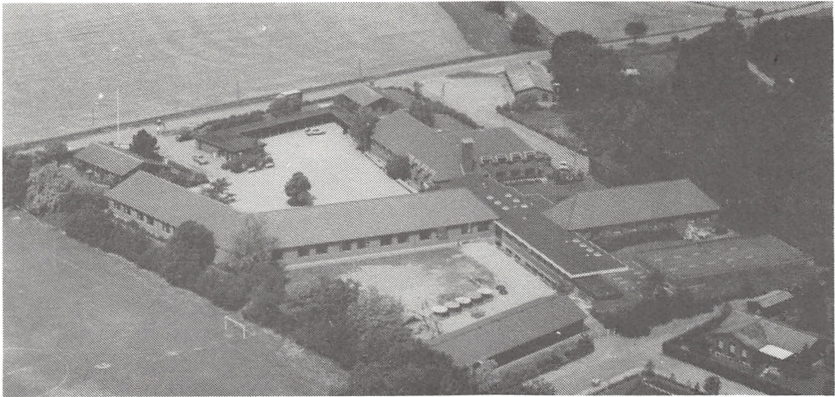
Dimitteret fra Gedved seminarium 1953.

Lærer i Nibe 1953-1955

ved Hover skole 1955-1965

ved Petersmindeskolen siden 1965.

Viceskoleinspektør ved samme skole den 1. august 1967.



SKIBET SOGN

Skibet sogn.

(For største delens vedkommende er afsnittet udarbejdet efter noter og oplysninger fra viceskoleinspektør Peder H. Pedersen).

Løbedegne.

Hvor længe Skibet sogn blev betjent af en løbedegn - altså en discipel fra latinskolen i Vejle - ved man ikke bestemt. Sikkert er det dog, at Vejle latinskole i 1652 besørgede tjenesten, men at dette var ophørt i 1681, idet latinskolen nævnte år kun sendte løbedegne til Vinding og Hornstrup sogne.

Der må altså formentlig være blevet ansat en såkaldt sædedegn i Skibet sogn engang mellem 1652 og 1681.

Rytterskolen i Højen.

Skibet sogns søndre fogderi - altså den del, der lå syd for åen (Nr. Vilstrup m.v.) - hørte under Koldinghus krongods, hvorfor børnene derfra blev henvist til "den kongelige skole" - rytterskolen - i Højen, der var en af de 240 skoler, som kong Frederik den Fjerde i tiden 1721 - 1727 lod opføre i de 12 rytterdistrikter. De 25 skoler, der blev indrettet i Koldinghus distrikt, blev bygget mellem 1725 og 1727.

Jennum skole I 1741 - 1854.

Det viste sig at være temmelig vanskeligt at få indrettet et tilfredsstillende skolevæsen i Skibet sogn. Men da kong Christian den Sjette i 1739 udsendte forordningen om skoler på landet, hvori det pålagdes godsejerne eller proprietærene at sørge for skolernes oprettelse, måtte man jo i gang.

Jennum hørte under Rugballegård. Slælde, Østengård, Knabberup m.m. hørte derimod under Lerbæk.

Den 24. februar 1741 affattede ejeren af Rugballegård, Rasmus Stær, en skolefundats, der - hvad der på den tid var almindeligt - ganske ignorerede sogneskel og kun tog hensyn til Stærns egne bønder, som var fordelt over Skibet, Hover og Jelling sogne. Dette var egnet til at afstedkomme splittelse. Rasmus Stær besluttede, at hans skole skulle ligge i Jennum. Det var uden for Hover sogn og i et hjørne af Skibet sogn, så placeringen kunne naturligvis ikke tilfredsstille nogen af sognene. I Jelling var man lige glade, da sognet alligevel ville få sin egen skole.

Rasmus Stær lagde til grund for beslutningen, at det ville blive alt for dyrt for hans uformuende bønder, hvis der skulle pålægges dem udgifter til skoler i 3 sogne.

Til skolehus bestemte han sig for et brøstfældigt gadehus i Jennum, som han, "da det stod på meget svage fødder", lovede at istandsætte af sin egen pung, men bønderne skulle levere arbejdskraften. Istandsettelsen skulle være tilendebragt, så skolegangen kunne begynde til Mikkelsdag (29. september) 1741.

Til denne tid skulle der også være ansat en skoleholder. Ansættelsen skulle foretages af Rugballegårds ejer, og det ville blive den, der havde det bedste skudsmål om sit forhold andre steder, og som sognepræsten ville anse for den dygtigste.

Rasmus Stær fik sin skolefundats godkendt af både bisp og stiftamtmand, og skoleområdet blev Rugballegårds ejendomme i Jelling og Hover sogne, Kærbølling huse i Bredsten sogn og Jennum by i Skibet sogn. Dette skoledistrikt kom til at bestå indtil 1868.

Lønnen for skoleholderen blev sat meget lavt, da Stær mente, at det sagtens kunne være løn nok "i henseende til ungdommens ringe mængde i denne skole".

Skolebygningerne på landet var - ikke blot i det 18. århundrede men også langt op i det 19. - i en elendig tilstand.

Om en skole i Skibet sogn - hvilken vides ikke - hed det:

Skolestuen fandtes så aldeles forfalden, at Børnene ikke kunne være der med Sikkerhed for ikke at falde ned, og at Skolelæreren ikke uden Fare for at falde ned fra en Stol, som han selv

havde taget ud af sin Stue, kunne sidde på sin Plads, hvorfor Kommissionen besluttede, at Skolegangen skulle udsættes indtil næste Torsdag - og at Gulvet forinden den Tid skulle jævnes.

Gulvene var lavet af ler eller lagt af kampesten, og der var derfor næsten altid huller i dem.

Jennum skole blev nedlagt i 1854, og lærer og elever blev overflyttet til Sledde skole. (Af en klage fra 1840 fremgår det, at der i 1831 var blevet opført ny skolebygning i Jennum. Læs under Lille skole i Knabberup).

Lærere:

Jens Sørensen, skoleholder.

1753 -

Biskop Hans Adolf Brorson, Ribe, anfører i sin visitatsberetning om den 2. juni 1759, da han havde visiteret i Skibet kirke:

"Jens Sørensen, Skoleholder paa den anden eller Nørre Side af Aaen er og siden 6 Aar ædruelig og ustraffelig. Aabenbare Forargelser vidnede Provsten ey at findes i Menigheden". (Læs beretningens begyndelse under Nr. Vilstrup skole, Niels Tvede).

Chr. Rode (Rhode), skoleholder.

(Folketællingslisterne 1787 og 1801).

I 1801 var han 70 år gammel.

Sillemann

?

Toftgaard

- 1839

Toftgaard var kendt for sin dygtighed i ledelse af indbyrdes undervisning og blev udnævnt til dannebrogsmænd.

Han forflyttedes til Bredsten 1839.

Erik C. Husted

1839 - 1854

Født 1807, dimitteret fra Lyngby
seminarium 1832.

Husted overflyttedes til Slesde skole
ved Jennum skoles nedlæggelse i 1854.

Omgangsskole 1741.

Skolen i Jennum kom ingenlunde til at tilfredsstille Skibet sogn i sin helhed. Gårdmændene i Skibet var meget utilfredse, og da de ikke havde nogen herremand at støtte sig til, måtte de selv tage af-fære og skrive til amtmanden.

Brevet gengives nedenfor efter Skolefundatsen fra Tørrild herred (Vejle amts årbog 1942).

"I allerunderdanigst Følge af Hans Kongl. Majestæts allernaadigste Forordning ang. Skolevæsenet overalt paa Landet, des-sen Indrettelse, finder vi undertegnede Skibet Sognemænd (os) forpligtet at forsiune vores liden Del af Sognet med Skole-ophold. Men som Sognet ialt bestaar baade af Ryttergods og Proprietaire Gods, og det halve Sogn, som er Wilstrup Bye, Rue, Glasbierre og Blæsbiere er inddeelt til den kongelige Skole i Højen, hvorfra det icke til den Skole, som nu skal oprettes i det øvrige af Sognet og til vores Ungdom, kand komme os andre, som ligger saa vidt begreben fra hinanden, til nogen Hielp, og det vil falde os for hart eene at lade sætte et Skoelehuus og derudi en Skolemester efter Forordningen forsiune, heldst Jennum Bye, der er Mons. Stær paa Ruballegaard tilhørende, endnu fra Sognet skal afgaa, eftersom hand selv for sit Gods opretter en Skoele i Jennum, hvoraf vi andre nyder ingen Nytte, saa vi øvrige af Sognet, som igien en Skoele og Skoelemester skulle indrette og underholde alleene bestaar af 67 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. Hartkorn, hvoraf Deres Grevelige Naade nock kand erfahre, det vilde falde os for tungt og reent umueligt, saadan en Skoele, som Forordningen byder, at lade indrette; dog er vi desuagtet forpligtet i allerunderdanigst Følge Hans Kongelige Majestæts allernaadigste Forordning at lade vores Ungdom ved en Skoelemester forsiune med deres Christendoms

Undervisning, hvortil vi og med stoer Atraae er lige saa villig som pligtig. Til dend Ende vi da hermed fordrister os vores ringe Forslag at melde, som vi og forhaaber, Naadige Greve vil finde tienlig for os til Hielp og Nytte. Vi forpligter os at holde en forsvarlig Skoelemester aarlig."

Den skolemester, som man stillede forslag om at måtte få antaget, skulle gå på omgang i sognet sommer og vinter og modtage kost og logi hos de forskellige gårdmænd én dag pr. tønne hartkorn, indtil han efter 67 dages forløb var kommet omgangen rundt. Da skulle han for sit livs skyld begynde forfra.

Gårdmændene skulle tage imod ham og bespise ham og rede ham en seng, hvad enten de havde skolesøgende børn eller ej. - "Og på hvilket Sted han da er, søger de andre Steders Børn ham for Skolegang."

Hermed var allerede sikret skoleholderen kost og logi, men da han ej kunne gå nøgen omkring, skulle der bevilges ham årlig 6 rigsdaler og 4 mark og ved fornuftig anvendelse af pengelønnen, skulle han nok kunne komme til at se nogenlunde påklædt ud.

"Skulle det lykkelige ske, at vores Sogn bliver forsynet med en anden Degn, som kan være bekvem til Skoleholder, så skal han undervise vor Ungdom ved Omgang og derfor have 6 Rigsdaler i Løn og intet andet." (Dette ville naturligvis være herligt, for så slap de fattige bønder for at bespise og huse manden. Degnen kunne gå hjem til sit eget sted hver aften efter endt skolegering).

Man beder også om lysepenge fra Skibet kirke samt betaling af sognets unge folk og tjenestefolk samt af hvert hus i sognet. Denne betaling skal bruges til hjælp ved skoleholderens underholdning, da husene jo også kan få gavn af skolemesteren.

"Dette håber vi, Deres Naade kan gå ind på for denne liden Del af Skibet Sogn."

Andragendet fik 10 mænds underskrifter, og de havde den glæde at få deres forslag godkendt.

Omgangsskolens fundats er fra 22. marts 1741.

NB. Lysepenge er de penge, som man ellers brugte til køb af alterlys. Dem kunne man spare til fordel for en skole.

I Vejle amts årbog 1940 læses:

Arrangementet med lysepengene fortæller en bedrøvelig historie om den tids bitre fattigdom

Det, Christian den Sjette gør, er, at han puster lysene på kirkealtrene ud. Derved mister himmelen et par stjerner, men der spares en smule penge, og himmelen er der jo da stadigvæk, selv om det ikke mere er nær så lysteligt at sidde inde i kirken og se på den. De sparede penge skal bruges til at holde skole for, og det er altså dem, der i forordningen (1739) og skolefundatserne kaldes "lysepenge".

Også inde i byernes kirker blev der slukket skønne lys, og penge, der derved blev sparet, skulle komme landsbyskolerne til gode.

Kongen førte dog ikke krig mod de "unyttige kirkelys". Kunne der ad andre veje skaffes midler til deres anskaffelse, havde han intet imod det.

Skolemesteren skulle altså gå på omgang sommer og vinter hos de forskellige gårdmænd. For at kunne holde samme rækkefølge hver gang, havde han en såkaldt madstok, hvori han havde skåret navnene på de forskellige gårde. Til lærebøger, protokol og andet undervisningsmateriale medførte han en kasse, som han ved hjælp af et par remme kunne spænde på ryggen.

På det sted, hvor han opholdt sig, skulle børnene så møde til undervisning.

For den nordlige del af sognet var der altså skolen i Jennum for Rugballegårds bønder og en omgangsskole for resten.

I den sydlige del af sognet syd for åen, d.v.s. Nr. Vilstrup, Rue, Glasbjerg og Blæsbjerg, var børnene stadigvæk henvist til at søge rytterskolen i Højen.

Disse forskellige skoler gav på ingen måde nogen tilfredsstillende

ordning på sognets skolevæsen.

Det varede da heller ikke længe, inden den interesserede og nidkære pastor, senere provst Einsperg i Nr. Vilstrup for alvor tog fat på skolespørgsmålet. (Præstegården for Skibet sogn lå dengang i Nr. Vilstrup).

Nørre Vilstrup skole 1751 - 1967.

I året 1750 fremsatte pastor Einsperg et forslag til en skole i Nr. Vilstrup. Hans indledning og motivering lyder således:

Da det nu efter så mange Aars Forløb kendelig ses, hvor liden Nytte, der er for Ungdommen i den Del af Skibet Sogn, som er Nørre Vilstrup og Rue Byer, at søge Skolen i Højen, i Henseende til den meget lange, vanskelige og farlige Vej fra bemeldte Byer til bemeldte Skole, som er 2-3 Fjerdingsvej over adskillige Bække, Aær, Bjerge og Banker, hvor det er fast umulig, at Børn på 10 Aar og derunder kan komme over uden Hazard, særdeles de korte Vinterdage, som dog er den bedste Tid til Skolegang. Så haver jeg underskrevne Christopher Elevius Einsperg uværdig Sognepræst for bemeldte Skibet Sogn fundet mig forbunden til efter min Embedspligt og den Omsorg mig pålægges for de unges Forfremmelse i Guds saliggørende Kundskab, at udsøge et Middel, hvorved forestående besværlige Skolegang kunne fremmes, de unges Lyst ved en mageligere, nærmere og mere sikker Vej forfremmes og opmuntres, samt alle Undskyldninger for både gamle og unge borttages.

Man måtte give Einsperg ret i, at skolen i Højen ikke lå godt for Nr. Vilstrup, og at der var god grund til at skaffe Nr. Vilstrup og Rue deres egen skole, så børnene ikke skulle traske udensogns ad besværlige veje efter en problematisk lærdom.

Inden udarbejdelsen af andragendet havde Einsperg forberedt det hele nøje, da han havde fået grønt lys fra de fleste interesserede parter. Han foreslog, at et hus, der lå på præstegårdens grund, og som hed Benbjerg, skulle indrettes til skolehus. Det gamle hus skulle bruges til korn- og fæhus. Han lod tilbygge 6 nye fag: 3 fag til skolestue og 3 fag til dagligstue, køkken og spisekammer for skolemesteren.

Alt dette skulle ordnes, så undervisningen kunne begynde samme efterår. Han var optimist, men om skolen virkelig var klar til denne tid, vides ikke helt bestemt.

Dette byggeri ville jo koste penge, og dem ville præsten i første omgang lægge ud, men han ville så sandelig senere have dem tilbage igen sammen med lejen for jorden, og han havde også et forslag om, hvorledes de kunne skaffes. Han håbede at kunne få lov til at nyde lysepengene af Skibet kirke. Disse havde på dette tidspunkt ikke været udbetalt i 11 år, og det drejede sig nu om 36 rigsdaler. Den daværende kirkeejer oberst-løjtnant Pierre d'Andischon til Haraldskær gav Einsperg en skriftlig erklæring, hvori han foruden den betydelige sum af lysepenge forpligtede Haraldskær til en årlig afgift.

Einsperg regnede også med - når skolen kom i forsvarlig stand, og det var blevet opgjort, hvad den havde kostet ham - at få hjælp fra kongens kirker i rytterdistriktet, idet den største del af skoledistriktet var beboet af kongelige rytterbønder, som derefter ikke ville bebyrde kongens kasse eller kirkerne.

Til skolen henlagdes ikke alene de steder, der hidtil havde hørt til skolen i Højen, men også steder, der endnu ikke var henlagt til noget andet skoledistrikt, såsom Haraldskær hovedgård og Haraldskær fabrik samt Kvak mølle.

På grund af Nr. Vilstrup skoles oprettelse fik skoleholderen i Højen en mindre indtægt. Det blev derfor bestemt, at han hvert år til Mortensdag skulle have 7 sletdalere af præsten i Nr. Vilstrup. Disse penge skulle betales af kirkens ejer efter opkrævning af en ungdoms-afgift samt ved frivillig indsamling ved trolovelser, bryllupper og barsler. Hvis der derefter kom til at mangle noget, skulle resten pålignes beboerne i skoledistriktet.

Efter at have aflagt prøve hos provsten blev Skibet sogns degn ansat som skoleholder. Han blev ansat på livstid og forventedes at virke, hvis da ikke sygdom eller alder gjorde ham uskikket til at bestride den ansvarsfulde dobbeltgerning. Han skulle holde både bolig og skolestue i forsvarlig stand.

Da degnen nu fik bolig i skolehuset, slap kirkeejeren for at holde en anden bolig til ham, hvorfor han gerne gav lidt til skolens opretholdelse.

Det var præsten, der skulle føre tilsyn med skolehuset, og der blev udvalgt 4 gårdmænd til sammen med provsten at afholde syn. Efter hvert syn blev der udarbejdet en skriftlig ordre til degnen om at få forsømmelserne ordnet, og dette skulle gerne være sket inden Mikeldsdag.

Der skulle holdes skole både vinter og sommer - undtaget var dog høstens tid. Skolen skulle have en forsømmelsesprotokol, der skulle føres meget nøjagtigt. Hver forsømmelse skulle koste 1 skilling. Der- som skoleholderen glemte at føre en forsømmelse, skulle han af med en bøde på 8 skilling.

I løn skulle skoleholderen foruden bolig, brændsel og jordlodden Benbjerg Banke have en ringe pengeløn samt ret til græsning på byens mark til 2 stk. kvæg og 6 får.

Einsperg fik sin skolefundats godkendt den 28. januar 1751.

Selv om Einsperg havde været meget omhyggelig ved udarbejdelsen af planen, blev der dog begået et par fejl.

Den ene fejl var, at Kvak mølle nu var henlagt til to skoledistrikter. Ifølge fundatsen for omgangsskolen skulle mølleren betale til den, og nu skulle han så også betale til Nr. Vilstrup skole.

Men ikke nok med det. Hans børn fik også skolepligt til to skoler. Fejlen blev dog let rettet. Det blev bestemt, at Kvak mølle skulle høre til Nr. Vilstrup skole. Det var den bedste ordning for mølleren, da han til Nr. Vilstrup skole kun skulle betale 1 mark, mens han skulle have betalt 4 mark til omgangsskolen.

Værre var den anden fejl, der vedrørte lysepengene fra Skibet kirke. Ifølge omgangsskolens fundats tilhørte disse penge denne skole, men med fundatsen af 28. januar 1751 skulle de nu tilhøre Nr. Vilstrup skole. Her var virkelig noget at blive uenige om, og en årelang strid opstod da også mellem pastor Einsperg og daværende ejer af Lerbæk, Clemmen Marcussen.

Marcussen forsøgte alt for at få sin vilje igennem. På et vist tidspunkt foreslog han, at dersom lysepengene ikke kunne udbetales efter bestemmelsen i fundatsen af 1741, måtte degnen i Nr. Vilstrup bære denne udgift ved nedgang i løn, da han - efter Marcussens skøn - var alt for godt aflagt.

Af en klage fra 1840 fremgår det, at der omkring 1831 blev opført nye skolebygninger i Nr. Vilstrup. (Se under Lille skole i Knabberup).

Skolen i Nr. Vilstrup blev i 1908 udvidet ved opførelse af en forskole.

Hovedskolen blev nedlagt i 1963, da den nye centralskole i Skibet blev taget i brug. Forskolen fortsatte til 1967.

Lærere:

Niels Tvede

Degn og skoleholder.

Biskop Hans Adolf Brorson anfører i sin visitatsberetning fra 1759:

"Den 2den Junii i Schibbet Kirke, da Provst Einsperg prædikede over Esai. 44, 4 og forestillede Forjættelsen om den Hellig Aand. Ungdommen svarede vel. Degnen Niels Tvede, som holder Skole for Menighedens Børn paa den ene Side af Aaen, er ustraffelig. Eeder undtagen, som han blev lastet for, og forresten er han flittig i sit Skolehold."

(Læs fortsættelse under Jennum skole, Jens Sørensen).

Rasmus Johansen (Stath)

17- - 1804

Ved folketællingen 1787 var Rasmus Johansen (Stath) sogne-
degn og skoleholder i Nørre Vilstrup.

Ved folketællingen 1801 var han - trods sine 76 år - fremdeles sognedegn og skoleholder. Han underskrev og attesterede pastor Offer Bangs folketællingsliste. Han skrev smukt. I

henhold til Skibet sogns Liber daticus side 18 døde han i Skibet kirke 1. s.e. trin.søndag den 3. juni 1804. "Sogne-
degn Rasmus Johansen Stath faldt tilbage fra degnestolen,
før han fik det fjerde vers af salmen "Aleneste Gud i Him-
merig" udsjungen, og døde i kirken på stedet straks efter".

- Groth 1804 - 1839
Sogne-
degn og skoleholder Groth, f. 1779, var student og søn af toldinspektør Groth i Vejle. - Gamle Hans Pedersen (Pøj-
sen) f. 1842 fortalte, at hans forældre og de gamle på den tid, han var barn, fortalte, at lærer Groth skulle have været præst, men måtte nøjes med at blive degn, at han sang, så det kunne høres til Vejle, og at han "preket bærer end æ præjst". Ifølge Hans Pedersens beretning var der ofte mes-
sefald i årene 1804 til 1826. Lærer Groth skulle møde i kir-
ken og læse en prædiken; men i stedet læste han og talte over dagens tekst. Folk ville gerne høre ham og mødte tal-
rigt.
- Lodahl 1839 - 1852
Degnetjenesten blev flyttet til Jennum skole.
- Bruun 1852 - 1857
- M. Nielsen 1857 - 1885
Født 1823, dimitteret fra Lyngby semi-
narium 1847.
- Rasmus Jensen Kannegaard 1882 - 1884
Var hjælper lærer.
Han var født den 12. september 1852 i Dråby sogn på Mols. Flyttede til Horn-
strup som lærer og kirkesanger.
- Peter Fred. Jessen 1885 - 1914
Født den 26. maj 1846. Dimitteret fra Jelling seminarium 1871.
- Chr. N. Christensen 1914 - 1953
Født den 23. marts 1884 i Faarup sogn som søn af skræddermester Niels Chri-
stian Christensen. Dimitteret fra Ged-
ved seminarium 1912. Biskole- og pri-
vatlærer ved Billum biskole. Første-
lærer i Nr. Vilstrup den 1. december 1914.

Peder Hansen Pedersen 1955 - 1963
Født den 28. oktober 1930 i Gammel-
gård, Outrup sogn, Ribe amt.
Søn af gårdejer Peder Hansen Pedersen
(døde før sønnens dåb).
Dimitteret fra Jelling seminarium 1953.
Vikar i enelærerembede ved Rostrup sko-
le, Gadbjerg kommune 1953.
Aftjening af værnepligten ved livgarden
1953-1955.
Førstelærer ved Nr. Vilstrup skole,
Skibet kommune 1955-1963.
Overlærer ved Skibet skole, Skibet og
Vejle kommuner 1963-1971.
Viceskoleinspektør ved Skibet skole,
Vejle kommune 1971.

Forskolelærerinder:

Charlotte Sørensen 1907 - 1908
Johanne Margrethe Nielsen, f. Larsen 1908 - 1937
Født den 4. marts 1882 i Vig som
datter af boelsmand Peter Larsen.
Dimitteret fra Vejle forskolesemi-
narium 1907.
Knabberup skole 1907, Nr. Vilstrup
1908.
Død 1939.
Anna Marie Holm 1937 - 1948
(Gerda Hinrichsen 1948 - 1949)
Anna Marie Holm 1949 - 1956
Død 1956.
Kirsten Olsen, f. Steffensen 1956 - 1967

Lille skole i Knabberup 1752 - 1854.

(Pogeskole, vinterskole, biskole).

Pastor Einsperg havde en helt anden plan end at opretholde den tidligere omtalte omgangsskole. Han havde den idé, at der skulle oprettes en skole et sted i Knabberup for Slesde, Kølholt, Trædballe m.v. - altså for omgangsskolens distrikt.

Efter en del stridigheder, bl.a. med Marcussen fra Lerbæk, fik han skolen godkendt til oprettelse i 1752. Det var amtmand Bülow, der derved stoppede striden ved at erklære, at han ikke havde noget at indvende mod Einspergs forslag om en skole i denne så uheldigt stillede del af Skibet sogn.

Dermed gik amtmanden imod Marcussen på Lerbæk, der ville have sine bønders børn fra Skibet sogn til at gå i Høgsholt skole.

Efter denne skolestrid havde Skibet sogn

- en skole i Jennum,
- en skole i Nr. Vilstrup og
- en skole et sted i Knabberup.

Man ved meget lidt om denne sidstnævnte pogeskole, vinterskole, biskole, hjælpeskole og omgangsskole, som den skiftevis benævnes. Det synes, som om den er begyndt med skolelokale i en stue på Over Knabberupgård og med en omgangslærer.

Fra 1840 foreligger en klage, og af den fremgår det, at der af "Underbjergerne" (Underbjergstederne var gårdene i Knabberup-Sofiesmindeområdet) fra nyt var blevet opført et skolehus i 1825. Dette hus må antages at have været i brug, indtil Slesde skole blev oprettet i 1854. Desværre findes ikke oplyst, hvor skolen lå i Knabberup.

Omtalte klage lyder som følger:

I sidstafvigte Forsommer, da Skibet Sogns Skolekommission vare forsamlet for at bortaccordere den forestaaende Reparation ved Sognets Skoler for indeværende Aar, fremstode Skoleforstanderne fra N. Wilstrup og Rugballe og erklærede, at Beboerne i deres Distrikter ikke længer ville contribuere til Vedligeholdelser

af Skolehuuset i Knaberup, saasom de ikke dertil ansaae sig forpligtede. - I den approberede Skoleplan for Skibet Sogn findes Intet udtrykkeligt bestemt i denne Henseende, dog er Hjælpekolen deri omtalt, og Lønning bestemt til en Lærer ved samme - at udredes af hele Kommunen. Da man nu ved denne bestemmelse har saa fuldkommen erkjendt bemeldte Skoles Offentlighed, og der endvidere i Skoleplanen ikke findes den allerringeste Forpligtelse for de saakaldte Underbjergere til selv at vedligeholde Hjælpekolen og des foruden staar i lige kontribution med Kommunens øvrige Hartkornsejere, hvad Vedligeholdelse af de andre Skoler angaaer, saa forekommer det mig med Hensyn hertil saare klart, at ovennævnte fremførte Protest aldeles ingen Retsgyldighed kan have, ligesaa lidt som der i samme kan findes mindste Billighed - forudsat at vore Børn ligesom Andre skulle regnes for skolepligtige fra 7 Aar af. Vel have Underbjergerne i Aaret 1825 af Nyt selv alene opbygget omtalte Skolehuus, og derefter i 5 å 6 Aar ene vedligeholdt samme, men dette var for os under meget gunstige Omstændigheder. Der var nemlig truffet den Overenskomst imellem Underbjergerne og Skolekommunens øvrige Beboere: at Knaberup, Wilstrup og Jennum Distrikter hver for sig skulle bygge og vedligeholde deres egne Skoler, og paa denne Overenskomst var der endog erhvervet Vedkommendes Approbation. - Samme stod ved Kraft i henved 6 Aar, men da et nyt Skolehuus skulle bygges i Jennum i Aaret 1831, blev den nævnte Overenskomst kaldet ulovlig og ophævet, idet vi Underbjergere bleve satte i lige Kontribution med Kommunens øvrige Beboere, saavel med Skolehusets Opførelse i Jennum, som samme i Udgifterne med de nye Skolebygninger, der bleve opførte i N. Wilstrup, og saaledes har nu i henved 10 Aar de forskellige Distrikter været sammensmeltede i een halvstor Kommune, og Reparations Udgifterne for alle 3 Skoler bleven udredte i Fællesskab af den approberede Ligning. - Efter saaledes at have forudskikket disse faae Oplysninger ang. den omhandlede iblandt Skibet Sogns Skolekommission herskende Meningsforskjellighed, tillader jeg mig herved allerærbødigst at henstille til den højædle Skoledirektions retvise Kjendelse, om det enten maatte tilstædes vi Underbjergere alene at contribuere til den af os opbyggede Hjælpekoles Vedligeholdelse, uden at deltage i Reparations Udgifterne til de andre Skoler i Sognet altstemmende med den omtalte Overenskomst, eller at det, dog i andet Fald maatte ved en

Resolution vorde bestemt, at ogsaa de aarlige Reparations Udgifter til Hjælpekolen i Knaberup blive paa denne Maade at udrede af den hele Skolekommune som allerede staar, ifølge Skoleplanens Bogstav, med Lønningen for Skolens Lærer.

Neder Knaberup, d. 17. December 1840
Paa egen og øvrige Underbjergernes Vegne
allerærbødigst
C. H. Sørensen

Underskriveren var ejeren af Neder Knabberup 1822 - 1852 Christen Hopballe Sørensen.

Dokumentet var stilet

Til den højædle Skoledirektion for Nørvang og Tørrild Herreder
i Weile Amt

og af denne sendt til skolekommissionen til erklæring med følgende påtegning:

Om Foranstaaende ville den samlede Skolecommission for Skibet Sogn ved Tilbagesendelse behageligt afgive Erklæring og Betænkning.

Skoledirektionen for Nørvang og Tørrild Herreder
d. 29. Dcbr. 1840.

Zahle
tillige paa Amtmandens vegne

Slelde skole 1854 - 1878.

Lærer Erik Husted, der i 1839 blev ansat ved Jennum skole, skriver: "Det er ikke meget bevendt med den stump pogeskole i Knabberup, hvor yngste klasses børn undervises om vinteren af en ueksamineret lærer". - Han meddeler endvidere, at hele området i 1814 som følge af skoleloven blev henlagt til Jennum skoledistrikt, og at de store børn derefter blev undervist i Jennum skole.

Det var en lang og trang vej fra den østligste del af sognet til Jennum skole. Utilfredsheden blandt beboerne voksede for endelig at

bryde ud i lys lue 1853. Befolkningen i den østligste del stillede et bestemt krav om at få en selvstændig skole eller også Jennum skole flyttet, f.eks. til Sledde.

Skolesagen blev taget op til alvorlig drøftelse i sogneforstanderskabet. Efter lange og besværlige forhandlinger blev der i sogneforstanderskabet flertal for at flytte Jennum skole til Sledde, hvor man købte hovedparcellen til sognefoged Hans Pedersens udstykkede gård.

Marius Sørensen i Jennum havde på dette tidspunkt nævnt hovedparcel. Nu fandt der et mageskifte sted. Marius Sørensen overtog Jennum skole med tilliggende jord samt 500 rigsdaler i bytte. Fra sogneforstanderskabets forhandlingsprotokol den 11. april 1854 anføres:

Tiltrædelsen af de ombyttede Ejendomme sker i Overensstemmelse med denne Handel til 1. Maj førstkommende, og så skal samtlige Bygninger, hver på sit Sted, til denne Tid være fraflyttede af de hidtidige Besiddere og Lejere og rydeliggøres for deres Kreaturer og Ejendele, dog må Skolestuen i Jennum som hidtil anvendes til dagligt Skolehold indtil Slutningen af Maj dette Aar.

Med denne skoleflytning tilfredsstillede man den østlige del af sognet, men fra 36 beboere i Jennum protesteredes der kraftigt, og man forlangte, at spørgsmålet om skolens flytning kom til afstemning blandt skoledistriktets beboere, så at det kunne konstateres, hvor mange af disse der var for eller imod flytningen.

Forstanderskabet afviste dog beboernes forlangende.

Flytningen var på daværende tidspunkt en kendsgerning. Lærerfamilien flyttede til Sledde den 1. maj, og den 1. juni 1854 begyndte undervisningen i Sledde skole.

Rugballe truede med løsrivelse; men efter at man havde lavet en skolesti til Rugballe, faldt der ro om skoleflytningen. Knabberup biskole, som præsten kaldte en kræftskade på Skibet sogns skolevæsen, blev nedlagt, og ifølge hans syn på sagen var det et uvurderligt gode.

Sognet havde altså nu kun to skoler: Nr. Vilstrup og Sledde skole.

I Slelde var lærer Erik Husted ansat. Han var uden tvivl en meget dygtig og virksom lærer. De gamle protokoller vidner om en særdeles fin orden og om dygtige elever. Man forstår slet ikke, at en enkelt mand virkelig kunne undervise op til 100 elever tilfredsstillende.

Loven af 6. juni 1867 om landkommunernes styrelse gav anledning til, at Bredsten, Jelling og Hover kommuner ønskede skolefællesskabet ophævet. Ved et sogneforstanderskabsmøde i oktober 1867 blev det vedtaget, at adskillelsen skulle træde i kraft den 1. januar 1868.

Ophævelsen af skolefællesskabet betød en nedgang i elevtallet i Slelde skole, men et par år efter var elevtallet igen steget til ca. 100.

1870 blev Erik Hustedes søn H. A. Husted antaget som andenlærer.

Denne skoleordning bestod til den 1. november 1877, da Erik Husted søgte afsked på grund af alder. H. A. Husted blev ved skolens nedlæggelse i 1878 førstelærer ved Knabberup skole, og andenlærerembedet blev nedlagt. I stedet fik man i Jennum tilladelse til at lade en vikar undervise i en lejet stue i Jennum by.

Lærere:

Erik C. Husted

1854 - 1877

Husted var overflyttet fra Jennum skole ved dennes nedlæggelse.

Se denne.

H. Agerbæk Husted

1870 - 1878

Født den 26. juli 1847. Dimitteret fra Københavns seminarium 1868.

Hjælpeleærer og andenlærer.

Flyttet til Knabberup skole ved Slelde skoles nedlæggelse i 1878.

Decentraliseringen i 1878.

Jennum skole II 1878 - 1963.

Knabberup skole 1878 - 1963.

(Nørre Vilstrup skole virkede 1751 - 1967).

Man blev mere og mere utilfreds med den centraliserede skoleordning. I Jennum arbejdede man på at få skolen tilbage. Den østlige del af sognet, hvor befolkningstallet var stigende, klagede over vejlængden, og det må vel nok erkendes, at der var lang vej fra "Sofiesminde" ved Vejle og ud til Sælde skole.

Sognerådet gav befolkningen ret og vedtog at forlade centraliseringen og bygge to skoler - én i Jennum og én i Knabberup. Skolerne blev bygget i sommeren 1878, og de blev taget i brug samme år.

Hans Agerbæk Husted flyttede fra Sælde skole til skolen i Knabberup mens den nye Jennum skole fik en lærer Axel Axelsen, der senere blev højskoleforstander på Jebjerg og senere på Krabbesholm.

I 1903 blev den østligste del af sognet indlemmet i Vejle, hvorved man undgik en tiltrængt udvidelse af Knabberup skole.

Også i Nr. Vilstrup steg børnetallet, så en udvidelse blev aktuel. I 1908 byggedes som tidligere nævnt forskolen og en forskolelærerinde blev ansat. Trods et mindre børnetal krævede nordsognets beboere også en lærerinde ansat. Sognerådet gik i 1910 med til at ansætte en pøgelærerinde fælles for de to skoler i Jennum og Knabberup.

Men som årene gik, og Trædballe voksede, blev skolespørgsmålet atter aktuelt. Knabberup skole fik sin egen lærerinde i 1934, og da børnetallet stadig steg, blev der i 1937 brug for en lærer mere i Knabberup skole.

Planer om ny skoleordning.

Efter skoleloven af 1937 kom der rigtig gang i diskussionen om sognets fremtidige skoleordning. I Trædballe holdtes et møde for at op-

lyse om den nye skolelov, der gav mulighed for at indgå skoleforbund helt eller delvist med en nabokommune. Mange mente, at det var den bedste ordning for Trædballekvarteret, da det lå så tæt ved Nyboesgades skole i Vejle.

Denne ordning blev dog ikke til noget, og i 1939 fik man så udarbejdet et forslag for hele kommunen.

Forslaget gik ud på, at der skulle oprettes to nye skoler i sognet, en fireklasset skole i Trædballe og en fireklasset skole i Skibet. Nr. Vilstrup skole skulle foreløbig bevares uændret, da beboerne i Nr. Vilstrup ikke ønskede at sende deres børn til Skibet skole. Dog skulle der være adgang for børnene fra dette skoledistrikt til at gå i skolen i Skibet fra 10 års alderen.

Men børnene fra hele kommunen skulle tage til Skibet til undervisning i sløjd og kvindeligt husgerning og børnene fra Nr. Vilstrup skoledistrikt indtil videre tillige til undervisning i gymnastik.

De to skoler i Jennum og Knabberup skulle nedlægges og sælges.

Planen blev ikke ført ud i livet, og som tiden gik, opdagede man, at der stadig i Nr. Vilstrup var flertal for at bevare skolen, hvorefter der blev foretaget en nødvendig modernisering af toiletforholdene og truffet aftale med forsamlingshuset om gymnastikundervisningen.

I mellemtiden havde sognerådet købt jord til en kommende skole og til idrætsplads over for Skibet kirke, og selv om skolekommissionen presede på for at få skolebyggeriet sat i gang, skete der foreløbig ikke videre i sagen.

I 1942 indkom der en protestskrivelse til skolekommissionen mod skolebyggeri i Skibet. Skolekommissionsformanden indtog da et standpunkt, der var i så stærk modstrid til interesserne i det skoledistrikt, hvori han var valgt, at han nedlagde sit mandat.

Først i 1946 optoges skolesagen igen, da skolekommissionen anmodede sognerådet om på ny at optage forhandlinger med Vejle byråd for at få afklaret muligheden for et skoleforbund med Vejle for Trædballes vedkommende.

Herefter udarbejdede skolekommissionen et udkast til en skoleplan. Efter planen skulle der være

en skole i Skibet ved den anlagte idrætsplads
(forskole og 4 klasset hovedskole),

en skole i Nr. Vilstrup
(3 klasset) samt

en skole i Trædballe
(forskole og 4 klasset hovedskole, eventuelt i skoleforbund med Vejle).

Herefter gik tiden igen, uden at der skete det helt store i skolesagen; men i 1949 havde man dog fået udarbejdet tegninger til en skole i Skibet. Disse blev godkendt, og man håbede, at byggeriet kunne komme i gang i 1950.

Men tegningerne blev henlagt, og sognerådet lod i stedet for skole opføre alderdomshjem på skolens byggegrund.

I 1952 fremsatte amtsskolekonsulenten så efter anmodning tre alternative forslag.

Skolekommissionen anbefalede et af dem, men pegede dog også på en billigere løsning, som man ville kunne tiltræde.

Såvel i 1953 som i 1954 samlede man sig om lidt ændrede forslag, men der blev stadig ikke taget skridt til at få en plan ført ud i livet.

Vanskelighederne med at nå et resultat skyldtes nok i nogen grad, at beboerne i Nr. Vilstrup stadig ønskede at opretholde deres skole, men helst at få opført en ny skolebygning der straks.

Lærere ved Jennum skole II:

Axel Axelsen

1878 - 1884

Forstander ved Jebjerg højskole
1884-1907, ved Krabbesholm højskole
1907-1913, senere lærer i Karise.

- J. P. Schmidt 1884 - 1891
Født den 6. december 1854. Dimitteret
som privatist 1879.
- S. W. Blicher Petersen 1891 - 1900
Født den 30. maj 1868. Dimitteret
fra Silkeborg seminarium 1887.
- C. Hansen Hostrup 1900 - 1907
Flyttede til Knabberup skole 1907.
Se denne.
- S. P. Christensen 1907 - 1909
- D. J. Ditlevsen 1909 - 1913
Født den 24. november 1882. Dimitteret
fra Silkeborg seminarium 1908.
Flyttet til Grejsdal skole som første-
lærer i 1913.
Se denne.
- K. N. Ravnmark 1913 - 1920
- Sv. Strøjer Christiansen 1920 - 1938
Født den 20. september 1892 i Lundby
som søn af lærer Niels Claudius Chri-
stiansen. Dimitteret fra Vordingborg
seminarium 1913. Førstelærer ved
Jennum skole den 1. marts 1920, or-
ganist ved Skibet kirke.
- Østergaard Christensen 1938 - 1942
- Malthe Jensen 1942 - 1949
- Niels Kristen Rahbek 1949 - 1957
Født den 14. oktober 1919 i Døvling,
Skarrild sogn som søn af gårdejer
Kristian Fr. R.
Dimitteret fra Silkeborg seminarium
1941.
Forskellige vikariater og vinterlærer-
embeder 1941-1944.
Enelærer Ørre skole, Ringkøbing amt
1944-1949.
Førstelærer Jennum skole 1949-1957.
Var derefter ansat i Holsted.
Ansæt ved Skibet skole 1964.

Holm Johansen 1958 - 1960

Frede Brøns 1961 - 1963

Født den 31. august 1904.

Dimitteret fra Vordingborg seminarium
1925.

Tidl. andenlærer i Knabberup.

1963 flyttet til Skibet skole.

Forskolelærerinder:

J. K. Barthel 1909

Født den 25. november 1883. Højskole-
uddannelse fra Hoven 1902.

Vinterlærerinde fælles for Knabberup
og Jennum skoler.

Dorthea Koed Pedersen 1910 - 1956

Født den 3. marts 1890.

Dimitteret fra Varde forskolesemina-
rium 1910.

Stillingsbetegnelsen var pogelærer-
inde.

Karen Johansen 1958 - 1960

Lizzy Hansen 1961 - 1963

Flyttede med til Skibet skole i 1963.

Skolen blev nedlagt i 1963.

Lærere ved Knabberup skole:

H. Agerbæk Husted 1878 - 1907

Født den 26. juli 1847.

Dimitteret fra Københavns seminarium
1868.

Overflyttet til Knabberup skole ved
Slede skoles nedlæggelse i 1878.

<u>C. Hansen Hostrup</u>	1907 - 1924
Født den 9. november 1859.	
Dimitteret fra Blågård seminarium 1888.	
Var ansat ved Jennum skole 1900-1907.	
<u>Aage Lauridsen</u>	1924 - 1934
Født den 5. juli 1898 i Hee sogn som søn af et landpostbud.	
Dimitteret fra Jelling seminarium 1919.	
1920 lærer ved Aale hovedskole.	
1924 førstelærer ved Knabberup skole.	
Kirkesanger i Skibet.	
<u>Harald Bloch</u>	1934 - 1943
<u>Olaf Nielsen</u>	1943 - 1963
Andenlærer ved skolen 1939-1943.	
Skoleinspektør ved Skibet skole 1963.	
Se denne.	

Andenlærere:

<u>Aage Mikkelsen</u>	1937 - 1939
<u>Olaf Nielsen</u>	1939 - 1943
Blev førstelærer ved samme skole i 1943 og skoleinspektør ved Skibet skole i 1963.	
Se denne.	
<u>Vagn Oudrup</u>	1946 - 1947
<u>Viggo Kjærsgaard</u>	1947 - 1949
<u>Kaj Børge Holst</u>	1950 - 1951
<u>Henning Møller Nielsen</u>	1951 - 1952
<u>Frede Brøns</u>	1953 - 1961
Førstelærer i Jennum 1961-1963.	
Lærer ved Skibet skole 1963.	

Oluf Stegmann 1961 - 1963
Født den 21. august 1935.
Dimitteret 1957. Vikar i Vejle 1957,
fast ansat 1960 ved Damhavens skole.
Andenlærer i Knabberup 1961.
Lærer ved Skibet skole i 1963 ved
Knabberup skoles nedlæggelse.

Forskolelærerinder:

J. K. Barthel 1909
Se under Jennum skole.

Dorthea Koed Pedersen 1910 - 1930
Se også under Jennum skole.

Mary Jørgensen 1934 - 1963
Lærer ved Skibet skole i 1963 ved
Knabberup skoles nedlæggelse.

Skibet centralskole / Skibet skole 1963 -

Efter vedtagelsen af skoleloven af 1958 med dens mange undervisningskrav blev skolespørgsmålet igen bragt på bane.

Man skulle nu finde en løsning. Man vendte tilbage til centraliseringstanken, og nu tog man Nr. Vilstrup med i planerne om skolevæsenets samling.

Endelig i 1959 blev der udarbejdet et forslag, som i det store og hele blev gennemført. I henhold til dette skulle der opføres en centralskole i Skibet for hele kommunen, dog skulle forskolen i Nr. Vilstrup opretholdes for 1. - 3. årgang; dette blev dog senere ændret til 1. - 2. årgang.

Projekteringen af den kommende skole blev overdraget til arkitekt P. Hempel, Lemvig, som opførte flere centralskoler på egnen.

Skolen skulle have plads til 300 elever, selv om der på opførelses-tidspunktet kun kunne forventes ca. 160.

Den kom til at bestå af 2 bygninger, der blev forbundet med hinanden ved en aula.

Det første spadestik blev taget i efteråret 1961, og efter sommerferien 1963 blev skolen taget i brug. Den officielle indvielse fandt dog først sted den 18. juni 1964.

Ved indvielsen, hvori bl.a. deltog amtmand Wamberg, Vejle, redegjorde sognerådsformand Ejner Jensen for byggeriet.

Skolen indeholdt 12 normalklasselokaler, gymnastiksal, naturfagslokale, skolekøkken, sløjdelokale, lærerværelse, kontor for skoleinspektøren, ungdomslokale og bibliotek, og byggeriet havde i alt kostet 2,5 millioner kr.

I 1970 blev der opført en svømmesal ved skolen, ligesom der senere er opstillet en pavillon til børnehaveklasser og indrettet skoletandklinik.

Den 1. september 1981 havde Skibet skole 20 klasser med 377 elever, heri indbefattet 3 børnehaveklasser og en specialklasse.

7. klasse var øverste klasse.

I 1976 havde skolen 425 elever.

Skoleledere.

Skoleinspektører:

Olaf Nielsen

1963 - 1980

Født den 11. november 1914 i Ølgod sogn som søn af boelsmand Mads N.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1937.

Konst. andenlærer Knabberup 1939-1940.

Andenlærer Knabberup skole 1940-1943.

Førstelærer Knabberup skole 1943-1963.

Derefter i 1963 flyttet til Skibet skole som skoleinspektør ved Knabberup skoles nedlæggelse.

Afsked med pension 1980.

Eric Udesen Andersen

1980 -

Født den 18. maj 1937 i Vor Frelasers
sogn, Vejle, som søn af Harald Ander-
sen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1959.

Søndermarksskolen, Vejle 1961-1980.

Skoleinspektør ved Skibet skole 1980.

Formand for fælleslærerrådet i Vejle
1971-1980.

Viceskoleinspektør:

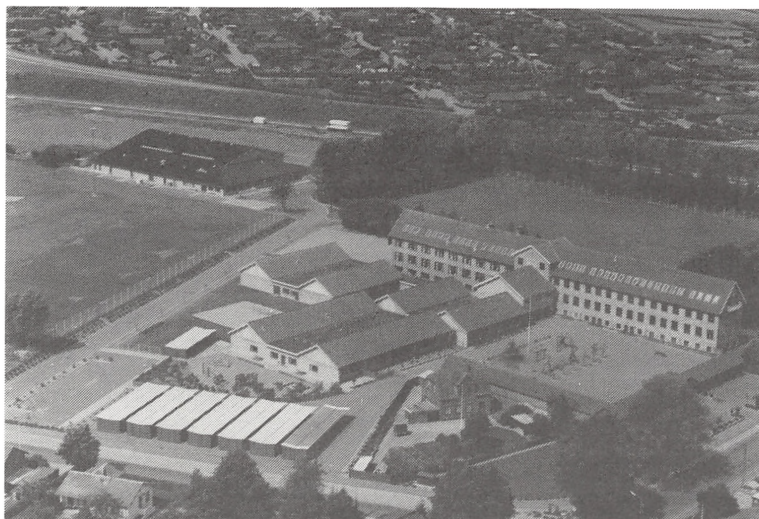
Peder Hansen Pedersen

1971 -

Født den 28. oktober 1930.

Førstelærer ved Nr. Vilstrup skole
1955-1963. Se denne.

Flyttet til Skibet centralskole 1963.



VINDING SOGN

Vinding sogn.

Holger Kjarulf Axø (1899 - 1968), der var førstelærer og senere skoleinspektør ved Vinding skole 1929 - 1968 redigerede i 1954 sammen med Johs. E. Tang Kristensen Træk af Vinding sogns Historie, som blev udgivet af Vinding kommune.

Bogens afsnit om skolevæsenet, der er skrevet af Holger Axø, indeholder en afskrift af en del af skolefundats af 1744 for Vinding skole, samt oplysninger om skolebygninger og om lærere.

Der henvises derfor til denne bog.

Løbedegne.

Alle de sognekommuner, som i 1970 blev sammenlagt med Vejle købstad-kommune, fik i medfør af bestemmelserne i kirkeordinansen af 1537 degnebetjening af en discipel fra Vejle latinskole. Herfra skal dog undtages Hover sogn, der formentlig er blevet betjent fra Jelling, hvor der var en degn. Såvel i 1652 som i 1681 sendtes der fra Vejle "løbedegne" til Vinding. Degnen var først og fremmest kirkens tjener, men han havde også en væsentlig opgave i at samle børn og unge i kirken til degnelæsning, d.v.s. udenadslæren af børnelærdom. Peter Jensen fra Vejle omtales som løbedegn 1690, og Jeramias Wolf nævnes 1695 og 1739.

Rytterskolerne.

Der blev ikke oprettet nogen "kongelig skole" i Vinding sogn, dengang kong Frederik den Fjerde i årene efter 1721 lod opføre 240 "rytterskoler" i de 12 rytterdistrikter, heraf 25 i Koldinghus distrikt 1725 - 1727.

Børnene fra Vinding skulle søge rytterskolen i Skærup, bortset fra dem fra Thomas Hansen Bondes gård, der blev henvist til rytterskolen i Andkær.

I slutningen af 1722 ses der at være udbetalt den fastlagte kontantløn til skolemestre i forskellige sogne i Koldinghus amt, også i sogne, der ikke fik nogen rytterskole, således i Vinding sogn.

I 1729 er skoleholder Erik Johannes Langelund nævnt og i 1731 skoleholder Mads Nielsen Møller.

Vinding skole 1744 -

Som umiddelbar følge af kong Christian den Sjettes skoleforordning af 1739 og plakat af 1740 approberedes en skolefundats for Vinding sogn i 1744.

Skolen har ganske sikkert ligget i selve Vinding by.

I henhold til kong Frederik den Sjettes anordning af 1814 om almueskolevæsenet på landet måtte skolevæsenet i Vinding omorganiseres, og i 1836 blev der derfor - formentlig på det sted, hvor den tidligere skole lå - opført en smuk skolebygning, der foruden skolestue indeholdt bolig for læreren (nuværende Vindingvej 137). Heller ikke efter den i 1834 godkendte skoleplan var skoledistriktet sammenfaldende med sognet. Børnene fra en del af Vindingland og fra Mølholm henvistes til skolegang i Vejle, ligesom børn fra Linnet og Svinholt i Skærup sogn henvistes til Vinding.

I 1877 opførtes en helt ny skole på skoleloden på Vinding mark, d.v.s. på det sted, hvor Vinding skole har ligget siden, og den gamle skole fra 1836 blev derefter benyttet til beboelse. Den nye skole havde to skolestuer og to lærerboliger: en for førstelæreren og en for andenlæreren.

Omtrent samtidig blev der bygget en skole i Linnet i Skærup sogn for børnene fra Linnet og Svinholt, og eleverne fra Mølholm blev henvist til sognets egen skole - Vinding.

1910 blev Vinding skole udvidet, idet der opførtes en forskole og et gymnastikhus.

I 1927 samt i årene umiddelbart før og efter var forældre kredsen omkring Vinding skole og en stor del af hele den danske lærerstand meget optaget af en afskedigelses sag ved skolen. I henhold til Danmarks Lærerforenings medlemsblad Folkeskolen gik sagen ud på følgende:

Forskolelærerinde fru N. Jensen havde håndarbejde med skolens ca. 70 piger, og hun indkøbte i henhold til aftale materialer til faget på kommunens regning; men da nogle elever slet ikke betalte materialer og andre kun halvt, opstod der et underskud, og dette gav anledning til, at der fremkom udtalelser om forbrug af betroede midler.

Samtidig med, at skolekommissionen og sognerådet indsendte begæring til skoledirektionen om at få lærerinden afskediget af ovennævnte årsag, afgav hun til skoledirektionen en erklæring, der sluttede med en henstilling om, at sagen måtte blive gjort til genstand for politimæssig undersøgelse. Skoledirektionen sendte sagen tilbage til kommunen og anmodede sognerådet og skolekommissionen om at følge fru Jensens anmodning og iværksætte kriminel undersøgelse.

Men dette ville de lokale myndigheder ikke.

På Danmarks Lærerforenings repræsentantskabsmøde redegjorde lærer A. Jensen, Kvandløse, der var formand for DLF's afskedigelsesudvalg, for sagens forløb.

Lærer Marius Hansen fra Bredballe kunne i tilslutning hertil oplyse, at den dybere liggende grund til sagen var, at lærerinden havde syet privat med nogle af pigerne, og nogle af deres arbejder havde været fremlagt ved eksamen.

"Kvinderækker havde her spillet ind også på anden måde".

Sagen medførte avisskriverier i Vejlebladene, adresse til fordel for forskolelærerinden - der i øvrigt havde såvel skolekommissionens, skoledirektionens som håndarbejdsinspektørens udtalelser for dygtig undervisning - fællesmøder mellem skolekommission, sogneråd og repræsentanter for Danmarks Lærerforenings afskedigelsesudvalg, forældremøde, hvor flertallet ikke støttede lærerinden, og mange debatindlæg i Folkeskolen.

Lærer Oluf Andersen, Vejle, formand for DLF's kreds 103 A, og lærer A. Jensen, Kvandløse redegjorde i Folkeskolen for sagens enkeltheder, og de blev kraftigt imødegået af sognerådsformand Knud R. Haargaard og formanden for skolekommissionen, sognepræst H. C. Christensen, der begge fandt det bevist, at lærerinden havde gjort sig skyldig i misbrug af betroede midler.

Diskussionen fortsatte længe, også efter at lærerinden i sidste halvdel af august 1927 var blevet afskediget i henhold til § 8 i lønningssloven af 1908. § 8 fastsatte, at en lærer, der var kommet i et sådant misforhold til sin stilling som lærer, at skolens undervisning derved i væsentlig grad blev forringet, kunne afskediges, når der blot i de lokale myndigheder var det fornødne flertal derfor. Ministeriet eller skoledirektionen kunne ikke underkende en lokal afgørelse, hvis lovens formaliteter var overholdt.

Lærerne og deres forening følte, at bestemmelsen kunne ramme vilkårligt og mente at have eksempler derpå. De bekæmpede den, indtil den endelig forsvandt af lovgivningen, ud fra det synspunkt, at "ingen lærer i den danske folkeskole kan vide sig sikker på forfølgelse og afskedigelse".

Da § 8-afskedigelsen i Vinding var en realitet, blev embedet blokeret af DLF, men blokaden blev ikke effektiv, idet det lykkedes myndighederne at finde en vikar til embedet.

I Folkeskolens sidste nummer i september 1927 blev det meddelt, at den afskedigede lærerinde fru N. Jensen havde taget skridt til sagsanlæg mod sognerådsformand Haargaard og sognepræst Christensen, samt at det gamle ord "Tavshed, mens retten sidder", også måtte gælde i dette tilfælde, hvorfor yderligere indlæg om denne sag ikke ville blive optaget foreløbig.

Sagen blev ført helt igennem til højesteret og blev afgjort med, at sognerådsformanden og sognepræsten blev dømt for injurier over for den afskedigede lærerinde fru N. Jensen og formanden for Danmarks Lærerforenings afskedigelsesudvalg lærer A. Jensen, Kvandløse. Sognerådsformand Haargaard idømtes en bøde på 400 kr. og pastor Christensen en bøde på 200 kr. Begge skulle in solidum betale 1.000 kr. i erstatning til fru Jensen, og desuden blev sagens omkostninger pålagt dem med 1.000 kr. Haargaards udtalelser om formanden for Dan-

marks Lærerforenings Vejlekreds, lærer Oluf Andersen, Vejle, og om foreningens hovedstyrelse fandtes derimod efter omstændighederne ikke at overskride ytringsfrihedens grænser, hvorfor han for så vidt blev frifundet. De fremsatte udtalelser blev derhos mortificerede.

Ved landsretten var Haargaard blevet idømt en bøde på 400 kr. for injurier mod lærerinden og 1.000 kr. i erstatning til samme samt 450 kr. i sagsomkostninger. Pastor Christensen var derimod blevet frifundet.

Hverken landsretten eller højesteret havde beføjelse til at behandle selve afskedigelsessagen

I 1939 opførtes en ny bygning ved Vinding skole, således at skolen kunne opfylde bestemmelserne i skoleloven af 1937. Ved udvidelsen blev der bygget en klassefløj og en gymnastiksalsfløj til den bestående gamle skolebygning. Nybygningen blev taget i brug i august 1940.

Skolen blev derefter købstadordnet og førstelæreren som følge deraf udnævnt til overlærer.

Under den anden verdenskrig var skolen i godt et halvt år beslaglagt af tyskerne, og undervisningen foregik på flere forskellige steder, hvilket var tilfældet ved mange skoler over det ganske land.

Bygningen fra 1939 blev i 1952 - 1953 forhøjet med en etage, og samtidig blev der opført et trappehus mellem de to fløje.

Allerede i 1956 - 1957 blev skolen yderligere udbygget, denne gang med en ny skolefløj i samme højde som fløjen fra 1952. Den nye bygning skulle fortrinsvis benyttes af eksamensafdelingen, der begyndte med to 1. mellemskoleklasser fra begyndelsen af skoleåret 1957-58.

Inden skolen fik mellem- og realskoleafdeling, var sagen gentagne gange drøftet i sognerådet, men forældre, der måtte lade deres børn gå til udvidet undervisning i privat eller kommunal skole i Vejle, fandt, at der skete for lidt. En kreds af beboere indbød derfor til et møde på Vinding skole den 28. april 1952. Mødet, der blev meget livligt med hør-råb og fyråb, havde samlet ca. 350 deltagere, og

mange af talerne var meget hårde ved sognerådsformand A. C. Petersen. Mødet endte med vedtagelse af følgende resolution:

Ca. 350 skoleinteresserede beboere, samlet til møde i Vinding skole til drøftelse af skoleforholdene, udtaler herved under henvisning til de fremsatte udtalelser, såvel fra skolemyndighederne (amtsskolekonsulent Winther, skoleinspektør H. Axø, lærerrådsformand Jens Sørensen og lærer Sv. Hald) som fra sognerådet (sognerådsformand A. C. Petersen og bygmester Bertel Nielsen) sin varmeste tilslutning til tanken om oprettelse af mellem- og realskole og henstiller til de bevilgende myndigheder at træffe foranstaltninger til planens gennemførelse, så mellemskolen kan begynde den 1. august 1953.

(Parenteserne er tilføjet af Chr. Kj.).

At mødet var livligt, fremgår tydeligt af referatet i Vejle Amts Avis, der om dirigenten, landsretssagfører Thure Krarups ledelse skriver:

Afviigelser fra sagen blev bremset omgående, og når mødet kunne slutte allerede efter 2½ times forløb, må æren herfor for en stor del tilskrives landsretssagføreren, der foruden at begrænse diskussionen formåede at retlede mod det mål, mødet måtte få.

Som nævnt begyndte mellem- og realskolen først sit virke i 1957.

Arkitekt ved udvidelsen i 1956-57 var som ved de to forrige Kr. Pedersen, Vinding. Ved rejsegildet den 15. december 1956 blev der foruden af arkitekten talt af sognerådsformanden, bygmester Bertel Nielsen, af skoleudvalgets formand, direktør Helge Olsen og af skolens leder, skoleinspektør H. Axø.

I forbindelse med udvidelsen i 1956 - 1957 blev den gamle skole fra 1877 revet ned.

I årene 1978-81 gennemgik skolen en stor udvidelse og ombygning ved arkitekt Bent Mikkelsen og ingeniørfirmaet COWIconsult, Vejle. 1. etape, der indeholdt administrationslokaler, skolebibliotek, lærerværelse samt læge- og tandlægeklinik, blev taget i brug i november 1978, 2. etape midt i december 1979, 3. etape - idrætshallen - og 4. etape - klasseværelser - i 1981.

En sidste etape, der bl.a. skulle bestå i ombygning af faglokaler, er foreløbig reduceret til ændring af fysiklokalet og flytning af håndgerningslokalet.

Den 1. september 1981 havde Vinding skole 31 klasser med 592 elever, heri indbefattet 3 børnehaveklasser. Desuden var der en skoleklinik. 10. klasse var øverste klasse.

Skolen har ikke før haft et så højt elevtal, men den har heller ikke tidligere tilnærmelsesvis haft så tidssvarende undervisningsfaciliteter.

Skoleholdere, lærere, skoleledere:

Jens Bang

1743 - 1759

Om en visitats i Winding den 30. juni 1755 beretter biskop H. A. Brorson: Ungdommen svarede til stor fornøjelse. Chordegneren Jesper Roelsteen i Wejle er Degn til samme Meenighed og lader sin tjeneste Forrette ved Skoleholderen paa Stedet studiosus Bang, som er skikkelig i sin Opførsel. Sogne Præsten var ogsaa tilfreds med Medhjælperne samt Forældrene for deres Flittighed i at holde deres Børn til Skole.

Sogne Præsten er Hans Henric Neuchs, som tillige er residerende capellan i Wejle.

Jens Friederiksen Falkenberg

- 1761

Om en visitats den 17. maj 1761 beretter biskop Brorson: Sognets Skole i Vinding Bye betienes af en Student navnlig Jens Falchenberg, der tillige er Substitut for Cattedeten i Veile, som er Degn til Meenigheden, hvilken Falchenberg Sogne Præsten gav det Skudsmaal, at han med Flid og ikke uden Velsignelse forretter sit Embede og fører

et Christeligt Levnet, ligesom ogsaa
Ungdommen svarede ret.

Niels Teglgaard - 1782

Han nævnes 1770.

Jens Swerdford (?)

Henrik Ussing - 1791

Skoleholder og degn (uofficielt).

Kateketen i Vejle var officielt
degn i Vinding.

Ussing nævnes 1780.

Jens Sire - 1799

Studiosus og skoleholder.

Døde 1799.

Frantzen 1799

Nielsen, skoleholder.

Nævnes 1805 og 1806.

Krogh, lærer

Dines Pontoppidan Møller, skolelærer.

Det var ved den i 1836 opførte skole,
Møller var ansat. Møller havde mere
lyst til drejerhåndværket end til at
undervise. Han måtte søge anden stil-
ling.

Peder Jensen Schmidt - 1862

Han døde 1864.

Hans Christian Mathias Krarup-Hansen 1862 - 1904

Født den 17. april 1836.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1860.

Krarup-Hansen klagede flere gange til
sognerådet over dårlige pladsforhold
o.a., og det førte til, at sognerådet
besluttede at bygge en ny skole på sko-
leloddens grund på Vinding mark 1877
og samle undervisningen der af børnene
fra skolen i Vinding og fra den såkald-
te "Biskole" i sognets vestre del.

Christian Valdemar Axø

1904 - 1928

Født den 15. december 1871 i Vendsyssel.
Dimitteret fra Silkeborg seminarium 1894.
Enelærer i Tolstrup skole, Øster Egesborg sogn ved Vordingborg. 1904 lærer i Vinding.
Død 1928.

Holger Kjærulf Axø

1929 - 1968

Født den 23. oktober 1899 i Tolstrup skole, Øster Egesborg sogn, Præstø amt. Søn af ovennævnte C. V. Axø.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1920.
Forskellige vikariater 1920-1922.
Andenlærer Blåhøj og Nordby skoler 1922-1924.
Lærer Vojens kommuneskole 1924-1929.
Førstelærer ved Vinding skole 1929-1940.
Vinding skole blev købstadordnet i 1940, og Holger Axø blev udnævnt til overlærer, d.v.s. skoleinspektør.
Det var i Axøs embedstid, skolen fik mellem- og realskoleafdeling.
Den 11. oktober 1968 blev Axø indlagt på sygehuset, og den 31. oktober af lagde repræsentanter for sogneråd, lærere og elever besøg ved hans sygeseng for at hylde ham, da han havde søgt afsked fra denne dag.
Den 2. november afgang han pludselig ved døden umiddelbart før påregnet hjemsendelse.

Svend Hjorth Hald

1968 -

Født den 23. april 1917 i Gjesten, som søn af førstelærer, senere amtskolekonsulent Anders Hjorth Hald.
Dimitteret fra Gedved seminarium 1938.
Vinterlærer i Jernved 1938-1939.
Militærtjeneste i Fredericia 1939-1940.
Timelærer, lærer, overlærer ved Vinding skole 1940-1959. Viceskoleinspektør 1959-1968. Skoleinspektør 1968.

Viceskoleinspektører:

Svend Hjorth Hald 1959 - 1968

Robert Therkelsen 1969 -

Robert Therkelsen Kristensen er født den 7. november 1930 i Lindved, Sindbjerg sogn, som søn af gårdejer Marinus Therkelsen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1952. Gave skole 1952 og 1954-55, militærtjeneste 1952-54. Timelærer ved Vinding skole 1955, fast ansat 1956.

Viceskoleinspektør sammesteds den 1. januar 1969.

Forskellige faglige tillidshverv i lærerråd ved Vinding skole samt i fælleslærerråd og byggeudvalg i Vinding kommune.

Andenlærere:

Da skolen i 1877 flyttede fra Vinding landsby til den nuværende beliggenhed, oprettedes der et andenlærerembede.

A. P. Rasmussen 1877 -

Rasmussen underviste i "Eskholtsminde" i Vinding sogn, før skolen blev opført, og han ansattes som andenlærer.

Diderik Nielsen 1886 - 1902

Han var fra "Stampemøllegaard". Født den 23. marts 1861. Dimitteret fra Gedved seminarium 1885.

Behrend Kristensen 1902 - 1904

Andenlærerembedet blev derefter omdannet til et forskolelærerembede.

Fra 1910 var der igen ansat andenlærere ved skolen.

- H. P. Pedersen 1910 - 1913
- Jens Kristensen Basse 1913 - 1920
Født den 29. august 1891 som søn af gårdejer J. K. Basse, Blegvad. Dimmitteret fra Jelling seminarium. Før ansættelsen som andenlærer i Vinding den 1. december 1913 (konstitueret fra den 1. september) havde Basse virket i Hørning, Flade og Tvingstrup.
- Jens Sørensen 1921 - 1968
Født den 14. januar 1898 i Knudsbøl som søn af en gårdejer. Dimmitteret fra Silkeborg seminarium 1919. Lærer ved Høng realskole 1919-1920. På Askov højskole 1920-1921. Andenlærer Vinding skole 1921- Lærer, da skolen blev købstadordnet. Afsked 1968.
- Forskolelærerinder:
- Andenlærerembedet blev i 1905 omdannet til et forskolelærerindeembede.
- Anne Olsen 1905 - 1906
- B. Elise Mølgaard 1906 - 1913
Født den 2. september 1886. Dimmitteret fra Varde forskoleseminarium 1906.
- Astrid Abrahamsen 1913 - 1917
- Katrine Touborg 1917 - 1920
- Nielsine Jensen 1920 - 1927
Født den 15. marts 1878. Dimmitteret fra Vejle forskoleseminarium 1920.
- Ellen Knudsen 1927 - 1935
Født den 27. december 1878. Dimmitteret fra Vejle forskoleseminarium 1925.

Forskolelærerindeembedet blev omdannet til et lærerindeembede.

Mary Enevoldsen

1935 - 1939

Besættelsen 1940 - 1945.

Lærerinde ved Vinding skole Agnes Ahm ("Marie") var "under jorden" 23/10 1944 - 5/5 1945. Hun har som sekretær for bylederen i Vejle været med til at planlægge våbenmodtagelse og -opbevaring, anbringelse af frihedskæmpere, i det hele taget det meste af, hvad der skete i Vejle og omegn. (Mens vi ventede, udgivet af Danmarks Lærereforening 1946 og J. Munch-Christensen: Undergrunden i Vejle).

Mange andre lærere fra Vejle og omegn var med i modstandsbevægelsen.

Mølholm skole 1968 -

I begyndelsen af 1960erne begyndte man i Vinding at drøfte mulighederne for at få opført en skole mere i sognet, idet Vinding skoles elevtal voksede voldsomt, ligesom indførelse af mellem- og realskole stillede større lokalekrav.

I 1961 var der ved Vinding skole 591 elever fordelt i 26 klasser i 21 klasseværelser.

Megen tid gik med at drøfte skoletype o.lign. i såvel sogneråd og skolekommission som i lærerråd. Dette sidste deltog meget aktivt i arbejderne med at planlægge den ny skole, og i juni 1964 traf Vinding sogneråd den endelige beslutning om opførelsen af Mølholm skole.

Man gjorde sig tanker om at lade den nye skole virke som en fælles skole for de praktiske fags vedkommende, men planerne blev ikke gennemført, for det viste sig straks, at elever fra Vinding skole kun modstræbende ville gå til enkelte timer i Mølholm.

Den 20. november 1967 forelå igangsætningstilladelsen, og grundstenen blev nedlagt den 14. december samme år. Grundstensdokumentet blev indmuret i sokkelen, da skolen skulle opføres af betonelementer.

ÅR 1967

I HANS MAJESTÆT

KONG FREDERIK D. IX'S

REGERINGSTID

BYGGEDE VINDING SOGNERÅD DENNE NY SKOLE,
DER HAR FÅET NAVNET MØLHOLM SKOLE.

JENS OTTO KRAG VAR STATSMINISTER.
AMTMAND OVER VEJLE AMT VAR A. M. WAMBERG, K. A. F. D.

VINDING SOGNERÅD HAVDE FØLGENDE MEDLEMMER:

PROPRIETÆR POUL DYBDAL NIELSEN (FORMAND)

FRU KRISTINE SØRENSEN (NÆSTFORMAND)

PROKURIST IB FROM

DISTRIKTSCHF BENT WARBURG

MASKININSPEKTØR JØRGEN LANGKILDE JENSEN

LANDSRETSSAGFØRER PREBEN RASMUSSEN

REDAKTØR ARNE G. LARSEN

KRIMINALOVERBETJENT K. E. SKOVFOGED

KONSULENT HERLUF ANTONSEN

SKOLEUDVALGET, DER FUNGEREDE SOM BYGGEUDVALG,

BESTOD AF FØLGENDE:

PROKURIST IB FROM (FORMAND)

DISTRIKTSCHF BENT WARBURG

KONSULENT HERLUF ANTONSEN

SKOLEINSPEKTØR VED VINDING SKOLE VAR H. K. AXØ

PROJEKTERENDE FIRMA VAR: BACH OG EGMOSE, AALBORG.

ARKITEKTER VAR H. VIBE-HANSEN OG K. W. ØRLAND, AALBORG.

HOVEDENTREPRENØR VAR INGENIØR THOMAS CHRISTENSEN,
AALBORG.

NAAR SKOLEN ER FULDT UDBYGGET, VIL DEN RUMME

FØLGENDE LOKALITETER:

2 GYMNASIKSALE, FORSAMLINGSSAL, UNGDOMSLOKALE,

25 NORMALKLASSER, LOKALER FOR 8. 9. OG 10. SKOLEÅR,

SKOLEKØKKEN, SLØJDLOKALER FOR TRÆ OG METAL,

BIBLIOTEK, NATURFAGLOKALE, 3. SÆRLOKALER OG EN

SKOLETANDKLINIK, HERTIL KOMMER SPORTSANLÆG.

SAMLET ANLÆGSSUM CA. 6.000.000 KR.

PR. 1. AUGUST 1968 NEDLÆGGES MØLHOLM FORSKOLE,
DER BLEV OPFØRT 1910.

INDBYGGERANTALLET I KOMMUNEN VAR

PR. 1. OKTOBER 1967 4.234.

MØLHOLM, DEN 14. DECEMBER 1967.

1. etape af byggeriet bestod af faglokalefløj, 10 klasseværelser i en fløj sammen med administration, lærerværelse, lægelokale og tandklinik og i den tredje fløj den ene af de beregnede gymnastiksale sammen med en mødesal.

Den 12. august 1968 begyndte skolen med 214 elever (en ny 1. klasse, mens resten af eleverne var overflyttet fra Vinding skole) og 11 lærere, hvoraf 8 var overflyttet fra Vinding skole.

Nøjagtig et år efter grundstensnedlæggelsen, den 14. december 1968, blev Mølholm skole officielt indviet med flaghejsning og opsendelse af 214 balloner (et festligt skue med de mange farvede balloner mod den klare blå himmel).

Efter en kort rundgang samledes gæsterne i gymnastiksalen, hvor der blev budt velkommen af sognerådsformand Poul Dybdahl Nielsen. Skolekoret under ledelse af lærer K. V. Jensen underholdt. Derefter talte skoleudvalgsformand Ib From. Ib From meddelte, at prisen for skolen, som den nu var bygget, var 4,5 mill. kr. inklusive grund, bygninger og inventar, og at det ikke havde været nødvendigt for Vinding sogneråd at optage lån for at betale skolen.

Der blev desuden talt af skolekommissionsformand Bent Warburg, amtmand A. Wamberg, amtsskolekonsulent T. Dahl-Nielsen, hovedentreprenør Ths. Christensen, skoleinspektør Svend Hald, Vinding skole, fælleslærerrådsformand Robert Therkelsen, skoleinspektør Ths. Rahbek, lærerrådsformand Emil Kirkegaard, og til sidst takkede sognerådsformanden for de mange gode ønsker for skolen.

Den 28. februar 1978 besluttedes en udvidelse af lokalekapaciteten, da skolen efterhånden var vokset til at være en to-sporet skole med stor lokalemangel.

Udvidelsen skulle omfatte en fløj med 6 klasselokaler, skoleklinik, bibliotek, musiklokale og sikringsrum og en mindre fløj med 4 klasseværelser og en børnehaveklasse. En ny gymnastiksal vil ikke blive opført, i stedet opføres senere en træningshal.

Den 23. maj 1978 blev de første spadestik til grundudgravningerne foretaget af skoleudvalgsformand Charlotte Jensen, skoledirektør

Palle Lauridsen og skoleinspektør Thomas Rahbek.

Den 13. september holdtes rejsegilde på første del af udvidelsen. Dette afsnit blev taget i brug i november 1978.

Sidste del af byggeriet fuldendtes i maj 1979, og på den sidste skoledag før sommerferien i juni 1979 blev byggeriet afleveret. Pris i alt 7.379.213,70 kr.

Skolen tog hele nybyggeriet i brug efter sommerferien og højtideligholdt indvielsen den 17. august 1979 - igen med opsendelse af balloner som ved den første indvielse.

Den 1. september 1981 havde Mølholm skole 24 klasser med 492 elever, heri indbefattet 2 børnehaveklasser. Desuden var der en skoleklinik. 10. klasse var øverste klasse.

Mølholm skole har ikke tidligere haft et så højt elevtal.

Skoleledere.

Skoleinspektør:

Thomas Sønderby Rahbek

1968 - 1983

Født den 23. juli 1919 i Bolleholt skole, Sindal, som søn af lærer Laurids Johannes Rahbek (død 1929, lige fyldt fyrré år).

Dimitteret fra Århus Seminarium 1941.

Sommervikar på "Landerupgård" 1941.

Vikar i Århus 1941.

Vikar og timelærer i Frederikshavn 1942-1943.

Vikar og timelærer i Århus 1943-1945.

Kirketorvets skole, Vejle 1945-1954, fast ansat 1947.

Damhavens skole, Vejle 1954-1968, viceskoleinspektør fra 1964.

Skoleinspektør ved Mølholm skole i Vinding kommune 1/8 1968.

Bevilget afsked fra den 31. juli 1983.

Viceskoleinspektør:

Knud Verner Jensen

1972 -

Født i Tyrsted sogn, Vejle amt, den
13. august 1927.

Lærereksamen fra Gedved Seminarium 1949.

Vikar ved Kirketorvets skole i Vejle
1950-1951.

Lærer ved Langelinies skole 1951-1957.

(Tillige lærer ved Vejle døveskole
1950-1955 og ved Vejle handelsskole
1955-1965).

Lærer ved Vinding skole 1957-1968.
(Gæstelærer i Racine, Wisconsin, USA
1967-1968).

Lærer ved Mølholm skole 1968-1972.
Viceskoleinspektør ved Mølholm skole
1972.

Formand for fælleslærerrådet i Vejle
1970-1971.

Undervisning af småbørn fra Mølholm 1872.

Sognerådet betalte

jomfru Laura Kirchkeiner, "Frederiksgave", 1872

jomfru Elise Hillerup, "Eskholtminde" 1873 - 1874

og

A. P. Rasmussen - 1877

for at holde skole for småbørn.

A. P. Rasmussen flyttede i 1877 til den nye skole i Vinding som
andenlærer.

Derefter blev der ydet et lille tilskud til en privat småbørnsskole.

I 1877 omtales en "biskole" i sognets vestre del.

Mølholm forskole 1904 - 1968.

Forskolen begyndte i et lokale i "Rosenvænge" i Mølholmsdalen.

I 1910 byggedes Mølholm forskole ved Fredericiavej. Skolen blev nedlagt i 1968. Eleverne og forskolelærerinden blev overført til den nybyggede Mølholm skole fra begyndelsen af skoleåret 1968/69.

Forskolelærerinder:

<u>Dorthea Clausen</u>	1904 - 1905
<u>Anna Marie Knudsen</u> Født den 26. november 1874. Dimitteret fra Vejle forskoleseminarium 1904.	1905 - 1940
<u>Else Tamboe</u>	1940 - 1942
<u>Karen Ascanius Poulsen</u> Født den 22. august 1909. Overflyttet til Mølholm skole 1968. Afsked 1977.	1942 -

Privat skole.

Fra slutningen af 1890'erne til 1920 blev der undervist i en lille skole, der kaldtes Vinding Friskole.

Det var enkepastorinde Karoline Brummer, der begyndte undervisningen, og den fortsattes af lærerinder ved Vinding højskole.

Skolen havde ingen selvstændig bygning.

I 1909 havde skolen 11 elever, som blev undervist af 6 ueksaminerede lærerinder. Marie Hansen var leder.



HØJEN SOGN

Højen sogn.

Tidligere lærer i Egum og senere sognefoged i Mølholm Jens Jensen Ravn (1860 - 1946) udsendte i 1929 sin bog Højen Sogn i Jerlev Herlev.

Bogen indeholder blandt meget andet en kort artikel med en del interessante oplysninger om de ældste skoler i Højen sogn og om deres lærere, hvorfor der henvises til artiklen.

J. J. Ravn var født i Smidstrup i 1860 og dimitteret fra Gedved seminarium 1885. En lang årrække var han lærer ved Stoustrup og Egum skoler, men allerede i 1914 søgte han afsked og bosatte sig i Mølholm, hvor han beskæftigede sig med egnens lokalhistorie, som han behandlede i bøger og artikler.

Lærer P. E. Dandanell Nielsen (1891 - 1975), der virkede ved Horsted skole i Højen sogn fra 1920 til 1956, interesserede sig meget for sognets historie, og han efterlod sig - omskrevet til nutidens retskrivning - en del afskrifter fra gamle protokoller om skole og kirke.

Afskrifterne opbevares hos hans datter fru Ellen Holdt-Jørgensen, som venligst har udlånt fotokopier af det stof, der vedrører skolevæsenet i forbindelse med indsamlingen af materiale til følgende afsnit.

Løbedegne.

Hvor længe Højen sogn er blevet betjent af en løbedegn - altså en discipel fra latinskolen i Vejle - vides ikke.

I 1652 var Højen i hvert fald blandt de sogne, der fik degnebetjening fra Vejle latinskole, men i 1681 sendte skolen kun løbedegne til Vinding og Hornstrup, så i mellemtiden må der nok være antaget en sæde-
degn i Højen. Måske er det sket i 1663.

Degne.

I de gamle kirkebøger kan navnene på nogle af degnene findes.

Terkild Nielsen

1663 - 1688

Degn i Højen og Jerlev.

Død 1688.

Niels Andersen

1689 - 1743

Niels Degn blev i 1693 trolovet med
Johanne Nielsdatter.

I 1718 nævnes Niels Degn igen i kirke-
bogen i forbindelse med en dåb.

Han døde i 1743 i en alder af 73 år.

(J. J. Ravn nævner en Jørgen Degn,
hvis navn skal være anført i 1694.

Navnet har ikke kunnet findes i en
fotokopi af kirkebogen).

Michael Melchior

1743(?) - 1765(?)

Om en visitats i Højen i 1745 beretter
biskop H. A. Brorson:

Degnen Michael Melchior Studiosus
blev intet klaget over, men Skole-
holderen Iacob Faaborg Studiosus: blev
roost for hans Flittighed og Skikke-
lighed: Ungdommen gjorde ogsaa god
Rede for sig.

I 1753 hedder det hos Brorson:

Degnen Michael Melchior, Studiosus er
flittig og ustraffelig. Skoleholderen
i Kongens Skole i Høyen Bye Jens Svar-
far, Studiosus er en gandske upaakla-
gelig Lærere.

Annexet Ierlou er henlagt til den Kon-
gelige Skole i Ammersbøl i Østed Sogn.

Michael Melchior døde i 1795, 75 år
gammel.

Rytterskolen i Højen ca. 1725 - 1879.

(Gl. Højen skole).

Efter 1721 lod kong Frederik den Fjerde opføre 240 "kongelige skoler" i de 12 rytterdistrikter. I Koldinghus distrikt, hvortil Højen hørte, blev der mellem 1725 og 1727 opført 25, deraf én i Højen. Skolen lå ved indkørselsvejen til "Stadegård" og blev benyttet indtil 1879.

Ikke blot børn fra Højen sogn blev undervist i den såkaldte rytterskole, men også dem fra Skibet sogns søndre fogderi - d.v.s. den del af sognet, der lå syd for åen (Nr. Vilstrup m.v.). Fogderiet hørte under Koldinghus krongods, og børn derfra måtte derfor gå til kongens skole i Højen.

Skolen i Højen var den eneste rytterskole, der opførtes i den nuværende Vejle kommune.

Alle rytterskolerne var opført efter en fælles tegning, og samtlige 25 i Koldinghus rytterdistrikt blev bygget af samme bygmester. Der var altså faktisk tale om typehusbyggeri og om et byggeri af usædvanlig høj standard efter den tids forhold. Husene var grundmurede og bygget af helbrændte teglsten (Flensburg type), indvendige skillevægge af soltørrede sten og taget af røde Flensburgerteglsten.

Sammenlignet med datidens landsbyhuse, der var lave, stråttækte bindingsværkshuse, var det solide bygninger, og pladsforholdene var gode - stadig efter datidens målestok. Huset rummede lejlighed bestående af stue, sovekammer, køkken og spisekammer, en skolestue med 2-3 nedstolpede plankeborde og tilhørende faste bænke samt en stald.

Husets udvendige mål var 21 alen x 12 alen (13,2 m x 7,5 m).

Inden færdiggørelsen blev der over den rundbuede indgangsdør indsat en sandstenstavle med kongens navnetræk og følgende vers:

Halvtredsindstyve Aar, Gud, har
du mig opholdet
at Sygdom, Krig og Pest mig
intet ondt har voldet;
thi yder jeg dig Tak og
breder ud dit Navn
og bygger Skoler op de fattige
til Gavn.

Gud, lad i dette Værk din
Naades Fylde kende,
lad denne min Fundats
bestaa til Verdens Ende,
lad altid paa min Stol
en findes af min Æt,
som mener dig, min Gud
og disse Skoler ret!

Sandstenstavlen fra den gamle rytterskole i Højen er velbevaret og blev i 1964 overflyttet til den nyopførte Højen centralskole efter tidligere at have været anbragt i to andre bygninger, der i den mellemliggende tid havde tjent som skole for Højenbørnene.

På den tid skulle børnene begynde skolegangen, når de var 5 år gamle.

Skoledagen skulle indledes med andagt, og om middagen skulle der forelæses af Christian den Femtes Danske Lov. I øvrigt skulle børnene lære Luthers lille katekismus udenad, men det blev dog indskærpet, at det var bedre, at de kunne gøre rede for meningen, end at de kunne sige ordene uden at forstå dem.

De skulle også lære at læse, og hvis forældrene ønskede det, kunne de endda få lært at skrive og regne, men til skrivematerialer måtte de så betale 8 skilling månedlig.

Om en visitats i Højen og Jerlev skoler hedder det:

Den 29. juli 1831 visiterede jeg (provsten ?) på biskoppens vegne Højen og Jerlev skoler.

Børnene i begge skoler var i almindelighed ret gode i boglæsning, skrivning, regning, religion og bibelhistorie for så vidt indenadslæsning angår, men i sproglære og især i det, der angår forstandsøvelser og fornuftig religionskundskab var de meget tilbage.

Læreren i Højen hovedskole var syg, og børnenes fremgang er blevet meget standset, dels ved smitsom sygdom i sognet og dels ved skolens stagnation.

Læreren i Jerlev skole er vist ringe begavet som resultat, derimod vejleder han sin skoleungdom meget vel og mangler heller ikke indsigt i den indbyrdes undervisnings metode. Denne metode er også indført i Højen skole, hvor de var gode i boglæsningskunst og nogle skrev sammenskrift.

I medfør af 1814 anordningen om almueskoler på landet skulle sognets præst vejlede skolelærerne, og han burde i det mindste besøge skolerne hver 14. dag.

Det ser ud til, at pastor Svejstrup fulgte bestemmelsen ret nøje. Den 12. juli 1854 besøgte han Højen skoles ældste klasse, og der var mødt 14 børn ud af 24. Præsten så deres skrift og hørte børnene lidt samt fortalte dem en bibelsk historie. Han var der 2 gange i september, 2 gange i oktober, 2 gange i november og 1 gang i december samme år.

I 1857 stod det åbenbart slet til med overholdelsen af undervisningspligten.

Om vinteren 1856-57 hedder det

9 elever i alderen 7-9 år har slet ikke været i skole.

1 er mødt 1 dag

1 er mødt 2 dage

1 er mødt 3 dage

1 er mødt 5 dage

3 er mødt 6 dage

Om det manglende fremmøde var årsag til, at præsten i juni 1857 besøgte skolen fire gange, nemlig den 11., den 16., den 23. og den 26., vides ikke. Det kan jo også have haft andre årsager.

Om Werlin, der var præst i Højen fra 1869 til 1886, findes et notat, som fortæller, at han besøgte skolen én gang årlig.

Ikke alle børn havde det godt i de "gode gamle dage". Således fremgår det af en skoleprotokol, at fattige børn bortliciteredes i Højen endnu i 1869.

Lønnen for læreren i rytterskolen var fastsat til 24 rigsdaler, 3 læs træbrænde, 14 læs tørv, 280 lispund hør, 280 lispund halm, fri græsning til 2 køer og 6 får samt 2 dages arbejde om året eller 1 mark af hver af de husmænd, som havde børn i skolen. Endelig fik han fri bolig og blev fritaget for alle skatter.

Højen nordre skole (Gl. Højen skole) 1879 - 1955.

Den gamle rytterskole blev benyttet som skole indtil 1879 - altså i over 150 år. Da blev der opført en ny skole ca. 100 m østligere, og sandstenstavlen fra den gamle skole flyttedes med.

Højen-Jerlev kommune havde i øvrigt store anlægsudgifter i ti-året 1872-1882:

1872 bygget fattiggård	29.400 kr.
1876 forstørret Mejsling skole	1.820 kr.
1878 bygget ny skole i Horsted	3.680 kr.
1879 bygget ny skole i Højen	3.000 kr.
1881-1882 bygget ny skole i Jerlev	4.500 kr.
anskaffet 3 nye sprøjter og	
bygget 5 sprøjtehuse	2.500 kr.
anlagt Aldebertsmindevejen	3.000 kr.

Fra en indberetning af 30. december 1888 kendes indtægterne for embedet som skolelærer ved Højen nordre skole og kirkesanger ved Højen kirke. De udgjorde

6 tdr. rug og 35 tdr. byg, som betales i penge efter hvert års kapitelstakst, en jordlod på $11\frac{1}{2}$ tdr. land geometrisk mål $\frac{3}{8}$ mil fraliggende, bortforpagtet for 310 kr. årlig, men forpagtningen er udløbet den 1. januar 1889. Kirkesangerløn 20 kr., for kirkens rengørelse m.m. 30 kr., 6 favne bølgebrænde til skolens og eget brug, 2048 pund hør, 3072 pund halm, god bolig opført 1879, tilliggende have ca. $1\frac{3}{4}$ skp. land; skolepengene var for tiden 30 kr.

Om skolevæsenets omordning i forbindelse med Højen søndre skoles flytning til Stubdrup i 1890 henvises til et følgende afsnit om denne skole.

Folkeskoleloven af 1937 gav anledning til mange drøftelser i skolekommissionen, og man enedes om at bede amtsskolekonsulent Johannes Jeppesen, Give, komme til Højen for at orientere om loven.

Fra den 1. april 1935 var kommissionens område i øvrigt blevet indskrænket, idet Højen-Jerlev kommune var blevet delt i to selvstændige kommuner: Højen kommune og Jerlev kommune.

Hidtil havde der været 5 skoler i kommunen: Højen, Horsted, Stubdrup, Jerlev og Mejsling skoler; men fra 1935 lå kun de tre førstnævnte i den nye Højen kommune.

I 1952 drøftede man på ny ivrigt skoleforholdene, og amtsskolekonsulent V. Winther, Grejs, redegjorde i et møde med skolekommissionen for forskellige muligheder angående en nyordning. Man drøftede dels en udbygning af de bestående tre skoler til 3-klassede skoler, dels opførelse af en centralskole i Ny Højen med bibeholdelse af de tre skoler som forskoler.

Skolekommissionens medlemmer var stemt for en udbygning af de tre skoler og var derved i overensstemmelse med tidligere fremførte ønsker af kommunens lærere. Amtsskolekonsulenten lovede at foretage økonomiske beregninger samt undersøge, om det kunne tillades at henlægge undervisningen i sløjde og skolekøkken til forsamlingshuset.

I et møde den 7. januar 1953 i forsamlingshuset deltog samtlige medlemmer af skolekommission og sogneråd samt amtsskolekonsulenten og arkitekt Kr. Pedersen, Vinding. Man vedtog enstemmigt at udbygge de bestående skoler som 3-klassede skoler og foretage en centralisering af undervisningen i sløjde og skolekøkken i Ny Højen, og man var enige om at søge skolebyggeriet i Gammel Højen fremmet mest muligt.

Gl. Højen skole 1955 - 1964.

Den nye skole blev færdig, så den kunne tages i brug i marts 1955. Sandstenstavlen fra rytterskolen blev flyttet med til den nye skole.

Skolen fik ikke nogen lang virketid, idet den allerede i 1964 blev erstattet af Højen centralskole i Ny Højen ved den omordning af skolevæsenet, som man allerede havde været inde på i 1952.

Skoleholdere og skolelærere i Gl. Højens skoler:

<u>Claus Møller</u> , skoleholder	1722 -
<u>Jørgen Prip</u>	- 1733
Han døde i 1733, 56 år gammel.	

- Jakob Faaborg, skoleholder 1733 - 1760
Efter en visitats i 1745 roste biskop Brorson ham for flid og skikkelighed. Han døde den 23. januar 1760 i en alder af 53 år.
- Jens Svarfar o. 1763
Efter en visitats i 1763 skriver biskop Brorson:
Skoleholderen i Kongens Skole i Høyen Bye Jens Svarfar, Studiosus er en ganske upaaklagelig Lærere.
- Jakob Pedersen - 1772
Han var 66 år 5 måneder, da han døde den 10. december 1772.
- Lars Risum 1773 - 1783
Han var 66½ år gammel, da han døde den 11. december 1783.
- Hans Juul 1783
Han døde den 30. december 1783, samme år som han var blevet skoleholder i Højten.
Han blev kun 52 år gammel.
- Lars Lindeballe - 1797
Han var kun 45 år, da han døde den 13. maj 1797.
- Laurids Wandborg Aars - 1810
Laurids Aars var gift tre gange, første gang med sin forgængers enke. (Forgængerens enke havde været gift to gange). Med den tredje kone var Aars kun gift i nogle få måneder, inden han døde den 1. oktober 1810. Man mente, at hun havde forgivet ham, og hun blev henrettet sammen med en hjælperske ved Bavnhøj på Højten mark i 1811.
- Jens Nielsen - 1829
Jens Nielsen døde den 3. maj 1829 og blev begravet den 5. maj. Samme dag - den 5. maj - døde hans hustru Anna Nielsdatter, og hun blev begravet den

7. maj.

I kirkebogen har præsten ud for dødsfaldene noteret "stærk smitsom Sygdom".

Peder Pedersen Elbæk

- 1857

Søn af en gårdmand fra Frederiksnåde.

Død 1857 i en alder af 60½ år.

Rasmus August Jensen

1857 - 1888

Født i Jelling den 30. november 1824.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1847.

Lærer i Højen til 1889, derefter gård-ejer i Gadbjerg.

Død den 29. juli 1898, begravet i Jelling.

Jens Jakob Andersen

1889 - 1925

Han var født den 5. februar 1860 som søn af lærer ved Jerlev skole Henrik Andersen og dimitteret fra Blågård seminarium 1881.

Den 3. marts 1889 blev han kaldet som lærer og kirkesanger i Højen.

Fra 1881 til 1889 havde han været lærer i Viuf.

25 års dagen for hans kaldelse mindedes i 1914 af samtlige beboere i skole-distriktet ved en sammenkomst i Højen forsamlingshus, hvor også sognerådet og skolekommissionen var til stede.

Jens Jakob Andersen fik afsked med pension den 31. oktober 1925.

Peter Otto Jeppesen

1926 - 1963

P. Otto Jeppesen er født den 5. februar 1896 i Engum og blev dimitteret fra Jelling seminarium i 1917.

Efter militærtjeneste var han andenlærer i Voldby ved Hammel og blev derfra kaldet til enelærer ved Højen skole og kirkesanger ved Højen kirke fra den 1. januar 1926.

Embedsbogen for Højen skole fortæller videre:

"1955 tages den ny skole i Gl. Højen i brug - 3 klasser - 64 børn.

1964 bygges ny centralskole for hele sognet i Ny Højen - 7 klasser.

Fra 1. januar 1964 afsked på grund af alder med pension.

Den 25. marts 1964 holdtes en afskedsfest i forsamlingshuset, hvor ca. 200 beboere var samlet og med gaver og taler takkedes lærerparret for 38 års gerning i skole og kirke."

Lærerinder:

Af skolekommissionens forhandlingsprotokol synes det at fremgå, at der fra 1955 blev oprettet et lærerindeembede ved Gl. Højen skole, og at embedet blev besat.

I 1958 var embedet imidlertid ledigt, og skolekommissionen indstillede da en seminarieelev til ansættelse som aspirant.

Det ses ikke, om stillingen virkelig blev besat, men i et møde i februar 1959 drøftede kommissionen meget indgående den undervisning ved vikarer, der fandt sted i de forskellige skoler. Helt galt må det trods alt nok ikke have været, for referatet slutter med ordene: "Lærerindeembedet ved Gl. Højen skole ønskes fortsat uopslået". Dette medførte en reaktion fra amtsskolekonsulenten, der henstillede at opslå det ledige embede, hvilket derefter skete.

Stillingen blev besat den 1. august 1959 med lærerinde:

Sonja Ruth Møller

Sonja Møller er født den 9. august 1935 og dimitteret i 1959.

Hun overflyttedes til Højen centralskole ved skolevæsenets centralisering i 1964.

Højen søndre skole o. 1840 - 1890.

Af hensyn til børnene fra Højen hede eller Højen søndermark og fra Stubdrup blev der omkring 1840 opført en skole på skolelodden syd for Højen ved vejen øst for Pjengård.

Skolen blev i 1890 afløst af Stubdrup skole, somme tider skrevet Stubberup skole.

Lærere:

Andersen 1840 - 1845

Han flyttede til Tyvkær.

P. Berend 1845 - 1852

Født 1819, dimitteret 1840 fra Lyngby seminarium. Han flyttede til Brakker skole i Øster Starup sogn og senere til Smidstrup, hvor han var lærer i mange år.

H. H. Kragh - 1890

Han var født den 17. december 1819 og dimitteret fra Jelling seminarium 1843.

Flyttede i 1890 med til den nye skole i Stubdrup, hvor han var lærer indtil 1893.

Stubdrup skole 1890 - 1964.

I 1890 blev der bygget en skole i Stubdrup til afløsning for Højen søndre skole, som blev nedlagt; men forinden var der foregået en livlig korrespondance mellem Højen-Jerlev sogneråd på den ene side og skoledirektionen samt ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet på den anden.

Den 30. december 1888 søgte sognerådet om at måtte lade det ledige embede som skolelærer ved Højen nordre skole og kirkesanger ved Højen kirke besætte ved konstitution, da

hr. lærer Kragh ved Højen søndre skole, der er 69 år gammel, vist i en nær fremtid vil søge sin afsked, og denne skole da skal flyttes ca. 1/4 mil i syd, til øst for Stubdrup. Som følge deraf er det nødvendigt, at skoledistrikterne i Højen sogn forandres, ligesom også de nuværende skolelodder bliver langt fra skolerne, var det ønskeligt at sælge disse og købe nye lodder i skolernes nærhed.

Hvis dette forslag ikke kunne vinde skoledirektionens bifald, anmodede sognerådet om, at lærerembedet ved Højen nordre skole og kirkesangerstillingen måtte blive opslået med følgende forbehold:

1. Den kaldede lærer skal finde sig i forandring af skoledistrikterne.
2. Han oppebærer kun offeret af det distrikts beboere, der hører til hans skole.
3. Han giver straks afkald på offeret af de beboere, der for tiden hører til hans skoledistrikt, men som senere hidindtil har ofret til læreren i Højen.
4. Han må finde sig i, om sognerådet ønsker det, sælger den til embedethørende skolelod, der ligger 3/4 mil fra skolen, og køber en ny anordningsmæssig skolelod i skolens nærhed og lægger under embedet.

Af en skrivelse af 2. januar 1889 fra provsten fremgår det, at sognerådet allerede havde udvalgt en seminarist til konstitution, men da provsten anmoder om at få tilsendt pågældendes dimissionsattest og samtidig gør opmærksom på, at han ikke, som af sognerådet foreslået, under konstitutionen vil kunne opnå embedets fulde indtægt, samt at der med det allerførste, f.eks. inden månedens udgang, må fremkomme et fuldstændigt forslag til skolevæsenets ordning og lærernes lønning i Højen sogn, ja da frafalder sognerådet sit andragende om at få embedet besat ved konstitution, men fastholder ønsket om at få embedet opslået under de betingelser, der var nævnt i skrivelsen af 30. december 1888.

Dette sidste ønske imødekommer biskoppen ved embedsopslaget udformning, men han gør opmærksom på, at ministeriets approbation må indhentes af sognerådet inden den 5. marts, for at betingelserne kan blive anført i den nye lærers kaldsbrev.

Sognerådet ansøger derefter om ministeriets approbation på følgende omordning af skoledistrikterne:

Til Højen nordre skole henlægges Højen by, Højen Tang, Højen skov, præstegården, Frederikslund og Oxvigård.

Til Højen søndre skole henlægges Stubdrup by og mark, en del af Højen mark og Pjengård.

Til Horsted skole henlægges Horsted by og mark, Aldebertsminde, Højen mølle og en del af Højen mark.

(Grænserne dannes i hovedsagen af Højen bæk og Kolding-Vejle landevej, dog har det været nødvendigt i visse tilfælde at præcisere skoletilhørsforholdet ved at anføre matrikelnumre).

Ministeriet approberede de nye skoledistrikter den 23. marts 1890.

Den 12. april 1890 fremsendte sognerådet til skoledirektionen et andragende fra beboerne i Højen søndre skoles distrikt om at få skolen flyttet,

så den kommer til at ligge omtrent midt i skoledistriktet. Sognerådet finder deres fordring billig og har talt med hr. lærer Kragh om sagen. Han har erklæret, at han ikke har noget derimod, når han holdes skadesløs.

Sognerådet har også på betingelse af, at det kan vinde de høje autoriteters bifald, købt jord til en skolelod, hvorpå også er meningen skolen skal ligge; det er så at sige lige midt i centrum af skoledistriktet.

Sognerådet anmoder om skoledirektionens samtykke og indbyder den til at tage stedet og jorden i øjesyn.

Samtidig med den planlagte flytning af den søndre skole til Stubdrup ønskede sognerådet at købe en anden skolelod til Højen nordre skole til erstatning for den hidtidige, der lå et stykke vej fra skolen, og man ønskede at udlægge så store skolelodder til skolerne, at fouragen kunne blive afløst. I den anledning blev der afholdt en åstedsforretning den 15. juli 1890. Fra skoledirektionen

mødte højjærværdige provst Assens, hr. proprietær, skoledirektionsmedlem N. Dall, Bæklund og proprietær (amtsrådsmedlem) Eskildsen, Jerlevgård, der af amtmanden var bemyndiget til at af-

gøre sagen angående afløsning af de gamle jordlodder til Højen søndre og nordre skoler samt fourage med ny skolelodder.

Som resultat af åstedesforretningen indstillede sognerådet til ministeriet

1. at det tillades sognerådet at afhænde begge de to skolelodder som nu er tillagt de tvende nævnte lærerembeder og som ligge i en plan, samt nuværende søndre skoles bygninger.
2. at den ny skole opføres i nærheden af Stubdrup by på den på et medsendt kort med en sort prik betegnet plads, og at der til denne henlægges den umiddelbart derved liggende jordlod på godt 11 tdr. land.
3. at der til Højen nordre skole lægges en jordlod på $8\frac{1}{2}$ tdr. land beliggende i Højen by.
4. at bemeldte jordlodder herefter afgiver ækvivalens for skolefouragen, som dermed for bestandig er afløst, og tilføjes det at vedkommende lærere er tilfredse med det forestående forslag.

Tegninger til den ny skole skulle også indsendes, og de blev godkendt sammen med overslaget.

Dog bemærkes, at når tilstrækkeligt lys kan bringes ind, anses det for heldigere for børnenes øjne, at dette kommer kun fra én side, som i dette tilfælde må blive den søndre. Dette er således tilfældet ved den ny kommunale skolebygning i Vejle, hvor skolestuerne formentlig er lige så dybe som her. Det må tilrådes at lade den eventuelle bygmester tage denne bygning i øjesyn, som sikkert er vel indrettet, for at tage dette forhold og muligt andet i betragtning. Det bemærkes, at der synes at mangle en skosten for køkken og bryggers.

(I 1890 blev der ved den nordlige side af Klostergade i Vejle opført en skolebygning med fire klasseværelser og bolig for skoleinspektøren. Chr.Kj.).

Den 10. november 1890 sendte sognerådet det høje amtsråd under adressen

Det kongelige amtshus i Vejle
et andragende for at få penge til at afholde udgifterne ved omordning

gen af skolevæsenet.

Udgifterne vil andrage:

Til huset til beboelse og skolestue ved Stubdrup efter overslaget	4.201,27 kr.
Udhuset med brønd og noget jordarbejde	1.798,73 kr.
Det til jordlod til Stubdrup skole købte sted	6.900,00 kr.
Den til jordlod til Højen skole købte mark	<u>7.750,00 kr.</u>
Udgift i alt	<u>20.650,00 kr.</u>

Sammen med andragendet fulgte kommunens status, hvoraf det fremgik, at "restgælden" var 18.924,12 kr. Denne gæld foresloges afdraget med 1.500 kr. årlig.

Amtsrådet godkendte forslaget, men bemærkede samtidig, at Højen skole med de gamle skolelodder skulle til offentlig auktion, hvilket skete. De blev tilslået Frands Mortensen af Højen i kommission for Jørgen Pedersen Ravn, der var syg, for 8.425 kr.

Og dermed var sagen om Højen søndre skoles flytning til Stubdrup og omordningen af skolevæsenet færdig.

Stubdrup skole virkede, indtil skolevæsenet i Højen sogn blev centraliseret i 1964.

Lærere:

H. H. Kragh

1890 - 1893

Kragh var født 1819 og dimitteret fra Jelling seminarium 1843.

Han havde været lærer ved Højen søndre skole, vistnok fra 1852. Da skolen blev afløst af Stubdrup skole, overflyttedes han til denne. Kragh døde i Vejle i 1909.
Dannebrogsmænd.

Jens Kristensen Bjerregaard 1893 - 1900

Bjerregaard var født den 1. december 1862 og dimitteret fra Jelling seminarium 1887.

Han blev lærer i Stubdrup i 1893, men blev i året 1900 førstelærer og kirkesanger i Erritsø, hvor han var til i begyndelsen af trediverne.

J. A. Rosenholm 1901 - 1913

Født den 31. august 1869.

Dimitteret fra Silkeborg seminarium 1899.

Aage Davidsen 1913 - 1955

Født den 6. december 1890 i Skræ, Torning sogn, som søn af gårdejer A. P. Davidsen.

Dimitteret fra Jelling seminarium 1913.

Den 1. september 1913 hjælperlærer ved Stubdrup skole, den 1. marts 1915 konstitueret lærer og den 1. januar 1916 fast lærer.

I anledning af lærer Davidsens afsked fra lærergerningen indbød skolekommissionen til afskedsfest i Højen forsamlingshus fredag den 16. december 1955.

Vikarer: 1955 - 1961

Embedet ved Stubdrup skole var opslået adskillige gange, uden at det lykkedes at få det besat.

Carl Vincent Uth var vikar fra den 1. januar 1956, og beboerne må åbenbart have været tilfredse med hans virksomhed. I hvert fald fremsendte de den 7. maj en adresse til skolekommissionen med anmodning om at måtte beholde Uth som vikar foreløbig.

Den 22. maj 1958 drøftede skolekommissionen på ny "Skolespørgsmålet i Stubdrup, der stadig er uden fast Lærerkraft, og enedes om at fortsætte med Vikar, indtil den ny Skolelov foreligger, og Sagen evt. klarer sig. Embedet forbliver uopslået -----"

Den 9. juni 1960 behandlede skolekommissionen en adresse fra beboerne i Stubdrup angående fast ansættelse af vikar Hakon Christensen, og den 1. marts 1961 blev han konstitueret som enelærer ved skolen.

Hakon Christensen

(1958) 1961 - 1964

Født den 9. august 1912 i Jelling.
Afgang fra Elbæk fri lærerskole 1941.
Vikar ved Stubdrup skole 1958, konstitueret enelærer 1961.

Da Hakon Christensen ikke havde bestået lærereksamen fra et seminarium, men var udgået fra en fri lærerskole, krævede ministeriet, at han skulle aflægge en godkendt prøve i visse fag før fast ansættelse.

Ved centraliseringen af skolevæsenet i 1964 overflyttedes Hakon Christensen til Højen centralskole.

Afsked med pension i 1981.



G1. Højen skole 1879-1955.

Horsted skole 1878 - 1964.

Før der oprettedes offentlig skole i Horsted, var der i nogle år blevet holdt privat skole hos gårdejer Lars Andersen. To af lærerne ved den private skole kender man navn på. Det var Skovenborg og Evald.

Horsted offentlige skole blev opført i 1878 for 3.680 kr. på Kr. Mortensens mark lidt øst for Horsted, og der blev oprettet et skolelærerembede for en ugift. Til at begynde med var det kun besat ved konstitution, men i april 1881 ansøgte sognerådet efter tilskyndelse fra beboerne, om at embedet måtte blive omdannet til et fast lærerembede for en ugift. Lønnen blev foreslået fastsat til bolig og have, 50 tdr byg efter kapitelstakst samt skolepenge (ca. 32 kroner) og 3 favne brænde.

Sognerådet og beboerne mente, at de lettere ville få og kunne beholde en flink og dygtig lærer, hvis han var fast ansat, end hvis han kun var konstitueret. Stillingen blev i 1882 besat med lærer Peter Rasmussen, men han var gift og havde åbenbart vanskeligt ved at klare sig økonomisk.

I 1884 ansøgte han om lønforhøjelse, og sognerådet erklærede:

På et andragende fra lærer Rasmussen i Horsted om at få sin løn forhøjet til 1.200 kr. skal man hermed tillade sig at erklære, at da Højen-Jerlev kommune med ca. 444 td. hartkorn og et skolepligtigt børneantal af ca. 200 børn, har 5 faste skoler, hvoraf 4 er nyopbyggede, deraf 3 med jordlod til, forekommer det os, at kommunen har gjort alt, hvad der med billighed kan forlanges for at udvikle sit skolevæsen så godt, som forholdene vil kunne tillade det, når ikke skattebyrderne skulle aldeles overbebyrdes, og at vi har bygget godt og rummelig, berettiger dog ikke lærer Rasmussen til at antage, at embedet var beregnet til en gift lærer, og lønnen derfor interimistisk sat, os forekommer det, at han snarere, da han er gift og har familie, har grund til at være glad over, at lejligheden dog er så rummelig, at den afgiver plads nok for ham, og ikke anføre det som grund for at ansøge om lønforhøjelse, og fordi en gift lærer søger og får et embede for en ugift, og deraf vil ernære sin familie (muligvis uden at være økonomisk anlagt) kan dette dog vist ikke forpligte kommunen til at forhøje lønnen.

I 1883 tilstod vi ham et løntillæg af 100 kr. på grund af sygdom, hvilket dog ikke tyder på utidig kniberi, i år har hverken han eller familien haft nogen sygdom, og vi har derfor ikke fundet nogen anledning for atter at give ham tillæg. Vi må derfor fastholde, at lønnen forbliver som hidtil beregnet på en ugift lærer.

En tilsvarende erklæring fra 8. juli 1885 foreligger. Ordvalget er det samme som i den fra 1884, blot er der indføjjet, at "den femte (skole) snart stunder til at flyttes", og at kommunens ordinære udgifter til skolevæsenet i 1884 udgjorde

4.513,82 kr., altså over 10 kr. pr. td. hartkorn, fordi kapitelstaksten for et år derfor er noget lavere, og lønnen som følge deraf lidt mindre, er det dog ingenlunde så dårligt, når der tages hensyn til, at der foruden den nævnte løn tillige haves en smuk lejlighed, så rummelig, at den, skønt beregnet for en ugift lærer, afgiver god plads for en gift med familie.

I 1885 fik lærer Rasmussen dog en lønforhøjelse, idet ministeriet godkendte et forslag, der i modstrid med sognerådets ønsker, gik ud på at aflønne Horsted skolelærerembede på samme måde som de andre lærerembeder for ugifte i kommunen.

Til embedet skulle der tillægges

en årlig lønning af 35 tdr. byg efter kapitelstakst, 200 kr. i penge, der efter hvert fjerde års tjeneste forøges med 50 kr. indtil 400 kr. foruden skolepenge, brændsel og bolig samt ved indtrædelse af vakance i nabodistrikterne offer og accidenser af skoledistriktet.

I februar 1886 kom der et pålæg fra skoledirektionen om at gruse gymnastik- og legepladsen ved Horsted skole samt en forespørgsel om, hvornår det ville ske.

Man fristes til at tro, at dette pålæg er udvirket fra lokalt hold - måske en tak, fordi lærer Rasmussen fik løntillæg på trods af sognerådets erklæring.

Der er dog intet oplyst om en sådan sammenhæng.

I 1890 optoges man af problemet om, hvorvidt læreren i Horsted måtte affinde sig med de forandringer, der ville medføres af oprettelsen af Stubdrup skole og lærer Kraghs forflyttelse dertil fra den nedlagte Højen søndre skole, og den 15. april 1891 foreslog provsten sognerådet at søge om at måtte tildele læreren reglementeret brændsel for en gift, inden han selv fremkom med en ansøgning derom. Dette skete, men sognerådet bemærkede på ny, at det drejede sig om et lærerembede for en ugift, der var besat med en gift.

Ministeriet godkendte, at der fra året 1892 blev tillagt Horsted skole for lærer Rasmussens embedstid 3 favne brænde foruden de 3 favne, der allerede var tillagt embedet, samt at embedets reguleringssum som følge deraf ville være at forhøje fra 793 kr. til 853 kr.

Den 27. november fremsendte skoledirektionen følgende beregning af reguleringssum, d.v.s. løn for lærer Rasmussen, ansat den 1. december 1881:

Reguleringssum 793 kr., på grund af tilkommende offer og accidenser forøget med 23 kr. til 816 kr., og fra 1. januar 1892 som personligt tillæg forøget med værdien af 3 favne brændsel 60 kr. til 876 kr. stigende hvert 4. år med 50 kr.; er allerede - nemlig den 1. december 1889 - steget med 100 kr., altså nu 976 kr., bliver 1. december 1893 1.026 kr., 1897 1.076 kr. og ved hans eventuelle afgang atter 816 kr.

NB: Reguleringssummen var lønnen omregnet til rede penge. Værdien af naturalier - korn, hør, halm m.m. - afkast af embedets jordlod og forskellige uvisse kirkelige ydelser, som stadig var tillagt mange embeder, blev omregnet til penge og derefter afkorte i reguleringssummen, så kun restbeløbet blev udbetalt i rede penge.

Det varede længe, før naturelydelserne helt ophørte.

Til embederne på landet hørte altid bolig, og til mange lærerembeder var der henlagt kirkesang eller orgelspil, dog mod særlig betaling.

Horsted skole nedbrændte i 1902, men blev samme år genopført på samme sted.

Under den anden verdenskrig måtte Horsted skole dele skæbne med mange købstadskoler. I skolekommissionens protokol refereres fra mødet den 9. februar 1945:

Da den tyske Værnemagt har belagt Skolestuen i Horsted foreløbig, vedtoges det at fortsætte Skolen i en Stue hos Lærer Dandanel efter dennes Forslag, imod at Kommunen gør Stuen i Orden igen efter endt Afbenyttelse.

Lærere:

J. J. Nielsen

1877 -

Født 1851, dimitteret fra Jelling seminarium 1873. Død den 5. maj 1895.
(I skolestatistikken over almueskolerne i Danmark 1877 er J. J. Nielsen anført som lærer ved Horsted skole, der ellers først er opført 1878).

Peter Rasmussen

1882 - o. 1897

Født den 30. maj 1851 i Vester Ørum. Dimitteret fra Gedved seminarium 1870. Da Peter Rasmussen blev "entlediget", foreslog sognerådet, at den nye lærer skulle kaldes som organist ved Højen kirke og som vederlag for samme have en årlig godtgørelse af 50 kr., og man meddelte samtidig, at "den nuværende hjælpelærer Christiansen har erklæret sig villig til at varetage embedet i vakancetiden mod en godtgørelse af 2 kr. pr. skoledag eller en passende del af embedets indtægter under vakancetiden".
Rasmussen døde i Vejle i 1925.

Thorvald Lavridsen

1897 - 1903

Født den 30. juli 1877. Dimitteret fra Ranum seminarium 1897.

Magnus Fritz Jensen Rune

1903 - 1907

Alfred Peter Andersen

1908 - 1916

Født den 30. juli 1879 som søn af indsidder M. P. Andersen, Roelse. Dimmitteret fra Jelling seminarium 1900. Lærer på Bogø, i Kattrup ved Hasselager, 1906 i Knudsbøl og organist i Jordrup.

1/1 1908 lærer i Horsted og organist ved Højen kirke.

1/8 1916 lærer og organist i Aarby ved Kalundborg.

Rasmus Marius Poulsen

1916 - 1919

Født den 10. maj 1891 som søn af maltgører N. Poulsen, Jerlev. Dimmitteret fra Jelling seminarium.

Lærer i Horsted den 1. oktober 1916 og organist ved Højen kirke.

Tidligere lærer i Sindal, i Nebsager ved Hornsyld og i Stagstrup ved Hørdum.

Peter Elof Dandanell Nielsen

1920 - 1956

Født den 15. februar 1891 i Eskebjerg, Bregninge sogn som søn af en tømremester.

Dimmitteret fra Blågård seminarium 1912. Andenlærer i Hvejsel 1914-1920.

Enelærer i Horsted den 1. marts 1920.

Afsked den 31. juli 1956.

Skolekommissionen vedtog at afholde afskedsfest i Højen forsamlingshus fredag den 3. august "i lighed med lærer Davidsens afskedsfest i december".

Lærer Dandanell Nielsen døde i 1975 i Vejle.

A. P. Espersen

1956 - 1958

Født den 9. juli 1900, dimmitteret 1925 fra Skårup seminarium.

Espersen havde tidligere været ansat ved Skovbølling skole og ved Uhe mark-skole.

Han afgang ved døden i embedet og blev af skolekommissionens formand, pastor Sv. Bladt mindet "som den dygtige, stilfærdige og ansvarsbevidste lærer".

Birthe Grabau

1959 - 1961

I 1960 ansøgte fru Grabau skolekommissionen om at få ældste klasse (9 elever) flyttet til Gl. Højen skole, hvor der kun var 5 elever i tilsvarende klasse.

Fru Grabau ønskede derefter en deling af yngste klasse, der havde 24 elever, idet hun mente, at en sådan ordning undervisningsmæssigt ville være en fordel.

Kommissionen enedes om at forsøge en overflytning på frivillig basis.

Birthe Grabau opsagde sin stilling ved Horsted skole fra den 31. august 1961.

Der holdtes en lille afskedsfest i præstegården.

Troels Bavngaard Nielsen

1961 - 1964

Født den 18. marts 1917 som søn af en lærer.

Dimitteret fra Th. Langs seminarium i Silkeborg 1941.

Før ansættelse ved Horsted skole forskellige ansættelser på Sjælland og Falster.

Overflyttedes til Højen centralskole ved skolevæsenets centralisering i 1964.

Afsked med pension 1978.

Medlem af Vejle byråd 1970-1974.

Højen centralskole/Højen skole 1964 -

Folkeskoleloven af 1958 satte på ny drøftelserne om den fremtidige ordning af skolevæsenet i gang, og allerede den 8. januar 1959 vedtog skolekommissionen på et møde, der som sædvanlig blev afholdt i ringerboligen, at der for fremtiden kun skulle være én skole i kommunen, og kommissionen henstillede til sognerådet, at der snarest blev truffet afgørelse i sagen.

Senere vedtog man indtil videre at lade undervisningen i engelsk foregå i Gl. Højen skole torsdage kl. 14,30 - 16,15 og lørdage kl. 12,30 - 14,15, hvorimod undervisningen i matematik skulle foregå i Stubdrup skole mandage og fredage kl. 14,30. Fra 1962 lod man dog matematikundervisningen foregå på hver enkelt skole, hvorfor Horsted og Stubdrup skoler fik tildelt en ekstra time i ældste klasse.

I december 1963 var man nået så langt, at man kunne drøfte opslag af lederstillingen ved den kommende skole, og den 13. august 1964 kunne skolekommissionen holde møde i den nye centralskole for at tilrettelægge den lille højtidelighed, der skulle holdes den første skoledag.

Man havde ikke som ved så mange andre skoler arrangeret stor fest, men en fotograf fra Vejle Amts Folkeblad var dog adviseret, og den 18. august 1964 bragte avisen et billede med en lille underskrift, der fortalte, at flaghejsningen blev foretaget af lærer H. Christensen - fejlagtigt skrevet K. Christensen - tidligere Stubdrup, samt at der var blevet talt af sognerådsformanden, mejeribestyrer H. A. Sørensen og af skolekommissionens formand, gårdejer Svend Buhl.

Allerede i 1968 fremførte førstelæreren over for skolekommissionen ønske om indretning af naturlokale og børnehaveklasse. Året efter ansøgte lærerrådet om at få skolen udvidet med de to nævnte lokaler, og skolekommissionen fremsendte et andragende herom til sognerådet. Spørgsmålet blev drøftet ved et fællesmøde den 3. december 1969 mellem sogneråd, skolekommission, lærerråd og amtsskolekonsulent, og man vedtog, at lærerrådet skulle fremlægge en plan over rimelige ønsker. Den 10. marts 1970 blev der forelagt kommissionen tegning til udvidelse af skolen med naturlokale, formningslokale, toiletter, børnehaveklasse, depotrum m.v., og kommissionen havde ingen indvendinger.

Den 1. april 1970 blev Højen kommune sammenlagt med Vejle kommune. Den omtalte udvidelse blev ikke foretaget.

Ved 10 års jubilæet i 1974 gjorde man en slags status.

Af den fremgik det, at skolen begyndte i 1964 med 110 elever, og at der i 1974 var 141 elever + 21 i børnehaveklasserne. Endelig noterede man, at der i august 1964 manglede lærerværelse, kontor, sportsplads og bøger i biblioteket, men de kom dog til i 1965.

Senere blev der indrettet formningslokale og ungdomslokale, ligesom der i de eksisterende bygninger i 1973 blev skaffet plads til børnehaveklasser.

Den 1. september 1981 havde Højen skole 9 klasser med 153 elever, heri indbefattet en børnehaveklasse.

7. klasse var øverste klasse.

I 1976 havde skolen 177 elever.

Skoleinspektør:

Erling Fogh

1964 -

(Erling Fogh Pedersen)

Født den 15. november 1925 i Spørring ved Århus som søn af en gårdejer.

Dimitteret fra Haderslev seminarium 1950.

Lærer i Asnæs (Odsherred) 1950-1954.

Førstelærer i Kamptrup, Sdr. Hygum 1954-1964.

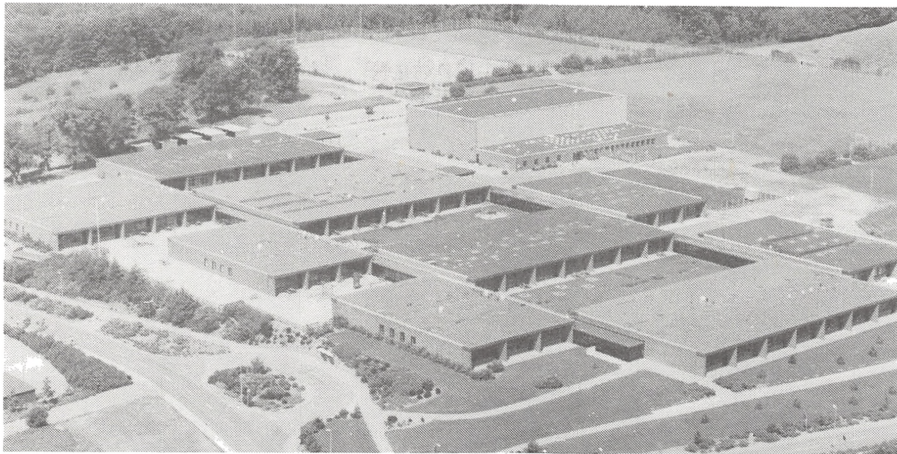
Førstelærer i Højen den 1. maj 1964.

Skoleinspektør 1973.

TREDIE DEL.

Kommunalreformen 1970.

Virksomhed med oprindelse i storkommunen.



Hældagerskolen.

Kommunesammenlægning.

Grænserne for Vejle købstadkommune er flere gange blevet ændret, hvilket bl.a. fremgår af referaterne fra byrådets forhandlinger, hvori der om kommunale folketællinger læses:

3. december 1902	14.436 indvånere
7. december 1903	15.516 indvånere,
heraf 827 fra de indlemmede dele af Skibet sogn.	

23. november 1908	17.051 indvånere
8. november 1909	17.132 indvånere,
deraf 274 fra de indlemmede dele af Hornstrup og Hover sogne.	

Området kaldes også købstadens landdistrikt.

3. november 1913	17.493 indvånere
2. november 1914	18.924 indvånere,
heraf 1.509 fra den indlemmede del af Hover sogn.	

Området benævnes også købstadens landsogn og omfattede også dele af Hornstrup og Skibet sogne.

Det var ved den lejlighed, Uhrskov skole kom under Vejle.

De kommunale ændringer, der skete i 1970, og som oftest omtales som kommunesammenlægningen, var ikke blot en regulering af kommunegrænser over det ganske land med det formål at skabe bæredygtige kommuner.

Det var også en kommunal reform, hvorved skellet mellem sognekommuner og købstadkommuner blev ophævet. Alle kaldtes fremtidig blot kommuner, men blev ofte benævnt primærkommuner eller storkommuner.

De forhold, som primærkommunerne ikke selv kunne løse, f.eks. visse vejspørgsmål, sygehusopgaver og nogle undervisningsopgaver, blev henlagt til de overordnede amtskommuner, sekundærkommunerne.

Før den nødvendige lovgivning kunne gennemføres, var reformen forberedt af en kommunalreformkommission, der var blevet nedsat i 1967.

Vejle var formentlig en af de byer, hvor ændringer var hårdest tiltrængt, idet bysamfundet i tidens løb havde bredt sig langt ind i de tilgrænsende sognekommuner.

Også på lokalt plan blev der nedsat forskellige udvalg med henblik på at kortlægge forholdene i de enkelte kommuner og stille forslag, således at overgangen til den nye ordning kunne blive gnidningsløs.

Udvalget vedrørende skolevæsenet blev nedsat i sommeren 1968 og kom til at hedde Fællesudvalget vedrørende skoleforhold i sammenlægningskommunerne.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Repræsentant Johannes Pedersen, Hornstrup sogneråd.
Skoleinspektør J. Dall-Hansen, Kirkebakkeskolen.

Entreprenør Svend Jensen, Hover sogneråd.
Stadsskoleinspektør Palle Lauridsen, Petersmindeskolen.

Gårdejer Hans Koed, Skibet sogneråd.
Skoleinspektør Olaf Nielsen, Skibet centralskole.

Skovfoged P. Münch, Højen sogneråd.
Førstelærer E. Fogh Pedersen, Højen centralskole.

Prokurist Ib From, Vinding sogneråd.
Skoleinspektør Sv. Hald, Vinding skole.
Skoleinspektør Th. Rahbek, Mølholm skole.

Gårdejer Knud Sørensen, Engum sogneråd.
Førstelærer J. Søndergaard, Engum centralskole.

Skovrider K. F. Schovsbo, Skærup sogneråd.

Forstander J. Engemand, Vejle byråd.
Politiassistent Charles Larsen, Vejle byråd.
Kontorassistent Charlotte Jensen, Vejle byråd.
Købmand Eckardt Madsen, Vejle byråd.
Fru Pia Andreassen, Vejle byråd.
Skoleinspektør Chr. Kjeldsen, Vejle kommunes skolevæsen.

Endvidere blev skoleinspektør S. Ellkier-Petersen, Smidstrup-Skærup centralskole, fælleslærerrådets formand i Vejle, overlærer Sv. Aa. Juulsen og amtsskolekonsulenten indbudt til at deltage i arbejdet.

Som formand for udvalget valgtes formanden for Vejle byråds skoleudvalg, forstander J. Engemand og som sekretær skoledirektør Chr. Kjeldsen.

NB: Sognerådsformand K. F. Schovsbo, Skærup var medlem af udvalget, fordi man ventede, at Skærup kommune eller i hvert fald en del af den ville blive sammenlagt med Vejle, hvilket ikke skete. Det var også derfor, skoleinspektøren for den fælles skole for Skærup og Smidstrup kommuner deltog i møderne.

Udvalget udarbejdede på grundlag af indsamlet materiale vedrørende samtlige skoler i den ny kommune en beskrivelse af skoleforholdene i sammenlægningskommunerne samt en indstilling i forbindelse med beskrivelsen. Desuden blev der fremlagt oversigter over skoledistriktsordningen, skolebudgetforslagene o.a., ligesom skoledirektøren over for det politiske fællesudvalg skriftligt gjorde rede for nuværende og kommende administrationsforhold inden for skolevæsenet, for så vidt sådanne oplysninger kunne meddeles, umiddelbart før forslag til ny skoletilsynslov skulle behandles i folketinget.

Udvalget anmodede overtandlægen om at afgive indstilling vedrørende den fremtidige skoletandlægeordning.

Til at stille forslag om det skolepsykologiske arbejde blev der nedsat følgende udvalg:

ledende skolepsykolog, cand. psych. J. Tanghøj, Vejle,
amtskonsulent A. Teilmann, Vejle amt,
tale-hørekonsulent Emma Bech, Vejle,
tale-hørekonsulent K. J. Ellekrog, Vejle amt,

og til at behandle forholdene omkring læseklasserne:

assisterende skolepsykolog Esther E. Nielsen, Vejle,
skoleinspektør J. Riktrup Hansen, Vejle,
skolepsykolog, cand. psych. John Jarbøl, Vejle amt,
overlærer N. O. Møller, Vejle,
stadsskoleinspektør P. Lauridsen, Hover, repræsentant for skolemyndighederne,
skolenævnsformand fru Borreskov Christensen, repræsentant for forældrene.

Fællesudvalget besøgte samtlige skoler i Engum, Hornstrup, Hover, Skibet, Højen og Vinding kommuner, ligesom der blev afholdt 3 plenarmøder.

Efter anmodning fra udvalget og fra det politiske fællesudvalg blev der afholdt møder mellem skolelederne og skoledirektøren.

Skoleåret 1969-70 huskes af alle implicerede som et år med store omvæltninger, ikke blot inden for skolevæsenet, men inden for den kommunale administration i det hele taget.

Ud over kommunalreformen blev der vedtaget ændringer i folkeskoleloven, styrelsesloven og tjenestemandsløven.

For Vejle kommunes skolevæsen betød kommunesammenlægningen, at skolenes antal steg fra 7 til 18, elevtallet fra 4.632 til 7.459 og indbyggerantallet i kommunen fra 32.058 til 49.818.

Da der samtidig blev valgt nyt byråd, nyt skoleudvalg, ny skolekommission samt skolenavn ved alle skoler, kunne man frygte, at samarbejdet i nogen tid ville få meget vanskelige kår, men ret hurtigt kom arbejdet til at glide, som man kunne ønske.

Skolerne i den ny kommunes yderdistrikter fik længere vej til skolemyndighederne, og sagsbehandlingen blev nok mere formel; men til gengæld fik lærere og elever i alle dele af kommunen ens forhold at arbejde under, hvilket var en fordel, ikke mindst for dem fra de små kommuner.

Skoler i Vejle 1970.

Ved kommunesammenlægningen den 1. april 1970 fandtes følgende kommunale skoler i den nye Vejle kommune:

Damhavens skole (Vejle kommune).

Skoleinspektør var siden 1965 Emil G. Agger.

Engum skole (tidl. Engum kommune).

Hidtil kaldet Engum centralskole.

Førstelærer var siden 1963 Jens Lykke Søndergaard. Han blev udnævnt til skoleinspektør i 1975.

Grejsdal skole (tidl. Hover kommune).

Konstitueret førstelærer var under vakance Aksel Leth fra Hover skole.

Svend Erik Christensen fra Hedensted blev udnævnt til førstelærer den 1. december 1970, til skoleinspektør den 1. august 1971.

Hornstrup skole (tidl. Hornstrup kommune).

Førstelærer var siden 1960 Hans Chr. Dethlefsen.

Skolen blev nedlagt i 1972.

Hover skole (tidl. Hover kommune).

Hidtil kaldet Hover centralskole.

Førstelærer var siden 1955 Niels Hofmann Kudahl; skoleinspektør fra 1971. Afsked 1973.

Aksel Leth blev skoleinspektør den 1. februar 1974.

Højen skole (tidl. Højen kommune).

Hidtil kaldet Højen centralskole.

Førstelærer var siden 1964 Erling Fogh (Pedersen); udnævnt til skoleinspektør 1973.

Kirkebakkeskolen (tidl. Hornstrup kommune).

Skoleinspektør var siden 1966 Jørgen Dall-Hansen.

Klostergades skole (Vejle kommune).

Skoleinspektør var siden den 1. februar 1970 Jørgen E. Johansen, senere skoleinspektør ved Nørremarksskolen.

Klostergades skole blev nedlagt den 31. juli 1978.

Langelinies skole (Vejle kommune).

Skoleinspektør var siden 1966 Jørgen Riktrup Hansen.
Afsked 1981.

Siden den 1. maj 1981 har Peter Sikær Kristensen været skoleinspektør.

Mølholm skole (tidl. Vinding kommune).

Skoleinspektør var siden 1968 Thomas Rahbek.

Nyboesgades skole (Vejle kommune).

Skoleinspektør var siden den 1. februar 1970 Svend Aage Juulsen

Nørremarksskolen (Vejle kommune).

Skoleinspektør var siden 1955 Metha Petersen. Hun afgik ved døden den 7. september 1970.

I februar-marts 1971 var Th. Hveisel Hansen skoleinspektør, hvorefter han efter eget ønske vendte tilbage til en overlærerstilling ved Damhavens skole.

Han efterfulgtes af Ole Ancker, der var skoleinspektør 1971-1977. Siden 1977 har Jørgen E. Johansen været skoleinspektør.

Petersmindeskolen (tidl. Hover kommune).

Skoleinspektør var siden 1965 Palle G. Lauridsen. Han blev i 1972 udnævnt til viceskoledirektør i Vejle og efterfulgtes af Asger Skovsbøl 1972-1975. Da Skovsbøl efter ansøgning overflyttedes som viceskoleinspektør ved Hældagerskolen, efterfulgtes han af Mogens Dam.

Skibet skole (tidl. Skibet kommune).

Hidtil kaldet Skibet centralskole.

Skoleinspektør var siden 1963 Olaf Nielsen.

Efter hans afgang i 1980 blev Eric Udesen Andersen udnævnt til skoleinspektør.

Søndermarksskolen (Vejle kommune).

Den 1. april 1970 ansattes Hans L. Danielsen som skoleinspektør. Hans forgænger i embedet R. Engberg havde søgt afsked pr. 31. maj samme år.

Vinding skole (tidl. Vinding kommune).

Skoleinspektør var siden 1968 Svend Hjorth Hald.

Worsåesgades skole (Vejle kommune).

Skoleinspektør var siden den 1. januar 1970 Svend Jørgensen, der afskedigedes med pension den 31. juli 1974.

Siden den 1. november samme år har Paul Erik Jakobsen været skoleinspektør.

Vejle kommunale gymnasium (Vejle).

Rektor var siden 1966 Svend Aage Nielsen.

Gymnasiet overgik den 1. april 1973 til Vejle amtskommune og kaldes nu Rødkilde gymnasium.

NB: Yderligere oplysninger om ovennævnte skoler - også om tiden efter 1970 - må af praktiske årsager søges i foregående afsnit under de respektive kommuner.

Efter dannelsen af den ny Vejle kommune er der oprettet én ny skole:

Hældagerskolen 1973 -

Ligesom Nyboesgades skole i 1917 var opført som aflastning og senere helt som afløser af Uhrskov skole, og Nørremarksskolen i 1955 som aflastning for Langelinies skole, blev Hældagerskolen i perioden 1972-1981 opført for at lette presset på Nørremarksskolen og det forventede pres på Kirkebakkeskolen.

Byplanudvalget søgte længe at finde en byggegrund, og da realiseringen af planerne for det forestående byggeri nærmede sig, foretog skoleudvalget studierejser til forskellige nye skoler såvel indenlands som i den sydlige del af Sverrig.

Særlig ville man undersøge, om den nye skole skulle bygges efter det meget omdiskuterede åben-plans princip eller som en traditionel skole.

Udvalget var enigt om at lade opføre en étplans kamskole med et stort centralt fællesrum i hver klassefløj.

Efter endelig vedtagelse i sommeren 1972 og projektering påbegyndtes opførelsen af den nye skole på Bybækgårds jorder samme efterår.

Den fik således ikke sin beliggenhed på Nørremarken, som oprindeligt forudsat.

Skolen fik navnet Hældagerskolen.

Den 1. august 1973 blev to bygninger færdige, og skolen kunne begynde sin virksomhed efter sommerferien med 189 elever i to børnehaveklasser, tre 1. klasser, to 2. klasser og to 3. klasser, og de undervistes af 1 skoleinspektør, 5 lærere og én børnehaveklasseleder. Den ene bygning samt et midlertidigt fysiklokale blev for en toårig periode udlejet til det nyoprettede amts gymnasium, Rosborg gymnasium der endnu ikke havde egne bygninger.

De to skoler - folkeskolen og gymnasiet - havde fælles lærerværelse.

I 1975 var elevtallet steget til 380, og en viceskoleinspektør blev ansat. Samme efterår blev idrætshallen - Hældagerhallen - taget i brug, og man påbegyndte opførelse af Cp-fløjen, d.v.s. en fløj, der specielt blev indrettet til behandling og undervisning af fysisk handicappede, bevægelseshæmmede elever (Cp = cerebral parese).

Bygningen, der indeholder 5 klasseværelser, ergoterapilokale, fysioterapilokale, træningsbassin, samlingslokale, talerum og lærerværelse m.v., blev taget i brug den 10. august 1976, idet alle 40 elever fra cp-klasserne på Nørremarksskolen blev overflyttet til Hældagerskolen.

Cp-fløjen vakte i øvrigt berettiget opsigt landet over blandt pædagoger og myndigheder, der interesserede sig for undervisning af bevægelseshæmmede elever.

Udbygningen af skolen fortsatte til 1981. I den ene af de to sidste mindre fløje blev der indrettet fritidsklub og miniklub under socialforvaltningens administration.

I august 1981 var der ca. 800 elever ved skolen fordelt i 35 klasser fra børnehaveklasser til 10. klasse samt 7 specialklasser, i alt 42 klasser.

Skolens personale består af

- 1 skoleinspektør
- 1 viceskoleinspektør
- 1 konsulent for centerundervisningen
- 58 lærere
- 2 faste vikarer
- 3 børnehaveklasseledere
- 3 fysioterapeuter
- 1 ergoterapeut
- 1 fritidspædagog
- 6 praktisk-pædagogiske medhjælpere
- 3 sekretærer

altså i alt 80 personer.

Dertil kommer personalet ved skoletandklinikken og ved skolelægeinstitutionen.

Som tidligere nævnt er skolen en étplans kamskole. Den har 6 klassefløje og fløje med faglokaler, administrationslokaler, lærerværelse, mediatek og lokaler til behandling af bevægelseshæmmede elever.

Administrationsfløjen indeholder kontorlokaler, lærerværelse, samlingsal, læseklinik samt mediatek. Mediateket er et åbentplansbibliotek i forbindelse med samlingsalen. Alle reoler og skærmvægge er flytbare, således at et meget stort lokale hurtigt kan etableres. I øvrigt er hyldehøjden kun 150 cm, således at også kørestolselever kan betjene sig selv.

I den særlige afdeling for bevægelseshæmmede elever er kun ét af de 6 klasselokaler optaget af en specialklasse. De øvrige 6 cp-klasser er integreret i de fløje, hvor de alderssvarende hører hjemme. Ud over den fysiske integration, der her er tale om, er de svært handicappede integreret fagligt i størst muligt omfang.

I 1981 var af de 43 elever 8 fuldt integreret, og de fik kun behandling - ikke undervisning - i centerafdelingen.

Skoleinspektør:

Aksel Mark

1973 -

Født den 23. august 1930 i Nykøbing
Mors som søn af maskinmester Aage Mark.
Efter realeksamen 1947 styrmandsaspirant i rederiet A. P. Møller 1947-48.
Dimitteret fra Ranum seminarium 1952.
Militærtjeneste på opmålingsskibet "Heimdal" i Grønland 1952-53.
Lærer i Sydslesvig 1953-54.
"Colegio Argentino Danés", Cascallares, Argentina 1954-56.
Nykøbing Mors realskole 1956-57, Nykøbing Mors kommunale gymnasium 1957-61.
Årskursus på Danmarks lærerhøjskole 1961-62, lærer ved Valhøj skole i Rødovre 1962-64, ved Selde skole, Roslev 1964-68, Søndergades skole, Silkeborg 1968-73.
Skoleinspektør ved Hældagerskolen siden den 1. maj 1973.

Viceskoleinspektør:

Asger Herman Skovsbøl

1975 -

Født den 2. august 1933 i Tebstrup, Ousted sogn ved Skanderborg som søn af bagermester Ejnar Skovsbøl.
Søværnets officersskole 1951-54, student fra Statens kursus 1955.
Dimitteret fra Th. Langs seminarium i Silkeborg 1958.
Aspirant ved Nørremarksskolen i Vejle 1958-60, lærer i Rårup 1960-63, ved Langmarksskolen, Horsens 1963-72, fra 1966 som viceskoleinspektør.
Skoleinspektør ved Petersmindeskolen i Vejle 1972-75.
Efter ansøgning ansat som viceskoleinspektør ved Hældagerskolen den 1. august 1975.

Skolekonsulent for undervisningscentret:

Erik A. Christensen

Konsulenten har kontor på Hældagerskolen, men hans virksomhed er også knyttet til centrets afdelinger på andre skoler.

Om biografiske oplysninger henvises til afsnittet Undervisningscentret for svært handicappede i første del.

Anden skolevirksomhed.

Vejle kommunes musikskole

er oprettet den 1. september 1975 på initiativ af daværende viceskoleledere Palle Lauridsen.

Skolens første leder var lærer Poul Lisberg Møller. Efter ham har Tove Frederiksen overtaget arbejdet fra den 1. december 1977.

Byhøjskole for unge arbejdsløse mellem 18 og 25 år

blev oprettet fra 1977 med Leif Nielsen som leder.

Aktivskolen

begyndte i 1978 med Leif Nielsen som leder. Skolen er beregnet for undervisningspligtige elever, der har svært ved at tilpasse sig det almindelige skolemiljø.

Skolekonsulenter:

Oprettelsen af stillinger som skolekonsulenter fortsatte efter kommunesammenlægningen 1970.

En stilling som skolebibliotekskonsulent blev oprettet den 1. januar 1971 og blev besat med

Erik Rasmussen

Født den 3. juni 1938 i Gesten som søn af mejeribestyrer Ejner Rasmussen.

Student fra Kolding 1957. I marinen 1957-59. Dimitteret fra Gedved seminarium 1962.

Lærer i Glud 1962-68. Startede skolebibliotek 1963.

Medarbejder hos amtsskolekonsulent i Vejle amt 1966-70, på skolecentralen (senere kaldet amtscentralen for undervisningsmidler) 1965-71.

Lærer ved Petersmindeskolen 1968.

Skolebibliotekskonsulent ved Vejle skolevæsen 1971.

Medlem af Vejle amtsråd siden 1978.

Skolekonsulent for idræt.

Stillingen blev oprettet den 1. maj 1972 og blev besat med lærer Valdemar Bonde fra Søndermarksskolen.

Skolekonsulent for kuratorvirksomhed.

Stillingen blev oprettet den 1. august 1972 og blev besat med lærer Hans Bager ved Worsåesgades skole.

Skolekonsulent for erhvervs- og uddannelsesorientering.

Stillingen blev oprettet den 1. marts 1977 og blev besat med lærer og skolevejleder ved Nørremarksskolen Poul Erik Bech.

Skolevejlederne ved de enkelte skoler har til opgave at bistå klasselærerne med tilrettelæggelse af uddannelses- og erhvervsorientering. Skolevejlederne kaldtes i en periode rådgivningslærere.

Skolekonsulentens opgave er bl.a. at koordinere arbejdet ved alle skolerne i kommunen.

PRIVATE SKOLER
oprettet efter 1970.

Private skoler.

Vejle Friskole 1972 -

(Oprindelig Vejle fri Børneskole).

Da Statens seminarium for småbørnslærerinder og dermed seminarieskolen blev nedlagt i 1972, havde rektor Rigmor Fenger nok et begrundet håb om at få skolen omdannet til en statslig forsøgsskole, hvilket dog ikke lod sig gennemføre.

Efter initiativ fra forældre til børn, der gik eller havde gået i seminarieskolen, blev derfor den selvejende institution Vejle fri Børneskole oprettet.

Skolen drives i de tidligere seminariebygninger på Horsensvej, som man har lejet af undervisningsministeriet.

Skolen vil i henhold til vedtægterne medvirke til at opbygge et åbent miljø, hvor tilegnelsen af kundskaber sker i meningsfyldte helheder og sammenhænge, og hvor barnets evne til selvstændig stillingtagen udvikles gennem problemløsende undervisning. Skolen skal virke for at udvikle barnets evne til at vurdere opgaver og problemer i forhold til et demokratisk samfund. Den skal udvikle barnets fantasi og skabertrang og styrke dets evner til at udtrykke sig gennem sprog, musik, billede og bevægelse.

Skolen opbygges med klasser fra børnehaveklasse til og med 9. klasse, eventuelt 10. klasse.

Den 1. september 1972 havde skolen 105 elever; i 1980 var der 102 elever. Af de oprindelige initiativtagere er der i 1981 endnu to forældrepar med direkte tilknytning til skolen:

landskabsarkitekt H. P. Kofoed-Hansen og
forstkandidat J. Neckelmann.

Skoleledere:

Mogens Frisk, skolens leder i 1981, fortæller:

Friskolens første skoleleder hed Niels Pjedsted, tidligere skole-

inspektør ved Haudrup skole på Sjælland. Han var her i 3 år og blev derefter førstelærer, senere inspektør ved Klovborg skole.

Den næste, Chresten Christensen, var højskolelærer ved en højskole, som han selv havde startet et sted ude vestpå. Han var her i 2 år. Derefter kom han som leder til Kolt ældrehøjskole. Han drev desuden en slags rejsebureau "Nutidens Rejser".

Næste skoleleder var Arne Christensen, der tidligere var øvelses-skolelærer i Tønder. Efter 2 år blev han øvelsesskolelærer i Kolding, men er stadig bosiddende i Vejle.

I 1979 kom så jeg - Mogens Frisk - fra Vidåskolen i Tønder, en eksterntatskole under Åndssvageforsorgen, hvor jeg var lærer og souschef.

Johannesskolen.

Rudolf Steiner skolen i Vejle.

Rudolf Steiner skolen i Vejle blev indviet den 4. september 1977 og begyndte sin virksomhed med en 1. klasse på 18 elever samt en børnehaveklasse på 17 i et træhus - nærmest en slags bjælkehus - der var opført ved frivillig arbejdskraft på en grund, som var lejet, og som senere blev købt, af Vejle kommune.

Skolen er planlagt som en 12 årig enhedsskole, og der er siden oprettelsen foretaget nybyggeri, efterhånden som der blev brug for lokaler, således i 1978, 1980 og 1982. Der er udarbejdet en plan for den fuldt udbyggede skole.

Skolens pædagogiske linie er den, der blev udarbejdet af den østrigsk-tysk-svejtsiske filosof Rudolf Steiner - grundlæggeren af antroposofien - i forbindelse med hans ledelse af Waldorfskolen i Stuttgart fra 1919.

I 1974 var forberedelserne til oprettelse af en Rudolf Steiner skole i Vejle begyndt, og i 1975 var der blevet oprettet en Rudolf Steiner skoleforening.

Men allerede i 1972 var der i Vejle blevet dannet en gruppe under Antroposofisk Selskab - den nuværende Vejle gruppe. Denne har i de senere år stået som initiativtager til foredrag om antroposofi og om Rudolf Steiner pædagogik.

I øvrigt peger skolen på, at det tidligere Statens seminarium for småbørnslærere i Vejle til tider blev besøgt af antroposofisk orienterede foredragsholdere, ligesom den pædagogik, der udgik fra øvelsesskolen, havde visse træk fælles med Rudolf Steiner pædagogikken.

I de første 8 år af det tolvårige skoleforløb har børnene den samme klasselærer, som underviser dem i de fleste fag, men de sidste fire år har eleverne faglærere.

Der holdes ingen eksaminer eller prøver på skolen, men i det sidste skoleår arbejder hver elev selvstændigt med udformningen af en års-

opgave, som afslutter skolegangen.

Efter 12. klasse udarbejder skolen et udførligt vidnesbyrd for hver enkelt elev, og dette kan bruges i forbindelse med ansøgning om arbejde eller videreuddannelse.

Skolen drives i henhold til friskoleloven, men af vedtægterne fremgår det, at lærerkollegiet har endog meget stor indflydelse, f.eks. har det afgørende indflydelse ved læreransættelser.

Det er også fastsat, at skolens bestyrelse ikke blot vælges af forældrene, men i vid udstækning sammensættes på grundlag af særlig interesse for skolen.

Den 1. september 1981 havde skolen 145 elever fordelt i 7 klasser
5. klasse var øverste klasse.

Skolens formelle leder siden oprettelsen har været

Troels Ussing

Født den 1. januar 1946 i Holstebro
som søn af papirhandler P. A. Ussing.
Handels- og kontoruddannelse.
Dimitteret fra Jelling seminarium 1971.
Lærer i Uganda 1972.
Lærer ved Vejle Friskole 1972-1976.

APPENDIKS.

TIDSTAVLER.

Købstaden.

15. årh. Købstaden styres af borgmester og "de 24 mænd".
- 1537 Kirkeordinansen.
- 1542 Latinskole oprettes i Vejle.
- 1637 Frantz Scholmester er nævnt i Vejle.
- 1660 Embedsmandsstyre. Enevælden.
- 1683 Danske Lov. Øvrigheden skal forordne danske skrive- og regneskoler.
- 1739 Lov om gymnasiereduktionen.
Latinskolen i Vejle nedlægges.
- o. 1750 "De eligerede borgere" medvirker i købstadens styrelse.
- 1793 Spindeskolen findes i Vejle.
- 1796 Foghs Friskole oprettes.
- 1811 Foghs Friskole sammenlægges med Skolen bag Rådhuset.
- 1814 Anordning om Almue-Skolevæsenet i Kjøbstæderne.
Kateketen skal være førstelærer.
- 1826 En privatskole i Vejle.
- 1837 I kommunestyret medvirker borgerrepræsentanter.
- 1838 Cirkulæret om højere borgerskoler.
Almindelig forberedelseseksamen oprettes ved universitet.
- 1839 Skolen ved Kirketorvet/Møllegade tages i brug. En ny bygnin
er opført.
Specialundervisning kendes i Slagelse.
- 1841 Friskolen/Klostergades skole udvides med 5 fag.
- 1849 Grundloven.
- 1850 Skolebygningen mod Kirketorvet forhøjes med en etage.
- 1854 Klostergades skole udvides med en toetages bygning med tak-
kede gavle.
- 1855 Bestemmelser om afgangseksamen for realdisciple.
- 1856 Forbedring af lærernes aflønning.
Oprettelse af skolefonden.
- 1859 Pigeklasserne ved Kirketorvets skole flyttes til et lejet
lokale.
Bestemmelser om afgangseksamen af lavere grad for realdi-
sciple.
- 1862 Skolebibliotek oprettes ved Kirketorvets skole. Klostergade
skoles bygning fra 1854 forlænges - også med 2 etager.
- 1863 Kirketorvets skole bliver drengeskole.
- 1864 Østrigsk lazaret i Kirketorvets skole. Under våbenhvilen
flytter skolen til Kirkegårdsvej.

- 1865 Privatskolen, d.v.s. Latinskolen, oprettes.
- 1867 Foghs legat overføres til Kirketorvets skole.
- 1868 Byråd oprettes i henhold til kommunallov for købstæderne.
- 1870 En eksamineret lærer bliver leder i stedet for en kateket - Søndermarksskolen oprettes i "Ventzelhøj" - Fru Basts skole (privat) nævnes. (Den er formentlig ældre) - Latinskolen får eksamensret til realafgangseksamen af lavere grad - Strid mellem Latinskolens leder og Borgerskolens (Kirketorvets skole) lærere.
- 1874 Latinskolen flytter til Dæmningen. Metodisternes skole (privat) oprettes.
- 1875 Kirketorvets skole får eksamensret til realafgangseksamen af lavere grad, Latinskolen til realafgangseksamen af højere grad og til 4. klasses hovedeksamen.
- 1876 Fælles leder for Kirketorvets og Klostergades skole. Vejle forenede Borger- og Realskole. Skoleinspektørstilling oprettes. - Søndermarksskolen flytter til Søndermarksvej, ny bygning med 2 klasseværelser opføres.
- 1877 Privatskolen skifter navn til Vejle Latin- og Realskole - Vejle Døtreskole (privat) oprettes.
- 1881 Langs Møllegade opføres en ny fløj i 2 etager (Kirketorvets skole)
Bekendtgørelse om almindelig forberedelseseksamen (præliminæreksamen).
- 1882 Kirstine Seligmanns skole (privat) oprettes.
- 1883 Volmersgades pigeskole (privat) oprettes.
- 1884 Studentereksamen afholdes ved Latinskolen.
- 1887 Søndermarksskolen lukket 4 dage på grund af oldenborreindsamling.
- 1888 Almindelig forberedelseseksamen aflægges ved Kirketorvets skole.
- 1889 Andenlærerstilling oprettes ved Søndermarksskolen.
- 1890 Klostergades skoles nye bygning på nordsiden af gaden opføres.
- 1891 Kommunen overtager Latinskolen.
- 1892 Den første pige aflægger almindelig forberedelseseksamen ved Kirketorvets skole.
- 1893 Seminariskolen oprettes.
- 1894 Latinskolen får nye bygninger på Nørrebrogade.
- 1895 Kirstine Seligmanns nye skole i Herslebsgade tages i brug - De første piger består eksamen ved Latinskolen: 3 piger al-

mindelig forberedelseseksamen og 1 pige 4. klasses hovedeksamen.

- 1899 Lærere i den offentlige skole skal have bestået lærereksamen.
Skoletandlægeordning indføres i henh. til tilbud fra privat tandlæge.
- 1900 Hjælpeklasser oprettes i København.
- 1902 Skolen ved Kirkegaardsvej (Langelinies skole) oprettes.
- 1903 Lov om højere almenskoler (mellemskoleloven) - Skolebygningen fra 1850 ved Kirketorvet nedrives. En treetages bygning opføres i stedet. - Søndermarksskolen får et gymnastikhus - Distriktslæge Schleisner fungerede som skolelæge. Han fik afsked i 1922. - Latinskolen benævnes Vejle højere Almenskole.
- 1904 Indførelse af lærerråd - Friskolens lærere søger bevilling til lærer- og discipelbibliotek.
- 1905 Katolsk skole (privat) oprettes.
Senere hedder den Sct. Hermann-Josephs skole, nu Sct. Norberts skole.
De to første piger består eksamen for studerende (studerer-eksamen) ved Vejle højere almenskole.
- 1908 Ny lønningslov. I § 8 fastsættes, at lokale skolemyndigheder kan afsætte en lærer -
Skoletandlægeordning ophører - Mellemskoleeksamen aflægges for første gang ved Kirketorvets skole - Pigemellemskoleafdeling oprettes ved Klostergades skole.
Borgerskolen med afdelinger i Klostergade og Langelinie får egen overlærer. - Eksamensskolen med afdelinger ved Kirketorvet og i Klostergade ledes af én overlærer, der tillige er skoleinspektør.
- 1909 Klostergades skole udvides - Idrætsplads indrettes for borgerskoleafdelingens og mellemskoleafdelingens piger - Borgerskolens piger samles i Klostergade, drengene på Langelinie - Realeksamen aflægges ved Kirketorvets skole.
- 1910 Alvorlig avispolemik om legemlig revselse.
- 1911 Folketingsmand Peter Sabroe beklager sig fra Folketingets talerstol over, at lærerne i Vejle har blokeret Arbejdernes Aftenskole.
- 1912 Kirketorvets skole er igen en ren drengeskole. - Fru Basts skole (privat) nedlægges. - Søndermarksskolens landsbyskolestatus ophører.
- 1913 Søndermarksskolen kommer under ledelse af Borgerskolens over

- lærer. - Skolen udvides.
- 1914 Uhrskov skole kommer under Vejle skolevæsen - Skolehaven i Mølholmsdalen anlægges.
- 1915 En ungdomsskole oprettes. - De elektriske ledninger forlænges til Søndermarksskolen.
- 1917 Nyboesgades skole oprettes. - Metodisternes skole (privat) nedlægges. - Skoler lukker på grund af brændselsmangel. - Undervisningen forskydes på grund af petroleumsmangel. - "Spansk syge" - en særlig form for influenza - medfører også skolelukninger.
- 1918 Borgmestre skal være folkevalgte. - Skolekøkken flyttes fra Langelinies skole til Nyboesgades skole. - Uhrskov skole nedlægges. - Arbejderhøjskole for unge arbejdsløse oprettes. - Husvilde i Klostergades skole. Eleverne flyttes. - Petroleumsmangel. - Spansk syge.
- 1919 På Søndermarksskolen indrettes 2 lejligheder for husvilde. Også husvilde på andre skoler.
- 1920 Genforeningsfest på skolerne. - Skoler lukket på grund af flere valg. - Hjelpeklasse oprettes ved Nyboesgades skole. - Det fastslås, at fællesundervisning for drenge og piger er undtagelsen.
- 1921 Nyboesgades skoles 2. etape er færdig. Skoletandklinik er indrettet. Skolen, der siden begyndelsen har været ledet af Borger skolens overlærer, bliver selvstændig og får egen overlærer. - Pigemellemskolens elever, der måtte forlade Klostergade på grund af bolignøden, vender tilbage. - Betegnelsen Langelinies skole optræder for første gang for Skolen på Kirkegårdsvej.
- 1923 De sidste husvilde forlader Søndermarksskolen.
- 1924 Sirius-observatoriet (privat) oprettes.
- 1929 Friluftsskole oprettes på Hvidbjerg - Søndermarksskolens store udvidelse tages i brug. - Vejle Taleskole (privat) oprettes.
- 1931 Søndermarksskolen og Klostergades skole bliver selvstændige og får overlærere.
- 1932 Gerda Møllers skole/Vejle Døtreskole (privat) opfører nye bygninger i Worsåesgade. - Møllegades skole, tidl. Volmersgades skole (privat) nedlægges.
- 1933 Ny skolestyrelseslov. Der kan oprettes forældreråd (skole-nævn). Købstædernes skolevæsen sorterer ikke mere under skoledirektionerne. Præsterne er ikke længere automatisk medlem af skolekommissionen. -

- Den første lejrskole i Vejle. - Plan for Vejle efterskole, d.v.s. frivillige 8. klasser. som i nogle år kaldes ungdomsskolen.
- 1934 Børnelammelse. Skoler lukkes.
Nyboesgades skole indrettes som lazaret.
- 1935 Møllegade nedlægges. Kirketorvets skoles gamle gymnastiksal bliver nedbrudt og en ny opført. - Vejle højere Almenskole ændres til Vejle kommunale Gymnasium.
- 1937 Ny folkeskolelov. Den eksamensfri mellemskole oprettes. - Nuværende skolelægeordning begynder.
- 1939 Taleundervisningen begynder. - Intelligensprøver indføres.
- 1940 Den tyske værnemagt overtog Langelinies skole. - Gerda Møllers skole (privat) nedlægges. Kommunen overtager bygningerne. Efter ombygning flytter Vejle Gymnasium ind i dem. - Skoletandklinikken på Nyboesgades skole udvides.
- 1941 Søndermarksskolens gymnastiksal fra 1903 nedrives. Ny fløj med sal opføres. - Ny gymnastiksal ved Langelinies skole. - Mælk udleveres til skolernes elever.
- 1942 Langelinies skole frigives, men beslaglægges igen. - Kommunen overtager Taleskolen. - Skolebespisning indføres. - Str på Nyboesgades skole.
- 1943 Vejle Ungdomsskole oprettes. - Langelinies skoles ny gymnastiksal bolig for husvilde.
- 1944 Værnemagten slår telte op på Søndermarksskolens boldbane. Senere beslaglægges skolelokaler. - Skolepsykologisk rådgivning bliver en selvstændig funktion. Brændselsmangel. Kuldeferie.
- 1945 Skoledirektørstilling oprettes. Brændselsmangel. Kuldeferie. Skolerne beslaglægges og belægges med tyske flygtninge. Undervisning i mange forskellige uhensigtsmæssige lokaler i byen.
- 1946 Langelinies skole genindvies efter restaurering.
- 1947 Gymnastiksalsfløjen ved Søndermarksskolen får en overbygning. Kommunen overtager Sirius-observatoriet.
- 1948 "Børnenes Vel" køber "Louisenlund" på Endelave.
- 1949 Eksamensafdeling på Langelinies skole.
- 1950 Eksamensafdeling ved Nyboesgades skole. - Stillingsbetegnelsen skolepsykolog indføres.
- 1951 Skoler får mulighed for at benytte skoleradio.

- 1952 Hjelpeklasserne udflyttedes fra Nyboesgades skole til Teknisk skole. - Skolehaven ved Nyboesgades skole nedlægges.
- 1953 Udflytning af de første elever fra Langelinies skole til undervisning på Nørremarken, til at begynde med i ejendommen Horsensvej 45.
- 1954 Damhavens skole oprettes, bl.a. som afløsning for Kirke-torvets skole, der nedlægges og ombygges til kommunale kon-torer.
Den centrale skoletandklinik begynder på Damhavens skole. Såvel Damhavens skole som Klostergades skole begynder at optage henholdsvis piger og drenge i fællesklasser.
- 1955 Nørremarksskolen bliver en selvstændig skole.
- 1956 Nørremarksskolens 1. etape er opført. - Klostergades skole ombygges og udvides. - Betegnelsen Jernbanegades skole om Nyboesgades skoles hjælpeklasser på Teknisk skole indføres officielt. - Eksamensafdeling ved Søndermarksskolen. - Bånd-central for skoleradio oprettes på skolevæsenets kontor for byens skoler.
- 1957 Taleskolen overtages af staten.
- 1958 Ny folkeskolelov. Mellemskolen nedlægges, realafdeling op-retholdes. - Skolehaverne i Mølholmsdalen nedlægges.
- 1959 Søndermarksskolen udvides. Der opføres ny gymnastiksal og fløj med klasse- og faglokaler. - Skolebespisning ophører.
- 1960 Nørremarksskolens 2. etape, bl.a. med skolebibliotek opføres.
- 1961 Teknisk linie med henblik på teknisk forberedelseseksamen op-rettes ved Nyboesgades skole.
- 1962 Ny fløj ved Langelinies skole. - Mellemskoleeksamen aflægges ved Nørremarksskolen.
- 1963 Nørremarksskolens 3. etape med bl.a. faglokaler.
- 1965 Taleklasse oprettes ved Klostergades skole. - Undervisnings-centret for svært handicappede begynder med klasse for be-vægelseshæmmede.
Taleklassen bliver en del af centret.
Cp-eleverne - de bevægelseshæmmede - undervises på Nørre-marksskolen.
- 1966 Ombygning i Langelinies skoles hovedfløj skaffer direkte for-bindelse til kælderen. - Skoleidrætspladsen ved Damhavens skole - vest for Boulevarden - meldes færdig. - Vejle kommu-nale Realkursus oprettes. - Sygehusundervisningen etableres. - Udvidet teknisk forberedelseseksamen aflægges ved Nyboes-gades skole.

- 1967 Hjælpeklasserne flytter til Worsåesgade 2.
1968 Søndermarksskolen udvides med fløj langs Søndermarksvej.
1969 Nørreremarksskolens 4. etape med bl.a. gymnastiksal og faglokaler. - Observationsklasse oprettes ved Damhavens skole. - "Louisenlund" på Endelave overgår til skoleudvalgets administration.
De første børnehaveklasser ved Vejle kommunes skolevæsen oprettes på Nørreremarksskolen.

Sognekommunerne.

- 1537 Kirkeordinansen.
1608 Præstens søn i Engum virkede som degn - helt imod bestemmelserne.
1648 Skolehus opføres ved Hover kirke.
1652 Løbedegne fra Vejle latinskole virker og har længe virket i Engum (se 1608), Hornstrup, Skibet, Højen og Vinding.
1683 Danske Lov
ca. 1685 Lerbæks skole ved Hover kirke nedlægges.
1708 Fattigforordning. Alle børn skal sendes i skole.
1721 Opførelse af rytterskolerne begynder.
ca. 1725 "Den kongelige skole" - rytterskolen i Højen opføres. Skolene i Koldinghus distrikt opføres 1725-1727.
1739 Forordning om Skoler paa Landet i Danmark.
1740 Forordningen af 1739 modificeres.
1741 Skolefundatser for Rugballegårds skole i Jennum, for omgang skole i Skibet og for skoler i Hornstrup og Bredballe.
1743 Hornstrup skole opføres.
1744 Skolefundats for Vinding.
1751 Skolefundats for Nørre Vilstrup.
1752 Skolefundats for Høgsholt skole og for en lille skole i Knaberup
1803 Fattigkommissioner oprettes; de bliver begyndelsen til det kaled styre på landet.
1814 Anordning om Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark. Skolernes nærmeste tilsyn bliver lokalt.
1825 "Underbjergerne" opfører et skolehus i Knabberup.
1832 Høgsholt skole (kaldet Hover skole) flyttes østpå.
1836 Vinding får ny skolebygning.
1839 Bredal skole oprettes.

- ca. 1840 Højen søndre skole oprettes.
- 1841 Sogneforstanderskaber og amtsråd oprettes.
- 1842 Engum gamle skole kasseres, andet skolelokale tages i brug.
- 1849 Grundloven.
- 1853 Hornstrup skole fra 1743 erstattes af en ny skole. Den gamle bygning blev ødelagt af en bombe i 1943.
- 1854 Sælde skole oprettes. Jennum skole I nedlægges. Lille skole i Knabberup nedlægges.
- 1856 Lov med bestemmelser om oprettelse af skolefond, ansættelse af andenlærere og oprettelse af pogeskoler.
- 1857 Bredballe skole - Byskolen - får ny bygning.
- 1861 Pogeskole oprettes i Bredballe.
- 1867 Landkommunallov. Sogneforstanderskaberne afløses af sogneråd. Lærerinder kan ansættes i den offentlige skole.
- 1868 Strandskolen i Bredballe oprettes.
- 1871 Fastsættelse af kompetencefordeling mellem sogneråd og skolekommission.
- 1873 Friskole i Assendrup.
- 1877 Hover skole opføres.
Vinding skole flyttes til nuværende plads. En biskole i Vinding sogns vestre del nedlægges.
- 1878 Jennum skole II og Knabberup skole opføres, Sælde skole nedlægges.
- 1879 Rytterskolen i Højen/Gl. Højen flyttes 100 m østpå.
- 1880 Horsted skole oprettes.
- 1887 Assendrup friskole nedlægges.
- 1890 Stubdrup skole afløser Højen søndre skole.
- 1891 Assendrup skole opføres, Engum skole nedlægges.
- o. 1896 Privatskole på Hammerværket i Grejsdal.
Sidst i halvfemserne oprettes Vinding friskole, der virkede til omkring 1920.
- 1899 Lov om forskellige forhold vedrørende folkeskolen.
Lærerembeder forbeholdes eksaminerede lærere. Børnene skal deles i klasser efter alder, hvilket dog ikke forhindrer mange landsbyskoler i at fortsætte som to-klassede.
Der oprettes forskoler.
Bestemmelserne om jordlod, fourage, offer og accidenser til lærerembeder afløses efterhånden.
- 1903 Almenskoleloven.
Mange dygtige elever fra landsbyerne søger efterhånden skolegang i købstædernes mellemskoler fra 10-11 års alderen.

- Bredal får ny skole. Østligste del af Skibet sogn sammenlægges med Vejle.
- 1904 Fastansatte lærere skal udtale sig til visse sager.
Mølholm forskole oprettes.
- 1906 Pogeskole i Grejsdalen.
- 1907 Uhrskov skole bygges. Ny skole i Høgsholt. Hornstrup sogn er ikke fremtidig anneks til Vejle.
- 1908 § 8:
En lærer, der kommer i misforhold til sin stilling, kan afskediges af de lokale myndigheder.
Nr. Vilstrup forskole bygges.
- 1909 Dele af Hover og Hornstrup indlemmes i Vejle.
- 1910 Vinding skole udvides med forskole og gymnastikhus. Mølholm forskole får egen bygning på Fredericiavej.
Pogelærerinde ansættes fælles for Jennum og Knabberup skoler.
Skole for de to første årgange oprettes i Grejsdalen.
- 1913 Grejsdal skole tages i brug.
- 1914 Uhrskov skole i Hover kommune bliver ved en indlemmelse en del af Vejle skolevæsen.
Samtidig indlemmes en smule af Hornstrup og Skibet.
- 1915 Bredballe centralskole opføres.
Bredballe byskole og Bredballe strandskole nedlægges.
- 1916 Grejsdal skole udvides. Hornstrup skole får gymnastiksal i et tidligere udhus.
- 1918 Uhrskov skole nedlægges og afløses helt af Nyboesgades skole.
Skoler lukkes på grund af "spansk syge", Hornstrup skole således i 25 skoledage.
- 1920 Vinding friskole ophører.
- 1927 Førstelærer Thomsen, Hornstrup, satte en polemik i gang mod Klaus Berntsen.
- 1929 Hover skole udvides.
- 1931 Bredal forskole bygges.
- 1933 Lov om folkeskolens tilsyn.
Amtsskolekonsulentstillingerne oprettes.
- 1935 Højen-Jerlev kommune deles i Højen kommune og Jerlev kommune.
- 1937 Folkeskolelov.
Landsbyskolen organiseres omtrent som købstadskolen.
- 1939 Vinding skole udvides.
- 1940 Vinding skole bliver købstadordnet.
- 1942 Gymnastiksal bygges ved Assendrup skole og ved Bredal skole.

- 1945 Den tyske værnemagt beslaglægger Bredal skole i 2-3 måneder. Andre skoler var også beslaglagt under den anden verdenskrig.
- 1949 Styrelseslov.
Amtsskolekonsulenterne får kongelig udnævnelse. Stillinger som konsulent for særundervisningen skal oprettes.
- 1951 Ny skole i Hornstrup. Skolen fra 1853 ombygges til lærerboliger og ét klasseværelse.
- 1952 Vinding skoles bygning fra 1939 forhøjes med en etage. Et trappetårn opføres. Stort møde om oprettelse af eksamensafdeling.
- 1955 Ny skole i Gl. Højen.
Hover centralskole opføres. Den gamle Hover skole i "Smørhullet" nedlægges. Hovedskolen ved Høgsholt skole nedlægges. Stor udvidelse ved Grejsdal skole.
- 1957 Vinding skole udvides, den gamle skole fra 1877 nedrives. Eksamensafdeling påbegyndes.
- 1958 Folkeskolelov.
Centraliseringen af landkommunernes skolevæsen, der var begyndt i 1937, fortsætter.
- 1963 Skibet centralskole opføres. Knabberup skole, Jennum skole og Nr. Vilstrup skole (bortset fra forskolen) nedlægges. Engum centralskole opføres. Assendrup skole og Bredal skole nedlægges.
- 1964 Højen centralskole opføres. Gl. Højen skole, Horsted skole og Stubdrup skole nedlægges.
- 1965 Petersmindeskolen opføres. Høgsholt forskole nedlægges.
- 1966 Kirkebakkeskolen opføres. Bredballe centralskole nedlægges.
- 1967 Kommunalreformkommissionen nedsættes.
Nr. Vilstrup forskole nedlægges.
- 1968 Mølholm skole opføres. Mølholm forskole på Fredericiavej nedlægges.
Fællesudvalget vedrørende skoleforhold i sammenlægningskommunerne Engum, Hover, Hornstrup, Højen, Skibet, Vejle og Vinding nedsættes.

Storkommunen.

- 1970 Kommunalreformen.
Engum, Hornstrup, Hover, Højen, Skibet og Vinding sognekommuner sammenlægges den 1. april 1970 med Vejle købstadkommune til Vejle kommune.
Petersmindeskolens etape 2 bliver færdig før sammenlægningen. Jernbanegades skole bliver selvstændig. Gymnastiksal nr. 2 indrettes i den nedlagte badeanstalt ved Klostergades skole. Skoleforvaltningen flytter til Dæmningen 19.
Skolenævn bliver obligatoriske.
- 1971 Kirkebakkeskolens 2. etape færdig. Førstelærerne ved Hover skole og ved Grejsdal skole bliver skoleinspektører. - Nørremarksskolens 5. etape med bl.a. lokaler til børnehaveklasser tages i brug. Jernbanegades skole flytter til Worsåesgade 6 - det tidligere gymnasium - og benævnes Worsåesgades skole. Vejle gymnasium flytter til nyopførte bygninger på Rødkildevej. Taleskolen indgår i Undervisningscentret for svært handicappede og får lokaler på Damhavens skole. Skolebibliotekerne får en koordinator, skolebiblioteksconsulenten.
- 1972 Hornstrup skole nedlægges.
Vejle fri børneskole (privat) oprettes i den tidligere seminarieskole, der nedlægges. Worsåesgades skoles ombygning er tilendebragt. Langelinies skole overtager Worsåesgade 2. Skoletandplejen og skolelægeordningen overgår fra skoleforvaltningen til social- og sundhedsforvaltningen.
- 1973 Vejle kommunale gymnasium overgår til Vejle amtskommune og får navnet Rødkilde gymnasium.
Hældagerskolen oprettes. En af bygningerne udlejes for 2 år til amtskommunens nyoprettede Rosborg gymnasium. Førstelæreren ved Højen skole bliver skoleinspektør.
Ved Nyboesgades skole rejses en pavillon til børnehaveklasser.
- 1974 Damhavens skole udvides, bl.a. med lokaler til Amtscentralen for undervisningsmidler.
Vejle kommunes musikskole oprettes.
Førstelæreren ved Engum skole bliver skoleinspektør.
Nyboesgades skole får opført en mellembygning med lærerværelse. Skoleforvaltningen flytter til Balticagården, Sønderbrogade 34.

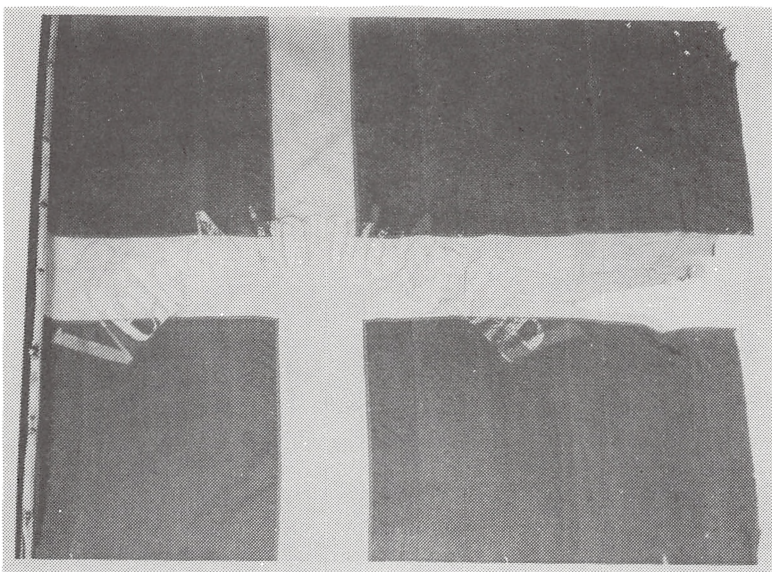
- 1976 Hældagerskolens fløj for bevægelseshæmmede elever - cp-fløjen - tages i brug ved overflytning af eleverne fra Nørremarksskolen. Ved Damhavens skole opføres en bygning, bl.a. for børnehaveklasserne.
- 1977 Byhøjskole for unge arbejdsløse oprettes.
Rudolf Steiner skolen - Johannesskolen (privat) oprettes.
Langelinies skole får ved en ombygning nyt lærerværelse og bedre kontorer.
- 1978 Klostergades skole nedlægges.
1. etape af Mølholm skoles udvidelse tages i brug.
Etapervis udvidelse af Vinding skole begynder.
Ombygning af lærerværelse og indgangsparti ved Damhavens skole.
Vejle realkursus ophører.
Aktivskolen oprettes.
Skoleforvaltningen flytter i december til Hafniahus i Fiskergade.
- 1979 2. etape af Mølholm skoles udvidelse tages i brug, Vinding skoles 2. etape ligeså. Ved Damhavens skole foretages stor udvidelse af Amtscentralen.
Langelinies skoles gymnastiksal fra 1902 nedbrænder efter ildspåsættelse.
- 1981 Hældagerskolens byggeri afsluttes.
Idrætshal og 3. etape ved Vinding skole tages i brug.



Der arbejdes i skolehaven ved Nyboesgade
(Foto fra 1920'rne)



Friskolen i Klostergade (set fra vest) o. 1925. Opf. 1854, forlænget (mod vest) 1862. Nedrevet o. 1927. Til højre ses en lille rest af den gamle skole i Bagsnoe (skolen med »den ældre sandstensplade«).



Gammel fane med påskriften »Vejle Almueskole«. Tilhører Langelinies Skole.
(Se side 483).



Den gamle skole i Bagnoge. Den ældre sandstensplade ses i muren. (Side 38).



Døtreskolen 1894-1932.



Kirkegårdsvej 327 (nu Langelinie nr. 4) fungerede som skole under krigen 1864. (Se side 59).



Worsaaesgades Skole — Worsaaesgade 6 og 2. Til venstre nr. 6, der rummede Gerda Møllers Skole 1932-1940, Vejle Gymnasium 1940-1971 og Worsaaesgades Skole fra 1971. Til højre nr. 2, der var hjælpeskole 1967-1972, hvorefter Langelinies Skole overtog bygningen.

TILFØJELSER

Den gamle skolefane.

På Vejle museum findes en fane, som tidligere har stået på Langelinies skole.

Fanestangen er en poleret træstang, der som topstykke ("spyd") bærer en messingring på højkant med et indskrevet 6-tal. På stangen er der neden for flagdugen fastgjort tre sølvplader med følgende indgrave-ringer:

Vunden af
6te A
d. 26/11 1922.

Vundet af
6. Kl.
13.-5.-26.

2. Pr.

Flagdugen er af størst interesse. Den er et almindeligt dannebrogss-flag, hvorpå der med store påmalede guldbogstaver står

Veile Almueskole,

hvilket er bemærkelsesværdigt, da ingen skole i Vejle så vidt vides har båret dette navn.

Skoleanordningerne af 1814 - såvel den for landet som den for købstæderne - omhandler "Almue-Skolevæsenet", men de enkelte skoler bliver ikke benævnt almueskoler. Anordningen for landet taler blot om skoler, den for købstæderne taler derimod om borgerskoler.

I Vejle var skolen bag rådhuset (Klostergades skole) en borgerskole, selv om den almindeligvis benævntes Friskolen.

Da der i 1839 oprettedes en skole ved Kirketorvet/Møllegade, gav man

den navnet Borgereskolen, og den var særlig beregnet for "bedre folks børn", hvorimod den gamle skole bag rådhuset blev gratis skole for almuens børn, og man fastslog ligefrem, at den skulle hedde Friskolen, hvad man faktisk allerede kaldte den.

Men tilsammen udgjorde de to skoler

Vejle Almueskole,

på tilsvarende måde som de nuværende 16 offentlige skoler i Vejle kan sammenfattes under benævnelsen

Folkeskolen i Vejle.

Betegnelsen almueskole for den offentlige skole gik af brug i 1890'erne og blev afløst af betegnelsen folkeskole. En skolestatistik fra 1897 omhandler almueskolen, men i en lov fra 1899 hedder det folkeskolen, og den følgende statistik fra 1902 hedder Folkeskolen i Danmark.

Den gamle flagdug må altså være ældre end Langelinies skole, der jo er fra 1902, og den har sikkert tilhørt det samlede skolevæsen, som fra 1839 bestod af to skoler under fælles ledelse, nemlig af den bag rådhuset/Friskolen og den på Kirketorvet. (Søndermarksskolen fra 1870 var en markskole og regnedes ikke rigtigt med til byens skolevæsen).

Det er dog nok mest sandsynligt, at den særlig - eller måske udelukkende - er blevet benyttet af Friskolen, der jo i overvejende grad blev søgt af almuens børn.

Flagdugen har i kanten ind mod stangen småbrist og mærker efter flag-søm, hvilket tyder på, at den tidligere har siddet på en anden stang.

Formentlig er flagdugen på klassefanen for Langelinies skoles 6. klasse på et eller andet tidspunkt blevet ubrugelig (iturevet?), og man har da i en snæver vending eller af sparsommelighedshensyn overflyttet den gamle skolefanens dug til en nyere klassefanens stang. At det gamle flag er endt på Langelinie, er ikke så mærkeligt, da denne skole jo direkte er udgået fra Klostergades skole i 1902. I øvrigt havde skolevæsenets leder i mange år tjenestebolig på Klostergades skole, og det er vel rimeligt at antage, at han har følt et ansvar for skolevæsenets/skolens fane.

Stentavlerne fra Foghs friskole.

Side 32.

Den sandstenstavle, der var anbragt over indgangsdøren til den oprindelige friskole vest for Sct. Nicolaj kirkes tårn, sad endnu i 1927 indmuret i et gammelt hus i Vedelsgade.

Side 38.

Stentavlen fra Friskolens østre gavl opbevares af Vejle museum og er opstillet i det fri til venstre for museets hoveddør.

Om Klostergades skole, Kirketorvets skole, Hornstrup skole og Bredballe skole i sognepræst Lerche Jørgensens embedstid 1834 - 1862.

Vejle Amts Avis fejrede sin 100 års dag i 1928 med udsendelse af et jubilæumsnummer. I en artikel i dette fremdrager provst C. H. Christensen fra Nicolai kirkes embedsbog (liber daticus) den korte selvbiografi, som sognepræst i Vejle-Hornstrup 1834-1862 J. Lerche Jørgensen havde indført. Da der netop i denne periode skete skelsættende begivenheder inden for skolerne såvel i Hornstrup sogn som i Vejle, gengives indførelsen i embedsbogen her:

Provst Jacob Lerche Jørgensen, Ridder af Dannebrog, født den 28. August 1779 paa Strandet ved Viborg, dimitteret fra Viborg lærde Skole i September 1797, tog han i næste Maaned Eksamen artium med Laud, og ligesaa i April 1798 Eksamen philosophicum og philologium, omtrent 1 Aar konstitueret Lærer ved Viborg lærde Skole, cand. theol. med Laud den 12. Maj 1801. Udnævnt til Lærer ved Viborg lærde Skole 1804, Sognepræst for Ørum, Gammelstrup og Borrits 1811, Forligskommissær i Fjends Herred 1813, Sognepræst for Asferg og Faarup 1825, Provst for Nørrehald-Onsild og Gjerlev Herreder 1832. Sognepræst for Vejle Købstad og Hornstrup Sogn 1834. I hans Embedstid blev, efter at en ny Skolebygning var opført, den i Vejle ene bestaaende offentlige Skoles elever delte i Borger- og Friskolen, og Skolelokaler indviet af ham den 10. Juni 1839. Friskolen blev tilbygt 5 Fag 1841, en anden Etage blev opført paa Borgerskolen 1851, en 2 Etages Bygning til Friskolen 1854 og endelig en Tilbygning paa 2 Eta-

ger til denne 1862, som med de anførte Skolelokaler alle ere indviede af ham. I Aarene 1854 og 1857 ere tvende herlige Skolebygninger opførte i Hornstrup og Bredballe. Begge af ham indviede. Den nyere Del af Kirkegaarden blev af ham indviet 1841 og ligedan Fattighuset 1843. Efterat Kirkens Kor var ombyggt og udvidet, blev det den 16. Marts 1856 indviet af Hr. Biskop Daugaard, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Ligeledes blev, efter at Kirken indvendig smukt var restaureret og havde faaet et nyt Orgel, det højtidelig af Provsten indviet den 31. August 1862. Efter 50 Aars Tjeneste blev han i 1854 udnævnt til Ridder af Dannebrog. Efter Ansøgning og 58 Aars Tjeneste blev han nu i sit 84. Aar i Naade entlediget med Pension den 21. December 1862.

Efter en visitats den 23. september 1841 skrev biskop Tage Müller i embedsbogen:

Himlens Velsignelse til deres Gerning ønsker jeg af Hjertet den retsindige og nøjagtige Embedsmand, Hr. Provst Jørgensen saavel som alle Skolernes dygtige og flittige Lærere.

Lerche Jørgensen døde i 1864 og blev begravet på assistenskirkegården - den gamle kirkegård, der ligger mellem missionshuset og Langelinies skole - og hans gravsted og mindsten er stadig velbevarede.

På samme kirkegård, der var taget i brug i 1826 og udvidet i 1841, findes også velbevarede gravpladser med mindsten over flere af de i nærværende beretning omtalte skolefolk, bl.a. over

J. Thæstesen Holm, leder af Søndermarksskolen 1886-1912,
V. Kanaris-Klein, rektor for Vejle gymnasium 1900-1923,
provst C. H. Christensen, formand for skolekommissionen 1907-1932 og
N. C. Nielsen, overlærer for Langelinies skole 1908-1934.

Schmidt - Smith.

Fra 1855 til 1876 var Anton Henrik Havemann Schmidt lærer i Høgsholt, og i 1882 udgav A. H. H. Smith den bog, hvortil der i nærværende be-

retning er henvist flere gange: Veile og Omegn. Haandbog for Reisende.

Det antages, at den tidligere lærer i Høgsholt A. H. H. S., som i 1882 var 69 år gammel, er identisk med forfatteren til håndbogen - trods den uens anførte stavemåde af navnet Schmidt/Smith.

Skoleudvalget.

Siden 1982 benævnes Vejle byråds skoleudvalg som undervisningsudvalget.

Mølholm skole.

Skoleinspektører:

Thomas Rahbek

1968 - 1983

Rahbek afskedigedes med pension den 31. juli 1983 og efterfulgtes af

Ivar Bak

1983 -

Ivar Bak er født den 18. juli 1945 i Aastrup sogn, Svendborg amt, som søn af skoleinspektør Sigurd Bak. Dmitteret fra Haderslev seminarium 1970.

Lærer på prøve, lærer og overlærer ved Vejle kommunes skolevæsen med tjeneste ved Petersmindeskolen 1970-1983.

Fælleslærerrådsformand i Vejle 1980-1983.

Skoleinspektør ved Mølholm skole den 1. august 1983.

Søndermarksskolen.

Viceskoleinspektører:

<u>Stig Hedensted</u>	1962 - 1983
Hedensted pensioneres på grund af sygdom fra den 31. juli 1983 og efterfølges af hidtilværende overtallic viceskoleinspektør ved Kirkebakkeskolen	
<u>Vilhelmine Ørnkov Hansen</u>	1983 -
Tidligere Kirkebakkeskolen. Se denne.	

Rettelse til side 190.

I 1957 var Jens Engemand næstformand for skoleudvalget og skolekommissionen - ikke formand som nævnt af Svend Jørgensen.

Klostergades skole, side 45.

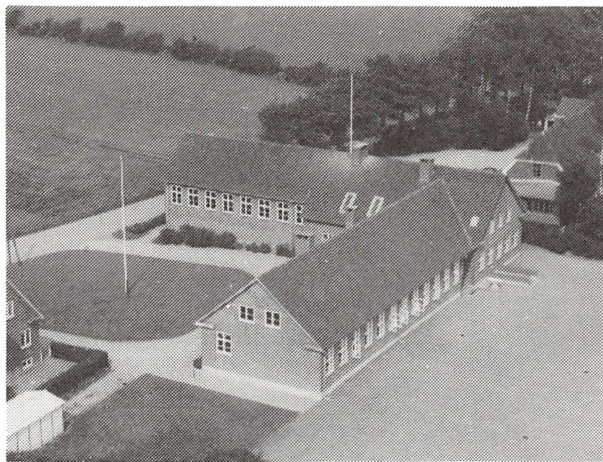
På Byhistorisk Arkiv findes et fotografi, hvorpå man over skolebygningerne på Klostergades sydside ser spiret på Sct. Norberts kirke, der blev opført i 1924. Skolen med de takkede gavle kan altså ikke være nedrevet i 1919-20 som oplyst af bygningsinspektørens kontor.

Bredal skole, side 316.

Læreren ved Bredal skole fra 1863 til 1869 hed P. Pedersen. (Danmarks Kirker og Skoler, Engum Sogn, ved T-H 1921).



Søndermarksskolen. Huset brugt som skole fra 1876.



Hornstrup Skole, opf. 1951. Til højre ses den gamle skole.



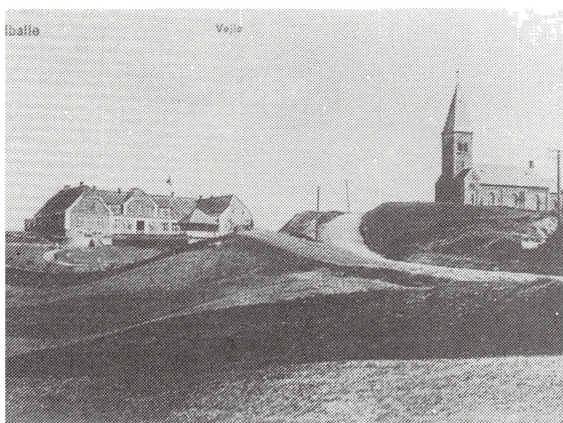
Bredal gl. Skole

Leif 99



Oase and Krup gl. skole, 1891-1963

Leif 99



Bredballe Centralskole 1915-1966.



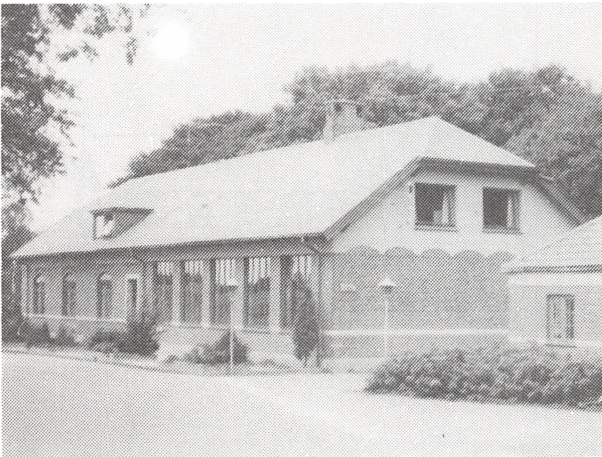
Bredballe Skole, opf. 1857 — »Byskolen«.



Grejsdal Skole, opf. 1912-13.



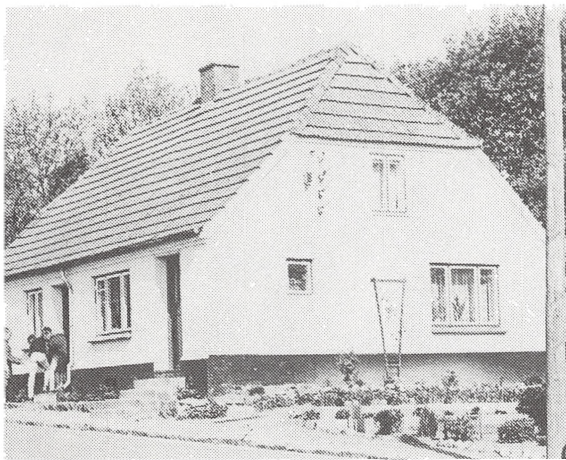
Hover Skole 1877-1955.



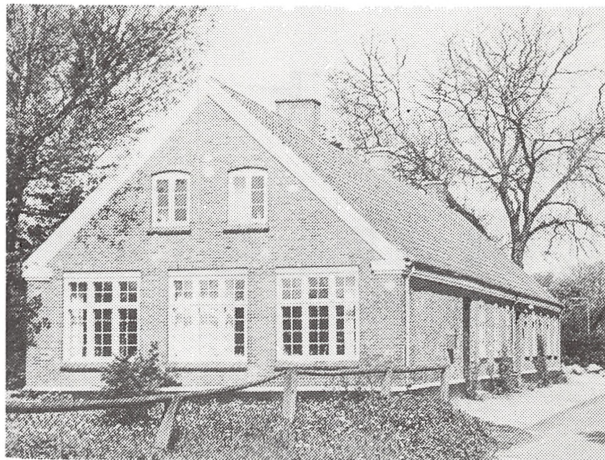
Høgsholt Skole 1907-1965.



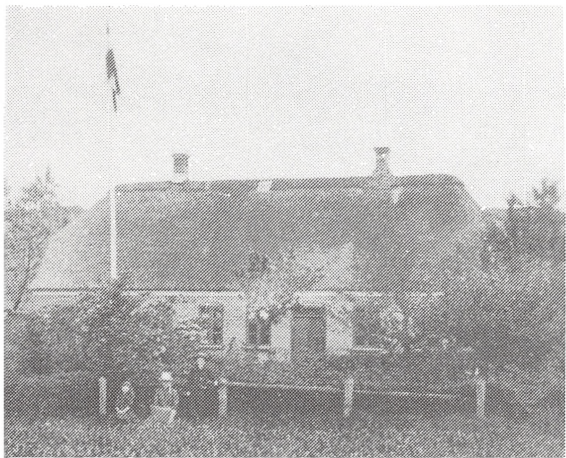
Petersmindeskolen, opf. 1965.



Jennum Skole I (1741)-1854.



Jennum Skole II 1878-1963.



Knabberup gl. Skole (før 1890).
Lærer H. A. Husted med familie.



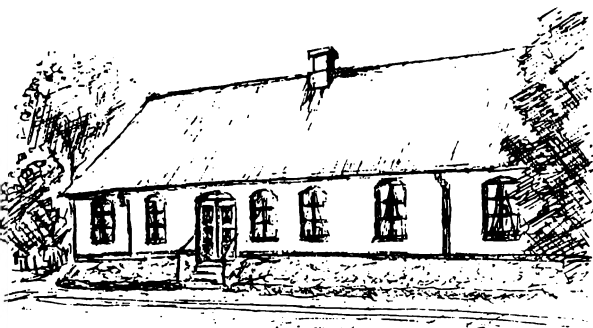
Knabberup Skole, nedlagt 1963.



Sælde Skole 1854-1878.

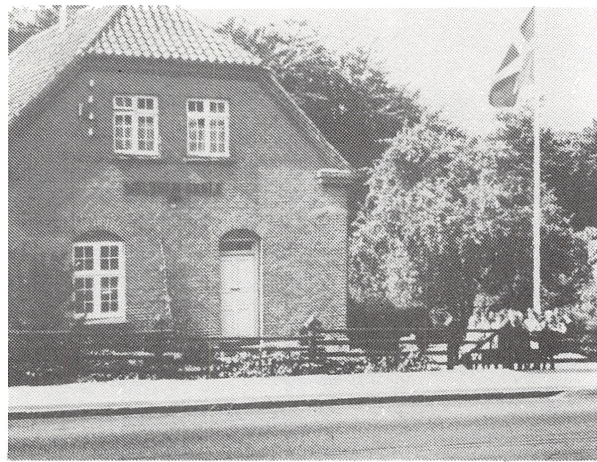


Nr. Vilstrup Skole, nedlagt 1963.

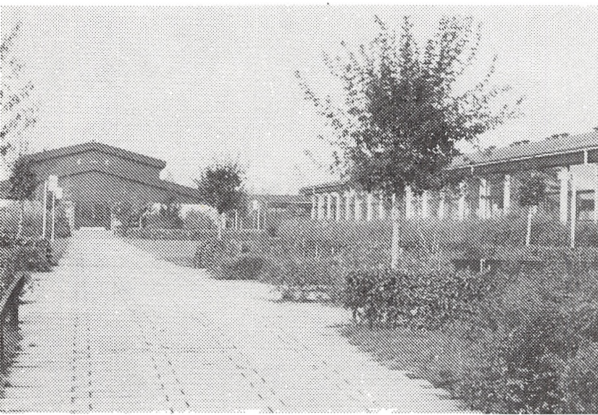


Vinding gl. skole, 1836-1877

1874



Mølholm Forskole 1910-1968.



Mølholm Skole, opf. 1967-1968.



Horsted Skole II, 1902-1964.



Stubdrup Skole 1890-1964.



Højen Skole 1955-1964.

PERSONREGISTER.

(Navne på de i biografierne nævnte forældre, ægtefæller og andre slægtninge er ikke medtaget.

Personer, der ikke har eller har haft direkte forbindelse med undervisningen, er mærket med - foran navnet.

Er kun efternavnet anført eller er to navne helt ens, er der i parentes tilføjet en ekstra oplysning).

A

- Abrahamsen, Astrid - 416
Abrahamsen, Else - 374
Abrahamsen, N. K. K. - 365, 373, 375
Agerskov, Inge Lise = Jølf, Inge Lise - 218
Agger, Emil G. - 131, 133, 134, 208, 234, 253
Ahm, Agnes - 417, 455
Alsing, enke efter skolelærer - 60
Alsted, J. P. M. - 205
Ancher, Lydia - 275
- Ancker, Fr. V. - 97
Ancker, Ole - 142, 143, 456
Andersen (Højen Søndre) - 435
Andersen, A. C. - 359
Andersen, Aksel Oluf - 92, 93, 95, 101
Andersen, Alfred P. - 446
Andersen, Anders Joh. - 349
Andersen, A. P. - 110, 113-120, 368, 370
Andersen, C. - 49
Andersen, Eric Udesen - 404, 456
Andersen, frk. (skole i Fiskergade) - 276
- Andersen, Gustav - 258
Andersen, Hans Arne - 332
Andersen, Hans Emil - 349
Andersen, Inger - 319
Andersen, Jens Jakob - 433
- Andersen, Knud - 344
Andersen, Lars (Søndermarken) - 155, 171, 177
- Andersen, Lars (gårdejer, Horsted) - 442
Andersen, M. - 267, 270
Andersen, Niels (Niels Degn) - 425
Andersen, Oluf - 409, 410
Andersen, Poul (Skolemester) - 340
Andersen, Sonja, f. Zeberg - 351
- Andersen, Sv. A. - 235
Andersen, Vagn - 374
- d'Andischou, Pierre - 386
Andreassen (Langelinie) - 87
Andreassen, frk. (privatskole) - 267
- Andreassen, Helge - 138, 139, 353
- Andreassen, J. P. - 79
- Andreassen, Pia - 452

- Antonsen, Herluf - 418
- Askov - 258
- Asmussen, Severin Jakob - 82-84
- Asmussen, Aage - 84
- Assens (provst) - 437
- Axelsen, Axel - 73, 396, 398
- Axø, Christian Valdemar - 414
- Axø, Holger Kjærulf - 406, 411, 414, 418

B

- Bach, Berg - 375, 418
- Bager, Hans - 462
- Bak, Ivar - 487
- Ballegaard, S. P. - 374
- Balslev (biskop) - 328
- Bang, Jens - 412
- Bang, Offer - 388
- Bardenfleth, Vilh. - 77, 344, 345
- Bartels, Gudrun Sinding - 235, 236
- Barthel, J. K. - 400, 402
- Basse, Jens - 416
- Bast, frue (privatskole) - 266, 267, 270, 471, 472
- Bavngaard Nielsen, Troels B. - 447
- Bech, Anders - 49, 66, 72-73, 103, 249-251, 255
- Bech, C. - 277
- Bech, Emma - 46, 213, 217, 453
- Bech, Poul Erik - 462
- Beier (privatskole, Ålborg) - 243
- Bentzen, Christian - 77
- Berend, P. - 435
- Berg (møller) - 37
- Berntsen, Klaus - 329, 478
- Bertelsen, Ib K. - 375
- Bie, Laurs - 314
- Biehl (bykommandant) - 165
- Bilde, Helvig - 356
- Birch (biskop) - 300
- Birch, Erik P. D. - 78, 79, 245, 258
- Birnbaum (købmand) - 44
- Bjerregaard, Carl Johan - 77
- Bjerregaard, Jens Kristensen - 440

- Bladt, Sv. - 447
 - Blauenfeldt, L. - 60, 266
- Blicher, St. St. - 325, 349
 - Blicher-Andersen, Erling - 67, 74, 129, 130, 134
 - Bloch, Harald - 401
- Boe, L. C. - 189
 - Boesen, Mads M. - 361
 - Boesen, Stephan - 258
- Boisen (konditor) - 81
- Bonde, Thomas Hansen - 406
 - Bonde, Valdemar - 462
 - Bondegaard, Marie - 333
 - Bording, Marie - 115, 208, 209, 211, 215
 - Bording, Michael - 101, 110, 115, 116, 118, 122, 208, 249, 364
 - Boye Pedersen, Kay - 230
- Brammer, C. B. - 305
- Bramme, Gerhard Peter - 301
- Brems, J. L. - 277
- Brill, Bodil - 114, 235, 236
- Brincker (Brødrene, fabrikanter) - 371
- Brincker, A. - 366
- Brix (sognepræst) - 305
 - Brix, N. - 60
 - Brochdorff, Schack - 323
 - Brockenhuus, Erich - 356
 - Brockenhuus, Johan - 356
 - Broe, Eskild - 337-340
- Brorson, H. A. - 30, 327, 336, 360, 381, 388, 412, 425, 432
 - Bruhn, M. - 178
 - Brummer, Karoline - 432
 - Bruun (Nr. Vilstrup) - 389
 - Bruun, H. Jessen - 123, 185, 186, 190
- Bruun, Johs. - 235, 236
 - Brøns, Frede - 400, 401
 - Buch, frøken (privatskole) - 267
- Buch (skovfoged) - 266
- Buhl, Svend - 448
- Bundgaard, Hans - 353
 - Bukh, Niels - 329
- Bülow (amtmand) - 392
 - Byskov, Jens - 99
- Bønløkke, Ivar - 299, 320

C

- Carøe, Klaus Frederik - 268
- Christen, Skole-Christen - 360
- Christens, J. F. - 268
- Christensen, madam (privatskole) - 266
- Christensen, A. C. - 97, 128
- Christensen, Arne - 465
- Christensen, C. H. - 85, 257, 344, 345, 485, 486
- Christensen, C. Millschou - 110, 153-156
- Christensen, Chresten - 465
- Christensen, Christen Jespersen - 303, 307
- Christensen, Christian - 344
- Christensen, Christian Jensen - 344
- Christensen, Chr. N. - 389
- Christensen, Erik A. - 219, 460
- Christensen, G. Kannegaard - 331
- Christensen, Hakon - 441, 448
- Christensen, H. C. - 409, 410
- Christensen, Jac. - 60
- Christensen, Jens - 344
- Christensen, Kaj - 225
- Christensen, Kirsten Borreskov - 453
- Christensen, Millschou - 110, 153-156
- Christensen, Olaf Th. - 88, 102, 107
- Christensen, Svend Erik - 373, 455
- Christensen, S. P. - 399
- Christensen, Th. (Langelinie) - 88, 102, 107
- Christensen, Th. (Høgsholt) - 362
- Christensen, Thomas - 375, 418, 419
- Christensen, Østergaard - 399
- Christgau, Ida - 235
- Christian den Anden - 15, 283
- Christian den Tredie - 15, 30, 36, 56, 283
- Christian den Fjerde - 285
- Christian den Femte - 16, 23, 285, 428
- Christian den Sjette - 17, 30, 286, 292, 323, 379, 384, 407
- Christian den Niende - 77, 78, 247
- Christian den Tiende - 344
- Christiansen (hjælpe lærer, Horsted) - 445
- Christiansen, E. Nyborg - 333
- Christiansen, N. P. - 230

- Christiansen, Ralph - 230
Christiansen, Sv. Strøjer - 399
- Christoffersen (murermeister) - 40, 185
Clausen, Dorthea - 422
- Clausen, Johs. - 306, 307
- Colding, Mads Hansen - 300

D

- Dahl-Nielsen, Tage - 320, 353, 419
- Dall, N. - 437
Dall-Hansen, Jørgen - 353-354, 452, 455
Dalsgaard (Bredballe strand) - 342
Dam, Mogens M. - 397, 456
Dame (hauptmann) - 116
Dandanell Nielsen, P. E. - 424, 445, 446
d'Andischou, Pierre - 386
Danielsen, Hans L. - 169, 174, 456
- Daugaard (biskop) - 486
- Daugaard, Hans - 78, 277
Davidsen, Aage - 440
Degn, Jørgen - 425
Degn, Niels - 425
Dethlefsen, H. C. - 324, 325, 332, 455
Dewald, Preben - 224
- Dirksen, C. F. - 138
Ditlevsen, Ditlev J. - 371, 372, 399
- Dolleris, Andr. - 80, 244
Dons, H. P. - 178, 228
Drøgemüller Sørensen, E. - 128
- Dybdal Nielsen, Poul - 418, 419

E

- Egeberg, Marie - 154, 155, 168, 176
Egeskov, A. M. - 309
- Eghoff, Ove - 329, 344, 345
- Egmoose, Kjeld - 375, 418
- Ehlers (arkitekt) - 366
- Einsperg, C. E. - 385, 387, 388, 391
Elbæk, Peder Pedersen - 433
- Elkjær, Sigurd - 314

- Ellekrog, Kaj Jørgen Laursen - 217, 453
Elkier-Petersen, S. - 453
Elmholt, Johs. - 90
Elmquist, Peter - 262
Emmertsen, H. - 266
Enevoldsen, A. van der Sterren - 375
Enevoldsen, Mary - 417
Engberg, Rudolf - 165, 173-174, 178, 228, 456
- Engemand, Jens - 138, 190, 257, 258, 452, 453, 488
- Eriksen (murermester) - 182
Eriksen, Erik K. - 212, 216
- Eskildsen (proprietær) - 437
Espersen, A. P. - 446-447
Evald (privatskolelærer i Horsted) - 442
Evalt, Peter - 36
- Eyckens, S. - 277

F

- Falkenberg, Jens Friederiksen - 327, 412
Fenger, Rigmor - 261, 263, 464
Fig, Mary, gift Novrup - 351
- Findsteen (told- og konsumtionsbetjent) - 38
Fogh, Erling - 449, 452, 455
- Fogh, Søren - 32, 33, 34, 36, 37, 38, 66, 470, 471, 485
Follesen, Augusta - 362
Frantsen, frøken (privatskole) - 267
Frantz Scholmester - 30, 470
Frantzen (Vinding) - 413
- Frederik den Tredie - 285
- Frederik den Fjerde - 285, 286, 379, 406, 427
- Frederik den Sjette - 18, 37, 287, 407
- Frederik den Niende - 418
- Frederiksen, Ole J. - 238
Frederiksen, Tove - 460
Frederiksen, Aage - 374
Frisk, Mogens - 464, 465
- From, Ib - 418, 419, 452
Faaborg, Jacob - 425, 432

G

- Galten, Jens/Niels ? - 327, 336, 337
Gamdrup, K. Olav - 274-275, 276
- Geertsen (kaptajn) - 167
- Geisler Nielsen - 138
Gimm, Rita - 310
Gjødesen, Valborg - 319
Glahn, Grete - 120, 128, 139, 164, 168, 172-173, 251, 252, 255
Godt (Klostergade) - 37, 39
- Gottlieb, Harald - 258
Grabau, Birthe - 447
Grabou, frøken (privatskole) - 266
Grau, S. - 182
- Gravers (arkitekt) - 204
Greve, Maren Sofie - 362
- Griffenfeld, Peder - 217
Groth (Nr. Vilstrup) - 389
- Grundtvig, N. F. S. - 346
Guldmann, Ingeborg - 178
Gundelach, A. F. V. - 178
Guul, P. B. L. - 60
Gøtzsche, Christian Carl - 48
- Gaarmann, Georg Friederich - 31, 36
- Gaarmann, Hans Larsen - 81

H

- Hagemann, madam (privatskole) - 266, 267
Hald, Anders J. - 175
Hald, Svend Hjorth - 411, 414, 419, 452, 456
- Hansdatter, Mette Marie - 314
- Hansen (boghandler) - 244
Hansen, frøken (privatskole) - 267
Hansen, madam (privatskole) - 266
- Hansen (mølleriejer) - 176
- Hansen, Arnold - 315
- Hansen, Chr. - 345
- Hansen, Clemen - 345
Hansen, Else (Spang) - 274
Hansen, (Hans) Marius - 323, 325, 328, 336, 341-342, 344, 345, 346
Hansen, I. - 60
Hansen, Inge - 319

- Hansen, Jørgen Riktrup - 103-106, 212, 453, 456
Hansen, Kristiane Utoft - 373
Hansen, Lizzy - 400
Hansen, Marie (Hornstrup) - 333
Hansen, Marie (friskole i Vinding) - 422
Hansen, Marius - se Hans Marius Hansen
Hansen, Niels Christof. - 44, 77, 78, 112, 278
- Hansen, Niels Kristian - 308
Hansen, Peder - 318
Hansen, Peder Møller - 228
Hansen, Peter (Høgsholt) - 360
Hansen, Peter (Høgsholt) - 361
Hansen, R. Lisberg - 228
- Hansen, T. - 145
Hansen, Tage - 228
Hansen, Th. Hveisel - 142, 456
Hansen, Thomas - 310, 313
Hansen, Vilhelmine Ørnskov - 354, 488
Hedegaard, Brix - 47
Hedensted, Stig - 167, 179, 228, 488
Heitlas, frøken (privatskole) - 60, 266
Helms, Sofie - 175
- Hempel, Preben - 320, 402
Henneberg, Jens Nielsen - 363
- Henningsen (provst) - 79
Henriksen, jomfru (privatskole) - 266
Henriksen, Gerda Kastberg - 351
Henriksen, Henriette - 39-40, 46, 81-82
Herskind, C. L. Johannes - 39-40, 78, 79-81, 84, 86, 98, 244
- Hersleb, O. M. - 32, 37
- Hersleb, Peter - 268
- Hertz, W. - 61
- Hess, C. M. - 345
- Hess-Petersen, C. - 127, 128, 129
- Hess-Petersen, K. - 170
Hillerup, Elise - 421
Hinrichsen, Gerda - 390
Hjortmose, Knud - 276
Hoff, Ernst Carl Frederik - 48
Holberg, D. A. - 268
- Holdt-Jørgensen, Ellen - 424
Holm, Anna Marie - 390
Holm, Bent - 275

- Holm, J. - 100, 148, 150, 152, 153, 171, 195, 249, 486
Holm, R. J. - 260, 262
Holst, frøken (privatskole) - 267
- Holst, H. - 344, 345
Holst, Kaj Børge - 401
Holtkamp, Tove - 279
Hostrup, C. Hansen - 399, 401
Houmøller, H. - 213
Husted, Erik - 381, 393, 395
Husted, H. A. - 395, 396, 400
- Hvass, Jørgen - 300
Hveisel Hansen, Th. - 142, 456
Hvelplund, Kr. Hvelplund Jensen - 299, 311, 313, 316, 318, 319
Hvenekilde, Olaf - 309
Højmark, Chr. - 340
Højmark, Jens Christian - 340
Høyer, frøken (privatskole) - 267
- Høyer, Mourits M. - 323
- Haargaard, Knud R. - 409

I

- Ivarsen, John - 213, 216
Iversen, Hans (Bredballe) - 337
- Iversen, Hans (murermeister) - 345

J

- Jacobsen, C. - 78
Jacobsen, E. Heidemann - 128, 135-136
- Jakobsen, Jakob - 366
Jakobsen, Jens - 308
Jakobsen, Paul Erik - 188, 191, 457
Jarbøl, John - 453
Jarbøl, Tove Eig - 225
Jensen, enke efter skolelærer (Fiskergade) - 60
Jensen, enke efter skolelærer (Nørregade) - 60
Jensen, frøken (privatskole Grejsdal) - 371
Jensen, A. - 408, 409
- Jensen, A. K. - 61
- Jensen, Asbjørn - 320
Jensen, Bendix Mølgaard - 123-124, 364

- Jensen, Charlotte - 187, 258, 419, 452
- Jensen, Chr. - 345
- Jensen, Ejner - 403
- Jensen, Frederik P. - 344
- Jensen, Fredy - 124, 164, 168, 233, 234
- Jensen, Frits - 160, 345
- Jensen, H. - 49, 71, 243
- Jensen, Hans - 375
- Jensen, Herman - 51-52, 354
- Jensen, Hilde - 178
- Jensen, I. (Friskolen) - 60
- Jensen, I. (Privatskolen) - 60
- Jensen, Jens - 344, 345
- Jensen, Jørgen Langkilde - 418
- Jensen, K. - 345
- Jensen, K. V. - 419, 421
- Jensen, Kr. Hvelplund - 299, 311, 313, 316, 318, 319
- Jensen, Leif Klyver - 333
- Jensen, Lydia - 267
- Jensen, Malthe - 399
- Jensen, Nicolaj - 78
- Jensen, Niels - 327, 335
- Jensen, Nielsine - 408, 409, 416
- Jensen, N. P. - 165
- Jensen, Peter - 406
- Jensen, Rasmus August - 423
- Jensen, Rigmor Bygge, gift Ottesen - 333
- Jensen, Svend - 452
- Jensen, V. - 60
- Jeppe, Jacob Vel - 308, 364
- Jeppesen, Johs. - 430
- Jeppesen, P. F. - 389
- Jessen, P. Otto - 433
- Jessen, Rigmor - 350
- Johansen, A. - 155, 177
- Johansen, Børge Kjærsgaard - 125
- Johansen, Holm - 400
- Johansen, Johanne M. - 362
- Johansen, Jørgen E. - 57, 142-143, 354, 455, 456
- Johansen, Karen - 400
- Johansen, Rasmus Johansen (Stath) - 388

- Johansen, Aase E. - 351-352
Johnsen, enke efter skolelærer - 60
- Jonsen, Viggo - 138
Juhl, Chr. - 233, 255, 256-257
Juhl, Esther - 138, 139
Junker, Rolf Holm - 262
Juul, Hans - 432
- Juul-Nyholm, B. - 237
Juulsen, Sv. Aage - 123, 453, 456
Jølf, Inge Lise - 218
Jørgensen, Emil R. - 118-120, 374
Jørgensen, Frank - 365, 375
Jørgensen, H. I. V. - 60
Jørgensen, I. - 60
Jørgensen, Jacob Lerche - 54, 55, 334, 335, 485-486
- Jørgensen, Julius A. - 49, 71, 243
Jørgensen, Mary - 402
Jørgensen, Petra - 362
Jørgensen, S. - 333
Jørgensen, Svend - 182, 183, 184, 185, 186, 188, 189-191, 225, 230,
457, 488

K

- Kanaris-Klein, V. - 205, 486
Kannegaard, Rasmus J. - 325, 328, 329, 346, 347, 389
- Keifler (stolemager) - 54
Kelstrup, Niels Mikkelsen - 327
Kirchkeiner, Laura - 421
- Kirk, Ole - 237, 238
Kirkegaard, Emil - 419
Kirkeiner, jomfru (privatskole) - 266
Kirkelund, E. K. Marie - 50, 181, 211, 250
Kjeldsen, Chr. - 252-253, 257, 452, 453
- Kjær (arkitekt) - 204
Kjær, Peder Kr. Andersen - 364
Kjærsgaard, Viggo - 401
Kloth, Bodil - 225
Knudsen, frøken (privatskole) - 280
Knudsen, Anna Marie - 421
Knudsen, Ellen - 416
- Knudsen, Halvdan - 167

L

- Lange, K. A. - 262
Langelund, Erik Joh. - 407
- Langkilde Jensen, Jørgen - 418
- Larsen, Arne G. - 418
- Larsen, Charles - 452
Larsen, Erna - 178
Larsen, Johan Frederik - 74, 128, 129, 133
Larsen, H. Kromann - 377
Larsen, Laurits - 279
Larsen, L. P. - 134, 136
Larsen, Mary - 178
Larsen, N. A. - 343
- Larsen, Sigrid - 237
Lauridsen, Laurids - 356, 363, 366, 371
Lauridsen, Palle G. - 254, 376, 420, 452, 453, 456, 460
Lauridsen, Aage - 401
- Laursen (cykelhandler) - 325
- Laursen, B. Chr. - 38
Lavridsen, Thorvald - 445
Lebeck, Ludvig Valrad K. - 341
- Lembcke, forfatter - 345
Lerche Jørgensen, Jacob - 54, 55, 334, 335, 485-486
Leth, Aksel - 365, 366, 367, 373, 455
Leth, Lars Balslev - 48
- Linde, Niels - 324, 334
Lindeballe, Lars - 432
Lisberg Hansen, R. - 228
Lisberg Møller, P. - 460
- Lissau, Knud - 238
Lodahl (Nr. Vilstrup) - 389
- Loss, Maren - 300
Lund, Else - 319
Lundby, frøken (Uhrskov) - 110
Lundby-Jørgensen, I. M. - 178
Lunghøj, S. A. - 89
- Lønquist (enke efter smed) - 44

M

- Madsen, Agnes - 319
- Madsen, Christen/Kristen - 306, 311

- Madsen, Eckardt - 452
 - Madsen, Helga - 178
 - Madsen, Jens Videbæk - 314
 - Madsen, Mikkel F. - 426
 - Madsen, Niels - 313
- Madsen, Peter Th. - 77
- Madsen, Poul - 345
 - Madsen, Svend Ølgaard - 143
 - Mantzius (skolebestyrer) - 83
- Marcussen, Clemmen - 387, 388, 391
- Maretti, Bent - 213
- Mark, Aksel - 460
- Mathiasen, Jens M. G. - 374
- Melbye, Jørgen P. - 78, 79, 257
- Melchior, Michael - 425
- Meldgaard (Langelinie) - 85
- Meyer, Inger - 238
- Michelsen, Florentine - 194, 267, 270, 271, 276
- Mikkelsen (Bredballe strand) - 342
- Mikkelsen, Bent - 353, 411
- Mikkelsen, Einer - 352
- Mikkelsen, Immanuel - 308
- Mikkelsen (Kelstrup), Niels - 327
- Mikkelsen, Aage - 401
- Millschou Christensen, C. - 153, 154, 156, 176
- Mogensen (hjælpe lærer) - 340
- Mortensen, Frands - 439
- Mortensen, Jens Kjær - 344
- Mortensen, Kr. - 442
- Mortensen, N. J. - 226, 228
- Mortensen, Villy - 258
- Mosgaard, P. K. - 238
- Mouritsen, Henry N. - 308
- Mouritzen (Stenstrup) - 329
- Muld, Orla - 230
- Munch, Marie G. - 50, 78, 79, 81, 101, 242, 244
- Münch, P. - 452
- Munch-Christensen, J. - 417
- Müller (kaptajn) - 166
- Müller, S. C. - 58, 60, 70, 220, 221
- Müller, Tage - 37, 39, 54, 486
- Münster, Rud. - 366

- Muth-Rasmussen, frøken (privatskole) - 267
Mygdal, Jes - 70
- Mynster, J. P. - 211
 - Mølgaard (løjtnant) - 352
 - Mølgaard Jensen, Bendix - 123-124, 364
 - Mølgaard, Elise - 416
 - Møller, Christian - 30
 - Møller, Claus - 431
 - Møller, Dines Pontoppidan - 413
 - Møller, Gerda - 203, 249, 250, 270, 271, 473, 474
 - Møller, Hedvig - 150, 175
 - Møller, I. A. - 238
 - Møller, I. P. - 238
 - Møller, Karen - 36
 - Møller, L. E. - 231
 - Møller, L. F. B. - 148, 171
 - Møller, Mads Nielsen - 407
 - Møller, N. O. - 403
 - Møller, Peder = P. Møller Pedersen - 357, 359, 361
 - Møller, Poul Lisberg - 460
 - Møller, Sonja Ruth - 434
 - Møller-Nicolaisen, N. A. - 230
 - Maarssø, Chr. - 237

N

- Neckelmann, J. - 464
- Neergaard, C. J. - 353
- Neuchs, Hans Henric - 412
- Neuchs, Johan Conrad - 426
- Neuchs, M. H. - 60
- Neumann (boghandler) - 244
- Nielsen (Julianehede) - 329
- Nielsen (orgelbygger) - 300
- Nielsen (Vinding) - 413
- Nielsen, fru (privatskole) - 267
- Nielsen, Anna K., født Nyborg - 333
- Nielsen, Bertel - 411
- Nielsen, Carl - 258
- Nielsen, Christen - 342-343, 344
- Nielsen, Diderik - 415
- Nielsen, Esther E. - 212, 213, 453

- Nielsen, Evald - 185
- Nielsen, Geisler - 138
 - Nielsen, Gunild - 51
 - Nielsen, Hans (Høgsholt) - 360
 - Nielsen, Hans (redaktør) - 119-120, 258
 - Nielsen, Harald Stougaard - 120, 125
 - Nielsen, Henning Møller - 401
 - Nielsen, Inger Harfelt - 308, 309
 - Nielsen, Jens (Bredballe) - 345
 - Nielsen, Jens (Højen) - 432
 - Nielsen, Jens (Vejle) - 78
 - Nielsen, J. J. - 445
 - Nielsen, Johanne Margr., f. Larsen - 390
 - Nielsen, Kaj Børge - 308, 309
 - Nielsen, Knud - 340
 - Nielsen, Knud Denert - 107
 - Nielsen, Lars - 205
 - Nielsen, Leif - 230, 460
 - Nielsen, M. (Vejle) - 60
 - Nielsen, M. (Nr. Vilstrup) - 389
 - Nielsen, M. H. - 60
 - Nielsen, Marius - 305
 - Nielsen, N. C. - 39, 42, 50, 87, 88, 94-101, 110, 115, 116, 122, 149, 154, 156, 171-172, 174-175, 177, 196, 230, 247, 249, 276, 486
 - Nielsen, Niels Peder (Boelskilde) - 344
 - Nielsen, Niels Peter (Assendrup) - 308
 - Nielsen, Olaf - 401, 403, 452, 456
 - Nielsen, Peder, Kristen - 364
 - Nielsen, P. E. Dandanell - 423, 445, 446
 - Nielsen, Poul Dybdal - 418, 419
 - Nielsen, Svend Chr. - 254
 - Nielsen, Svend Aage - 206, 457
 - Nielsen, Søren Kejser - 344
 - Nielsen, Terkild - 425
 - Nielsen, Thomas - 50, 78
 - Nielsen, Troels Bavngaard - 447
 - Nielsen-Jexen (folketingssmand) - 122, 369
 - Nisted, frøken (privatskole) - 266, 267
 - Novrup, Mary C. M., født Fig - 351

Nutzhorn (amtmand) - 302
Nyborg, Anna K., gift Nielsen - 333
Nørlyng, Anna Birgitte Sørensen - 110, 370
Nørskov, Kathrine - 373

O

Olsen, Anne - 416
Olsen, Hans Peter - 309
- Olsen, Helge - 411
- Olsen, Hjalmar - 227
- Olsen, Jens Peter - 344
Olsen, Kirsten, f. Steffensen - 390
Olsen, Louis P. - 370
Olsen, Aase E., gift Johansen - 351-352
- Oppenhagen, Hans - 305
- Orland, K. W. - 418
- Ostenfeld & Jønsson - 170
Osvang, P. - 178
Ottesen, Rigmor Bygge, f. Jensen - 333
Oudrup, Vagn - 401

P

Palladius, Peder - 283
Parkegaard, Chr. - 107, 135
Pedersen, Ane (Stæhr) - 362, 371, 373
Pedersen, Cathrine - 178
Pedersen, Dorthea Koed - 400, 402
(Pedersen) Erling Fogh - 449, 452, 455
Pedersen, Georg Marius - 364
- Pedersen, H. - 345
- Pedersen, Hans (Slelde) - 394
- Pedersen, Hans (Hans Pæjsen, Nr. Vilstrup) - 389
Pedersen, H. P. - 416
Pedersen, Jacob - 74, 230
Pedersen, Jakob - 432
- Pedersen, Johannes 452
Pedersen, Kay Boye - 230
- Pedersen, Kr. - 411, 431
Pedersen, Niels - 302, 306

- Pedersen, Oluf Storgaard - 349-350
Pedersen, Ove Søjberg - 321
Pedersen, Peder - 349
Pedersen, Peder Hansen - 379, 390, 404
Pedersen, Peder Møller - 357, 359, 361
- Peerstrup, Hartvig Ernst - 304, 305
Petersen, madam (privatskole) - 266
- Petersen, A. C. - 411
Petersen, Aksel - 124, 136, 168, 173, 228
Petersen, B. Hyhne - 213
- Petersen, Carl - 166
- Petersen, Jørgen - 78
Petersen, Karen - 178
Petersen, Metha - 138, 139, 140, 141, 456
- Petersen, Nis - 349
Petersen, Peter Johannes - 309, 325, 331-332
Petersen, Rudolf Engberg - 165, 173, 174, 178, 228, 456
Petersen, Ruth - 191
Petersen, Simon - 360
Petersen, S. W. Blicher - 399
Petri, Christian Frederik - 48, 268
Pjedsted, Niels - 464
Plov, Christine - 79, 82, 85
- Pontoppidan, Eric - 27, 30, 36
Poulsen, Erik Møgeltoft - 125, 185
Poulsen, Karen Ascanius - 422
Poulsen, Laurits - 173, 177
Poulsen, Peter Yde - 350
Povlsen, Rasmus Marius - 446
Prip, Jørgen - 431

R

- Rahbek, Just Nielsen - 340
Rahbek, N. K. - 399
Rahbek, Thomas S. - 135, 419, 420, 452, 456, 487
Rambusch, Ida - 263
Randlev (hjælpeleærer i Bredballe) - 340
Rasmussen, A. P. - 415, 421
- Rasmussen, Bernhard - 228
- Rasmussen, Ebba - 228

- Rasmussen, Erik - 224, 462
Rasmussen, Peter - 442, 443, 444, 445
- Rasmussen, Preben - 418
Rasmussen, Sofie - 276
Ravn, Fr. - 58, 220, 222
Ravn, Jens Jensen - 424, 425
- Ravn, Jørgen Pedersen - 439
Ravn, P. J. - 273
Ravn, Svenning - 279-280
Ravnmark, K. N. - 399
Refsgaard, Chr. - 234
- Reinholdt, Inger - 352
Rhode, Chr. - 381
- Richter (arkitekt) - 204
Rifbjerg, Sofie - 50, 211
Riis, Uffe - 234
Riktrup Hansen, J. - 103-106, 212, 453, 456
Risum, Lars - 432
Rode, Chr. - 381
- Rode-Møller, A. - 238
Roelsteen, Jesper - 30, 412
- Rom, N. C. - 359
Rosendal, H. - 58, 220, 222, 224
Rosenholm, Arne - 365
Rosenholm, E. A. - 440
- Rubæk, Asger - 320
- Rudbeck, Aage Jensen - 320, 344
- Rude, A. - 224
Rune, Magnus Fritz Jensen - 445
Runge (pensionistvikar) - 153
Runge, Charlotte - 350
- Rybro, Børge - 234
Rømer (cand. teol. Borgerskolen) - 60, 70

S

- Sabroe, Peter - 87, 88-89, 472
- Scharfenberg (adjutant) - 166
Schildknecht, Georg Ditlev - 227
Schiødt, I. - 61
Schiøth, H. P. - 337

- Schjøth, fru (privatskole) - 266
Schjøth, Marie Sofie - 365
- Schleisner, Gottlieb E. V. - 48, 158. 235, 236, 237, 472
Schmidt, jomfru (privatskole) - 266, 267
Schmidt, Anton Henrik Havemann - 361, 486-487
Schmidt, Chr. - 426
Schmidt, Jacob Stephensen - 360
Schmidt, J. P. - 399
Schmidt, Peder Jensen - 413
Schmith, K. - 177
Scholmester, Frantz - 30, 470
Schou, Hans - 42, 49, 58, 61, 64, 70-71, 220, 221, 240, 242, 243
- Schou, J. - 331
Schou, Johs. Chr. Julius - 362
Schouenborg, Niels - 362, 363
Schousbo, Jens Christian - 268, 269
Schousbo, K. F. - 452, 453
Schousbo, Peter Sølling - 48, 55. 70, 268, 269
Schousbo, Stephan Middelboe - 268
Schousbo, Vilh. Carl, institutbestyrer, præst - 70, 268
Schousbo, Vilh. Carl, præst i Skibet - 268
Schrep (Friskolen) - 61
Schroeder, Edel Louise - 268
Schultz, B. - 352
- Seest (prokurator) - 268
Seligmann, Ellen - 271, 273
Seligmann, Johanne - 271, 272
Seligmann, Kirstine - 249, 267, 271. 273, 471
Seligmann, Ludvig - 271
Sikær Kristensen, Peter - 93, 106-107, 228, 456
- Sielemann, Vilhelm - 345
Sillemann (Jennum) - 381
Sindbjerg, Andreas - 327
Sinding, Svend Chr. Ludvig - 61, 63, 64
Sire, Jens - 413
Skole-Christen - 360
- Skov, N. - 112
Skovenborg (Horsted privatskole) - 442
- Skovfoged, K. E. - 418
Skovsbøl, Asger - 376, 456, 460
Smith, frøken (privatskole) - 148
Smith, A. H. H. - 38, 46, 56, 146, 338, 486-487

- (Spang) Hansen, Else - 274
Spanner, Agnes - 274
Spanner, Arne - 273, 274
Stath, Rasmus Johansen - 388
- Steensen, Hans - 78
- Steenstrup, Arendt - 38
- Steenstrup, Sofie Hedevig - 38
- Steffensen (fuldmægtig) - 266
Steffensen, P. - 342
Stegmann, Oluf - 402
Steiner, Rudolf - 466, 481
- Storm (præst) - 426
Stoustrup (enke efter skolelærer) - 61
Støhr, Ane Pedersen - 362, 371, 373
- Stær, Rasmus - 380, 382
- Stær, Søren - 356
Svarfar, Jens - 425, 432
- Svejstrup (præst) - 429
Swordford, Jens - 413
Søgaard-Andersen, Sv. - 93, 108
Søjberg Pedersen, Ove - 321
Søndergaard, Jens Lykke - 317, 321, 452, 455
- Sørensen (provst) - 72
Sørensen, Charlotte - 390
- Sørensen, Christen Hopballe - 393
Sørensen, E. Drøgemüller - 128
Sørensen, Eleonora - 224
- Sørensen, H. A. - 448
Sørensen, Helen - 46, 51, 183
- Sørensen, Jens (guldsmed) - 78
Sørensen, Jens (Jennum) - 381, 388
Sørensen, Jens (Vinding) - 411, 416
Sørensen, Jeppe Kristian - 309
Sørensen, K. K. - 143, 153, 155, 156, 158, 159, 160, 162, 164, 172,
175-176, 177, 178, 233, 237, 250
- Sørensen, Knud - 320, 452
- Sørensen, Kristine - 418
- Sørensen, Marius - 394
Sørensen, Mette - 371
- Sørensen, Willy - 97, 128, 139, 154, 168, 176, 258

T

- Tamboe, Arne - 228
Tamboe, Else - 422
Tanghøj, Johs. - 212, 213, 214, 216, 453
Tang Kristensen, Johs. E. - 406
Teglgaard, Niels - 413
Teilmann, A. - 181, 211, 212, 215, 217, 453
Thejsen, V. T. - 362
Therkelsen Kristensen, Robert - 415, 419
Thomsen, Chr. Emil - 329-330, 331, 478
Thomsen, Jesper P. - 316
Thomsen, Niels Thingberg A. - 49, 55, 64, 72, 76, 78, 79, 84,
85-86, 98, 222, 243, 245, 246
- Thomsen, P. Chr. - 345
Thomsen, S. - 182
Thorkildsen, H. C. - 258
- Thorvaldsen, Bertel - 157
Thorø, Nanna Marie - 350
Thyregod, E. N. - 58, 220, 222, 362
Thøgersen, N. A. - 309
Thøgersen, P. Th. - 274, 275
Tiedemann, Erling - 279
- Toft, Sv. - 258
Tofte, Hans Christian - 327
Tofte, Tage Vilhelm - 327
Toftgaard (Jennum) - 381
Touborg, Kathrine - 416
Tvede, Niels - 381, 388
- Tygstrup, Sv. ° - 237

U

- Udesen Andersen, Eric - 404, 456
Ulsdal, Doris - 225
Ussing, Henrik - 413
Ussing, Troels - 467
Uth, Carl Vincent - 440

V

- Vallentin, frøken (privatskole) - 280
Varming, Kamma - 124, 229
Veis, frøken (privatskole) = A. Weiss - 61, 267
Venborg, jomfru (privatskole) - 266
- Vibe-Hansen, H. - 418
Videbæk, Mads Chr. - 315
Villadsen, N. - 233
Vindelev, Jenny - 365
Vinther, P. J. M. - 73

W

- Wamberg, A. M. - 320, 366, 375, 402, 418, 419
Warburg, fru (privatskole) - 266
- Warburg, Bent - 418, 419
Warburg, L. - 61
- Werlin (præst) - 429
Weiss, A. (= frøken Veis) - 61, 267
Wilckens (Hornstrup) - 333
Willumsen (Hornstrup) - 332
Wind, Karl Peter Lendor - 308
Winther, V. A. - 320, 366, 411, 431
- Wittrup, C. C. - 145
Wolf, Johs. - 406
- Wolthers, Johs. - 300, 303
Worm, Amdi Amdisen - 299, 300, 303, 304, 305
Worm, Caspar H. Gottlieb - 300
Worm, Johan Bernhard - 301, 302
- Worm, Maren - 305
Worm, Niels - 305
- Worm, Ole - 304
Wurm, Amdi Rasmussen - 304

Y

- Yne, Sv. - 235

Z

- Zahle (provst) - 393
- Zeberg, Sonja, gift Udesen Andersen - 351

Ø

- Ølgaard Madsen, Sv. - 143
- Øllgaard, Jens Pedersen - 327
- Ørbek, fru (privatskole) - 266
- Ørbek (læge) - 266
- Ørsted, H. C. - 157, 221
- Ørnskov Hansen, V. - 354, 488
- Østergaard, A. - 311, 312, 317, 318
- Østergaard, Børge - 350
- Østergaard, Gunnar - 311

Aa

- Aagesen, K. - 50, 81, 101
- Aakjær, Jeppe - 325
- Aars, Laurids Wandborg - 432
- Aastrup, Olaf - 124, 229

Kilder og litteraturhenvisninger.

Som kilder er benyttet embedsbøger, kopibøger, udskrift af byrådets beslutningsprotokol, skolekommissions- og skoleudvalgsprotokoller, skolevæsenets årsberetninger, dagbladsreferater samt oplysninger fra nuværende og tidligere lærere, der har forsket i deres egen skoles historie, o.m.a.

Også ikke offentliggjorte erindringer har været til disposition, således A. Bechs levnedsskildring fra 1949, og Christine Plovs erindringer om Vejle skolevæsen fra 1937.

I efterfølgende litteraturfortegnelse er også medtaget artikler og bøger, som ikke direkte har været benyttet ved arbejdet, men som dog kan give en vis baggrund.

- Anordning af 1814 om Almueskolevæsenet i Kjøbstæderne i Danmark.
Faksimileudgave. Kroghs Skolehåndbog 1981
- Anordning af 1814 om Almueskolevæsenet på Landet i Danmark.
Faksimileudgave. Kroghs Skolehåndbog 1980
- Axø, Holger og Johs. E. Tang Kristensen: Træk af Vinding sogns historie 1954
- Becker-Christensen, Henrik: Vejles privilegier og bystyrets udvikling op til købstadkommunalloven 1868. I Træk af Vejle bys historie 1977
- Benthin og Poulsen: Danmarks Folkeskole 1910
- Beretning om Vejle kommunale skolevæsen 1906-1981
- Berg, Karen: Træk af købstadforvaltningen i Vejle på Christian den Fjerdes tid. I Træk af Vejle bys historie 1977
- Bjerregaard, Elisabeth: Vejle Døtreskole 1916. I Jul i Vejle 1967
- Bording, M.: Nyboesgades skole gennem femogtyve Aar 1917-1942 1942

Broby-Johansen: Skolen i kunsten. Kunsten i skolen	1974
Brorson, H. A.: Visitatsberetninger og breve v/L. J. Koch	1960
Christensen, Henrik Dons: Min skolevej (fra Vinding præstegård til Vejle højere almenskole) Jul i Vejle	1958
Christiansen, J. A.: Skoletid i Vejle (Kirstine Seligmanns skole, gymnasiet). Jul i Vejle	1963
Christiansen, Mogens Schou: Endelave - en ø midt i Danmark	1976
Damhavens skole 1954-1979	1979
Danmarks Lærerforening: Af landsbyskolens saga	1964
Danmarks Lærerforening: Danmarks Folkeskole 1910-udgaven ved Benthin og Poulsen. 1933-udgaven ved J. Skibelund Eg.	1910, 1924 og 1933
Danmarks Lærerforening: Mens vi ventede	1946
Dansk Skolestat	1933-1934
Eg, J. Skibelund: Danmarks Folkeskole	1933
Eliassen, P.: Da Vejle-Topografen P. F. Gaarmann fik en Irettesættelse. Vejle amts årbog	1923
Elkier-Pedersen, S. Om rytterskoler i Vejle amt. Vejle amts årbog	1972
Fenger, Rigmor: Tale ved dimissionen på Statens Seminarium for Småbørnslærerinder i Vejle. Kronik	1971
Ferdinand, Ida F. og Bodil Thomsen: Byens børn	1982
Folkeskolen, medlemsblad for Danmarks Lærerforening	særlig 1927

Gaarmann, G. F.: Efterretninger om Veile Kjøbstad 1793	1794
Hansen, Arnold: Forskellige Optegnelser om Hjarnø. Vejle amts årbog	1943
Hansen, Georg: Skoleloven 1814 i Vejle Amt. Vejle amts årbog	1944
Hansen, Marius: Hornstrup sogn	1949
Hansen, Marius: Skolelærer Broe i Bredballe. Vejle amts årbog	1913
Hansen, Peter: Kordreng i Sct. Nicolai kirke (Friskolen, Bor- gerskolen). Jul i Vejle	1959
Hjælpeskolen 1920-1970, duplikeret hæfte	1970
Hübschmann, Lilli: Vejleminder (seminariet). Jul i Vejle	1962
Jensen, B. M.: Krarup-Bogen	1925
Jensen, F. Elle: En præstetragédie. Vejle amts årbog	1960
Jensen, Fredy: Nyboesgades skole gennem 50 år	1967
Jensen, Fredy: Nyboesgades skole 60 år. I skolebladet Pendulet	1976-1977
Jensen, Fredy: Olaf Aastrup. Forsøg på en bibliografi	
Jensen, Fredy: Tillidshverv ved Nyboesgades skole 1917-1967	1967
Jørgensen, Alfr. Th.: Gamle skoleminder (Kirketorvets skole) Jul i Vejle	1944
Kiar, Marie Hennings: Vejle Døtreskole. Jul i Vejle	1964
Kirstine Seligmans skoles 100 års jubilæum 1982, et fest- skrift	1982
Kjeldsen, Chr.: Fra degnelæsning til folkeskole. I faksimile- udgaven af 1814-anordningen for almueskolerne på landet	1980

- Kjeldsen, Chr.: Fra pogeskoler og skriveskoler til almindelige borgerskoler. I faksimileudgaven af 1814-anordningen for almueskolerne i købstæderne 1981
- Klostergades skole (pigemellemskole) 50 år. Jul i Vejle 1958
- Koch, L. J.: H. A. Brorsons visitatsberetninger og breve 1960
- Kraks Blå Bog
- Kristensen, Sigurd: Den første skoleordning i Vejle amt. Vejle amts årbog 1940
- Kristensen, Sigurd: Skolefundatsen fra Tørrild herred. Vejle amts årbog 1942
- Langelinies skole. Jubilæumsskrifter 1952 og 1977
- Larsen, Joakim: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie
1784-1818 1893
1818-1898 1899
1536-1784 1916
- Lauridsen, Laurids: Skole og kirke i Hover sogn 1977
- Lund, H.: Mine skoleår og min ungdom i Vejle (Seminarieskolen, Langelinies skole). Jul i Vejle 1961
- Mangor og Petersen: Skolestatistik over Borger- og Almueskolerne i Danmark 1877
- M. H.: Vejle Friskole i slutningen af firserne (skolen bag rådhuset). Jul i Vejle 1948
- Nellemann, Aksel H.: Den danske skoles historie 1966
- Nielsen, N. C.: Overlærer N. C. Nielsens Erindringer
- Norn, Otto: Hvad Engumkirkes orgel gemte. Vejle amts årbog 1963

- Nye kommuneskoler omkring Vejle.
Billedside med bl.a. Grejsdal, Hornstrup, Hover,
Højen og Vinding skoler. Jul i Vejle 1960
- Ottosen, K.: Vor Folkeskoles Oprindelse og Udvikling 1925
- Petersen, Anders: Skolestatistik over Borger- og Almuesko-
len i Danmark 1877, 1887 og 1897
1877-udgaven er udarbejdet sammen med H. A. Mangor.
- Petersen, H. A.: Folkeskolen i Danmark 1902
- Petersen, C. V.: Vejle Bys Historie 1927
- Politikens Danmarkshistorie 1965
- Pontoppidan, E.: Den danske Atlas 1769
- Privatskole i 75 år (Kirstine Seligmanns skole). Jul i Vejle 1957
- Rambusch, I. E.: Statens Forskoleseminarium i Vejle. Jul i
Vejle 1943
- Ravn, J. J.: En historisk-topografisk Beskrivelse af Sognene
i Holmans og Elbo Herreder 1918
- Ravn, J. J.: Højen Sogn, Jerlev Herred 1929
- Rude, Axel: Billeder fra det gamle Vejle 1977
- Sandfeld, G.: Rektor Krarup. Jul i Vejle 1966
- Sankt Norberts skole, kristen skole i 75 år 1980
- Schousboe, P. O. S.: Bidrag til en privat latinskoles histo-
rie 1830-1845. Vejle amts årbog 1969
- Smith, A. H. H.: Veile og omegn. Håndbog for rejsende 1882
- Statens Seminarium for Småbørnslærerinder 1893-1968 1968

Steffensen, J. Wesarg: Rektorskifte ved Vejle gymnasium (Lars Nielsen - Henning Emmertsen). Jul i Vejle	1962
Swane, Jørgen: Vejle i 1787. Vejle amts årbog	1946
Søndermarksskolen 1876-1976	1976
Sørensen, K. Kr.: En lærer søger Plads i Vejle (Søndermarks- skolen). Jul i Vejle	1941
Sørensen, Mette: Grejsdalen	1973
Thomsen, Viggo Hedegaard: Fra en svunden tid I hæftet findes bl.a. Min barndoms skole - med vedbendgrøn (Knabberup skole) og Lærerprofiler fra en svunden tid (gymnasiet)	1980
Thomsen, Viggo Hedegaard: Skoleminder fra tyverne (lærere ved gymnasiet). Jul i Vejle	1969
Varming, Kamma: Lejrskolepioner i Vejle. Olaf Aastrup. I Årbog for dansk skolehistorie	1979
Vejle Borgherskole 1875-1900	1900
Vejle Gymnasium 1865-1965	1965
Vejle kommunale Mellem- og Realskole for Drengene 1875-1925	1925
Vejle metodistmenighed 1860-1960	1960
Vejviser og Adressebog for Vejle Købstad	1869

Renskrivning af manuskriptet er foretaget på skoleforvaltningen af Anne-Marie Laustsen med nogen assistance fra Helen Hansen og er afsluttet i august 1983. Indtil dette tidspunkt er der løbende foretaget enkelte tilføjelser.

